78 . 4

6
41-f
65

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
33 A
41

6-41-A.6

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM CENTVRIÆ DVÆ:

Quarum prior innouata, altera noua.

His acceſſerunt eiuſdem Inſtitutio Epiſtolica : Epiſtola ad Iac. Monauium, cum duabus ad Abr. Ortelium.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PARISIIS.

Apud Viduam GVLIELMI Cavellat, ſub Pelicano, monte D. Hilarij.

CIƆ. IƆ. XCIX.

AD PRÆTOREM,

CONSVLES ET SENATVM REIP. VLTRAIECTINÆ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Viri Nobiles, Viri Prudentes,

EPISTOLAS meas aliquot, quas his diebus collegi, & errantes redegi ſub vnum huius Centuriæ velut ſignum, viſum mihi in lucem dare: idq; ſub tutelâ nominis veſtri. Cauſſam habui duplicẽ. Prior eſt, quia lucem

aliquem tenui huic & per ſe obſcuræ ſcriptioni conciliare conatus ſum à luce veſtrâ: quorũ antiqua, potẽs, & amœna vrbs ſplendet inter Belgicæ primas: vóſque in eâ, per prudentiam & virtutem. Cauſſa altera, quòd beniuolẽtia veſtra huc me impellit & comitas quâ publicè ac priuatim inſigni ſemper in me vſi. Omitto amicitias, quæ mihi cum pleriſque veſtrorum ciuium artæ. ſed pedem nũquam in vrbem veſtram poſui, quin clara mihi ſigna eximij cuiuſdam adfectus & cultus. Cum honore & amore venientem excepiſtis, hærentem habuiſtis, abeuntem dimiſiſtis. Quo

meo merito? nullo, fateor: ſed ſolo impulſu beneficæ & humanæ naturæ. quæ velut fato aut Genio, inter adſitas omnes gentes, propriè eſt veſtra. Quod eo maius veſtrum beneficium; quia tam munes fuiſtis in re & verbis hactenus immunem. Id ne vltrà ſim, verborum ecce ſaltem & ſcripti munus hoc capite: Epiſtolas inquam meas, nouum & veterem ingenij noſtri partum. nouum diſpoſitu, compoſitu veterem. ſed partum profectò infirmum informem: & quem per diuturni hoc morbi tædium nec fingere nec polire mihi mens, quémque abieciſſe verius vi-

deor quàm peperiſſe. Vos ei tutores, imò patres: tangite, tollite expoſitam hác prolem: & imprimis auctoritatis veſtræ ſcuto defendite contra maligni liuoris dentem. Ita Deus vos & veſtram vrbem ciuilium hâc bellorum flammâ aliquando eripiat, qua vndique nunc cincti. Lugd. Bat. Id. Nouemb.

LECTOREM MEVM SALVERE IVBEO.

EN tibi Epiſtolas noſtras, mi Lector, ſed in parte, & eam ipſam partem, non mentior, trepidé emiſi, & quodam modo volens nolens. Volentem me ſané volentia tua fecit: cuius fauoris aura ſuauiter adhuc mihi ſpirat. nolētem, argumētum: Primùm quia id tenue nec famæ ab eo magna ſpes: Epiſtolas enim meras damus: diales noſtras nugas, iocos, luſus, & cum amicis garritus.

Quid ſerium hic magno opere aut cultum? quin epiſtolæ eſſe deſinunt, ſi nimis tales. Ordinem aut dilectum in materia, curam aut limam in ſtilo quiſpiam expectat? à me fruſtrà: quia in blandiente illâ hæreſi ego, ut epiſtolas ſub manu naſci debere cenſeam, & ſub acumine ipſo ſtili. Atque adeò (dicam verè) bis non ſcribo, bis vix eas lego. Profluunt mihi ex liquido quodã canali aperti pectoris: & ut animus aut corpus meum eſt cùm ſcribo, ita illæ. Victor meus ſolitus dicere, indices ei ſemper valetudinis noſtræ meas litteras, etiam cùm non

ndices. Nec falsò. Languent enim illæ, excitantur, dolent, gaudent: calent, frigent mecum. Affectus animi corporiſque mei in hâc tabella. Quòd ſi quædam in his ſeriæ: tamen paucæ: & præponderat, vereor, leuiorum multitudo. Nam nullas eſſe falsò dixerim quia interdum intercurrunt totæ & ex profeſſo tales, philologæ aut philoſophæ, & ſalubrium aut docentium præceptorum plenæ. Conſulimus, monemus, cauemus, apud iuuentutem præſertim: quam cura mihi ſemper ad vtilia, non ſolùm ad amœna ducere, & animo

ac robore ponere ſupra hunc vulgum. Quas ipſas ſi paullò diligentiùs ſcripſi, & velut percolui digniori quadam ſermonis veſte: nihil, credo, peccaui. quia hoc quoque ſine cura mea magna, ſine ambitu. cuius manus nimiſquàm facilè mentem ſequitur: & cùm impleuit eam materies grandior, chartam mihi vltró verba. Famam igitur ſiue laudem ſperem hîc haud magnam. Atque adeò infamiam qui non timeam, cùm òculos ſiue ad æuum hoc flexi ſiue ad rem ipſam? illud quidem pronum ingerere calumnias, hanc natam accipere

toto ſinu. Detegimur enim in epiſtolis, & ſubiicimur occulis pæne nudi. Noſſe me, aut alium vis? epiſtolas lege, quæ depingunt. Ingenij mei, adfectus, iudicij, imò & vita non vana imago iſtic. Alibi fucus & ſimulatio habitat: hîc candor, hîc veritas, & non niſi natiuus ille color. Quî ſimulet in ſubita illa & ſæpe calida ſcriptione animus? non poteſt. Qui apud amicũ & ſe alterũ? nõ vult; non debet. Reuera enim deprehẽditur aut emicat, priuſquã ſe componat. nec velum ei ducere ſuccurrit, quo tam citò & apud tales ſe tegat. Pro-

trahit igitur hominem maximé hæc ſcriptio: & ideò iudiciis calumniiſque exponit. De te tuiſque memoras? quod carpant reperient, vt vanum vt iactabundum. De altis? hic quoque, quod carpant. Illi in laudes nimis pronus videbere, alii in reprehenſiones: huic ad ſuperbiam vergere, alteri in adulationem proclinare. Denique in publica & ciuili re, ſub cineribus qui occulti ignes? Pietatis mihi rem alibi tange: apud hanc aut illam partem periſti. Reges aut ſtatus? cadauer es & funus. Atqui hæc in epiſtolas ſæpe intercurrant ne-

ceſſe eſt, aut ne currant illæ. In quibus omnibus & ſi nos (quantum prudentia quidem mea tulit) temperauimus: tamen vereor vt temperet ſibi à me quoque intemperies quorumdam. Voces iam audio, & præuideo. quid ad me? ego à vera culpa tantùm abeſſe me ſcio, quantum carptores illos à vera laude. Improuidè fortaſſe alibi aliquid dictum emiſsitũ illi oculi reperiant: at nihil impié aut malignè. Hoc teſtor, hoc profiteor. mali iuris, mali moris ille, quiſquis aliam mentem mihi affinget ex ſua mente. Nec hoc te lædat, quòd vnũ

aut alterum alibi læſi. Apertè, fateor nec tamen nominatim. Se ille quicumque eſt prius prodat & accuſet neceſſum eſt, quàm me. Cur non liceat? peſtes & vitia hæc hominum detegi: ex vſu hominum eſt: & ſi non ipſos. Peti ſe illi ſentiant, alij ſuſpicentur. In hoc tamen quoque, ſicut in ceteris, ſi quid peccatum: poſt emendabitur, quia nunc vnicum hunc librum velut in guſtum damus, & periculi faciendi cauſa. Emitto inquam hanc Centuriam: aut præmitto verius ex Epiſtolari mea legione, tanquam ad incerta i-

tinerum exploranda. & ſi nulli aut pauci hoſtes, fidenter omnes copias producam in hunc Famæ apertum campum. ſin laquei & inſidiæ, quieſcam, & tenebo me iure in fidis ſilentij caſtris. Tu ô bone, faue, ama. fauentem, amantem.

INDEX

EPISTOLARVM

CENTVRIÆ I.

Abrahamo Ortelio epiſtola liiij.
Adolpho Metkercho. xciiij
Alexandro Ratloni xij.xxxiij.
Amico cuidam lxij.
Andreæ Dudithio xcij.
Andreę Schotto xlv.
Augerio Giſleno Buſbequio Cæſaris Legato xiix, lxiij
B
Bonauenturæ Vulcanio lxv.
C
Carolo Cluſio xlviij,xcj.
Conſulibus & Senatui Antuerpienſi lvj
Cornelio Prunio lix.
Cornelio Valerio j.

D

Dominico Lampſonio lx.

E

Errico Memmio lxxxvij.

Eucrardo Pollioni xvj,xlvj,lxxiix

F

Florentio Thinnio xc.

Franciſco Benſio lij.

Franciſco Modio xxviij.

Franciſco Raphelengio xxxv.

Franciſco Raphelengio Franciſci Filio lxxvij.lxxxij.

G

Gabrieli Rœlandio xlvij.

Gaſpari Schuermanno xliiij.

Georgio Benedicti lxxiij

Georgio Ratallero Præſidi Vltraiect. xxv.

Gerarto Falkenburgio iiij.

Godſchalco Steevvechio xlj

Gulielmo Breugelio viij.

Gulielmo Cambdeno xxiiij.

H

Hadriano vander-Burchio lvij.

Henrico Ranzouio lxxxviij.

Henrico VViltio lv,xcviij.

Hieron.Berchemio xxj.

I

Iacobo Cuiacio lxvij,lxxvj.
Iano Douſæ iij,xv,xxiij,lxxj,xcvj.
Iano Grotio xvij.
Iano Grutero xciij.
Iano Gulielmio Lubecenſi xj,xxxix lxvj,lxxiiij.
Iano Lernutio x,xiij.xx,xxxiiij,xl,lj, lxxxvj.
Iano Hauteno l.
Ioachimo Camerario lxxv.
Iohanni Ionſtonno Scoto xxxviij.
Iohanni Moërentorfio lxxij.
Iohanni Rothario xcix.
Iohanni Sambuco xxxvj.
Iohanni Viuiano xlix.
Ioſepho Scaligero Iul. F. vj.
Ioſiæ Mercero xxxij.

L

Læuino Torrentio lxiiij,xcvij.
Lernutio & Giſelino xxvij.

M

Marco Antonio liij
M. Valerio Collino xcv.
Martino Antonio Delrio xiiij.
Martino Lydio lviij,lxix,lxxix.

N

Nicolao Bieſio Cæſareo Medico xxx.

P

Paulo Buſio lxxxix.
Paulo Meliſſo lxxxiij.
Petro Egmondo c.
Petro Pythœo vij
Philippo Lanoyo Nobiliſſ. iuueni xxij.

R.

R.Pincæo lxxxv.
Rolando VVincelio lxxx.

S

Stephano Pighio v.

T

Theobaldo Teelingio xxix
Theodoro Cantero xlij, lxxxiiij.
Theodoro Leevvio xix, xxvj, xxxj, xxxvij.xlij,lxviij.

V

Victori Giſelino ij,ix,lxx,lxxxj.

INDEX

EPISTOLARVM CENTVRIÆ II.

ABRAHAMO Mylio epiſt. xxxj.
Abrahamo Ortelio xlj, lxiij.
Æmilio Roſendalio xxiij.

C

Carolo Cluſio xxviij.
Caſpari Vosbergio xcij.
Chriſtoph. Plantino xxxij, lxxvij.

D

Dionyſ. Gothofredo xxxvij.
Dominico Baudio xxvij, lxxxiiij.
Dominico Lampſonio xix, liv, xc.

E.

Elberto Leonino xij.
Euerardo Pollioni xvij. xliij.
Euerardo Reidano xcix.

F

Federico Morello lxxiij.
Franciſco Bencio lxxix.
Franc. Hildesheimio lxxvj.
Franciſco Iunio xviij.
Franciſco Nanſio lx.
Franciſco Raphelengio Filio vij, xxxviij, lvj, lxix, lxxv, lxxviij, xcj.

G

Gerardo Tuningo lxxx.
Guiliel. Cripio Filio lxxxvj.

H

Hadriano Sarauiæ xxiiij, lxxiiij.
Hadriano Turnebo Hadriani Filio j.
Henrico Borbonio Principi Dumbarum lxij.
Henrico VViltio viij, lviij.
Hier. Groſlotio Liſlæo xj.
Hieronymo Mercuriali lj.
Hugoni Blotio xcviij.

I

Iacobo Auguſto Thuano Amerio iij, lxv.
Iacobo Corbinello v.
Iac. Cuiacio xxj.
Iacobo Monauio lxxxij

Iano Douſæ V.N. xiij,lxj.
Iano Douſæ Filio xlviij.
Iano Duyſtio xxxvj.
Iano Grutero lv.
Iano Hauteno xiiij.
Iano Iernutio ix,xxij,lvij,lxxj.
Ioh. Arcerio xxix,lxxxvij.
Iohanni Heurnio xv.
Ioſepho Conſalues lxvij.
Ioſepho Scaligero xxv.
Ioſeph. Scaliger Iull Cæſaris F.
Franciſco Vertuniano xlix.
Ioſiæ Mercero xxxv.
Iſaaco Caſaubono lxxxviij
Iul. Scaliger Ferrerio l.
L
Læuino Caluardo lxxxiij.
Lamberto Culenio lij.
Lamberto vander-Burch vj.
Lanceloto Brunio c.
M
Mariæ Gornacenſi, virgini nobili lx.
Martino Lydio xxx,xciiij.
Matthæo Dreſſero xlij.
Michaëli Forgacz, libero Baroni de Gimes lxxxv.
Michaëli Huralto Hoſpitali lxviij.

Michaëli Montano xlv,lix,xcvj.

N

Natali Cytræo xciij.
Nicodem. Friſchilo xxxix.
Nicolao Oudaerto xcvij.

P

Paullo Meliſſo xxxiiij.
Petro Aloſtano xliiij.
Petro Brachio lxx.
Petro Coluio xvj.
Petro Pauvvio lxiiij.
Petro Regemortero xxvj,liij.
Petro Villerio x.
Petro Villerio Filio iiij.
Philippo Marnixio lxxxix.

R

Regnero Grutero xcv.

T

Theodoro Bernardi xlvj.
Theodoro Cantero lxvj,lxxxj.
Theodoro Leuvvio xx,xlvij,lxxj.
Theodoro Marcilio xxxiij.

V

Victori Giſelino ij.

FINIS.

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM CENTVRIA

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

EPIST. I. Louanium.

CORNELIO VALERIO S. D.

VITÆ genus, quod à reditu elegeram, & indicaui præſens tibi, mi Valeri,&probaui, quietum iſtud, modeſtum,latens,remotum ab ambitu & à curis. Et iam ingreſſus ſeriò eram, cùm (ecce ſubitam vim Fati) vereor vt ſubito id mutem. Nam tempora quæ impendeant, vides; & quæ tela improuisò exorſa ciuilium bellorum. quæ ſi pertexitur, & niſi ſtamen eius ac ſubtemē pax ali-

qua abrumpat, ſtare mihi diutius nõ licitum in hoc loco. Quomodo enim? expoſitꝗ cottidie non rapinis ſolùm militũ, ſed iniuriis. quorum quàm libera licentia ſit, noſti. Heu vitæ legem! cui annexum, angi & dolere in omni ſorte. Itaque agellos iſtos mente iam deſero, & ſpecto Grudios veſtros. non planè inuitus, fateor, cùm te cogito & Canterum noſtrum: quem tamẽ audio & doleo in lecto eſſe morbo. Quid autem? tabes ea eſt & marcor? an quis alius languor? De illâ, viſus mihi dicere medicus Gemma. Quod Muſæ tamẽ prohibeant, & diurnare paullo magis in terris velint Parnaſſium hunc alumnum. Sed cauſſa morbi quæ? ſtudia, an curæ;

* *Morbos enim producere & curæ ſolẽt.*

* Τίκτει γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμία, ait Tragicus. De ſtudiis magis credo: quæ calidè ille nimis habuit & intentè. Nunquam vidi tam indefeſſum ingenium, & laboris huius Muſici aut appetens magis aut ferens. Semper ille in libris, chartis, noctu, diu; aſſiduus, accubuus: nec

dies ſolùm omnes appenſi & numerati ad hanc curam, ſed horæ; quas ſingulas ad clepſydram diuidere, & attribuere ille ſolitus huic lectioni aut huic ſcriptioni. De Plinio ſuo * ſcribit & iactat alter Plinius? atqui torpor ille hominis & deſidia mera, ſi cum hac aſſiduitate cōparetur. Nos, mi Valeri, remiſſiores: & ſi per hanc viam mors, ſum immortalis. Vis ſcire quàm ignauiter ceſſem? Tot protela admonitionum tuarum nondum effecêre, vt vel manum admouerim Commentario Corneliano. Ita ſubiit me ignauiæ huius dulcedo: &, quod ille ipſe Cornelius ait, *inuiſam primò deſidiam, nunc amo.* Mutabor fortaſſe cum loco. Tuus certè non ſermo ſolùm excitabit me, ſed vultus, quē iure vereor & veneror, ductorem doctorémque meũ in meliore hoc animi cultu. Vale. In Iſcano meo. a.d. XII. Kal. Decemb. ∞ .Iↄ. LXXV.

* Epiſt. 5. lib. 3.

EPIST. II. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

RARAS à te litteras, mi Victor, accipio: ſed certè caras, ſtillantes mero melle & amore. Vellem vtrumque. vt & diligentiam tuam amare poſſem, & adfectũ. At principium tuum vanum de abitu meo Coloniam. Vnde hoc autem? ab amico aliquo, an à famâ? Non enim à me certé, aut meis litteris: nec vnquam mihi fuit in mentem. Apage illud ſcelus (ita loquor) vt pedem hac prouinciâ efferam, nõ viſis vobis. Et ſanè paullùm modò hic morbus perſeueraſſet, veniebam ad te non ſolùm corporis ſed animi medicum mei. Nunc, cum Deo fauente, reualui, & gallum debeo Æſculapio tuo. O diecula illa, quam vnà mecum exoptas, quando exoriere? quando te & Lernutium in Iſcano iſto complectar & fruar? quando in pergulâ illâ ad Lunæ lumen garriemus, viuemus, imó & bibemus? DI. amicitiæ præſides, repræſentate

mihi hoc votum. Feſtino enim. quia vt cogi nubes has video, breui dabunt tempeſtatem. Circa nos militares globi: qui vereor non vt interpellent, ſed pellant. O locum hunc beatum, abſque metu iſto ſit! A Sāboco herè ad me literæ, ſanequàm amicæ. Humaniſſimum virum coram repperi, non pro opinione meâ (tecum hoc ſit) litteratum. Ita in his quoque rebus ludit & illudit illud ſiue Fatum ſiue Fortuna: & quidam merentur famam, quidam habent. Inter illos, in eâdem Germaniâ Andream Ellingerum noui, deus bone, virum magnum & penitùs doctum! at ille pænè ignotus latebat & fallebat inter ſuos. Ita fatua ſæpe huius æui iudicia, aut iniqua. Et nos quid ſperemus, aut laboremus? Dormiamus potius, aut cucurbitas pingamus. Quorum alterum ego quidem iam facio. Scripſi enim hæc ipſa ad lychnum, labente manu, premente ſomno. In Iſcano meo. III. Nō. Octob. ∞. Iↄ. LXXVI.

EPIST. III. *Lugdunum Bat.*

IANO DOVSÆ amiciſſimam ſalutem mitto.

ECQVID tinniunt tibi aures, mi Douſa? ita multus nō in ſermonibus meis ſolùm es, ſed in litteris ad amicos. Vel nunc cum Rogerſio noſtro, quàm multa, quàm ſuauis de te fabulatio? Adeſt enim mihi, ne neſcias, hoc ipſo tempore, & quidem in menſâ. Ita dico, in menſâ: & in eâ mihi hæc ſcripta. Abituriebat enim ille. nec fas certè ſine meâ manu: pænè ſcripſeram animo, quem ille à me exulem auferet ad te ſecum. Non ſum ex iis qui

Compoſita dicta pectore euoluunt ſuo;
Quæ cùm cōponas, dicta factis diſcrepāt:

vt ait Attius. audi, Douſa, veram vocem. mens omnis & adfectus apud te eſt, ex quo legi ſuauiſſimos & feliciſſimi Genij tuos verſus. O te magnum, & mei ſtomachi vatem! Non Muſæ ipſæ Lipſium magis ament, quàm ille te. Itaque non vltra fero deſiderium. &, niſi res noſtræ tur-

bidé porrò turbauerint, cis paucos dies excurram: & vſurpabo iſtis oculis, quem nunc auribus tantùm & linguâ. De Giſelino noſtro & Lernutio; omnia recta. niſi hoc tamen, quòd vterque nuper in vincla coniectus (percutio te? pone metum.) nuptiarum. Etiam ego in hoc carcere. ſi vir es, veni & Iunones noſtras vide. Salue mellitiſſime. Louanij, Nonis Aprilibus. 8. Iↄ. IXXVII.

EPIST. IV. *Vbios,*

GERARTO FALKENBVRGIO S.D.

MVNVS veſtrum accepi egregium, mi Falkenburgi, imò regium. Et cur non, veſtrum? ego ſcio Redigerum caput huic dono fuiſſe, te pedem. nec tam beniuolo conciliatori minus debere me fateor, quàm datori. Animus enim eſt, quem in his talibus ſpecto: nec pretium iis vnquam à ſe facio, ſed ab adfectu. qui in te certè maior. Aurum autem ipſum, quid niſi plen-

dens quædam terra & nitidius paullò lutum? Iudicium tuum de libellis noſtris mihi gratum. ſed vtinam iudicium! ſiue tamen amor, is quoque gratus, quia magnus: nec aliter vnquam tam rectā certámque mentem cogeret in errorem. De lapſu memoriæ quod ſubmones, verum eſt: corrigam libens. Quod autem his & ad Pulmannum litteris iteras & pungis de ſeruitute: audi quæſo liberè & diffuſiùs paullò meum ſenſum. Ego qui ſtatus patriæ huius ſit, nec ignoro mi Falkenburgi, nec nego (aſpera in eo multa fateor, intenta, rigida, præter mores, prætérque leges.) ſed hoc quoque ſcio, qui meus. Apud me ecce & in ruſculo meo viuo: cur angar, quid Cotta aliquis aut Carus moliātur in aulà? Vim aliis inferunt? nondum mihi. opes delibant aut diripiunt? pereunt eædem abſenti. Ad impium aliquid adigunt? nunquam. Mentem enim iſtam liberam quis tyrannus mihi artat? internam ſententiam quis cogit? cultum metúmque di-

uinum è pectore iſto quis eripuit? Et ſi velint: ecce ſacram ancoram.

* Τίς ἐστὶ δοῦλος; τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;

** Quis ſeruus eſt, perire modò qui non timet?*

Hoc enim firmũ aduerſus externa omnia telum, non timere propter quod timentur. Sic Socrates adfectus, qui Athenas non deſeruit, inſeſſas non vno ſed triginta tyrannis: ſic Seneca, qui ſub Nerone, imó cũ Nerone vixit: ſic Heluidius, ſic Thraſeas, & magna illa ſapientum manus. Me cur in alia vocas? Animo diffidis, aut annis? noli. Ego enim, mi Falkẽburgi, in iuuenili hoc pectore ſic adfectus vt Deum, virtutem, & me conſtanter colam: non aduler imperantibus, ſed nec irritem: & cum Corneliano illo † Lepido, *inter abruptam contumaciam & deforme obſequium, pergam iter ambitione ac periculis vacuum*. Periculis inquam, quorum non ego (humanitus quantum licet) occaſio aut cauſa. Quod ſi aliunde & ab externâ vi ingruant, quomodo aut vbi excludam? Non Vbij veſtri ab iis me liberant, non liberæ omnes Impe-

† De cuius cautâ prudẽtiâ apud Tacitum, Annal. IV.

rij vrbes. Sed reuerâ (dicendum eſt) peccamus multi in hanc partẽ. prouocamus pericula, & laceſſimus ſæpe imperantes vanâ quadam ſpecie aut ſuperbæ libertatis, aut incautæ pietatis. Modeſtia autem eſt quæ Deo placita, & his qui dij in terris. Reges vt fulmina eſſe didici: dura frangere, mollibus plerumque illæſis. Itaque hæc tempora, vt nimbum, habeo: donec deſæuierint, latito & me tego. Nec nimium tamẽ de ſæuitiâ illorum queror: quia ſcio exoriri poſſe deteriora. Ruſticulus ille mihi in mente. qui diu de Antigono rege viuo queſtus, cùm obiiſſet ſucceſſore peiore: terram laborioſè inuertens & votorum iam pœnitẽs, *Antigonum*, inquit, *refodio* Faxit & ille Deus, vt hîc turbæ noſtræ ſtent, neu breui procellæ ingruant ſæuiores. Sed hæc magis ſeria fortaſſe quàm pro epiſtolâ. occaſio tamen iis ex iteratâ tuâ accuſatiunculâ: & gaudebo, ſi cõſilij mei ratio proba iam apud te probum. Talem enim non minus repperi,

quàm amicum mihi. qui vt eſſe perſeueres, rogo. Ad Redigerum ipſum ſcripſi ſeorſim. In Iſcano meo, Kalend. Sextilibus. Anno. ∞. Iↄ. LXXV.

EPIST. V. *Viennæ.*

STEPHANO PIGHIO.

FIDEM meã culpas? audi. Prandium mihi hodie apud heroëm noſtrum (non enim virum dixerim) Buſbequium, poſt prandium, longiuſculæ etiam fabulæ (ſed de litteris) vt apud illũ ſolet. Hæc res diem mihi abſtulit, & me tibi. Ignoſce, & iam cognoſce: Nã de Prætorum lictoribus, liticulæ neſcio quid adfero ad te noſtrum Prætorem. Vulgus & auctoritas veterum ſex eos facit. loca & teſtes tibi noti. At duos fuiſſe tantùm, lex vetus mihi ingerit, apud Cenſorinum iſta. *Prætor Vrbanus qui nũc eſt, quique poſthac fuerit, duos lictores apud ſe habeto. uſque ſupremam ius inter ciues dicito.* Cauil-

lari poteram & effugere, tanquam minimum duos lictores lex eſſe vellet; de pluribus non vetaret. ſed ligauit iterum meus Plautus: apud quem in Epidico clarus ab hac re iocus,

At enim vnũ à Preturâ tuâ Epidice
EP. *quidnam?* THE. *ſcies.* (*abeſt. Lictores duo, duo vimineì faſces virgarũ.*
Inter ornamenta ecce Prætoria diſertim duos lictores numerat, duoſque faſces. Hâc reprehenſione, huc ibam: vt cenſerem Plauti & veteri illo æuo haud plus duos ſanè fuiſſe, at numerum poſteà auxiſſe, ſplendoris maioris cauſsâ. Sed hoc quoque diuerticulum intercluſit mihi importune tuus Valerius: in quo l. I. cap. I. lego de Furio Bibaculo: *Prætor ſex lictoribus præcedentibus arma ancilia tulit.* quod factum notæ tuæ Chronicæ referunt in annum vrbis DXVI. id eſt, ante adultum Plautinum æuum. An Prætori vrbano & peregrino ſi forte bini tantùm: aliis extra vrbem, & ad auctoritatem apud ſubditos, plures? Iuua,

iuua: angor ego & reſiſto. Præmium tibi operæ, cœnula cras apud me in diuerſorio noto. ſed eâ lege, vt ambulatiuncula præcedat ad ſiluulam noſtram Querquetulanam. Salue à tuo Lipſio, & dormi. Viennæ, Idibus Iuniis. ∞. Iↄ. LXXII.

EPIST. VI. *In Pictones.*

IOSEPHO SCALIGERO IVLI F. S. & amorē nuntio.

QVI vere erga te magnus, nam iam anteà, mi Scaliger, cum veneratione quadam amabam te, paternæ & tuæ virtutis cauſsâ: nunc magis, cùm te quoque video cōſpirare mecum in hoc adfectu. Nam, quâ de me erant, litteras tuas Plantinus mihi legit: & amicas valde, & honeſtas. Atque in amore quidem tuo, gaudeo: in iudicio, triumpho. quia (vere, & ex animo) ſi quiſquam eſt proborum, cui probari me meáque velim: is tu es, inter probiſſimos primus. Nam hunc vulgum,

morus ego ſi morer. Epiſtolicas his diebus emiſi : rude opus, nec iſtarum aurium. Vide tamen: & agnoſce nos in litteris multa velle, te poſſe. De Plauto quod item ad Plantinum : apage. egóne ante te? Iamdiu libraui hoc onus, cui impar iſta ceruix. Tu hic vnus Hercules ſiue Atlas nobis, & fulcire debes comicum iſtud cælum. De Nonio etiam cogitare te audimus. verone & ſerio? item de Manilio. ſed litteræ tuæ nihil tale nunciabant. Credimus tamen: quia hæc omnia per iocum & ludum te poſſe ſcimus, in quîs alij ſudant. Aquila in nubibus, quod Græci dicunt, verè tu es : vides, imò peruides omnia, & quidquid venaris, capis. Sed deſino huiuſmodi ſermonum : quia reuera.

Leue donum, ſapienti pro multis laboribus dicere laudes.

* Κοῦφα δόσις ἀνδρὶ σοφῷ
Ἀντὶ μόχθων παντοδαπῶν ἔπος εἰπεῖν ἀγαθόν.

Tu ſalue; & me ama, qui te æternùm. Louanij, a. d. VI. Kalendarum Decembrium: CIↃ. IↃ. LXXVI.

EPIST. VII. *Lutetiam.*

Petro Pythoeo IC. S. D.

PLantino noſtro elapſo ex Troiano caſu, id eſt, incendio ſuæ vrbis, & ad vos abeunte iure mihi amplectenda occaſio fuit, mi Pythœe, compellandi tui. quem iamdiu (vere tibi, & in os dicam) inter paucos Gallos amo & admiror. Ignotum, fateor: ſed à vultu, non ab animo. quem politiſſimum exoſculatus ſum ſæpe in tuis ſcriptis. Nec blanditiæ apud te ſunt. teſtabuntur id publice Epiſtolicæ meæ, per hũc tumultum auſæ adſpicere lucem: in quibus, ſi erit tanti, reperies cum beniuolentiâ memoriam tui. Te pariter quæſo, vti hunc eundem adfectum erga me aut ſumas, aut retineas: &, vt plane plenéq; me bees, mutuis eum litteris foueas atque alas. Litteris, non rerum grauium, aut de arcanis regum (quid ad me iſta?) ſed quæ alucinentur libere & vage per ſtudia noſtra: quid tu, quid Scaliger, quid alij veſtri Galli me-

ditentur,eiuſdem nobiſcum Muſæ. Vale, & me ama. quod valde factum te ſcio, ſi ſcias quàm valde ego te. Fratri tuo Franciſco, lectiſſimi ingenij iuueni à me ſalutem dicito. Louani. x vi. kal. Februar. ∞. Iↄ. LXXVII.

EPIST. VIII. Bruxellam.

GVLIELMO BREVGELIO
REGIO CONSILIARIO
cognato meo. S. D.

MAGNVM, ſed amicum mihi diſſidium tecum eſt, de agro déque vrbe. Tu iſtam præfers, ego illum;& rationes mihi, niſi fallor, magis firmę. Quas quoniam heré inter diſſerendum leuiter libauimus, viſne hac epiſtolà (otium enim & libentia mihi) promam accuratiùs & diducā tibi per partes? Scio velle, aurium tantùm, vt ſic dicam, vacuas ædes mihi apperi: & admitte, ſodes, peregrinātem veritaté. Agrum & in eo cultum, meliorem Vrbe eſſe aio, ad Sapiētiam, ad Mo-

res, ad Voluptatem: addo & Fructum. De Sapientiâ: non negabis, quin illîc aptior ad eam animus, vbi is liberior & magis ſui iuris, talis autem in agris eſt. Opida viſe & adi: non effugies, quin vnà tumultus procellas, turbas. Circumſtrepent enim te ſubito res hominéſque, & negotium tibi non ſolùm tua negotia facient, ſed aliena. Vt difficile eſt in conuiuio lauto & opiparo ſolum eſſe ſiccum & ſobrium: ſic vacuum, inter tot occupatos. Ille ad ſponſionem te trahet & ad forũ: ad nuptias alius & ad templum. In ipſâ viâ clamores alibi & lites: pugna nonnullibi & arma, & mox iudex, lictor, carcer. Domum ipſam tuam cùm veneris: ne in ſecretum veniſſe te cenſe aut penetrale. Irrumpent ecce ſalutatores, inuiſores, & nomine amicorum quidam fabulas imò epulas captantes. Hos nullum limẽ ſubmouet, nullum velum: & per omnes rimas inuolant importunæ illæ muſcæ. Inter iſta & inter iſtos, quis libris liber locus? quis cogitatio

nibus? ſine quibus an vlla legitima ad Sapiētiam exercitatio aut via ſit, haud cerno. Et tamen fac te felicem aut fortē: otium aliquod in ipſâ vrbe diu luctatus tibi vindices: nego id liberum, firmum, aut aptum animo vegetando. Spernit enim naturâ ſuâ includi cæleſtis ille ignis, & aërem amat ac campos. Vt generoſas feras caueâ domat & frangit: ſic altas mentes vrbicus ille carcer. Equū ad curſum apertus & liber circus prouocat: animum ad ſtudia, vagans vacanſque aura. Siluam illam viridem videt? hîc carmen auet aut hymnum Deo pangere. Horti illam purpuram? hîc cum libellis ſuis decumbere. Aquæ illud murmur? ad eam altiori cogitatione abiici. Et nocte ipsâ aut ſub eam, pictum illud patenſque cælum eum capiet: & inter tot ſtellas errantes, aut inerrantes à curis terriſque erro, mente ſcandet ſuper illas. Adde quod hîc altum ſecurumque otium: nemo qui appellet, aut interpellet: & amiciſſima ſemper ſtudiis, ſolitudo & quies. Vi-

des igitur quæ in hac parte ager ante vrbem habeat: nec vanè à Columella ſcriptum, *Vitam ruſticam proximam & quaſi conſanguineam ſapientiæ eſſe.* Quòd ſi nunc ad vitam me vocas & ad Mores: bona fide, vtrubi, te quoque iudice, illa innocentior, & hi puriores? veritas tibi exprimet quòd in agris. Occulos paullíſper coniice in magna illa & commerciis crebra opida: mentior: niſi ambigas cœtus illic hominum, an confluges vitiorum. Adfert enim ſeorſum quiſque ſuas culpas: quas mixti vulgant, & velut contage, tradūnt inuicem capiuntque morbos animorum. Quin vt flumina per ſe dulcia, cùm in mare venerint, ſaleſcūt: ſic homines haud mali, ex agris in vrbem redacti tactu inquinantur & mixtione. Illic enim ambitio, auaritia, libido propriè habitāt: & fons omnium vitiorum, depudere, cui origo, non negabis, ex crebro illo inter ſe adſpectu occurſuque. Itaque prudentes olim legiſlatores & qui ſemina iecêre boni ſtatus, ciues

ſuos plurimum ab vrbe & conuentibus abductos, habere voluerunt in agris: quos ad probitatem, modeſtiam, robur, gymnaſium cenſuêre & palæſtram. Romulus ille æterni auctor imperii, in duas claſſes cùm ciuem diuiſiſſet, Seruos ac Liberos: iſtis duo tantùm ſtudia Militiæ & Agri, dedit, illis artes reliquas, quæ ad Mercurium, & ad lucrum. Ita enim eſt; mercatura & quidquid artium ad opes ducit, ducit ad vitia: nec animum ſolùm emollit & effæminat (verè Salluſtio dictum) ſed corpus. Quis vires & viros vnquam in opidis quæſiuit, aut inuênit? adeò vetus illud verum in omni gente & æuo eſt, *Optimum militem legi ex agris.* Parthi olim belli potentes: ſed ſparſi in agris. Scythæ: ſed in tuguriis oberrantes. Germani: ſed priuſquã vrbes coluiſſent. Turcæ hodie: ſed minimùm dediti in amœnitatibus opidorum. Quin illud ipſum Genitſerorum agmẽ, iure, terror orbis, nõ ex agris ſolùm, ſed pœné dicam haris collectum, & mapalibus paſtorũ.

Nam Romanos tibi quid ingeram? Curios & Fabricios noſti ſerentes, occantes: Quinctios arantes, & Dictaturam induentes: & vno verbo, non milites ſolùm ab agris, ſed duces. De Moribus ergo vides, qui ſi vſquam etiam hodie priſci integríque quærendi ſint, veſtigia reperias in agris, vbi apud ſe quiſque: & ideò pudor, innocentia, ſimplicitas manet, & vita malarũ fraudium artiumque expers. Sed quid poſſim in hac patre magis vere magis ampliter dicere, quàm Hippolytus ille apud Senecã quem, quæſo te, audi.

Nõ alia magis eſt libera & vitio carẽs
Rituſque melius vita quæ priſcos colat.
Quã quæ relictis mœnibus cãpos amat.
Non illum auaræ mẽtis inflãmat furor,
Nõ aura populi, & vulgus infidũ bonis
Non peſtilẽs inuidia, nõ fragilis fauor,
Nõ ille regno ſeruit, aut regno imminet
Spei metuſque liber.

& adde plura pulcherrimi cothurni, quæ omitto. Ad voluptatem enim tranſeo: quæ tamen hîc tam obuia, vt indigner ſuper[illegible]oueri mi-

hi litem. Elementa omnia intueor? vĩ ſuã vſumque palàm,&toto, vt ita loquar,ſinu in hoc rure noſtro effundut obſcurè & parciter in tua vrbe. Solem vide:melius hîc nitet. Aërem:lætiusque & ridet. Aquas:purius bibuntur. Terram: hîc tantum cernitur in vero ſuo vultu. Alibi in planiciem effuſè porrigitur, alibi in collem placidé adſurgit, aut magis rigidé in montem. Illic herbis & ſpōte natis arbuſtis veſtitur, hic fructibùſque, & feliciore ligno. Quem nō delectet tã varius adſpectus & cultus magnæ matris? cuius apud vos vna facies ædibus preſſæ aut pauimẽtis. Iam domum ſi veniſti, hîc prorſus gaudiorum & amœnitatis vera ſedes. Manè ſurrexiſti?ad muſicam quidem; & circunſonant te ac velut ſalutãt chori illi alitum, ſuauiter fritillantium, trutilantium, minurientium. ad quos non æquiparent ſe tibiæ, citharæ, aut ex arte vlli cantus. In hortum proſpexiſti? oculorum aciem tibi præſtringet illa ipsâ nocte exortum agmen flo-

rum & herbarum. In pratum? occurrent Vere nouo arbores odorâ quâdam & canâ niue perſperſæ, eædémque ſub Autumnum, aliâ pomorum purpurâ ſiue cerâ diſtinctę. Propiùs eaſdem adſpice, inſitiones mirabere & matrimonia: adulteria etiam, & ſuppoſitos fœtus, inſciâ matre nec inuita. Quam laſciuam cóprehéſionem fœcunditatémque quiſquis in ligno non miratur, ipſe profectó lignum. Iã ad agros deuertiſti & tua rura? illîc boues lentè paſcuntur & oberrant: hîc pecudes magis vagé laſciuiunt & hœdi. Porcus alibi volutatur & grunnit: alibi criſtata cohors cugurrit & ſcalpit. Segetes illic tuas vides, & ſiliginis, farris, hordei vberes faſces: ſiluam iſtic & ad hyemen lignorũ ſtrues. Vitem denique alibi florentem aut matureſcentem: & ſpe iam præbibis ſacrum illum alibilémque liquorem. Quorum omnium quæ copia in vrbe ſit? quin ne imago quidem ſatis certa & expreſſa. Sed vt ij qui parietem intuentur, ex leui linea-

rum ductu, animalia in eo & facies ſibi fingunt, ſic vos harum rerum futiles quaſdam vmbras. Ita viuitis in pulcherrimo hoc mundo, mundi exſules, nec bona aut dona eius plenè vnquam noſtis. Poſtremùm Fructus mihi ſupereſt, de quo, quid ambigimus? cùm non ſolùm cultus & ornatus pleruſque vitæ ab agris, ſit, ſed vita ipſa. Agricultio enim moriatur, & vnà humanum genus. Adde illa commoda, agnum aut hœdum à ſtabulo, pullum è corte, porcum ab harâ, & tot dapes inemptas! quas vos ægrè & carè præſtinatis à foro aut macello. Quòd ſi opes omnino quæris & aurum: rideo ego & ſperno, & tamen ſiquis hęc quoque ambiat, non alibi parandorum vberior materia & ſeges. Non palatia, non fora, non fœnora plures ad opes euexêre: quàm beati iſti agri, & addo rei caput, quòd tutò euexêre, quòd citò, quòd innocenter. Thales ille olim anno vno diuitias amplas corrogare potuit, emptu proſpero omnium oliuarum: & viro prouido ſapientíque

ſapientíque non hodie idem fas, in ſegete, pecude, ſiluâ: Sed de his quia nõ libenter, nec ampliter quidem diſſero: & mitto te, ſi voles, ad veteres rei ruſticæ ſcriptores, à quibus diſciplinam eam petas. Nam ego faſtidio, ſicut & illud, quod crebrò ac pertinaciter mihi obiicis de dignitate. Dignitatem ea manſio non habet, inquis: imò nec pietatem, quia patriam is deſertum. Dignitatem? me iudice, amplam: qui Reges & Principes fuiſſe ſcio in hac parte. An illud dignius, in foro latrare, tribunal ſiue aulã lãbere, faſtũ inæquales, adulationẽ in ſuperiores exercere: quàm Sapiẽtiæ ſacrũ colere, naturæ opes luſtrare & promere, deniq; placidè viuere, placidè mori? Nam de patriâ, quid ais? In hac confuſione rerum ad clauum ego ſedeam: vbi nemo auditurus, non nemo etiã irriſurus rectè gubernantẽ ſit? Sæculum hoc paulliſper vide, quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fides eſt: & aude ſuadere vt iis præſim, quibus, hoc ipſum (penè di-

cam) ægrè mihi eſt, quòd interſim. Concludés voueo, vt procul ab vndoſo illo vrbium mari, in hoc tranquillo & ruреſtri portu quieſcam & conſeneſcam: vbi Deum in primis piè puréque venerer, deinde Sapiétiæ ſtudia & Muſarum tractem, & quidquid proprié ad vſum aut cultum animorum. Vbi claſſica nulla aut tubas audiam, vbi coruos aulæ, aut fori non videam: ſed modeſté tranquilléque mihi & mecum victitem, expers ambitionis & pallentium curarum. Cùmque vltimus ille & decretorius dies venerit, ſpiritum hunc, ſine metu, ſine motu, emittam: & apud notos ignotóſque memoriam mei relinquam bonam potiùs, quã magnã. Habes quæ pro agro, in agro ſcripſi. quæ ſi approbas tãdem etiam hoc inſtitutum meum: neu vltrà cómouendum me cenſe ex beatà iſtâ ſede. Ita Deus beatum aliquando te faciat, cum vxore liberiſque: quos ſaluto. In Iſcano meo III. kalend. Octobr. ∞. Iɔ. LXXV.

Carmen ecce etiam adiunxi, quod eidẽ argumẽto, calore iſto effudi.

LAVS ET VOTVM VITÆ BEATÆ.

ILLE eſt par ſuperis deis,
Et mortalibus altior;
Qui fati ambiguum diem
Non optat leuis, aut timet.
Quem non ambitio impotens
Non ſpes ſollicitat lucri:
Quem non concutiunt metu
Regum præcipites minæ.
Non telum implacidi Iouis.
Vno ſed ſtabilis loco,
Vulgi ridet inania.
Securóque oritur dies,
Securo cadit & dies.
Vitam ſi liceat mihĩ
Formare arbitrijs meis.
Non faſces cupiam aut opes,
Non clarus niueis equis
Captiua agmina traxerim:
In ſolis habitem locis.
Hortos poſsideam atque agros,
Illic ad ſtrepitus aquæ

Muſarum ſtudijs fruar.
Sic cum fata mihi vltima
Pernêrit Lacheſis mea,
Non vlli grauis aut malus,
Qualis Langius hic meus.
Tranquillus moriar ſenex.

EPIST. IX.

VICT. GISELINO.

LEGI tuas, ad os appreſſi & ad pectus. O quæ penna tibi me ſiſtat! Ego ille conſtans deiicior vna cogitationis hac plagâ. Scripta mea deſideras & nugas: ego te, Sed quî agis? vt ex nuncio intelligo, perbellè. Gaudeo, nam timebam, ob ſubſtractum tibicinem Moufflinum celeri caſu. Nos fluctuamus, vt qui maximé, ſunt qui ad Arma inclinant ſunt qui ad Irenen. Aiunt & apud vos puncta eſſe pro iſtâ. Quidquid eſt aut erit, ego te non amo, ſed pereo. De ſcriptis, ſcripſi ad Ocellum noſtrum, nō inuidebit. Proprid. kalend. Septemb.

EPIST. X.

IANO LERNVTIO S.D.

HAFTIVS apud nos eſt ille cuius tu ſororem. Eum rogaui de te multa: & rettulit omnia quę vellem, excepto ſilentio: quod cauſſam habeat neceſte eſt vel ab obliuione noſtri, vel quod malo, ab inertiâ tua. Et quis inſolitus hic torpor? Tu ille qui laceſſere me ſoles, taces ad meas binas? *Omnia mutantur*, , ait ille: nõ enim addam vel ominis cauſâ, mutari amores, melius de te ſentio, & tamen ſi amorem nõ deſeris, non etiam debebas officia amoris. An etiam nunc te angit nupera mea fuga? Peccas: & emenda hanc culpam, vt in amicitiâ ſis ſine mendâ. Amicum noſtrum audio adſcitum in aulam, & in medicum Ducis. Gratulor: & magis, ſi quid is titulus ad Plantinam aulam. Nam ſi nomen tantùm & nihil ab eo vncti: ſperno. Nos hîc in alto otio (Nemeſis non audiat:) & te iſthuc inuitare audemus vel habitandi cauſſâ. Multi cer-

te veſtrates oculos flectunt ad hunc portum. Plantinus ædes hîc habet, Typographiam inſtituit. Quid multa? viuimus & vigemus. Tu viciſſim, quid valeas, quid facias cum Victore, cum vxore, cum amicis, niſi ſignificas: ſcito ſeriò me, ſed deleo. nec cadat in amorem noſtrum vnquam hoc verbum. Vale. Lugd. Batau. Pridie Idus Sept. ∞. Iↄ.LXXXII.

EPIST. XI.

IANO GVLIELMIO LVBECENSI. S.D.

ADFIRMO tibi Iane Guilielmi, pauca munera iamdiu gratiora mihi fuiſſe, & animo tuo, & verſibus, quorum vtrumque tam benigne offers. Ille enim amoris pleniſſimus, iſti elegantiæ: & cogor (niſi ab ingenio meo abeam) valdè redamare illum, iſtos æſtimare. Hoc magis, quòd vltró prouocas, quòd ignotum, quòd immerentem. Nam quòd beneficia quædam mea in publicum profers & prætexis: deſine.

hoc ipſo video quàm me ames,qui nō admodū laudanda laudes,& per adfectum recedis à certiſſimâ iudicii tui normâ. Itaque hoc ex fide tibi reſpondeo viciſſim amari te à me, vero honeſtóque adfectu, quem dies ipſa augebit & accendet, ea eſt erit que tua virtus. Lugduni Batauor. III. Eidus Sextil. ∞ .Iↄ. LXXX.

EPIST. XII. Gandam.

ALEXANDRO RATIONI S.D.

RARO ſcribis,ſed neſcio an ideo literę tuę deſiderio ipſo cariores. His quidem poſtremis fateor me non voluptate ſolùm perfuſum ſed gaudio:ſit verbo eo vti nobis fas in triſtitiâ hac rerum. Nam de Antuerpiâ,quę monſtra audimus? Deus bone, huccine tandem erupiſſe tot menſium conſilia malé ſana, malé cocta? O factum à regio iuuene minimé regium! Et ſi nobis adhuc tenebræ,nec de re tota ſatis certis nec de cauſsà, Eiuſne fraus ſiue error: an vulgi cōſternatio & furor? Quiduis

enim potius,quàm vt perfidiæ noua hæc macula inuratur laudatiſſimæ olim optimæque genti.Sed hęc publica videbit pubic⁹ ille Rector.Tu in re tua quid?etiam ne fluctuas? ſic apparet: atqui ſtatuendũ ſemel aliquid eſt,cui firmiter inhereſcas.Mutatio,quidẽ hæc crebra, & deſultorium,vt ſic dicam,genus vitæ,nõ ex vſu tuo,non ex famâ. Peſsimæ, & Græcorum quoque prouerbio dãnatæ ſunt, nutantes & * διχώλαι illæ γνῶμαι. Litteraria hæc vita & otioſa tranquillitas,quid non habet commodi?Non externa illa fortaſſe,ſed nec terra quæ aurum aut argentum gignit, res alias producit:nec animus,qui ſe colit & virtutem.Cetera ille fere ſterilis.Quid tamen præferas huic vni?cui honos,cui ſalus comes,cui externa & interna quies. Militiam guſtaſti:& vides quàm nõ ea ſuauis. Itaque,mi Ratlo,huc redi:& ſi me audis,in Muſęo hoc portu nauim tuam defige & liga ſemel ſacro morſu. Ad circumfuſa illa & vana bona ſi abis,quis finis?iactabe-

** Vtroque claudicantes ſentẽtiæ.*

re,& natabis ſemper inter cupidinũ nouos fluctus. Non enim ratio, ſed opinio tibi illas ingeret: cui inſitum variare & pœnitere. Vt chamæleon, quoniam aurâ (vt aiunt) non cibo veſcitur, hianti ſemper eſt ore: ſic illi cupidine, quos vetus inflauit vulgarium opinionum. Hoc volunt, hoc nolunt: hoc hodie ſpernũt, cras appetunt, & vt, reſculæ, quæ fluminibus innatant, temere impinguntur in hãc illamve partem. Hinc perpes illud tædium in nobis, & velut nauſea omnium rerum, damnamus parentum & noſtra vota, & tam cupidè quęſita quædam deſerimus, quàm antè quærebamus.

Certa amitimus, incerta appetimus: atque hoc euenit.

In labore atque in dolore vt mors obrepat interim.

exclamat verè meus vates. Ecce ille ad aulam adſpirat, & intrauit? rurſũ faſtidit, & beatos cenſet qui latẽt. Alius priuatĩ victitat? ægreſcit, & inuidet purpuratis, pariq; leuitate togati ad ſagum properãt, & hi rurſum ad

togam. Et quis non de Lacheſi ſuâ queritur? reges ipſi de ſuo regno. At tu inter eos eſto, quos Ratio, quos Sapientia firmauit: nec circumagere mihi vulgariũ iudiciorum omni vento. Vt Vlyſſes ille donec Leucothea velum ei ſuppoſuit, natat nigrũ pontum: ſic tu, hoc vitæ ſalum, donec pectus tibi præcinxerit candida illa diua: Conſtantiam dico, quam audi, admitte, ſerua.

* Hoc mihi ex animo viſum optimum cōſilium.

* Ἥδε δέ μοι κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.

Vale, Lugduni Batauor. x. kalend. Octobr. ∞.Iↄ. LXXXIII.

EPIST. XIII. *Brugas.*

IANO LERNVTIO meo ſalutem mitto.

QVAM recepi iam ipſe. Hinc enim iure ordior: & gaudere te iubeo, mi Lernuti; quia à moleſtiſſimo morbo reualui, imô reuixi. Ad fauces Orci deſtitutus mihi hos mēſes fuiſſe videor: ita me oppreſſiunculæ & obſtructiunculæ illæ internæ peſſimis adfecerant modis. Et audéſne credere? non leue momē-

tum ad valetudinem meam habuerunt & literæ tuæ, & carmen: illæ amiciſſimæ, hoc ſcitiſſimum, nec fuerit vnquam vt tam pias, tam diſertas preces non audiuerit illa Dea, cuius ſedem aptè in Fortunatis inſulis ponis. Quæ autem illa tam auida Parca quæ vincula inter nos abrūpere nō parcat ſanctiſſimi amoris? Quin audi me, & ſecurus animi es:

Dî me tuentur, dîs pietas mea
Curæ eſt:------

& porrò, vt ſpero, erit. Turbæ apud nos ingrauaſcunt, abiectâ ſpe pacis quæ vereor, vereor autem? imò ſpero, vti breui eiiciant me ad vos, procul enim futuri videmini ab hoc belli nimbo, qui imminet prorſum capitibus noſtris. Sed quid ais? Douſanè nuper apud vos? nec ad me? ô factū ab amico non amicum! Quod dixerit, ſubita res fuit, neceſſarius reditus nihil audio. nuncia illi à me ſodes, ſexcentis verſibus non luet hanc culpam. In Statium aliquid meditari te ſuadet mihi noſter Modius, vix perſuadet. cur enim celes? & quidē

cum tuo damno. Nam & mihi notata quædam ad ſublimem illum & celſum Poëtam (ita cenſeo & appello, non herclè tumidum:) & libri apud nos veteres, qui te iuuent. Innue, mittam. Epiſtolicæ noſtræ nondum emiſſæ. ſed vix eas teneo : ita iturïunt. De quibus quid iudicaturi ſitis, timeo. Alia enim quædam à prioribus meis hæc ſcriptio. cui nitor ille abeſt, & luxuria, & Tulliani cincinni: preſſa vbique, nec ſcio an quæſita nimis breuitas. Quæ me tamen nunc capit. Timanthem pictorem celebrant, quòd in eius operibus plus ſemper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur : velim in meâ ſcriptione. Magni Scaligeri ad Amorum illos * Triumuiros vidi, legi, probaui. In Propertio tamen traiectiones illas verſuum crebras, mirari malim quàm imitari. Tu quoque non ita ſentis? ſcio. ſed quis Polydamas auſit illum Hectorem? qui dîs hominibúſque fauentibus tenet profectò, & tenebit hoc regnum. Itali eum quî diiçiant? ſilent. nec iam

Notas eius ad Catullũ, Tibullũ. Propertium.

à multo tempore quidquam ab eâ gente litterarum. excipio Quæſita Aldi per epiſtolã,& Fuluij De Nũmis. Muretus noſter Orationes pangit & edit, & dat ſe in floridum illum eloquentiæ campum. ad famã: conſultè, imò & ad quietem. Nam Criticæ iſtæ tricæ quàm non latè ſe ſpargunt? quàm laborioſè colligũtur,& ſcribuntur? In quibus nos tamen etiam,neſcio quo fato an morbo,inſanimus. Pergebam in hoc garritu. ſed alius mihi in auribus garritus, nuntij ad excubias trahentis. Arma capio,pono ſtilum. Quid ais? ſatin tuti Belgæ,hoc milite? Ite,dormite in vtramque aurem. Louanij, Idibus Iuniis, . D.LXXVII. .

EPIST. XIV. *Louanium.*

MART. ANTONIO DELRIO Conſiliario Regio S. D.

MIRA tua fides in me, mira pietas. amoris enim certè verbum leue eſt,in re quam rari pro

fratre fratres audeant, pro liberis parentes. Me meáque abſentis defendiſti: & obieciſti te non moleſtiis ſolùm ſed periculis, in hac flammâ rerum. Veniſti vltrò ad meos, erexiſti, ſecuros eſſe iuſſiſti: hoc tantùm queſtus, quòd non indicaſſent. Itaque quòd res opéſque meæ ſaluæ, quòd ſcripta & libelli (id eſt, vita ipſa:) beneficium eſt vnius tuum. Quid ſcribam? gratias agere me? ne concipio quidem: & affeciſti me in ſummo beneficio vnâ hac iniuriâ, (quod olim ingenioſè ille ad Cæſarem) vt viuendum & moriendum mihi ſit ingrato. Gaudere me tantùm nuncio; meâ cauſſâ, tuâ, ſeculi Meâ, cui is amicus obtigit; tuâ, cui ea virtus; ſæculi, cui hoc exemplum. Mea ſalus ſalue. Antuerpiæ a.d. IV. Non. Mart. clↃ. IↃ. LXXVIII.

EPIST. XV. Vltraiectum.

IANO DOVSÆ meo S. D.

SILENTIVM tuum mihi, Douſa, moleſtum: abſentia multò

magis. Vbi autem fides? intra dies octo exſpectari volebas te: menſes ecce labuntur. Statueras hoc iam anteà? an quid interuênit? an placent tibi nouitij iſti & fallaces mores? An potius, vxoris partio te detinet? quæ genuit tibi (ita audio) decumam iam prolem. Macte hac fortitudine dicam, an fortunâ? vtrâque certè opus. nec min⁹ hîc, quàm in agricultu, Labori & Euentui litandum. Sed tibi quidem propitius vterque Deus: & gloria Maſaniſſæ te manet, ſi ſic pergis. Vide tamen ne dum aſſiduus nimis in illis vallibus, deſertum eas noſtros montes. Suſpicor: & iure. Vt quid enim procaces illæ anteà Muſæ tuæ tamdiu ſilent? cur tribus his menſibus gutta nulla nos irrigauit poëtici tui humoris? Emenda: & hîc & ibi vir eſto. Libelli etiam tui addicti Plantino, vbi ſunt? Solue ſodes, aut Prætorem exſpecta & ſuſpenſum capiti tuo libellum. Non enim differo, non protelò. Indicem Francofurto en habes: ſed ſterilem bonarum

rerum:& nihil nũdinæ iſtæ ad Phœbum. Melleri tamen Spicilegia edita, accutiſſimi ingenij iuuenis: vtinã rectiſſimi, verè addã! Sed profectò aut fallor in hac omni litteraturâ; aut ille valde in cenſendo & ſcribẽdo. Quales pleræque eæ coniecturæ? q̃nõ callidę ſolùm, ſed calidę? imò quàm audaces? Mihi crede, corrumpendis iſta, ſiue perdendis potius libris, litteríſque ſunt: ſi dimanat hæc labes. Et dimanabit, ita iuuẽtutem hanc video: & tãtum ingenij ſpecie blãditur hic calor. Iam ſtilus ille quis? doctus, antiquus, arcanus, inquies. Scio: ſed quo tam doctus, antiquus, arcanus? Ego ille ipſe qui aliquid hîc capere me puto & ſapere ſæpe quæro aut non video eius mẽtem. Quæſo, mittamus tenuem nimis ſubtilemque hunc colorem & Apellæas, vt ſic dicam, lineas: & Venus noſtra inſpiciatur etiam à vulgo. Vt nihil minus expedit, quem agrum optimè colere (aiebant veteres) ſic cenſuerim de ſtilo. Nimis ornas? fucus & adfectatio apparet.

Nimis attenuas? tenebræ & ſquallor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epiſtolâ, quam finio, & te ſaluere iubeo noue Hercules. Muſarum, noue matrum. Lugd. noſtræ, a.d. III. Non. April. ∞.Iↄ.LXXX.

EPIST. XVI. *Vltraiectum.*

Everardo Pollioni meo S. D.

A Mea enim velut manu es, à domo, & à diſciplinâ. Vt ſtatuarium opus ſuum delectat, ſi laudabile: ſic in te iure mihi placeam, ſi tu bonis. Quod futurũ omnino eſt mi Pollio: ſi non audies ſolùm præcepta quæ crebrò dedimus, ſed obaudies: eáque admiſſa in hoc pectus, re exprimes & factis. Ad virtutem ante omnia te hortamur: cui litteras iſtas ſeruire volumus, magnũ vel in parandâ eâ adiumentum, vel paratâ ornamentum. Non enim ſolùm pulchrior cõptiórque per doctrinam virtus, ſed fortior: nec colorem modò ab illâ ducit, ſed ſan-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

guinem & robur. Egregiè noſter Seneca: *Etſi magis refert noſtrâ fortiores fieri, quàm doctiores: tamen alterum ſine altero non fit. Non enim aliunde animo venit robur, quàm à bonis artibus, quàm à contemplatione naturæ.*

Quod ita verum ſcito, ſi doctrinam non hác mollem & amœnam ſolùm intelliges, quā φιλολογίαν haud malè appellamus: ſed virilem illam magis & robuſtam, quæ in naturâ aut animo occupatur, quámque φιλοσοφίαν propriè indigetamus. Illa enim ſola, tantùm abeſt vt tutum ſecurúmque te præſtet inter hos vitæ fluctus: vt moueat ſæpe excitétque in ambitioſo animo cupidinum nouas tempeſtates. Itaque vt nautis ſolitarium Helenæ ſidus non placet: non item mihi iſta. Gemini illi ſunt, qui cùm apparuêre, tranquillitatem nautis nunciant: tibi hæc duo, ſi iunges. Quod voueo ex animo: & in firmâ hac ſpe ſaluere te iubeo carum mihi caput. Lugd. Batauor. III. Nonas Octobr. ∞ .IↃ.LXXXII.

Epist. XVII. *Delfos.*

Iano Grotio.

AT tu quaſi ad Collegium etiam ſcribis: cui vitam fuiſſe te neſcis, & obiiſſe illud te abeunte. Certè à nuptialibus tuis facibus, funereæ accenſæ ſunt Muſis & quicquid hîc fuit Muſicorum. Rem dico. ſolutus dudum ille cœtus: non tamen etiam vinculum amoris quo inter nos ligati. Tu mihi ſæpe in mente, raro in oculis: nec lepôrem & virtutem tuam deleuerit ex animo meo vlla dies. non magis quàm tuo litterarum ſtudia exciderint, etſi callidè id præ te fers, & negas agnoſcere te Deas, idque carmine, quod agnoſcant ipſæ Deæ. Abi Socratice noſter εἴρων, & apud tam fidum age ex fide. Tu Muſas, te illæ amarunt, amant, amabunt: & cum illis ego. Carmẽ totum approbum: nec Critica illi à me nota. Rem ipſam & argumentum vt meliùs nôrim, curabo: & legam quæ ſcripſit

Belgicus hic Euclides. Nos Pi...
ricus ἀλεξητὴς ille νόσων reſpicere cœpit in parte. vtinam diffuſiore paullò vultu, vt ſanitas apud me ſit læta, plena, firma. Quam tibi, vxori, liberis (nónne rectè ita loquor?) opto. Lug. Batau. poſtrid. Kal. Sextil.

Epist. XVIII. *Lutetiam.*
Avgerio Gisleno Bvsbeqvio Cæſareo Legato S. D.

Nomen ipſum tuum in litteris ante legendum me adfecit, & lectió multò magis. Iudicium talis viri meritò magnum apud me eſt: & hæc tam prolixa beniuolentia, quam ſolo animo meruiſſe me ſcio. Nam rem quidem tu auges: & facis tam liberali beneficij interpretatione, vt vltrò obliger, & nouam gratiam debeã tibi. Quam vt prorſus ſoluam, ne exſpecta. non eſt iſtarum virium, non item animi. qui magis magíſque illigari tibi cupit, & numquam dependere, vt

pendeat à te ſemper. Liuij variantes lectiones ex codice Puteani quas ſubmittis, gratæ mihi : etiam vtiles ſpero, poſt perfectum Commentarium Cornelianum, in quo vnus nunc ſum. Abſoluto enim eo opere, libens ſanè manum & limā adiecerim vberrimo hiſtoricorum. Permittit iam valetudo : quæ non paullò melior, poſt iter Antuerpienſe & hauſtum auræ ſiccioris. Nam marina iſta & paluſtris, neſcio quomodo corpori huic non amica. Sed quis in Belgicâ alius angulus ad quietem ? Itaque ferimus, & hic hæremus : donec Deo viſum pacem huic Belgio reddere, & nobis veterem ſedem. Quod, vt res ſunt, vouemus potiùs quàm ſperamus. Ampliſſime & Nobiliſſime Vir ſalue, & inter cultores virtutis nominíſque tui Lipſium non falsò cenſe. Lug. Batauorum Non. Mart. ∞ .Iɔ. LXXX.

Epist. XIX. *Hagam.*

Theod. Leevvio Conſiliario S. D.

IN ſilentio tuo, mi Leevvi, mirabar, & (hanc enim libertatem amicitia mihi dat) indignabar. Sed indignatione tibi non ingratâ, cuius fons ab amore. Iniuriam mihi ferre videbar, quia priuabas me hoc alloquio: quod etiam in negotiis occupationibúſque meis vſurpo cum libentia & voluptate. Veluti hoc ipſo tempore, quo Plantinus cum genero apud me eſt: & eripit mihi nō inuito optimam diei partem. Ego tamen ſcribo. de re priuata, valere me non optimè, vt hoc anni labentis tempus fluxionibus meis ferè eſt infeſtum. De Repub. nec multa nec bona. Hoſtis Ninouiam obſidere dicitur, & imminere meæ Bruxellæ. certò copias colligit circum illam. Galli lentè & frigidè agunt; nec pro ingenio gentis. Ita vides, mi Leevvi, in longum trahi rem, & produci calamitates patriæ iam ex-

hauſtæ. Nec abiiciendus tamen animus. quem ſi ratio non adfectus ſubegit; ille eſt eritque in firma arce, quam nulli inſultus, nulla vis perfringent. Sed opinio nobis hæc facit magna & metuenda, quæ ratione ſi examinas, leuia ſunt. Bellum metuimus. ita enim accepimus à parentibus, ita à nutrice., ita à publicâ vulgi voce. Sed imponunt. Cur enim bellum malum? nempe quia vaſtitatem inducit, quia pauperiem, quia mortem. Atqui hæc ipſa mala non ſunt, niſi malis. Quod viri boni beatique paupertatem appetiere vltrò? Litteræ ipſæ diuinæ eam nobis conciliant, vt rectam ad cælos viam. Mors autem quid? metuenda viro? optanda potius: quia finis huius miſeræ, & principium melioris vitæ. At enim hæc Philoſophorum ſunt, inquies, dictu pulchra, re & vſu aſperrima. Imò, mi Leevvi, communis hæc vox totius generis humani: quotiens abſtersa adfectuum illa nube radius diuinæ mentis illucebit. Sic tu, ſic ego loquemur

inuiti, ſi rem pendemus ad veri iudicij lancem. Signum vis? Ecce pone mihi ex illo ipſo corrupto & corruptore vulgo aliquem in morbo. ſpernet diuitias, ſpernet opes: ſanitatem dumtaxat vouebit corporis & mentis. Scilicet ſeriò cogitare iam de ſe cœpit admotus ad extrema: & inanium obliuiſcitur, cùm periclitatur de ſalute. Exſulant adfectus, cúm ratio rediit: & erigit attollítque ſe animus, corpore iacente. Tamen ſani redimus ad eadem omnia: quia litigium illud cum adfectibus fuit, non diuortium: nec propoſito aliquantiſper boni, ſed metu ſumus. Quare maneamus in hac viâ, quam inſtitimus, ſegregandi nos à vulgo: nec id ſermone tantùm & velut in pompam fiat, ſed reipsâ, & quod dicitur, Bona fide. Vacillamus imò cadim' interdum? Surgamus, & citâ celeritate corrigamus, quod tēporis ereptum lapſu. Viden vt miles quoque, ſi cecidit, ſurgat alacrior, & animos iráſque ſumat à caſu? Idem nobis ſit, &
conſtanter

conſtanter pergamus ad illum Trã-quillitatis internæ portum, qui verè efficit beatos. Vale. Lugduni Batauorum III. Idus Nouembr. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPIST. XX. *Brugas.*

Iano Lernvtio meo S. D.

Dimisi nuper à me Oudermanum veſtrum ſine litteris, valdè præter meum votum. Sed mihi crede, ita diſtinebar, vt eius rei facultas mihi nulla. Nec nunc magna: (Plantinus enim apud me cum amicis eſt, quibus dies dandi penè toti:) tamen erigit & conari me iubet epiſtola tua ſi qua alia, plena ſuauitatũ. Vel illud de Svaviis tuis quàm mihi ſpirat! crede, quòd omnes Arabum diuitiæ, imò quòd ille ipſe halitus à ſuauiorum dea. Tu tantùm perge, & damna me huius voti, vt citò teneam amplectárque libellum, & te in illo. Sed de titulo cur mutaſti? Mihi ſimplicius ſua-

uiúſque inſcribi SVAVIA videbantur, quàm funerea & atra voce SECVNDI MANES.

An frontes ſeueras metuis, & cõſultum tibi is modeſtiâ inſcriptionis? Fruſtrà. quatenus ego guſtum ſumpſi, pura illa baſia tua: quæ & Catones capere poſſint, & dare ipſę Veſtales. Denique quouſque ſcribimus iſtis? paucis nobis potius. & da quod in ſinu tenêre Scaligeri poſſint & Turnebi. De Plãtino, verum eſt. ædes hîc conduxit ſanè amplas, & partem vacantem Typographiæ transferet iſtuc. Aliquid ea res fortaſſe me excitabit ad lucubrandum: cùm intereſſe editioni libellorum noſtrorũ licebit, imò præeſſe. Nam aliàs, & valetudo ſæpe illud igneũ, quod in nobis, retundit: & iudicia hæc multorum aut maleuola, aut maleſana. De Germaniâ quidem audiſtin'? Proſcribere miſellam Satyram noſtram nuper voluêre, & eiicere edicto extra imperij fines. O piſces, piſces! non hæc aqua, in quâ vos natetis: & magis vobis faciat il-

le ab Cithærone liquor, quàm hic ab Helicone. Sed feramus: & quoniam cœpimus, aremus etiam hoc litus. De Venatione in manus iam ſumpſeram, & eram in ſecundo libro: reieci, & iterum daturus me videor in torporem. Catarrhi mei id faciunt, ſtati mihi ſub hoc tempus & ſolemnes. A Scaligero nuper litteræ. edit De Emendatione temporum, & promittit breui exẽplar. Vale mi anime, cum animâ tuâ, & cum iis qui ex felici veſtro cœtu. Lugd. Batau. III. Id. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXI.

EPIST. XXI. *Antuerpiã.*

HIERON. BERCAEMIO IC.

NIMIVM vrges, mi Berchemi, de Imitatione. nuper omnibus ſermonibus, nunc epiſtolis hoc agis. Quid cenſes? aliquos theſauros mihi eſſe doctrinæ reconditæ? erras. ſi quid in hoc genere poſſe tibi videmur, magis à caſu ſiue naturâ eſt, quàm ab arte. Et tamen quidquid illud eſt quod ſequor,

quod teneo; non vltrà celabitur. & proximâ epiſtolâ præcepta aperiã, ad quæ ſtilum meum fingo & conformo. Tu Minerual, ſis, para doctori nouo. Scaligeri ad Auſonium en tibi. O virum, ô filium à patre magno magnum!

—meritò cui doctior orbis
Submiſſis defert faſcibus imperium.

Enimuerò ille vnus eſt, quem miramur, quem æmulamur, imò ne mentiar cui inuidemus. Felicẽ Galliam hoc ſole! cuius claritas non ad eos ſolùm qui nunc ſunt, ſed ad poſteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomẽ litterarum. De rep. quid ſcribam? manus mihĩ labat, & ingemiſco. Carcer ille nouus tot Lentulorum quò erumpet? de quibus ambigua hîc fama, alij emiſſos dicere, alij artiùs teneri: hi culpam affingere, illi demere. Omnia incerta mihi, præter illud: quod omnino futurũ video, vt plebecula illa aliquid plus faciat. Habeat hoc ſemper noua libertas, vt ad licentiam facilè deflectat, quid cen-

ſes de vrbe, cui inſitum & fatale, turbare? Vt fiſtulæ diu intercluſæ aut interceptæ turbidiores aquas emittunt: ſic iſti actiones, aliquandiu preſſi. Sed nos quoque hîc in metu. Quidam inter optimates partium non optimatium: qui, vt cum Pindaro dicam, * οὐ δίκας τεῖχος ὕψιον, ἀλλὰ σκολιαῖς ἀναβαίνει ἀπάταις. Plebs iſta mollicula. quid augurer? hoſtis tãtùm adueniat: ego tibi ſpondeo, non fore hîc Numantiam aut Saguntum. Cometam & nos per hos dies vidimus: immanem, dirum, & facie haud ſæpe vſitatâ. Quid portendat, quæris? Chaldæus non ſum, nec cæli ſigna cognoui: tamen hoc vetus noui,

Οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ κακὸν φέρει.

cui verſui magis quã Ariſtoteli credo, qui hæc talia ad cauſſas fortuitas refert & infernas. Quid tamen aut quibus minetur, diſtinctè nouit ille *Prudens futuri temporis arbiter*: ego communiter, non referre eum aureum ſæclum. Vale. & illuſtri Comiti tuo à me ſalutem. Louanij

* *Non iuſtitia rectum murum, ſed obliquæ fraudis ſcandunt.*

III. Id. Octob. ∞. Iↄ. LXXVI.

EPIST. XXII. *Duacum.*

PHILIPPO LANOYO.

Nobiliſſimo iuueni S. D.

IN Italiam cogitare te audio, nobiliſſime iuuenum: & audio volens. Placet ea mens, quam agnatam ſcio non niſi optimæ cuique menti. Humiles iſtæ & plebeiæ, animæ, domi reſident & adfixæ ſunt ſuæ terræ: illa diuinior eſt, quæ cælum imitatur, & gaudet motu. Itaque ſiue priſco ſiue noſtro æuo, peregrinati ferè ſunt viri magni. Sed iſta hîc cautio: vt id fiat non cum voluptate ſolùm, ſed cum fructu. Vagari, luſtrare, diſcurrere quiuis poteſt: pauci indagare, diſcere; id eſt, verè peregrinari. Vt tu id poſſis, finem verum fructúmque ante omnia mihi propone, quē is petitum. Vt enim ij qui iaculum mittunt, nō in vanum dirigūt, ſed ſcopum præſpeculantur ad quem collineent: ſic tu præfini, quid peregrinatione

iſtac quæras. Duo, niſi fallor: vtilitatem & voluptatem. Non enim hanc ſolùm. nec vt coronarij belliſſimas faltē herbas floréſque ſtruppis aut coronis ĩnnectunt, ſalubriū nullâ curâ: ita hîc tu. Quin contrà potiùs, plura ad mentem ac ſalutem referes quàm ad ſenſus aut adſpectum. Ac de voluptate aliquid dicere vacuum ſit. cùm ea ſponte obuia: nec quiſquam tam lapis aut frutex, quem non titillet ac flectat amœna illa variáque ſpectio gentium, vrbium, locorum. Natura ſcilicet illuc aurigatur nec duce opus vllâ ratione. At in vtilitate laborandum eſt. quam nec ſecuti omnes; nec qui ſecuti, adſecuti. Eam tibi ingero, & triplici hoc limite deſigno, Prudentiæ, Scientiæ, Morum. Hæc enim omnia peregrinatio adferre debet; ſi conſilio, ſi ritè inſtituta. Ac Prudētiam ab eâ peti, Homerus nobis ſatis auctor; ille non Poëtarum ſolùm eximius, ſed, me iudice, ſapientum. qui cautæ illi Vlyſſææ prudētiæ quam aliam cauſ-

ſam vbique tribuit, quàm quòd πολύτροπος, quòdque, vt ipſe ait:

* Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.

* *Multorũ mores hominum & ſimul oppida vidit.*

Et verè. Inſtituta enim illa varia gẽtium, ritus moreſque hominum, formæ ciuitatum, incredibile eſt ad iudicium & prudentiam quàm potenter poſſint. ſi tamen non viſa aut libata ea leuiter; ſed admiſſa, retenta, & collata inter ſe examinis quâdam lance. Quod ante omnia tibi cenſeo faciundum. Vide inquam, audi, iudica: nec conquire ſolùm hæc talia, ſed in ea inquire. Et inquiſitio quidem à te & tuâ mente erit: conquiſitio, ab hominibus eſſe debebit, aut à libris. Nam & libri ferè ſiue hiſtorię peculiares ſuis quibuſque locis & linguis ſunt, quas indagabis: & homines æuo & vſu prouecti nõ deerunt, à quibus percontando diſcas. Etſi enim modeſtiam & ſilentium iure tibi ſuadeam: tamen nihil abnuo, quin per iter fræna ſæpe laxes effræni illi mẽbro. Ius tibi ſermonis, non in viâ ſolum (ſi qui eiuſmodi comites) ſed

in hoſpitio ſit: nec ante menſam modò, ſed in eâ, & poſt eam. Sed ſermonis ius intra hos fines, quærendi de moribus, legibus, facie cuiuſque vrbis. addo & de Principibus, bellis, caſibus, aut ſi quid euentuum magis inſigne. Hæc notabis, hæc ſepones. certus ex iis ciuilem illam prudentiam inſeri, tacitâ quadam vi & viâ. Vt enim herbas, vt arbores, creſcere non cernim⁹, ſed creuiſſe: ſic factam hanc prudentiam potiùs, quàm fieri. Atqui incrementum & irrigatio illi, ab his inquiſitorij, vt ſic dicam, humoris guttis: quas altè perbibit melior animus, & paullatim madeſcit ſapientis iudicij ſucco. Atque hæc de Prudentiâ dixerim: verbis parcè, rebus ampliter, ſi rebus experiris. Ad ſcientiam te nunc eâdē manu duco. Quam mirêre fortaſſe, quòd peregrè quæram. cùm domi illi ſedes potiùs; & hæc litterarum ſtudia quiete ſecretóque magis gaudeant, quàm motu aut diſcurſu. Sed denes huius admirationis, ſi animū

flectes ad duplicem, qui ad Scientiam, modum. Aut enim ab Auribus ea, aut ab Oculis eſt: à Doctore dico, aut à Libris. Et de libris quidem, nemo it negatum quin domi habeantur tractentúrque melius: in doctoribus, aliter eſſe ratio ſuadet mecum. Quæ enim illa, obſecro, tam felix regio, quæ feliciſſima omnia ingenia includat? Quin ſparſa illa: &, Deo diſpenſante, ſua cuique terræ velut gemmula quæ illuſtret. Hanc adi, hanc audi: & è ſacris illis pectoribus, hianti ore bibe abditæ doctrinæ fontes. Quis non à Turnebo aliquo doctior redeat? prudentior à Sigonio? diſertior à Mureto? quorum ego non auditum ſolùm magno emerim, ſed viſum. Quòd ſi notitia etiam aliqua tibi cum iis accedet (& id pronum apud tam humanos:) Deus bone quæ occaſio hîc tibi diſcendi & diteſcendi! quot gazas legere & recondere cottidie poteris latentiũ litterarum! Mecum vides. tu arripe tantùm, &, me auctore, in vſum

eiuſmodi virorum omni arte irrepe, vi irrumpe. Nuſquam meliore dāno frons ponitur. Hæc Platonis, hæc Pythagoræ, Democriti, & aliorum ſapientum mens fuit: qui relictâ penu artium Græciâ, nō ad cultos ſolùm, ſed ad barbaros peregrinati, acri quodam cupidine diſcendi. Iam & alia ab Oculis vtilitas: qui hîc tibi ſoli & nudi ad Scientiā ſæpè duces. Italiam ecce nunc adis. illam frugibus, viris, oppidis cultam, illam famâ incultam ſcriptíſque. In eâ non veſtigium vſquam pones, non oculum flectes; quin monumentum aliquod premas, aut memoriā vſurpes, ritus ſiue hiſtorię priſcæ. Illîc Thraſymenum miſerantibus oculis ſubiicies, aut æternum imperij vulnus Cannas: hîc magis lætis, Albanum, aut Tybur, aut nobiles Baias. Plinij alibi manſio, & Virgilij aut Propertij patria tibi oſtendetur; alibi rudera Varronianæ aut Tullianæ villæ. Quanti & quàm arcani gaudij iſta viſio? cùm non animo ſolùm, ſed penè

oculis ſeſe inferunt manes illi magni, & ſola premimus preſſa toties ipſis. Iam coloniæ illæ veteres, iam templa, theatra, arcꝰ, ſepulchra, lapides, quem non & doceant mirifice & delectent? Doceant dico. quia reuera notata aut exſcripta hęc talia, mirum quanta luce mentem perfundant, trepidantem per veterũ ſcripta. idque experti diſcimus ipſi. Vt omittam etiam illud commodum. quod neſcio quomodo attollatur & grandior ſeſe fiat animus, adſpectu tot ſublimium & grãdium rerum. Cupidinem veræ virtutis & gloriæ ingenerat, viſa toties aliena gloria & virtus. Ad mores iam venio, qui poſtremus mihi locus; tibi, ſi quid ſapis, ô adoleſcens, primus. Ab hoc enim ſcopo ſi aberraſti, aberraſti ab aliis: & inutilis, imò noxia, ſcientia omnis prudentiáque eſt, ſecreta à probitate morum. Cetera ſpecioſa puta, hanc neceſſariam: illa ad ornatum adhibe, hanc ad ſalutem. In moribus autem duplex mihi præceptio: &

vt bonos rectóſque vbique adnotes, & fugias malos & detortos. Sed in bonis, ne mentiar, haud magna fortaſſe peregrè copia eſt. Latent enim plerumque verè probi: & in pectore intimo domicilium Virtus habet, non in vultu aut frõte. atque inde vt extrahatur, vſu opus & notitiâ quadam propiore: ad quam peregrinantibus rarò acceſſus. Tamen elegantia quædã morum & comitas, & externa quædã, vt ſic dixerim, virtus, quin apud exteros iure quæratur, non negabis. Quid in cultu, veſtitu, actionibus deceat; quæ Veneres & lepôres in ſermone aut geſtu? docere ritè politiores illæ gentes poſſint, Itali Hiſpani, Galli. atque ita rus illud noſtrum aptè ſæpè diluas quæſitâ iſtâ vrbanitate & peregrinâ. Sed quæſitâ, non adfectatâ; vſurpatâ modicè, non oſtentatâ: alioqui nihil comptu eo incõptius, elegantiâ ineptius. Riſimus non ſemel eiuſmodi hiſtriones, qui ab Italiâ aut Galliâ noui, geſtus neſcio

quos mimicos moleſtè vſurpabant, & delicias parum non dicam ciuiles, ſed viriles. Tu hæc fuge. & inprimis vera & interna animorum vitia, quorum vbique larga & obuia ſeges. è quâ ne quas ſpicas improuidè colligas, magna mihi pro te cura, imò metus. Admittimus enim neſcio quomodo & combibimus facilè peregrinas illas culpas; ſiue quia nouitate aliquâ blandiuntur, ſiue quia ſpecie virtutum. Atque vt venena vinis admixta, medicorum ſcito, perniciter & perniciosè penetrant: ſic peccata hæc adſita virtuti. Ferè enim ita fit: vt in quâ gente vitia certa increbuêre, mores iam vocentur; nec in veniam modò veniant, ſed laudem. Adde, quòd naturâ ipsâ proniores nos ad mala imitanda. Vt pictor, leui manu & volante penicillo, rugas, verrucas, næuos in facie exprimit, haud tam facilè ipſam: ſic probitatem laborioſé imitamur, nullo negotio maculas illas animorum. Aduigila hîc igitur: & iam antè ſe-

rió prouideque vitia cognata vel amica cuique genti. Quis enim neget: vt hominibus ſingulis, ſic populis ſuæ laudes, ſuæ labes. Galliam ecce cogitas?? leuitatem & vanitatem etiam, quæ in pleráque eâ (omnĩ, falsò dicam) gente. Italiam? proteruiam in eâ & libidinem. Hiſpanias? typhum quemdam & Africanum faſtum. Germaniam? comeſſationes & ebrietatem, Quæ velant illi, ſcio & comitatem, fiduciam, grauitatẽ, hilaritatem interpretantur falsò. at tu vitabis, nec in venas rapies peruerſi iudicij aurâ blandientem peſtem. De moribus tantum eſt & pertexui hanc telam: niſi quòd leue parergum illi addã de Italia ipsâ. Laxat enĩ neſcio quomodo vela huic ſtilo, prouehítque longius amor & cura tui. In terrã is igitur terra iſta meliorem, fateor, gentem gẽte nobiliorem: haud ſcio an probam magis, an fidam. Ingenium, & ſubtilitas & magni erectíque animi in illis locis habitant: nõ ſemper puri, ſimplices, & ad Gallicam iſtã niuẽ. Ideó-

quę incautis & apertis nobis nõnullũ ibi periculũ, & quidẽ à duplici telo. Nã & inter viros multi tecti, callidi, periti ſimulare: & inter fœminas, formæ cõſpicuæ ſed laſciuæ & procaces. Hîc Scylla, ibi Charybdis, & duo hæc diſcrimina vt enauiges, opꝰ non prudentia quadam ſolùm, ſed dicam fortuna. Prius tamen illud me angit minus. quod amoliri magnam partem poſſe videor cauentibus quibuſdam præceptis. Nam contra inſidiantes illos aut ſimulantes, quid ni firmum ſcutum à ſimulatione item aliqua ſit? Cres mihi eſto inter Cretas. Nec viam tibi tamen ad fraudes præeo. abſit. ſed vt medici, venena quædam venenis pello, in ſalutem tuam non in noxã. Ad minutas & innocentes quaſdã ſimulatiunculas te voco: nec ad alienas inſidias, ſed animi tui opportuna regimenta. In Italia tota tria hæc mihi ſerua. Frons tibi aperta, lingua parca, mens clauſa. Comis & communis vultus aduerſus omnes, ſit animus externo nulli pateat: &

velut in theca clauſum eum habeas dum redeas ad notos animos & verè amicos. Epicharmææ ſapientiæ ille neruus hîc valeat, Nulli fidere. Niſi facis: non vnus Vlyſſes Aiacē te circumueniet; & dolorem nobis debes, illis riſum. Atque hæc tamen cautio mea propriè in vulgus Italorū dirigitur. Nam de nobilibus cur diffitear? reuera optimates illi plerūq; optimi celſi, alti ſinceri, virtutis, gloriæ, litterarū amātes. In vulgo aliter eſſe obſeruauim⁹, qui fex & lim⁹ & verè vulgus. Itaque in illis, vet⁹ Italicus aut Roman⁹ ſanguis ferè apparet: in iſtis, pereamni, ſi clarę reliquię) fidenter dicam (Gotthorum, Vandalorum. Iam contra telum alterū quî muniam te, aut moneam? Ita ſim ſaluuś, vt opto potiùs quàm ſpero te hîc planè ſaluū. Tantum mihi metus & ætas tua facit, quæ in ipſo æſtu: & illæ nō dicā fœminæ, ſed Veneres, Venetæ aut Romanæ. In natura tātū tua ſpes omnis præſidij hîc voluntate. Quarum ſi alterutra ad calidas & callidas iſtas Solis filias

inclinat: quis hominum te ſeruet? certè rues: nec vllo præceptorum ſufflamine te ſiſtam. Tamen ne nihil dicam aut addam: ecce armaturam à me duplicem, Oculis auribuſque. Oculos inquam, primùm mihi claude, & auerte longè ab illecebroſo hoc adſpectu. Additus enim mali morbi hinc eſt: nec amor aut cupido facilè irruperit, niſi per geminas has feneſtras. Sed & Aures etiam muni, contra omnes non Venereos ſolùm, ſed paullò magis venuſtos ſermones. Ij ſunt enim qui titillant, qui excitant: & vt cupere ab aſpectu eſt, ſic velle ab auditu. Igitur vt athletis olim, munimenta quædã aurium adponimus (ἀμφώτιδας, vocabant ad vitandos ictus: ſic tu hoc firmum cõtra amatoria vulnera habe velamentum, Amatoriũ nil audire. De hominibus dixi (quæſo ne cum inuidiâ cuiuſquam aut irâ: quia liberè aliquid protulerim fortaſſe, nihil acerbè aut malignè:) adiungam & aliquid de locis. Qui varij in Italiâ omni & pulchri: vt nõ

iniuriâ deliberes, quem præferas ad videndum, ſiue habitãdum. Et meo quidem ſenſu (vidimus enim pleroſque omnes, & triuimus) prima tibi vel antiquitatis cauſsâ, adeunda Roma eſt: adeunda tamen, non habitanda. Cõfuſio enim tibi & σύγχυσις aëris & morum haud pura puritas: & quod veriſſimè à Varrone dictum, turba turbulenta. Loca igitur illa priſca & vetera, monumẽta ac rudeta.

------ *& campos vbi Troia fuit,*

cùm lûſtratus ſatis & veneratus fueris: Neapolim mihi abi, & paulliſper inſide illam nobilem, illam cultam, illam amœnam. Perquam viam deliciæ locorum multæ, quas omitto. ſed ſi inhabitanda diutius Italia eſt, in Thuſcos, mihi redi, & illos incole, linguæ, aëris, morum cauſsâ. Omnia hęc tibi pura. Quod ſi de oppido etiam quæris: Florentia mihi aut Senæ placeat: & magis iſtæ. At iam in abitu & reuerſione, Bononiam amicam ſtudiis libens videbis, & eâdem laude inſigne Pata-

uium.quibus cùm dies aliquot dederis,non pigebit in vrbe maris dominâ(Venetias dico) luſtrandâ ponere ſeptimanas. Heu ad inuidiam pulchra, opulens, felix vrbs?minus tamen ad noſtrum Genium, quia Mercurio amicior quàm Mineruæ. At in exitu grande illud & diffuſum Mediolanum te capiet.in quâ fine Italiæ, finis mihi epiſtolæ. Deum ſupplex præcabor vt te ſeruet, & tu iſta.Vale Nobiliſſime iuuenis, vale, vale.nec Deus mihi * auguria perficiat,quę in triſti mente,Antuerpiæ III.Nonas April. ∞.IↃ.LXXVIII.

*Certè vera. obijt enim ea ipsâ peregrinatione, princeps noſtræ iuuentutis.

EPIST. XXIII. *Vltraiectum.*

IANO DOVSÆ. S.D.

HEVS tu. ſacrifica. Lipſius etiā vivit.Diſcrimen igitur tibi?inquies. Grande,capitale, mi Douſa: & quidem ſine crimine diſcrimen,à ſcriptis iterum meis,non à factis.Satyram ego nuper ſcripſi, & illa me penè proſcripſit. Iocari me putas? veró,ſerio,à grauibus, imò à gran-

dibus viris res agitata: à proceribus imperij: tanquam in læſo aut turbato publico ſtatu. Suſpendo adhuc te rem habe, In iocis illis Menippææ noſtræ aliquid eſt de lauru Poëtarũ, quam largitur Cæſar. Ab eâ iſte ignis. Aiunt ignominiâ à me affici vniuerſum id genus: aiunt Cæſarem ipſum aſpergi iniuriâ, quaſi non id ei ius aut poteſtas. Itaque à Legatis ipſis Cæſaris litteræ ſubitò Francofurtum, quæ grauiter me accuſarent minarentur: & ſatyram ipſam priuatum irent publicâ luce. Hæc audis? hæc credis? Non ego ipſe: niſi litteras eas vidiſſem his oculis, tenuiſſem hac manu. O ſæculum! ô viri! Ite vos docti, vigilate, ſcribite: & pro famâ, ſubite hanc flammam. Et tamen vtcumque calumniarum ferax æuum: quis materiam iis cenſuiſſet in re tam leui? Niſi ſit hoc proprium mihi fatum, vt ex cādore iſtarum niuium oriatur ſemper aliquis ignis. In Epiſtolicis meis nonne ſimile? Benè certè ſperare de iudiciis poſterorum debeo: cui tam iniqui

ſunt viui. Tu vide, ride, & ſi vir es, pro Satyrâ noſtrâ Satyram in ſaturos illos ſcribe. Nonné enim, noſtrà: tu certè eius magna pars es. Vale mi oculiſſime. Lugd. Batau. III. kal. Iulias, ∞ Iͻ.LXXXI.

EPIST. XXIV. *Londinium.*

GVILIELMO CAMBDENO.

MVNVS à te accepi, Vir ornatiſſime, per mihi gratum Britanniam tuam: quam illuſtraſti in ingenij & induſtriæ clarâ face. Multum patria tibi debet: multum exteri nos, qui per te pulcherrimam inſulã videmus etiã cùm nõ videm⁹. Perge in hoc & ſimili ſtudiorũ genere, quod abeſſe non poteſt quin tibi famam, poſteris æternum ferat fructum. Lugd. Batauor. IV. kalend. Sextil.

EPIST. XXV. *Vltraiectum.*

GEORGIO RATALIERO
Præſidi ibidem Conſilij Regij S. D.

VALDE alienus à *Gratiis* omnibus ſit, Vir Ampliſſime: cui non & litteræ tuæ gratæ & hæc ad amicitiam inuitatio, tam amica tam honeſta. Quam quòd prior, quòd vltro ſuſcipis: iure magni facio qui ſcio quā tu magn⁹. Et amaui quidem te, imò coluiiā pridē, tacito quodā ſēſu: qui diu incluſus, libens nunc ſe promit & exſpirat ad hāc ſuauē beniuolētiæ tuæ aurā. Cui tamē nō dicā, paria, ſed maiora facio, quò plures mihi ad amorem & æſtimium tu cauſſæ. Doctrina, dignitas, virtus, & ante omnia hæc humanitas: quâ trahis & nectis me tibi adamantino quodam vinclo. Quod nulla vis, nulla fraus laxabit aut ſoluet, donec

Lumine adempto animam moribundo corpore fundam

Idque tibi non per epiſtolam ſcriptum, ſed velut per ſyngraphā volo

ſponſum. Tu mihi quæſo reſponde & hunc, vt ſic dicam, amoris, noui fruticem, quem tam amanter eduxiſti, euocaſti, alere & fouere perge beniuolentiæ tuæ radiis, ô Belgii & meus ſplendide ſol. Vale. Lugd. Batau. poſtridie kal. Auguſti. ∞.Iͻ.LXXX.

EPIST. XXVI. Hagam.

THEODORO LEEVVIO
Conſiliario S.D.

MAGNVM illud Antuerpiēſe facinus, magnum, dicerē & malum, ſi de cauſsâ mihi liquidò conſtaret aut fine. Sed tamē hoc ipſo malum, quod malum imo exitium patriæ trahet ſecum. Heu, quæ vidĕmus! quæ audimus! quàm inopinata; quàm obliqua! quàm non pro veteri fide & more regum! Nec tamen, mi Leevvi, deiicere, erige te potius: & vt palma, attollat ſe animus contra nouum hoc pōdus. Inſpice ludibria rerum humanarum, & aleam ambiguæ Fortunæ quæ gaudet

gaudet iactum aliquem ex oculto iacere, nec exſpectandum. Hinc ille vulgi ſtupor & querela. Quis putaſſet? quæ non cadit in mediocriter ſapientem: qui iam ante ita meditatus, vt ſciat hæc & deteriora poſſe euenire. Vt in bello, etiam ſi hoſtis abſit, ſemper excubiæ: ita vigilat ille contra improuiſum omnem ictum Quis fuit ille dies cùm hîc & alibi inſulæ totæ aquis abſorptæ, aut vrbes terræ motu? Quis eorum qui tã magnâ ruinâ perierunt, id putaſſet? Nec exempla nobis deſunt iſtarũ, quas patimur, cladium: ſed ipſi nobis, qui inſito à naturâ vitio, proni ſemper ad ſpes meliores. Quas coërcere tamen potius ſit, & laxiores habenas permittere timori. Non deerit conſilium aut ſolatium illi animo, qui timuit quidquid potuit timeri. Iure à Romano ſopho laudatur is verſus.

Cuiuis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.

Quem velim impreſſum tuæ menti, vnà cum amore mei. Vale Lugdu-

ni, Priqie kal. Febr. ∞.Iↄ.lxxxiii.

Epist. XXVII. *Brugas.*
Lernvtio et Giselino.

Salvete meæ animæ, ita enim meritò vos appellem, quia quã diu iſtic fui, vixiſſe videor: nunc vitâ frui quaſi per vmbram. Circumagũt me hæ turbæ in Numidæ morẽ: & adhuc diſcurri ſine lare ſine certis ſedibus, quas tamẽ poſiturus in Batauis videor, Ordinum vocatu & ſtipẽdio ſanè quàm honeſto. Sed, temporaneas, non perpetuas: ſaltẽ.

Dum hæ conſileſcunt turbæ, atque iræ leniunt.

Aliter videtur quibuſdam è meis, qui in mutatione hac rerũ ad dignitates & ſplendores vocant. videatur mihi ſtat vetus illud decretum meum reipub. tam confuſæ non miſceri. Orpheus ille veſter Lugduni eſt, & (inuideo vobis hunc riſum) partes has ſimulat, & ambit profeſſionẽ. Exãbiét ne? nõ, ſi Batauos

noui:inquibus certè pluſculū,quàm pro veteri verbo,auris eſt & cordis. Eurydice etiam eius hîc. & illa profeſſionem.O Douſa,viuis & Satyrā non ſcribis? Sed ridebimus coràm. Ita enim de vobis recepit mihi Vvinterus veſter,adoleſcēs adprobus & perhuman᷒. Facite,& properate ad hęcNeptunia loca:inquibus ego cùm Dousâ tam arctè, tam auidè,vos amplectemur, quàm Amymonē ſuam ille ipſe Neptunus. Sed hoſpitium quidem vobis(ita iubeo) apud me erit:familiare ſcilicet& ſobrium,nec propter vos maiorem fumum vicina videbit.Properate tantùm.quod vt magis faciatis, nuncio accepiſſe me nunc nuper Lutetiâ à Pythęo Trochaïcum vetus,cui titulus Peruigilium Veneris,elegans & ſcitum carmen,& digniſſimum illâ ipsâ deâ.Plura non addo.venite,videte,valete.Lugduni Batau. Kalen. Veneris. ∞ .IↃ. LXXIX.

Sed heus tu,Lernuti! eſt quod a te ſeriò petant mei horti,nō magnū

aliquid, ſed illud idem quod hortus, tuæ, Seminari. Itaque ſi quid ſeminij tibi ſupereſt, non illius Plantini (apage nuptiales tuas nugas) ſed iſtius hortenſis: quæſo, hoc nuntio mitte. Habeo enim & colo hîc in ipsâ vrbe hortum, amœnum potius quàm grandem, conceſſu noſtri Hauteni. Pro eo ad Venerem natũ mihi herè hoc Carmẽ. quídni enim friuola mea mittam, vt eliciam gémulas tuas? Ita callidè captator ſum: nec nego.

AD STELLIAM VENEREM PRO HORTO.

ALMA Venus, quæ cælorũ colis ardua templa,
Quæ maria ac terras vitali ſemine comples:
Quâ ſine nec flores hortos, nec gramina cãpos
Veſtierint, neque frugiferas animalia terras
Quæ ve ſolũ pedibus ſulcãt, quæve aëra pẽnis:
Tu dea, tu fautrix hortorum in cultibus eſto,
Adſpiréſque meo numen genitale labori.
Nam ſine te nil Flora poteſt, nil flaua Segeſtis
Nodutíſque herbæ pubenti optabile numen.
Pelle malum virus à floribus, imbricitórque
Ne noceat Aquilo, neu grando, néve robigo.
Effice. diua potes. Solis Lunæque poteſtas
Te ſuperâ: ſed conſenſu tua tertia regna.
*Nec * tibi Mercurius certauerit, aut tibi*

Ipſe tuo faſces ſubmittit Iupiter igni.(Manos.
Intereà, dum nos fera mœnera militiai
Exercent, liuituíque vocant ad ciuica bella:
(Patria da veniā) Hauteni ſecurus in hortis
Ipſe habitem, fallátque meos cultura dolores
Nō ego Bellonæ ſim victima, non ego Marti
Miles: naſcentique alius mihi riſit Apollo.
Sat patriæ Belgíſque datū, ſi fama Camœnæ
Noſtræ erit, atque aliquis venięti Lipſius æuo.

Ad clarorem ſtellæ Veneris hæc referenda.

EPIST. XXVIII. *Herbipolim* FRANCISCO MODIO. S.D.

ERGÓNE viuis Modi, & nos amas? De vtroque enim ambiguos reddebant & locorum interualla in quibus agis, & ſilentiū quo tādiu non iuſtè vſus. At nunc emēdaſti, & longâ epiſtola ceſſationis culpam eluiſti in parte. nam totam tum demum, ſi perſeuerabis. Et quāquam remotum te doleo ſeiunctūque à nobis: tamen, quòd in iis locis & apud eum virum es, lenit deſiderium; gaudium imò adfert. Amo enim, amo, Germaniæ illum tractū, in quo beatè viximus olim ipſi: & gratulor de hoſpite, qui, vt ſcribis, tam benignus in meliores Muſas.

Sæpe apud notos prædicaui,ſed parum credulos. Homines etiam illa tellus alit ingenio doctrináque pares nobis, fide & virtute meliores: Experiris ipſe: & magis experieris cotidie, ſi omiſsâ inanium ſpecie, de re iudicabis ex re ipsâ. Intereà vides portum aliquem & receptũ in his ſtudiis eſſe, per res adflictas: nec vanum illum quicunque ſcripſit,

* Τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

* *Artem minutã terra quauis educat.*

Ego quidem auctor tibi ſim non commouendi ex iis locis, donec Belgio huic fiducia ſtatus melioris. Nã nũc quã fluctuemur, vides. Fœdera & domini noui: & omnino aut mutatio, aut interitio rerum. Sed malo aliquid de ſtudiis. Tacitum ad me, ſiue Eclogas potius tuas in Tacitum, ſi mittes, gratum: & vtar non ſine memoriâ eius, per quem vtar. Paramus enim iterum vulgare Commentarium noſtrum, ſed auctiorem. Habemus & libros duos De Venatione iam adfectos, Saturnalium priorum (quæ dilaudas) titulo & exemplo. Sed

& de Epiſtolis meis edendis aliquid cogitabã,ſi quas colligere aut ſeruare potui in hoc naufragio noſtrarum rerum. Quæ mens iniecta mihi nuper,nõ nego,per Italos:quorũ Epiſtolas ambitiosè editas vidi, & (liberè dicam) non inuîdi. Cur enim? A verbis cultas eas cenſeas? ſępe nec Latinę ſunt. A ſententiis acutas ? torpor & tepor merus eſt. O Italia, vbi Politiani tui, aut Barbari? defeciſti. & hoc ſæculum ambitionis & fuci aliquid fortaſſe plus habeat, re deſeritur & ſeriâ illâ doctrinâ. Etiã Agellius nobis nuper in manibus: depoſuimus, poſtquam aliis audiuimus eam eſſe curam. De Matulis illis & Petreiis, iã aliquid inaudiueram. ſed quid? etiam illę nitedulæ extrahi volunt è ſuis ſenticetis? à me fruſtrà. Tu tantum purga me calumniarum eiuſmodi apud Poſthium: & animum hunc illi aperi candidiorem veſtrâ niue.
De Poëtis Gremanis aliquid dixi aut ſcripſi.: at non de Germanis, inter quos mihi ipſe. Fucos & de

monneſtamenta Poëtarum ſaltem tetigi: quorum fertilis ſanè illa ora. Vidimus nos, & vides ipſe. Quis nõ ibi ſomniaſſe vult in bicipiti Parnaſſo? Itaque vates omnes audiunt, & prodeũt: & compti ſubliméſque multi cum Cæſarea ſuâ lauru. Quos non equidem ſperno aut rideo: hoc tãtùm iis inſtillo, *Laurigeri multi, pauci Phœbi.* Quin re plerumque didici minimè re Poëtas, qui titulo illo & nuncupatione. Extrema tua epiſtola pupugit me de M. Antonio. Itane eſt? abiit? certè doleo. Nã æmulatiunculas illas eius (ita appellare malo, quam calumnias) nihil moror. Habere hoc ſcio iſta ſtudia, vt neſcio quomodo facilè pariant riualitatem, quam ego ſeriò contemno: ſed & hoc mihi ſeriò dolet, cõtemni per hanc illa. In contentionibus enim iſtis quis riſus ſæpe vulgi? & iure, cùm tam pueriliter deſipientes eos videant, qui ad ſapientiam aliis magiſtri. Ratallerum Præſidem quod ſaluere tu patronúſque iubetis: ille vero ſaluus iam

pridem enim à nobis abiit ad beata illa loca: idque præcipiti quodam fato. Nam bene valens ad curiam cùm veniſſet, ſubito deliquio animi concidit, nec ſurrexit. ita ereptus patriæ optimus ciuis, nobis amicus. Hoc ante ſeptem menſes accidiſſe ſcitote, & mecum dolete. Vale mi Modi, & magno illi patrono tuo à me ſalutem. Lugduni. Batauor. Nonis Auguſti, ∞. Iↄ. LXXXII.

EPIST. XXIX. *Hagam.*
THEOBALDO TEELINGIO.

APPELLA me veró & litteris; & ſermone: nec excuſa. vaco ſemper ingeniis quibus diſcere vacat: quale eſt, & ſpero, erit tuum. Hoc excuſa, quòd ad epiſtolã proſam, carmen non addideris: nam id te decebat. An alienũ ab Muſis me cenſebas? non ſum. amaui adoleſcẽs & nunc amo, & ſcio eas eſſe, quæ lãto, & læto limite ad Sapientiam & Virtutem ducunt. Laſciuia modò caueatur, & obſcœnæ illius deæ laquei, quos in Muſicis illis arbu-

ſtis ſæpe texit. Tu redux, me appellabis reducem (nã ipſe iam in vlteriorem Batauiam excurrebam:) & hoc mihi ſemper gratior, quò maior in te ardor ad diſcendum. Ætatis tuæ florem cogita, & æui huius fluxum: quódque Æneas ille Homericus aurigæ ſuo dixit, tibi ego.

* Ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα Δέξαι.

** Verũ, age, nũc manibus flagrũ & ſplendentia frena Accipe.*

Atque vnà ſalue.

Lugd. Batau. poſtrid. Id. Sextil.

EPIST. XXX. *Viennæ.*

NICOLAO BIESIO
Cæſareo Medico.

NOs quoque, my Bieſi, Legatum Budenſem vidimus. Magna pompa, multi comites: veſtis & mores nobis exteris mira. Pellis illa iniecta puerorum anteeuntium humeris: nunquid abeſt à priſco Scytharum ritu & habitu, qui pelliti? nõ videtur. Veſtis illa laxa à Braccis? nihil. Sed & honoris habendi ritum, quem Cæſari retrogradiens exibuit (ſolemne id genti) odoramur eſſe à Perſis. Ammia-

nus ſuggerit lib.xviii. de Antonio quodam, qui transfuga ad eos eorúmque mores: *ſimul hoc dicens è medio proſpectu abſceſsit, non auerſus, ſed dum euaneſceret, verecundè retrogradiens, & pectus oſtendens.* Garritum hunc præmiſi. plura, ſi voles, in cœnâ: ad quam bonâ fide me ſiſtam. Salue.

EPIST. XXXI. *Hagam.*

TH. LEEVVIO S.D.

ITA certè oportuit. in viam, inquam, officij redire, à quâ exorbitauimus vterque nimiùm diu. nõ negligentiâ aliquâ, vt ſcio, aut contemptu: ſed fortaſſe dulcedine ceſſationis, & fiduciâ amoris. Id enim de me fateor, de te opinor. Quin ſæpe ſic afficior, vt quemadmodum mulieres quæ vterum ferunt ad omnia nauſeãt: ſic mihi nec ſcribẽdi libido vlla ſit, nec legẽdi. Mare quoddã mortuum eſſe aiũt, ſine vẽto ſine motu: ſic ſępe ego. Sed tu me excitaſti: pręſerim illâ parte epiſtolę

quâ conſilium à me petis de ſummâ vitæ. Deliberas de coniugio, aut cœlibatu. Difficile mihi sẽtẽtiã interponere, præiudicio iam pené deuinctã. Vides enim quid ipſe fecerim. Ita niſi à coniugio dixero, dãnẽ me ipſe neceſſe eſt aut inconſtantiæ aut erroris. Sed ſeponam tamen paullíſper eam cogitationem. & de totâ re videbo quaſi liber & exſolutus. Ac principio coniugium ſi quis damnet, impius ſit in vtramque legem, & ciuium & naturæ. Stare genus humanũ non poſſe omnes ſcimus, ſine viri mulieriſque cœtu. Nõ ergo vniuersè id quæris, credo, an coniugium probandũ? ſed ſtrictius, an ſapiẽti, an hoc tẽpore, an tibi. Sapiẽtię ſtudia & vitę quietẽ ſi ſequeris, neſcio an ducẽda vxor. Exempla veterum ſapientum in vtrumuis ſũt: ratio magis eſt vt neget. Si enim liber animus, Deo & ſibi vacans, ad ſapientiam & tranquillitatem requiritur: non video quomodo adſumẽda illa cura, quæ noctes diéſque adhæreat, angat, coquat. Si ſatis

moleſtiæ in te tuíſque cupiditatibus regendis, frænandis: quid aliunde accerſis, cui imperes & moderêre? Cymbam noſtram difficulter gubernamus: ecce nauim adiunctam volumus cum tot armamentis? Et fero adhuc, ſi reges. ſed quid ſi regere illa vult? ſi fulmenta lectum ſcandũt, vt vetus verbum eſt? quid? nónne bellum tibi non ciuile, ſed familiare ſumendũ eſt de principatu? At enim moderatam audientémque tibi ſperas. Ita cenſeo & opto. ſed qua in re vnquam magis ſpes & vota fefellerunt? An ex compoſito illo vultu, oculis, verbis, toto corpore ad modeſtiam ficto, vxorem eliges? crede mihi nulla fides. Proprium hoc & velut innatum illi ſexui, vt crudæ adhuc & vix pueritiam egreſſæ ſimulent, fingant, fallant. At enim fide & commendatione aliorum, inquies. Nolim equum ſic emere aut agrum. Et qua in re libentius aut minus cum periculo fallunt amici? Si in equo aut agro impoſuerunt, expoſtulandi mihi ſaltem ius eſt. at id non in iſto.

Canctur tibi illud comicum, *Habeas vt nactus*: & querelæ tuæ in ventum ibunt, imò in irriſum. In genere hoc prædixerim de ſapiente: iam tempora iſta videamus. Si res latæ & prolixæ: magis ferrem te ligari hoc nexu. Nempe publica ſolarentur, nempe in ſpem honorũ & felicis æui liberos ſuſciperes, educares. At nunc quid niſi communes calamitates & bella? ne domi tu quæras. Quid niſi exſilium, exitium imminet, & mutatio vniuerſi ſtatus? ne ad aureum ſæculum liberos procudi à te cẽſeas. Denique te ipſum (quod tertiò poſui) intuêre. Animus tibi ingenuus, & corpus: id eſt, vires valetudóque parum firmæ. Ætatis quidem bona pars ſupereſt, ſed & bona elapſa. Ingenium tibi come, molle, quod ferre iniuriam potius poſſit quàm inferre. Hæc omnia videſis an apta ad mores fœmineos noſtri æui. Et Diogenes quidẽ ab omni ætate coniugium remouebat, ſatis ſcitè. Nam iuueni, inquiebat, nondum ducenda eſt vxor: ſeni nunquam. Græcè hoc ſonat me-

liùs, τῷ νέῳ μηδέποτε, τῷ γέροντι μηδεπώποτε. At ego certè non vanè id reſtrinxerim ad ſtatum mediúmque hoc æuum, quod velut vinum iam deferbuit; & quale, mi Leevvi, eſt tuum. Hæc in parte vnâ dici poſſunt, nec pauciora in alterâ: quæ quoniam ſcio ſubiici, & à te tibi & ab aliis cottidie, laborem non ſumam in iis recenſendis. Eò minus, quòd fruſtra ſcio ſuaderi coniugia aut diſſuaderi: quæ à cæleſti nutu & à fato haud vanè eſſe dicuntur. Bene Euripides,

* Εὐνὴ γὰρ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ μορσίμη.

Idq́ue didicimus nos ipſi. Bina Socratis monita tantùm addam. Primum, iuuenes cælibes ſimiles eſſe piſcibus, qui alludunt circum naſſam & geſtiunt inire; contrà, qui iam incluſi exire: ſimile in matrimonio eſſe, quod ambiunt liberi, damnant capti. Alterum, Sciſcitanti cuidam Vxorem an nō duceret? Vtrumuis, inquit, feceris, pœnitebit. In quo verè oraculo concludo, & ambiguum te ſententiæ meæ relinquam,

* *Fatalis eſt viro atque fœmina thorus.*

non amoris : qui tam verboſam à me Epiſtolam expreſſit. Vale.

EPIST. XXXII. *Lutetiam.*
IOSIÆ MERCERO S. D.

AD me verò ſæpe eiuſmodi muſcæ aduolent (ita per iocũ te appellas :) imò apes. quoniam tu & litteræ tuæ plenæ ſuauitatum & meri mellis. Ipsâ quidẽ cauſsâ ſcribendi quid mihi gratius ? Appetere te amicitiam meam : quæ ſi vltrò offerenda ſit tam benè natis ingeniis, nihil abeam à decoro. Tu tamen anteuertiſti. etſi non ignotus planè, vt ais : quia famæ aliquis radius te quoque illucet à magno illo patre: cuius eruditio & virtus clara apud omnes. Et tu ſuccedes, imò præcedes: ſi pergis modò in hoc laudis ſtadio, quod currere cœpiſti rectò & felici pede. Nã notæ tuæ ad Cornelium noſtrum quas mittis (verè non blandè dicam) vix tuæ ætatis. Macte hoc acumine! quod vide te quæſo ne ambitio deprauet aut ca-

lor. Nam illud niſi ad rectum maturùmque iudicium dirigis; noces, non iuuas, & infligis ſcriptoribus vulnera, non ſanas. Nos Tacitum vulgare iterum paramus, cum Cõmentariis noſtris (ſiuæ Notæ erunt) ad omnes libros. Nam priores ſanè illi ad Annales refingendi etiam ſunt: quia & lapſus alibi ſum, & quædam mihi elapſa. Cur negem? ſemitam ſæpe ingredior, cùm maximè cenſeo viam: & gratiam ſeriò habeam, ſi quis corrigat, dirigat, reducat. Ad P. Pythœum litteras iam nuper dedi. accepítne? inquire obſecro. Nam ipſe quidem ſilet: at non in illum meus amor. quod indicabis, & ſalutem à me nunciabis ipſi & fratri. Vale. Lugd. Batau. Idib. Martiis. ∞. IↃ. LXXXII.

EPIST. XXXIII. *Gandauum.*

Alexandro Ratlo
amiciſſimam ſalutem.

LECTIS litteris tuis, mi Ratlo, & dolui dolorem tuum, & ga-

uiſus in conſtantiá ſum : quòd videam te quæ euenerunt ita ferre, vt ferẽda humana ſunt, & vt dignum eſt iis ſapientiæ ſtudiis quæ tractas. Nam reuerâ hæc bella, hæ turbæ, hi diſcurſus, quid aliud quàm ludi? cruenti fateor, ſed tamen ludi, quos inſtruit ambitio & ſæuitia noſtrorum regum. Itaque non ferenda ſolùm iſta, ſed ridenda. Et vidéſne cùm nuces ſparguntur, vt currant pueri, & rixentur? idem iſti, qui oppida & arces rapiunt, diripiunt, alieno malo & ſuo nullo bono. Atqui ea ipſa quæ tanti faciunt, propter quæ ſudorem ſanguinemque fundunt, ſi dimotâ vulgi nebulâ conſideres, nuces ſunt. Quare mi Ratlo mittamus iſta, & habeamus eo loco quo ſunt: id eſt, pro nugis. Ad nos redeamus, & ad eum quem dicis τετράγωνον λίθον. in quo ſolo quies & tranquillitas firma. *Cetera fluminis ritu feruntur*, vt canit Poëta ille inter verè ſapientes. Senecam noſtrum tibi placere ex animo gaudeo. Scio non alios è priſcis magis

conſentire cum Chriſtianâ pietate, quàm eos qui è Stoicâ domo. In quo numero etiam Arrianus eſt, qui digeſſit Græcè diſſertationes Epicteti, mihi valdè probatas. Quære, moneo, & lege. Nos hîc turbæ iterum exercent, quæ ſub diſceſſum tuum ſopitæ. Sed ſopitæ tantùm. nam euigilant iterum & viuunt, metuo ne in reipubl. malum, & ſcholæ noſtræ exitium. Niſi fallor, ea imminent, vt non diſceſſiſſe à nobis videare, ſed nos præceſſiſſe. De Gallis mihi quidem ænigmata. Veniunt; non veniunt; volunt; nolũt; audent; timent; & omnia ancipiti metu ſuſpenſa & ſuſpecta. Turcarum princeps aliquid in Africâ mouet: & aget is ſaltem bonâ fide. Mitto ad te Saturnalium meorum primam partem, De Gladiatoribus, vt videas cruẽtas etiã illas in pace pugnas. Salutem quibus dici voluiſti, dixi: iidémque te reſalutant. de patris tui morbo doleo: quem à me ſaluta, & tu vale. x. Kalend. Febr. ∞. Iↄ. LXXXII.

Epist. XXXIV. *Brugas.*
Iano Lernutio.

Spes iterum me feſellit. quid fecimus, quòd totiens in nos vana iſta dea? Mercurialis ille hodie ad me rediit, negauit poſſe. Rem dicam? poſcere volebat, nec audebat: quia collybum vulgo iam dinumerant trium florenorum in cétenos. Id lucellum inhiabat; nec petere ſcilicet ab amico volebat, nec ego dare, te inconſulto. Tu diſpice illîc. aut, ſi vis, Atuaticum excurre: in hoc ſtatu abeuntium, redeuntium, tranſferentium, reperies qui velit. Loquere cum Moreto, efficaci ad res tales. Sed quid me celaſti? túne Grudios? Peream, niſi adprobo: ad quietum locum, amœnum, & quod caput, amicum Paci, & eximium à milite ac Marte. Si expedire te vinclis poſſeſſionum tuarum potes, abi, curre; vola. Ego nónne aliquando vicimus? Si dî me, & mihi Iſcanum meum ſeruant;

quam ſedem deſtinaui reliquę huic vitæ. Cum lege, ſi ſecuritas illîc; ſi ſtatus, quem Modeſtia & Probitas non ſpernat. Parêre boni poſſunt & debent; ſeruire, ancillari, adulari, non niſi vitiorum ancillæ. Valeat autem æternùm mihi patria, ſi valebunt in eâ iſta. Tu quoque, mi Lernuti, (ſed ab aliâ mente) mihi vale. 1. Octob. ∞. IↃ. LXXXV.

EPIST. XXXV. *Antuerpiam.*
FRANCIS. RAPHELENGIO.

DILATVM mihi reſpôſum ad ſuperiorem epiſtolam tuam, non dimiſſum. Dum enim cottidie diſceſſum ſororum tuarum exſpecto, atque aliud ex alio interuenit; ſeptimanæ aliquot in hoc ſilentio exactæ, vt vides. Ceterùm grata mihi tua ſcriptio, vti & amor: cui à me cum fide reſpondebo. Filius tuus in ſtudiis perſeuerat, & effecimus ne quid Typographia auocaret illum aut impediret. Curſum certè hunc ſtudiorum interpellari aut

ſiſti, non erat è re eius. De filio altero tibi agnato gratulor. etiam filius tuus, vt videbis è carmine Genethliaco, quod credo illum iam miſiſſe. In Conſtantiâ noſtra pergimus: ſæpe negotiis, ſæpe valetudine retardati. Iuuat tamen opus argumento ſaltem vtile futurum hodie multis. Nubem enim hanc temporum vides, nec Solem aliquem qui pellat. Ille quidẽ Gallicus, qui DISCVSSVRVM ſe promiſerat, videtur FOVISSE. Et Auſtri iſti cum Circiis mixti & iuncti, vereor vt dent mage maiores tempeſtates. Omnia hodie Principum, infida, intuta: nec veri ſolatij vſquam ſpes, quàm in ſe cuique. Firmemur iam antè contra hæc omnia, quæ euenire homini non ſolùm poſſunt, ſed communi quadem lege debent. Ciceronis falſi cõſolationem vidimus. quæ me quidem adcò non erigit, vt deiiciat potius. ſcripta videlicet frigidè, ſolutè, & vt verbo dicam, ineptè. Quis ille tam ſtultus, qui ſperauit ſe poſſe imponere nobis falsâ hac per-

ſonâ? ſub quâ latet aliquis ne ſuperioris quidem, vt ſuſpicor, æui. Bardi Typographi, qui tam ambitioſè hæc diuulgant! Sed credo in noſtrũ riſum, & ſuum quæſtum. Valdè me Ciceronis pœniteat, ſi ille vel in medio dolore tam elumbis. Nuſquam nerui, nuſquam ſententiarum ſanguis, ne color quidem verborum, niſi cum ceruſsâ & fuco. At tu vale, & me ama. Delphis. Huc enim ſorores tuas abeuntes deduximus. III. Idus Sept. ∞ Iↄ. LXXXIII.

EPIST. XXXVI. *Viennam.*

IOANNI SAMBVCO S. mitto.

DIV mihi nullum alloquium apud te, ne per litteras quidẽ cauſsâ & temporum horum, quæ nos turbant: & locorum, quæ ſeiungunt. Nam nos, vt audiſſe te credo, in Batauis agimus apud Oceanum verè vndoſum: & iactamur ciuili tẽpeſtate, tibi nõ ignotâ. At nec loca tamẽ nec tẽpora gratã

mihi memoriam Sambuci excutiũt: quam teſtari volui per hanc occaſionem primò nunc datam. Qui enim illuc viam affectaret, præter hunc adoleſcẽtem, nactus ſum neminem: & nuntij illi ordinarij, ordines deſeruêre per hæc bella. In ſtudiis, dum Mars hîc feruet, languidè verſamur. ita tamen, vt cogitemus editionẽ nouam Taciti cum pleno iuſtóque Commẽtario in eius omnes libros. Eâ in re iuuari me à te poſſe ſentio, vſu libri manuſcripti quem memoriâ teneo Viennæ olim vidiſſe. non illum quidem antiquiſſimum: ſed è quo tamen non dubiè aliquid eruamus, & Criticâ iſtâ ſagacitate indagemus. Quare ſi eum ad tempus gratificari mihi volueris; amorem in me oſtenderis & ſimul morem tuum tenueris rei litterariæ adiuuandæ. Videtur ſub has nundinas tutò tranſmitti ad Plãtinianos poſſe: quibus mandata dedimus accipiendi, adſeruandi. Velim voluntas tibi & occaſio in mittendo non deſit nobis fides conſtàbit in

bit in remittendo. Salue ab eo qui meritiſſimò te amat, Iuſto Lipſio. Lugduni Batauor. Kal. Martiis. ∞. IↃ. LXXIX.

EPIST. XXXVII. *Hagam.*

TH. LEEVVIO S. Dico.

SEMPER amo litteras tuas, præſertim eas quibus (vt ſic loquar) nota aliqua impreſſa eſt bonæ mentis. vel hæ poſtremæ quàm ſine adfectatione prudentes! quàm verè Philoſophum referebant, & ſine vllo fuco! Itaque vt calebant adhuc à meâ nuntiique manu, iis reſcripſit. Melonis tui odor vel hucuſque nares meas adflauit. & mentior, niſi ſaliuam mihi mouet & deſideriũ guſtandi. Sed cohibe tamen. & vide ne gnatum illum, qui vnicus nobis, nimiùm properè auellas à matre. Auſter ſaltem & imber hic abeat, & ſoles aliquot videat puriores. Tum licebit.

Extremũ hoc oculis lumẽ radiatũ rape.

De Alenconio meherclè quid di-

cam neſcio. ita ænigmati ſimilis res eſt. Venit, non venit: acceſſit, receſſit. Credo nō illum Callipidem, qui prouerbio locum fecit, tardiùs ambulaſſe, quàm hunc ſubnixum tot equitum alis. Nec aliud tamen adhuc audimus quàm, Veniet. Si ſeriò hæc aguntur, facilè præſagio difficile & diuturnum bellum: cuius exitus Deo in manu eſt. Ad nos quidem quid iſta? non magis quàm ſi Æthiopes inter ſe belligerent, aut noui Indi. In animo nobis pax ſit, cum affectibus concordia: & ecce omnia tranquilla. At enim patria periclitatur. Fateor, ſed quis noſtrûm iter præcludet publicis fatis? Habent iſta tranſitus ſuos, imò interitus: quorum tempora cùm venerint, nulla vis aut conſilium ea firmet. Et tamen illi ipſi patriæ, cùm res feret, non manu non mente deerimus: atque hoc ſcilicet agemus, vt non ſolùm boni viri ſimus, ſed & boni ciues. Vale mi amiciſſime. Lugduni Batauor. XVI. kal. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXI.

Epist XXXVIII. *Roſtochium*

Ioanni Ionstono Scoto.

QVod & me amas, & Conſtantiam meám laudas, mi Iōſtone: alterum valdè amplector & approbo, alterum timide, quia ſcio reipsâ non attingere me culmen hoc laudis, in quo collocat me tuus affectus. Et ſi tamen nonnihil blanditur quòd Dauid Chytræus (quis ille vir?) pariter tecum, vt ais, ſiue iudicat ſiue errat. Quidquid huius eſt, amo iam amo Conſtātiam meā, quæ tam multos mihi conciliat amicos. In quo numero vt fidenter te deinceps cenſeas, mi Ionſtone, iubeo, non ſolùm rogo. Quòd ſi Deus mihi tangere & videre Germaniæ ſolum iterum dederit (fiet fortaſſe voto citiùs, vt res hîc fluunt) te videbo, & dexteram iungam teſſeram Fidei & Amoris. De Carmine gratiam tibi habeo, magis magíſque habiturus, ſi crebro me Epiſtolis tuis ſalutaueris, in qui-

bus notas claras video elegantiæ priſcæ & doctrinæ. Lugduni. Batauor. XI. kalen. April. ∞.Iↄ.LXXXVIII.

EPIST. XXXIX. *Lutetiam.*

IANO GVLIELMIO S.

LIBENS vidi Quæſtiones tuas Plautinas, mi Gulielmi: in quibus non doctrinæ ſolùm notæ vberes & acris cuiuſdam iudicij, ſed etiam amoris in me tui. Partem enim mihi inſcribis. cum magnâ meâ gratiâ (libere profiteor) vel quia ſcriptoris eius res eſt, quem amo vnicè; vel quia beniuolentiæ hoc teſtimonium me delectat ab eo quem æſtimo, quémque amo. Ego profectò, ſi vnquam occaſio erit: præſtabo me ad gratiam referendam non modio, ſed horreo toto. At in libro eo tuo, magnæ mihi voluptati non ſemel interpoſitum iudicium, de ſtudio Sapientiæ & Morum. Macte hac ſententia! Obſecro enim, vt quid iſta hu-

manitatis ſtudia tam ambitiosè adfectamus, tantùm propter ipſa? Abutuntur plerique ad malam & vanam pompam, vt ſcis, verè cum Appione, cymbala quædam inanis iuuentutis. Tibi melior, vt video & gratulor, mens: atque vt porrò ſit, quæſo & hortor. Noſtrum illud De Conſtantiâ cenſeo vidiſti. nunc damus De Amphitheatro, & cis paucos dies habebis: etſi opus ludicrum, & natum mihi per remiſſiones, vt ſtilus ipſe indicabit. Dedi litteras ante ſeptimanas ſex ad Egmondum, quibus incluſæ alteræ ad Buſbequium de te, imò pro te. quid iis factum, neſcio. quia hactenus nihil inaudiui. Quæſo inquire. ille quem tangis, quid & vbi agit? Vtinam in gratiam cum virtute redeat! nam mecum tunc vt volet, & quando volet. Buſbequium ſi conuenis, ſalutem illi à me dicito: & è iuuentute ſelectâ, oſiæ Mercero, ſi noſti. Paſſeratio item doctori publico. & ſi quibus aliis ex eo numero procerum in-

notuiſti. Vale.

EPIST. XL. *Brugas.*

I. LERNVTIO S.D.

CISTÆ tuæ heſterno die ad me perlatæ binæ. hoc ante omnia ſcire te volui, ſed perlatæ benè madidæ per continuum imbrem. Itaque valdè veremur, ſi quid in iis ſit, quod periclitetur ab vdore, ne putiſcat. præſertim ſi quid è lino aut lanâ. Cogitet tua vxor: & ſi videtur, aliquem fidum huc mittite qui inſpiciat, aperiat, euentilet. Nos quidem amicam & ſedulam omnem operam cuſtodiámque pollicemur: quantum id pote. Collocabimus etiam eas bono & aërio loco. Scripſi bis ante ſeptimanas aliquot, & valdè fallor ſi meas non accepiſtis. Carmina tua adhuc apud me ſunt. Douſam enim exſpecto in horas, cui velim oſtenſa. Ego, niſi quid interuenit, intra ſeptimanas duas aut circiter Antuerpiæ ero. velim ſanè te vide-

re & amplecti: & ſi illuc venis, poſſes mecum redire in Batauos. Ita ipſum iter nobis non ſine gaudij & amoris fructu. De Giſelini re, omnia hactenus nequidquam: & nonnihil turbellarum inter Magiſtratum & Curatores, occaſione profeſſoris cuiuſdam admiſſi Senatu inconſulto. Priuata profectò & publica turbant. quid refert? ſi quies modò apud nos & in hoc animo ſit: ex quo puro ſiue impuro, liquidum omne aut turbidum manat humanarum actionum. Vt in corpore ægro & corrupto, quidquid infertur alimentum eſt morbi, atque abit in noxam: ſic in homine, qui internum illud non deputauit. pectus dico, fontem & originem cupiditatum. Opes adfluunt? auaritia te torquebit, & angor ſeruandi, diſpenſandi. Deſunt? inopiam non feres, & quæres eas per vndas & per ignes. At modus ab animo petendus eſt: cui compoſito ſemel & ſecuro, nunquam ſupereſt aliquid aut deeſt. Sola, mi Ler-

nuti, quies eſt & internæ illæ opes,

* Οἷσιν τ' εὖ ζώουσι καὶ ἀφνειοὶ καλέονται,

vt ait Homerus. Vides philoſophari me tecum: nec excuſo. amplius dico, Sæpe faciam. Valdè enim te tuámque egregiam naturam trahere ad hæc alta velim (quò ſcio propendes:) & collocare te ſupra hominem etiam dum es in humanis. Et eniteris, ſi niteris. Vale, & ſalueat à me virorum optimus noſter. Giſelinus, à quo reſponſum exſpecto, ſed non lentum vt ſolet. Lugduni Batauor. III. Non. Feb. ∞.IↃ.LXXXIV.

* *Queis rectè viuunt homines, ditéſque putãtur.*

EPIST. XLI. *Pontem-Muſæum.*

GODSCHALCO STEEVVECHIO S. D.

MIHI & ſcriptio tua grata, & magis Coloniam reditio: quam extra noxam fuiſſe gaudemus, etſi non extra metum. Scimus quàm intutæ viæ his temporibus: quibus ad iniuriam omne ius prædonibus non militibus, dant

hæc latrocinia non bella. Tu quoque gaude. portum enim iterum attigiſti, in quo acquieſcere poſſis, Muſarum ſuauiter aſpirante aurâ, ſine vento vllo aut nimbo ciuilis huius tempeſtatis. De promiſſis Plantini, ſecurus es. hominem non noſti, ſi ambigis: & credi illi poteſt, tanquam Fidei ipſi. Nec tamen deero ſubmonere, cùm redierit: quod fiet cis paucos dies. De Modio, certè amicus ei ſum. (ingenium & adoleſcens eius virtus ita merentur.) ac valdè auctor tibi, ſic rem in ſcriptis tuis temperes, vt nequâ parte eum aut ſtringas aut lædas. Lædas autem? laudes imò volo. Ita de illo ipſo Vegetio meruit: & ſepone mihi ſodes omnes iſtas æmulatiunculas, quæ intercurrunt hæc ſtudia malo iure, malo more. Inuidet quiſpiam? hoc ipſo inferiorem ſe oſtendit. quia apud humiles dumtaxat animos habitat, & in altos dirigitur liuida illa dea. Sed tu non talis. moneo tamen vel ex ſuperuacuo, quia pec-

catum hoc in litteratorum noſtræ gente peccatur hodie nimium crebrò. De Vegetio ipſo ſic ſentio. ſcriptorem non malum potiùs, quàm bonum eſſe: & hoc tamen quod in eo boni, deprauatum & pollutum à patribus variâ labe. Creber enim in illorum manibus: quæ nec innoxiæ vſquequaque, nec puræ. ſed nec oculatæ. Itaque non iniuriâ ad perpurgandum eum tu Modio noſtro velut optio ſuccedis: & opto vt cum publico fructu, cum tuâ famâ. Quod fiet, ſi ſtilum manúmque modeſtiâ quâdã temperabis & diriges: malíſque ambigua quædam vlcera relinquere, quàm diſtrictè auferre omnia & præcipiti quodam ferro. Medicos in Criticâ iſtâ ferre poſſum: ſectores ad matrem Deûm ablegem, procúl à virginali noſtro choro. Vale mi Steevvechi, & mutuiter me ama. Lugduni Batauor. Poſtrid. Non. Octobr. ∞.IↃ.LXXXII.

Epist. XLII. *Vltraiectum.*

Theod. Cantero S. D.

ITa'ne *Dalius* noſter abiit? abiit, non viſurus amplius, non videndus. Sanè dolui: eò magis, quòd ſubita ea plaga, & præter exſpectatum. Nam lethalis quidem ille morbus (phthiſis enim vera erat:) ſed quis putaſſet tam præcipitis eum fati? Trahere, vt ſcis, plerumque ſolet, & lento paſſu ducere ad Orciuum illum theſaurum. Sed nimirum vt nauim interdum improuiſus vortex abſorbet: ita homines nigra dea. & præſertim eos quibus indoles melior, & ingenium ſupra annos. Quod in Dalio planiſſimè fuit. Claudium Quadrigarium ſcribere memini: *Hac maxime vexatur deorum iniquitas, quòd optimum quemque non ſinunt inter nos diurnare.* Aptè & verè. niſi quòd iniquitati impiè tribuit, quod eſt æquiſſimæ æquitatis. Cur enim

cæleſtes illæ animæ diu in hac fæce? abeant imò, & euolent ad ſuum cælum. De Arnobio, vrge cœptum. Quis poſt Tertullianum inter ſacros ſcriptores doctior? ideóque doctorum limâ dignior? Et ſi bona ſanè in eo opera Gelenij: quã- quam interdum (quis non Criticorum?) exerret per acumen nimium aut calorem. Satyram quam vulgaui his diebus, en tibi. Nomen te terret? fruſtrà. edentula eſt: & vt antiqui noſtri loquebantur, planè innox. Laſciuiam alibi agnoſcas, nuſquam morſum. Artemidorum tuum totum auidè legi, & velut ἀμυστί. Neſcio quomodo non ſperno totum hoc diuinare (id quoque fortaſſe à noſtrâ porticu:) & eam rem viſus mihi ille commodè & acutè tractaſſe, ex ipſis fontibus naturæ. Salue. & ſalutem à me, vt Comicus noſter ait, plenis faucibus propina Lamberto Burchio Decano, viro qui litteras & litteratos vnicè amat; ideoque digno qui ab iis vnicè ametur. quod

me bonâ fide facere ei nuncia, imò ſpōde. Lugd. Batauorum: quo die Cæſar olim in Curiâ Pompeij, ∞.Iↄ.LXXXI.

In Arnobij tui iſto loco, lib. primo. *Et tamen, ô iſti! qui pollutas res noſtras vitiorum criminamini ſtribiligines & vos iſtas in libris illis maximis atq; admirabilibus non habetis? Nonne aliud hac vtria, aliud dicitis hos vtres? cælus, & cælum? non item filus & filum? crocus & crocum? fretus & fretum? ſanguis & ſanguen?* Odoror duplex vitium. Ac primùm ſcripſerim, *res noſtras vitio verborum criminamini.* Fugit enim omninò prior illa verbi ſyllaba, retrahenda ex Arnobij ipsâ mente. Hoc ſcilicet politi illi & docti Romani obiiciebant noſtris, *ſolœciſmis obſitas res noſtras, vitiorum deformitate pollutas*, vt ipſe præmiſit. Reſpondet: variari ſermonem pro arbitrio, & illos ipſos veteres à talibus ſolœciſmis nō abfuiſſe. *Nam*, inquit, *alibi hac vtria, alibi dicitis hos vtres.* Ita enim vitium tollo, *Alibi*, inquam, ſcribo non *Aliud* cla-

matres, & ſequentia exempla. An enim aliud ſanguis, quàm ſanguen? fretus, quàm fretum? Minimè, Variatum tantùm licenter genus oſtēdit, & modò Vtres poſitos ἀντὶ τῶν ἀσκῶν, modò Vtria. Ecce in Nonio: *Vtres vſu generis maſculini tantum Neutri: Liuius Andronicus: Flacci teget. Vtria.*

EPIST. XLIII. *Hagam*

TH. LEEVVIO.S.D.

TE verò laudo. non imitaris meam pigritiā, & quamquam ab binas tuas iam ſilui, tamen tertiis etiam laceſſis. Et ſi, mi Leuui, nulla hîc pigritia. ignoſcas aut miſerearis potiùs, ſi ſcias quàm per omnes hos dies diſtrahar & diſtinear negotiis nec ſeriis, nec bonis. Amici & alieni appellant, interpellant: ad conuiuia vocant, & hoc putant comitatem, auferre mihi vſum veræ vitæ. Pareo tamen. & quamdiu in hoc proſcænio ſum, ſuſtineo perſonam. Mallem ad interiora illa gaudia diuer-

tere, ſtudia dico & ſapientiæ exercitationes: à quibus non per hæc ſolùm acerbiſſima tempora, ſed etiam lætiora, veros petam quietis & gaudij fructus. Sed differo ſæpe illa, non dimitto: quod tibi etiam vſu venire certò ſcio. Plantinus nunc adeſt. ſeriò à me monitus de * Thalete illo Gallico, ſeriò ad ſuos iterum ſcripſit. & illi reſponderunt iam Lutetiâ ſe petiiſſe. apud nos ſcilicet ſapientia illa nòn habitat. De adoleſcente quem nuper mihi commendaras, ſcis: quàm omnia velim tua cauſsâ. Hoc tamen nolo. & ſi rationes omnes meas audias, ſcio ipſe nõ velles me velle. Multis iam recuſaui, quos omnes offendo, ſi vnum admittam. denique rimam aut feneſtram hanc ſi aperio, toto oſtio admittendi alij ſunt. Quies autẽ mea id non patitur, & ratio vitæ quam per ſilentium ago. Peto ergo vt id excuſes: & maiora aliqua à me petas cùm opus erit, non neganda. Inſtitutum tuum de omiſsâ domo, hactenus probo ſi in eo perſeueras.

† Ita indigetaui Michaëli Mõtani librũ Gallicũ Guſtuũ titulo: probum, ſapientẽ, & valdè ad meũ guſtum.

Semel enim conſtituendum eſt quod vitæ genus eligas, ſolitarium an ſociabile. illud, cum paucis & ſapiẽtibus quos melior Deus adſpexit, commune tibi futurum, hoc cũ multis. Et vtrumque tamen illi rectũ qui incommoda vtriuſque fert. nã vt omnia tollas, vanè cum vulgo ſperes, Siue vxor ducitur, ſiue omittitur: habebis quod doleas, quod q;rare. nec in hac omni vita tam optabile aliquod bonum eſt quod non mixtum poculo aliquo mœrorum. Hæc publica & æterna lex: cui, improbus & refractarius eſt, quiſquis repugnat. Vt athletis olim ſors non electio aduerſarium dabat, cũ quo certarent: ſic cuique noſtrum vitæ ſuam conditionem fata, cum qua luctemur. Hanc vincere oportet, id eſt ferre. Huius enim pugnæ robur omne in patiendo eſt, & victoria in cedendo. Res publicæ nõ in bonâ ſpe. Præcipuæ aliquot Flandriæ & Brabantiæ vrbes nauſeare incipiũt, & faſtidire præſentem hunc ſtatum ſiue diurnitas belli id facit, ſiue gu-

bernatio non vſquequaque incul-pata. Conſilia arcana agitare dicũtur, de paſciſcendo cum hoſte. Quidquid horũ eſt aut erit, nos peſſima timere nihil nocuerit: & vt pugiles, iam nunc parari ad ſtrenuam cum omni ſorte pugnã. Paupertas immi-nebit? exſilium? carcer? proponamus interdum animo has imagines; & perſuadeamus illi quàm nihil in his aut certè non multum mali ſit illis, qui mala, ea non putant. Reuera enim vti opinio diuitias bonum fecit, ſic eadem inopiam malum. Sed hæc facilia dictu videntur: fortaſsis etiam factu, ſi quis conetur. Nunc plerique eo ſtultitiæ venimus, vt nec aſpirare audeamus ad bonam mentem. Sicut ij qui phreneſi laborant, irrident aut verberant ſuos medicos: ita nos. Vale. & me amantiſſimum tui, ama. De hortulo tuo nihil narras noui. meus in eâdem cauſsâ. qui iam pridem animam agit, aut potius egit. Credo enim per huius ipſius diei æſtum ablatum illi omnem ſuccum & vitam. Hoc quo-

que feramus. Leidę. VIII. kalénd. Iu. ∞ .IↃ.LXXXIII.

EPIST. XLIV. *Antuerpiam.*

GASPARI SCHVERMANNO I.C. S.D.

LITTERAS tuas, mi Schuermanne, libens vidi: at nondum ſororem. quam ne fruſtra mihi cõmendaueris efficiam, ſi quâ in re operâ meâ illi vſus. Conſtantiã noſtram quòd laudas amáſque, gaudeo: complecti magis te velim & amare virtuté ipſam: quâ certè in omni æuo, & hoc noſtro imprimis, opus. Hoſtis, vt audio, vicinus vobis, perfidiâ eorum in quibus nunquã fuit erítque fides. qui vt trutina in eam partem vergit, in quâ plus ponderis, ſic ipſi in eã, vbi plus æris. Peſtis iam olim & calamitas noſtri fũdi. ſed quî auertas? cùm etiam nunc immixti nobis nec longè à clauo, quibus idem morbus. Ambitio aut Auaritia multa regna & oppida euertit: vtinam ne vtraque hunc Bel-

gicę ſtatum! Hortaris me vt iuuem, votis poſſum, non conſiliis. quis enim audiet? Publicè dico. at priuatim ſi quoſdam poſſim erigere, & in ſingulis ciuibus de totâ patriâ benè mereri, nō immunis hæc mea quies. Conati id ſumus in poſtremo hoc ſcripto, & conabimur porrò, ſi Deus mihi dat vitam. Nam otium ipſe mihi parabo, etiam in æſtu negotiorū. Gabrieli Rolandio adfini tuo velim ex me nuncies beneuolam ſalutem. Verè eum amo & ęſtimo inter paucos meos Belgas. Vale, Lugd. Batauor. poſtridie Nonas Nouembr. ∞ IↃ.LXXXIII.

EPIST. XLV. *Toletum.*
Andreæ Schoto.

Carvisse me alloquio literarum tuarum tādiu, mi Schotte, non re ſolùm, ſed cogitatione moleſtum fuit. Illud, quia priuari voluptate eâ mihi durū: iſtud, quia trahebatur animus hoc ſilentio in varias ſuſpicionum partes. Quid cē-

ſerem? mutatum eſſe te? non fidei tuæ videbatur, non amoris. Offenſum? verebar. vtique cùm oculos flecterem, ad illum qui non mihi, non bono cuiquam bonus. Sciebam litteras te crebrò commutaſſe cum eo & ſermones: ſciebam & hominem duplicem, cuique (ſed non mente Ennij) *plures linguæ & plura corda*. In aliis didici, quàm illi volupe diſiungere & ſoluere qui mihi iuncti. At rurſum tuæ prudentiæ videbatur, non temerè ei credere, qui aliarum rerum apud te ſæpe vanus. Et, vt video ac gaudeo, haud planè credidiſti. Litteræ hæ tuæ mihi teſtes, ſcriptæ ex veteri more & amore. nam binas alteras, quas dediſſe dicis, non vidi. Iſtæ me delectârunt, & te mihi reſtituerunt, me tibi. De manſione in Toletanâ vrbe & in illuſtri domo, gaudeo. eò magis, quoniam ſplendorem húc cum fructu video, nec interiora illa tua ſtudia interpellari aut abrumpi. quod ſæpe in illis aulis. Senecam patrem quòd paras, approbo. Vnicè me ſapientia in-

filio delectat: in patre comitas, lepos & facundia quædam ſimplex. Sanè Controuerſiarum illi libri mirificè non corrupti ſolùm, ſed abrupti. Atque opus in elimandis ingenio meliore, ſed inprimis libro. quem valdè veterem & integrum ſi repperiſti, vt ais apud Couarruuiam: vtere ſodes, & admittere. nos iuuabimus in parte. Nam quæ notata mihi, quidni tranſmittam libens? De Lanoij noſtri morte, valdè mihi acerbum. Amabam adoleſcentem altæ indolis, niuei pectoris: & deſtinabam eum olim in corruptâ hac noſtrâ nobilitate velut gemmam. De Papio etiam, vt video, inaudiſti: qui merſus Moſa flumine, dum in eo iuueniliter ludit & natat. Sed hæc triſtia. illud lætius, quòd amicum mihi te interprete & tanquam parario cōciliatum video Ant. Couarruuiā, virum à ſtirpe, à fratre, à ſe verè illuſtrem. Deus bone, quæ illa ad me epiſtola! mentior, ſi ab aliquot annis litteras vidi magis litteratas. Imbutū profectò arcanâ doctrinâ pectus il-

lud oportet, quod promit tam docta. Quidni ita iudicem; facile nobis ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκει. Veterani venatores ceruum ex impreſſo veſtigio dinouerint: ego ex ſcriptiunculâ virum. Saluta quæſo à me: & quoniam te ſerente & ſub tuâ velut manu hæc amicitia ſurrexit, effice vt eodem te irrigante, augeat & creſcat. Libellos noſtros miſimus, & in his Electa: in queis repperies amicam memoriam tui. Iure. quia amamus te, & æſtimamus: quod velim à te mihi fieri, alterum certè. Vale Nonis Iuliis. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPIST. XLVI. *Vltraiectum.*

EVERARDO POLLIONI. S. D.

LITTERAS tuas & adiunctum carmen, Euerarde, legi lubens. Alteræ memoriam mei; alterum diligentiam tuam teſtabatur: quam te non remittere in ipſis remiſſionibus, lætor. Et ita te dignum eſt. quid ætatis ſis, vides, in hoc verè. niſi virtutis doctrinæque

feceris ſementé,fruſtrà cùm æſtas erit,exſpectaueris fructum. Indoles tua ingeniúmque ad alta te vocant & ſæpe Homericum illud inſtillant —*Παντοίης ἀρετῆς μεμνῆσθαι. nec nos monitores tibi defuimus aut doctores. Niſi ſequeris & adſequeris, præter ipſum te, quem culpes? Feriæ noſtræ finem habent cum ipſo Caniculæ fine. Sub id igitur tempus te exſpecto: ſed ad Valerianum ſcitum *Vegeta ingenua quò plus receſſus ſumunt hoc vehementiores impetus edunt*. Vale. Lugduni Batauor. VI. Idus Sextil. ꟾↃ.LXXXI.

*Omnis virtutis memor eſto.

EPIST. XLVII. *Antuerpiam.*

GABRIELI ROELANDIO Ic. mitto ſalutem.

GRATÆ mihi tuæ gratiæ: quas tamen ita ad me mittis, vt ipſe eas nō dimittas. Habitāt enim apud te illæ diuæ: nec aliud pectus magis amant, ſcio, inter meos Belgas. Fama ita mihi antea dixerat: nec mentitam eam, firmant lepidæ iſtæ

litteræ & litteratæ. Atque vtinã poſt hos nimbos lux & ſol aliquis tranquillitatis: in quo apricari nobis liberé liceat, & ſermones ſæpe miſcere, non ſolùm ſcripta. Voueo, quid ſperem tamen neſcio, cùm oculos deflexi ad hũc rerum ſtatum: qui indies minus ſtabilis, & niſi à Deo aliquo fulciatur, (non enim fortaſſe à Gallo illo tibicine) ruet. Iani Gulielmi litteras accepi: paullo antè etiam librum Quæſtionum. quem ego ita probo, vt negem aliquid melius in hoc genere vidiſſe ab aliquot annis. Rectam viam adoleſcens ille ingreſſus eſt: & ingenium in eo ac iudicium pariter magna. At tu mi Roelandi ſalue. quod vt mihi quoque magis magiſque ſit litteris me tuis ſæpe appella. Douſa, niſi fallor, ſcripturus eſt: quem ſcire debes tui peramantem. Adfinem tuum Schuermannum ſaluta. Lugduni Batauorum Nonis Maiis. ∞.IↃ.LXXXIV.

Epist. XLIIX. *Viennam.*

Carolo Clvsio. S.D.

ET ſalutem à te accepi, mi Cluſi, & munera quæ Plantinus noſter reddidit, bis mihi grata, qui & à te miſſa, quem tacito quodam ſenſu dudum amo, & quia miſſa in optatum mihi finem. Vis enim ea ſanciẽdæ amcitiæ eſſe, & offers velut arras. quas libens accipio, & reſtipulor tibi ſanctè eâ fide & officiis cultum à me iri hanc nouam amicitiã, quæ inter verè bonos. Talem enim te ſcio, nec minus integritate & ingenuâ quadam virtute clarum acceptúmque, quàm doctrinâ. Atque vtinam tempora aut conditio noſtra permittant, minus longè abſimus: non litteris ſolùm beniuolẽtiã hanc foueremus, ſed alloquiis & adſpectu. Sed iſtud quoniam non datur, nec fortaſſe citò dabitur augeſcunt enim hęc turbæ, & in iſto mari, cotidie maiores fluctus (quod

relictum eſt alterum amplectar, & te amiciſſime Cluſi per chartaceum hoc æquor(vt cum Poëtis loquar) ſæpe adibo, ſæpe ſalutabo. Vale. Lugduni Batauorum. Non. Maiis. ∞.Iↄ. LXXXIV.

EPIST. XLIX. *Antuerpiam.*
IOANNI VIVIANO S. D.

VTRVMQVE libellum carminũ tuorum accepi, mi Viuiane: gratiſſimum mihi & argumento & terſâ (ita ſentio) verſione. Sciunt experti, quàm arduum ſit in talibus & mentem ſcriptoris exprimere, & non abire à proprietate aut Venuſtate priſci ſermonis. Quod vtrumque egregiè es adſecutus. Atque meo voto, vtinam Poëtæ noſtri alij laborent in ſimilibus argumentis: quibus non oblectari tantùm animi poſſint, ſed inſtrui & iuuari: pietas & mores inſeri, qui nimium exſulant ab hoc æuo. Itaque Prouerbia eiuſdem Regis, hortor te, accelera & vrge; quibus ne in externâ

quidem ſapientiâ melius aliquid apud omnes Sapiẽtes. Otium nònne adeſt? Mercurius certè veſter non calet. Mars vobis ante portas, & hactenus non nimis felix. Deus tamẽ ille noſter iuuabit? quem bonum & propitium ſemper ſcimus bonis vt cunque externa iſta cadant. Remitto muneri Conſtantiam noſtrã recuſam, cum Epiſtolæ nouæ additione ad Lectorem. Douſæ non libellos tuos offerre potui, non ſalutem, abierat enim à nobis in Angliã peregrinandi cauſsâ. De loco Ioſephi nihil mihi in mente, præter adſentiri Ortelio. Sed nec in Serrato nummo iuuo multùm: de quo tamen quid ſentiam, iam dixi in Notis meis ad Tacitum. qui tantum nõ abſolutus. Vale mi Viuiane, & pariter me ama. Lu. Batau. ∞Iↄ. LXXXIV.

EPIST. L. Lugd. Batauor.

IANE HAVTENE.

A LIPSIO tuo ſalue. Suaues herè conuiuas habuimus(auribus enim meis inerrat ille ſermo (elephãtos. Multa de ingenio corũ déque mirâ indole garriuimus: omnia iucundè, niſi quòd in pleriſque indignabar haud plenam mihi eſſe fidem. Quid cenſebatis? madidũ eſſe me? non fui. Quin ſiccus nunc & ſobrius ingeram tibi eadem: & laudum hunc campum ſtilo paullò certius decuram, quàm lingua. Nonne. Hilarium iſti dies ſunt? lubet ludere hunc luſum. Sed fides mihi priùs ſtabilienda veterum, quibus præcipuè inniſa mea fides. Non nemo enim eam herè eleuabat: & nimios harum rerum aiebat fuiſſe, aut vanos. Itáne? quibus igitur hæc res notior? Nobiſne, qui omni hoc noſtro æuo vix † vnum vidimus, eũque puſillũ, iuuené, bonarum artiũ rudem: an illis, quibus cottidiè bellua ea in ore, in oculis? quibus tam crebra de ingenio & moribus eius pericula facta, in bellis, in ludis? Habebant enim & docebant ma-

† Illum, qui anno XII. donum Cæſari miſſus ab Hiſpaniarũ Rege.

gnâ curâ, Aphri, Aſiani, Græci, ad prælia, Romani magis ad ſpectacula & Venationes. Quanquam Europæis tardè ſanè innotuit: & * ἐλέφαντας (Pauſaniæ verba ſunt) πρῶτος τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης Ἀλέξανδρος ἐκτήσατο: qui victâ ſcilicet Indiâ, intulit ſiue immiſit. Sed ab eius tamen morte ſtatim crebri: & tranſportauit in Italiam ipſam Pyrrhus, bello quod cum Romanis. Hinc quoque iam Romæ nobiles. & magis per Punica bella: quibus tanta copia, vt vno tempore centum quadraginta duos ceperit & in vrbẽ miſerit L. Metellus. Nã Critolaus apud Plutarchum apertè mendax, qui à Paullo Æmilio bello Pyrrhi, centum ſexaginta Romam miſſos vult, & quidem turritos. At poſteà ſanè Romæ ſemper ſiue capti, ſiue magis pretio parati ad populi voluptates. Vides initia, vides frequentiã. quæ magis expreſſa apud Plinium: quem, ſi voles, lege. De fide igitur veterum cur ambigimus? Nonne nouerunt hoc animal? intimè atque optimè.

**Elephãtes primus inter Europæus Alexander habui.*

**In Paralle. 11.*

An fallere nos voluerunt de compacto? nec potuerũt quidem, in re cottidiè omniũ oculis ſenſibuſque expoſitâ: & in quâ miracula millenia aliquot homines ſimul viderunt, id eſt, theatra tota. Iſta ipſa ætas fidẽ fidei illorum ſtruit, etſi in alio illo orbe. Luſitani nauigationibus ſuis terras eas aperuerunt, in quibus animal hoc crebrum. Inſula Madegaſcar eos habet, & quidẽ Indicis maiores. habet Zeilam, vbi vænales ſũt miro modo, ad menſuram enim admetiuntur, vt pãnos, aulęa, telam: tãti palmos ſingulos, ita cum magnitudine pretium creſcit. Habet prouincia Malabar, Goa, & tota illa ora itémque regnum Benamen inferioris æthiopię, omnes (quod notes) albos. Qui adierunt, qui viderunt: eadem aut ſimilia narrant de ingenio bruti huius non bruti. Quæ vt ſeriò aliquando noſcas ac credas: cape à me de naturâ eorum & morib⁹ quæ nihil aut paullùm ab homine abire, miretur aliquis imò indignetur. Sed priùs vniuersè cõmemora-

bo elogia de iis veterum: inde facta ipſa diſtinctè, & exempla.* Ariſtoteles inter alia de elephante: ἔστι δ' ὃ καὶ εὐαίσθητον, καὶ τῇ συνέσει τῇ ἄλλῃ ὑπερβάλλον. *eſt autem apprimè bonis acutiſque ſenſibus, & cetero intellectu excellens.** Cicero *Elephanto belluarum nulla prudentior.* * Idem: *Elephanti acutiſsimis ſenſibus.* Quin homini ipſi adiungunt paſſim.* Cicero: *Eſſe illi bellua quandam cum genere humano ſocietatē.* * Strabo ἐγγὺς εἶναι λογικῷ ζώῳ. *adſidere animali ratione prædito.** Philoſtratus: τοῦτο γὰρ ζῶον δεύτερον ἀνθρώπου τάττω, κατὰ ξυνεσίν τε καὶ βουλάς. *hoc enim animal proximum ab homine loco, prudentiâ & conſilio.* Plinius, *Animalium maximum elephas, proximúmque humanis ſenſibus. quippe intellectus illis ſermonis patrij, & imperiorum obedientia, officiorúmque quæ didicere memoria, amoris & gloriæ voluptas. imò verò, quæ etiam in homine rara, probitas, prudentia, æquitas, religio quoque, ſiderum ſoliſque ac lunæ veneratio.* Et Plinius ſanè effuſè: tamen verè ad cuius

*Libro IX. Hiſtor. cap. XLVI.
*De Natur. deor III.
*De Diuin. II.
*Epiſt. ad Marium
*Libro. XV.
Lib. II. De vita Apoll.

quit, *atque inſtituũtur ad varia* φωνῇ τινι ἐπιχωρίῳ, ἥπερ οὖν ἐπαΐειν εἰλήχασι, φύσει τινὶ ἀποῤῥήτῳ καὶ μάλιστά γε ἰδίῳ τοῦ ζώου τοῦδε, *ſermone vernaculo, cuius miro quodam & ineffabili modo ac velut peculiari naturâ ſunt capaces.* De domiturâ, Strabonem: *Primum*, ait *captos vimilis ac fame domant,* μετὰ δὲ ταῦτα πειθαρχεῖν διδάσκουσι, τοὺς μὲν διὰ λόγου, τοὺς δὲ μελισμῷ τινι καὶ τυμπανισμῷ κηλοῦντες, *deinde cicures eos reddunt manſuetóſque, hos ſermone, alios cantu aliquo aut tympani ſonitu delinientes.* De regimine toto: cottidiana olim exempla in bellis, in pace, atque item hodie. Quin furere etiã cùm incipiunt & à ſe abire, ad mentem reducuntur oratione. Credere ita ſerió Chriſtophorus Aceſta me iubet: cuius aſſertioni præſtruenda breuiter fides: ſæpius enim teſtimonio eius vtar. Is gente Hiſpanus, ad nouum illum orbis tractũ abiit, quem Orientalem Indiam vocamus. Diu illic egit, luſtrauit, ſcripſit: & inter alia, de elephantis non pauca, viſa, ſibi aut à viſoribus accepta. Crebrum

Lib. xv.

enim valdè & cottidiani vſus animal in iis locis. * Is igitur refert Genere morbi tentari elephantos quotannis, quod haud diſtat à * furore cauſſam, amorem eſſe, & venire cùm venit ad eos Venus. Tùm bacchari eos, furere, lædere, incurrere: niſi quidem vinclis coërceantur. quod fit ab incolis ſtudioſè. *Sed eum morbum haud fermè aliter tolli, quàm pharmaco verborum. Aſſiſtere belluæ magiſtrum, increpare acriter, & oſtendere fœditatem. Tantámne belluam & reginam aliarum ita dementire per adfectum? Vtilitatem eam eſſe, degenerationem à naturâ & à ſtirpe. Rediret ad ſeſe, & conculcaret amorem, qui turpiter ipſum. Et his talibus, quæ etiam homini vtiliter adhibentur, fieri medicinam.* Quomodo autem poſſunt iſta, niſi ſi nòn audit ſolum, ſed imbibit, & capit? Nec verò, vt aliquid mirius dicam, audiunt ſolum ſermonem, ſed edunt. Oppianus diſertè Elephantos colloqui inter ſe vult.

** In libello de Aromatibus.*

** Plinius & Ariſtoteles meminere eiuſdē morbi ſed Plinii locus malus cui corrigendo non hîc locus.*

Φήμη δ' ὡς ἐλέφαντες ἐπ' ἀλλήλοις λαλέουσι,
Φθογγὴν ἐκ στομάτων μεροπηίδα τονθορύζον-
τες.

Fama eſt interſeſe ſermonari elephãtas,
Diſtinctáſque ſuſurrare atque emittere
voces.

Acoſta ille idem nihil certius in regno Malabar eſſe ait, quàm q̃ hæ belluæ communicent inter ſe ſermone. Deniq; vis in hac re aliquid miriſſimum? (ignoſce. tanta nouitas egebat nouo verbo.) edunt & loquuntur etiam humanam vocẽ. Boues inter prodigia Romæ locuti olim? iunge & elephantẽ. Atque audi ipſum Acoſtam, *Erat*, inquit, *in vrbe Cochin elephas, qui operas diurnas præbere ſolitus ad portũ & res marinas. Eum forte iam feſſum vrgebat nihilominus vrbis eius Præfectus, vt Liburnicam quam commouere cœperat, deduceret porrò in mare. Ille abnuere. inſtare aliter multis blandiſque verbis, & ad extremum in gratiam Luſitani Regis vt id vellet orare. Hic (immane dictu) elephas*

motus, clare hæc duo verba ingeminat, Hoô hoô quod Malabarum linguâ eſt. Volo volo. ac ſine mora nauim traxit in mare. Trepidas ad hæc & nutas? Age age mouebo tibi in iſto exemplorum mari magis maiores fluctus: & ambiguum relinquam, non dicam an hominem capiant ſed ad hominem imò ſupra hominem ſapiant elephantes. Dixi enim de priori limite, qui diſcriminat obſcurè: alterũ vide, Rationẽ. quâ ego omnino carere me fateor, ſi prorſus ille. Audi igitur è Plinio, quæ huc ſpectant. Ait.

Philoſtratus. tradit lib. II. Falcem ſive δρέπανον. Ariſtoteles Elephãtiſtæ attribuit: Ælianus eadem mente ἅρπην.

Imperiorum obedientia.] Clara, & quam nemo neget. Semel domiti, omnia ab homine, & pro homine perferunt: & tanta illa moles velà puſione regitur ac dirigitur tredecenni, idque ſine vi, bacillo tantùm (χαλινώροισι in Philoſtrato ſcriptum) aut leui ferro. Et quid non imperẽtur? etiã iugũ ſubière, & traxere currũ. Oppianus id tradidit, & Romæ primꝰ oſtẽdit Põpeius, ac poſtea ſæ-

pe Principes ſecuti. Nummi docét.
Tertia in Plinio laus,

Eorum quæ didicere memoria.] Tenax ſanè memoria, & ad humanam, vt mox dicam. Sed ingenium Plini cur omittis? Præuaricaris in hac cauſsâ quia ſi vlla propria & magna iis laus, hæc eſt acuminis & ingenij. de quo, te ſilente, non ego ſilens. Ingenium igitur iis docile, facile, flexibile, aptum ad omnes artes. & artes Belli dico, ſiue Pacis. Quod vide mihi & diſce è paucis his effectis. Ac de bello, quis non ingenium eorum admiretur: ſiue cum belluis pugnam, ſiue in homines iuſſu hominum habent? Dirigunt enim velut * conſilio aciem, defeſſos aut infirmos in medium agmen recipiunt, in * fugâ ipſâ ſuos non deſerunt, ſed gregatim abeuntes circumdant & propugnant. Iam læſis medicinam faciunt: ſpicula aut infixa tela leniter manu ſuâ extrahunt, & vt * Plutarchus ait, ἄνευ σπαραγμοῦ ῥᾳδίως καὶ ἀβλαβῶς, *ſine conuulſione & ſine damno*, prorſus vt * pe-

* *Plin.* VIII. *cap.* VII.
Ælian. VI. *cap.* LVI.
Ælian. VII. *cap.* XXXVI.
Libello, πότερα τῶν ζῴων.
* *Ælianus libro.*

VII. ritiſſimi chirurgi. Quin & propriũ
ὥσπερ τῶν medicamentum,aloës lacrymas,in-
χειρουρ- ſtillari vulneribus ab iis, Philoſtra-
γίας ἐπι- tus adſeuerat. At pro homine quis
στήμονες. homo neſcit acres eorum pugnas?
Inſtituuntur velut milites ad prælia;
bellatores non dorſo ſolùm ferunt,
ſed & ipſi bellant: propugnant ſuos,
impugnant hoſtes: denique eò ve-
niunt, vt munia etiam omnia mili-
* Lib. taria vſurpent. * Ælianus quidem
XIII. mihi auctor, *Elephantos decorè etiam*
cap. *motus bellicos edere: ex iis viginti quat-*
XXII. *tuor Indorum Regi adſiſtere, & excu-*
bias agere, vt fidiſſimos quoſdam corpo-
ris cuſtodes. atque ita agere, vt alternis
in ſtationem ſuccedant, ſine ſomno qui-
dem aut conniuentiâ oculorum. A peri-
tiſſimo milite, dic ſodes, quid aliud
exſpectes? Iam quanta fides eorum
in dominos; quàm ad extremum
ſpiritum pro iis pugnent; ſatis tibi
claruerit vel ex vno elephanto illo
Pori. qui decantatus: & ab eo diſce
omnes. Hæc de belli artibus. At in
pacis; quid hominem doceas, quod
non iſtos? Quorum tanta in diſcē-

do (* Æliani verbis & ſententiâ * *Lib.*
vtar) * εὐπείθεια καὶ εὐκολία, vt eas diſci- *II. cap.*
plinas artéſque hauriant, quas ægrè *XI.*
homo ipſe. Circa corpus, circa a- * Obtẽperatio & facilitas.
nimum hoc conſidera. De corpo-
re: conformant id ad omnem ex ar-
te motum aut geſtum. Ingenicula-
re, ſubmittere, & adorare Reges do- * *IX. Hiſtor. ca. XLVI.*
centur. * Ariſtoteles: πολλὰ γὰρ καὶ
παιδεύεται καὶ ξυνίησιν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖν δι-
δάσκονται τὸν βασιλέα. *multa erudiuntur
& ſciunt. quando & Regem adorare
condiſcunt.* Saltare etiam & choræas
ducere. * Plutarchus: ὀρχήσεις τε μαν- * περὶ τύχης.
θάνει, καὶ χορείας, καὶ προσκυνήσεις. *ſaltatio-
nes diſcit, & choreas, & adorationes.*
Ad ſcopum iaculari, armis vti, nata-
re Strabo: οὕτως δ᾽ εὐτιθασεύτους εἶναι, ὥστε
καὶ λιθάζειν ἐπὶ σκοπὸν μανθάνειν, καὶ ὅπλοις
χρῆσθαι, νεῖν τε κάλλιστα. *adeò autem man-
ſueſcere; vt & lapides ad ſcopum iacere,
arma vſurpare, & natare optimè diſ-
cant.* Vbi tamen τὸ νεῖν, ſiue Natan-
di verbum mihi anceps: quia nec
alteri id traditum, & alienum à na-
turâ elephantis, qui aquas profun-
diores horret. Vẽtilare, gladiatorios

militaréſque motus edere docentur. Plinius: *Vulgare erat arma per auras iacere, non auferentibus ventis*, (vt ſcilicet iterum iacta reciperent.) *gladiatorios congreſſus edere, aut laſciuente Pyrrhice colludere.* Deniquein theatris eos geſtus effingere, quos vix Pylades aliquis aut Bathyllus.

Libro, πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα. * Plutarchus: ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις μελέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει γενέσθαι πάνυ ῥᾴδιον ἐστίν. *in ſpectaculis oſtendit elephas eas geſtuum figuras & varietates, quarum copiam atque concinnitatem difficile ſit humanæ vlli induſtriæ exprimere aut memoriâ complecti.* Itaque & funambuli elephanti reperti ſunt, irriſum vobis here & exploſum.

Lib. VIII. cap. II. Eodē lib. cap. III. * Plinius: *Poſteà & per funes inceſſère.* Iterum: *Mirum maximè, & aduerſis quidem funibus ſubire, ſed regredi magis, vtique pronis.* Quorum verborum mēs: quòd & aſcendant per extentos funes aduerſi: & regrediantur etiam per eoſdem proni.

Epiſtola LXXXVI. * Seneca: *Elephantem minimus Æthiops iubet ſub-*

ſidere in genua, & ambulare per funem. Suetonius Nerone: *Notiſſimus eques Romanus elephanto inſidens per catadromum decucurrit.* id eſt, per funem in theatro extentũ; interprete Dione de hac ipsâ re: Καὶ ἐλέφας, inquit, ἀνήχθη ἐς τὴν ἀνωτάτω τοῦ θεάτρου ἁψῖδα, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ σχοινίων κατέδραμεν ἀναβάτην φέρων. *Elephas ad ſuperius theatri faſtigiũ conſcendit, atque illinc per funes decucurrit ſeſſorem ferens.* Quod genus ſpectaculi primum exhibuiſſe Galbam, qui poſtea Imper. Suetonius idem monet: *Prætor, inquit, commiſſione ludorum Floralium nouum ſpectaculi genus, elephantos funambulos dedit.* Et quæ frons vltrà obduret contra tot & tales teſtes? Atque hæc tantâ curâ & intentione diſcunt (id quoque valet ad vim teſtandam & indolem acrem animi:) vt ſæpe deprehẽſi ſint noctu velut dictata ſua ruminantes & meditantes. Plutarchus cum Plinio mihi auctor. quẽdam tardioris ingenij, & verbis verberibúſque malè ſæpe acceptum, inuentum ad Lunam geſtus illos &

motus præſcriptos exercentè. Grandia hæc, grandia: tamen de illis artibus quid dices, quæ non niſi propriæ videntur humanæ mentis? Legere aut ſcribere, quis ab homine ſeiunget? ego: niſi ſi elephas inter eos. Nam is quoque ſcribit. Rides? time potiùs. æmulus repertus muneris tui, & tuæ artis. Plinius è Muciano clarè adfirmat, *quemdam Græcas litteras pingere didiciſſe, eâque linguâ ſcripſiſſe* IPSE EGO HÆC SRIPSI ET SPOLIA CELTICA DICAVI. Et Philoſtratus: *Scribunt igitur, atque tripudiant, & adſiſtu-lam ſaliunt.* Quod ſi hos duos teſtes eleuas (herè ita memini) * Æliano quid facies, qui oculis ſuis id ſpectaſſe penè per oculos ſuos iurat? *Vidi*, inquit, *ego ipſe quemdam in tabulâ litteras Romanas promuſcide ſcribentem*, * *rectè & non contortè. Quinetiam cùm ſcriberet, oculi eius cum rigore deiecti in tabulam erant: Vt planè intentos diceres & ſcriptitantes.* Sed iam concludam hæc de artibus, inſigni & nimis certo exemplo, cuí-

* *Libro. II. Var. cap. XI.*

* ἀστραβῶς καὶ ἀτρέπτως.

que milleni aliquot oculis ſpecta- * Cap.
tores: munere, quod Romæ pu- 11.
blicè dedit Germanic⁹ Cæſar.* Pli- * Libro.
nius tangit, & magis vbertim nar- 11. cap.
rat * Ælianus: exque iis ego. *Ludis* x 1.
igitur illis, Tiberio Principe, duodecim elephāti theatrum inducti ſunt ſiue Circum, induti floridas & hiſtrionicas veſtes. Ac primûm ad vocem Magiſtri diuidebantur in diuerſas Circi partes, inter eundem molli & ſaltatorio greſſu inundantes: iterúmque ad eandem vocem coibant & efficiebant ſaltatorium quẽdam orbem. Sed & flores ſpargebant & corollas, & ad cantum terram pedibus leniter & numeroſè pulſabant, & omnia præſtabāt quæ peritiſſimi ludiorum. Iam iidem (quod inſanum mirum) docti menſas accumbere, cibum potúmque ſumere, parcè, modeſtè, ordine, humanũ in modum. Lecti erant humiles, (agnoſcis Romanum ritum) *inſtrati purpurâ & aulæis. menſæ ad eos vario & dapſili inſtrumento. diſpoſita pocula aurea, argentea, minuta, grandia: cibi in lancibus, panis, caro fructus. Ecce ingreſſi duodecim elephantes, ſex mares, toti-*

dem fœminæ: illi togati, hæ ſtolatæ. Decorè & verecundè in lectis ſe reclinant, menſam accumbũt. tum ſigno dato (non enim antè) in menſam promuſcides ſiue manus ſuas extendunt: ſummâ modeſtiâ cibos capiunt; delibant. non voracitas vlla in iis, non auiditas viſa, non maioris meliorisve partis appetitio, præreptio. denique cùm bibendum, pateram pueri porrigebant: iique promuſcide eamdem genialiter hauriebant. & (iucundæ potioni hoc adnexum) *reliquiis vini circumſtantes aſpergebant, velut co ttabum facientes.* Hæc meis verbis texui, ſententiâ germaniſſimâ Æliani. Et effare. potuítne ſpectaculum magis ad Gratias, ad Venerem, ad Naturam? cui vtinam his oculis arbiter paulliſper ego! id mihi ante omnes theatrorum opes, luxum, nugas. Atque hæc niſi promtiſſimi cuiuſdam &acutiſſimi ingenij ſigna ſunt, tardus valdè & cæcus ego. Quid illa, quæ non à doctrinâ inſita ſunt, ſed emicant & ſubſiliunt naturæ ipſius ſponte? Cuiuſmodi ſpectata in iis ſæpe ad prodigium

vſque ſagacia & acuta. Quale illud * Plutarchi: *In Syriâ elephas quiſpiam alebatur. ſeruus curator additus, cottidie de dimenſo ſubtrahebat, & dimidio belluam malo furto fraudebat. Fors fuit, vt hero præſente cibum daret: & admenſus igitur eſt totum. Elephas vt iniuriam diu ſibi factam, quà poſſet, detegeret, accuratè hordei partem ſeparat: dimidium ſibi ſeruat, altero repulſo.* quid niſi clamans, callidiſſimo inuento, illud diarium ſibi hactenus fuiſſe? *Alius* (refert idem ſcriptor) *cùm rudera & terram magiſter ad explendam menſuram pabulo identidem miſceret: fraude fraudem hanc vltum iens, in ollam eius carnium plenam, è foco correptum cinerem iniecit.* Sed exemplum quod ab Acoſta, fidem omnem ſuperat, etſi ex fide. Palam enim & ſpectante populo res geſta eſt. *Elephanti cuidem in vrbe Coahim ad horam cibus non oblatus. Queritur, & barrit. Magiſter excuſat, & vas aneum eius cibarium oſtendit perfluens & pertuſum. cauſſam hanc moræ eſſe, quòd cibi non vltrà tenax. iubet igitur,*

*) *Libel.* πότερα τῶν ζῴων

ſi eſſe velit, ad fabrum ærarium ferat reconcinnandum. Ille paret. promuſcide aufert, fabro offert. Faber ſiue per negligentiam, ſiue ludos belluam faciens, infideliter reparat atque obſtipat. Elephas refert. Herus vitium videt, & indignatur. inclamat illum abſentem, hunc præſentem. denique redire iubet cum illo ipſo vaſe. Facit, & fabro querulus impingit. Ille homo ſuauis iterum imponere conatur, & admoto malleo claudere rimam ſimulat, non claudit. Nec tamen imponit. Nam ille catus lebetem reſumtum ad flumen defert, immergit, & aquâ implet periculi faciendi cauſſâ. Videt effluere. Plenus igitur irarum ad fabrum recurrit, intonat magnâ voce. Confluunt vicini, & inter eos Vicarius regis. Faber blandis verbis demulcet(neſcio an vltrà audeá dicere) *belluam: vas denique ſumit, & refingit probè atque ex fide. Sed ille ne tum quidem fidẽs, iterùm ad flumen, & hauſtum. dum contineri aquam videt, vertit ſe ad adſtantes & oſtendit, velut teſtes eos aduocans in hoc factum. ita demum abijt domo.* Quid addam? nec verbum:

quia reuera datus ſum in ſtuporem. Et curiam * Æliano non credam, qui iure optimo duplex cor tribuit tam cordatis? Sed ſatis ad ingenium iſta: redeo ad Plinium meum, qui ſuggerebat.

Memoriam.] Ea autem pars tam magna in hoc animante, vt homini non dicam nihil cedat, ſed eum excedat. Vnum exemplum vetus dabo, pauca noua. Michaël quidam Glycas inter Græcos, Annales ſcripſit haud improbè nec indecenter. Is in parte primâ prodidit: *Elephantum quemdam cùm in Circum deduceretur, ſedentem in foro ad Milliarium aureum Magiſtrum ferarum, ſubitá irâ atque impetu interfeciſſe. Cauſſam non aliam violentiæ fuiſſe, quàm quòd ante annos totos decem, eodem illo loco, idem Magiſter, eundem elephantum ferro percuſſiſſet. quam iniuriam tot annos recondens, tunc demum yt vltum.* Aliud ex Acoſtâ: *Miles quiſpiam in vrbe Cochin elephantum, per laſciuiam, in fronte putamine nucis percuſſerat:* (grandem illam Indicam intellego, quã incolæ

Coccum appellant.) *Elephantus putamen ſtudioſè tollit: illud, atque iram, recondit. poſt dies pluſculos, in viâ quapiam publicâ obambulãtem militem cõſpicit. accedit, & elatum ex ore putamẽ, promuſcide ſuâ acriter in illum conijcit. tum exultabundus abijt, quaſi talione illâ iniuriam probè vltus.* Iterum ex eodem: *Miles elephantum in eadem vrbe cum rectore obuium habuit. noluit decedere. elephas ſuam & rectoris contumeliam id interpretatur: vlciſci tamen à rectore prohibetur. Poſt dies aliquot, in ripâ Mangatæ fluminis (id vrbem alluit) militem fabulantem otioſè repp erit. Cùm rector non adeſſet, corripit illicò hominem, in altum tollit. nec precibus nec clamore adſtantium motus, aliquotiens. flumine merſit, alleuans ſubinde & demittens. Cúmque luſum eum ſatis diu luſiſſet, contentus hâc vindictâ, hominem vitæ ſuæ iam diffidentem, rectum & illæſum deſtituit eo ipſo loco vnde ſuſtulerat.* Sed hæc in deteriorem & vindicem partem Memoriæ exempla: ecce etiam in beneficam & benignam. Acoſta idem

mihi

mihi ſuggerit : *Elephantem in Vrbe Goâ fuiſſe, qui annuo illo & ſolemni furore correptus catenas abruperit & vincla. Fugientibus omnibus, ſeruulum quempiam qui vlnis infantem dominicum geſtabat in ædes properè irrupiſſe, oblitum ſarcinæ quam depoſuerat in illâ trepidatione ante ædes. Elephas adeſt. mortem omnes & obtritum pueri exſpectant. Ille contrà manu ſua leniter attollit; in humile tectum, quod è regione ædium, collocat; reſpectans curioſè, ſatiſne puer illic ſine damno. Dein furibundus curſum ſuum exſequitur. Id datum omnes interpretabantur veteri beneficio; quia mulier earum ædium domina & infantis mater, elephanti tranſeunti ſæpius panem aut fructus obtulerat.* Et alia quędam legere tibi fas, ſi lubet apud eundem Hiſpanum. Ego in Plinio pergo, qui admonet.

Amoris.] Quod ipſum iure mirum. Nam ſicut Sermo & Ratio homini peculiaria videntur, ſic certi Adfectus. Inter quos auidus ille & varius amor, pro leni tormento ſoli huic animantium datus. Sed

abnuit elephas, & hac quoque parte ſociat ſe nobis. Seriò enim amat. Trita & nota * hiſtoria eſt illius qui Ariſtophani Grammatico præbuit ſe riualem. *Vterque enim Alexandriæ in Ægypto corollariam quampiam amauit: nec minus ſtudij aut ingenij elephanto fuit ad declarandam & mitigandam ſuam flammam, quàm illi acuto & litterato. Forum, in quo ea deſidebat, crebrò adire: adſiſtere, ſuſpirare; poma aut flores offerre: manum intra ſinum blandè penetrare: & ea omnia, quæ Veneris aliquis nepos.* Alia ſimilis in * Æliano. *In Antiochiâ vrbe Syriæ, elephas inter cicures more ſuo ad paſtiones iens, vidit fortè mulierem haud inſcitam, pariter corollariam. Vidit, perijt. Aßiduus ille apud eam; promuſcide faciem, manus, lambere, tergere; & quacumque poterat, blandiri inſinuare. Quin & illa redamauit, corollas & flores aliáſque amoris illecebras ſæpe offerens. Cùm perſeueraſſet mutuus hic amor, mulier ecce ad plures abijt. elephas deſiderium non tulit, nec mentis ſuæ vltrà compos datus eſt in furorem.* Sed &

* *Narratura Pli. cap. v & Plutarcho in libello* πὸ τερὶ τῶν ζώων.

* *Libro* VII. *cap.* XLIII.

honeſti fidíque amoris nõ deficiũt me exempla. Habe vnum. *Antigono Regi elephas fœmina fuit. Euênit vt in obſidione oppidi Megarenſis, puerum pareret: vxor Indi elephantiſtæ. Is ſuâ linguâ commendat infantem inter bellicas turbas elephanti (ita nomen eius fuit) Nicææ. Capit illa feriò in fidem: & omnia officia exhibet, quæ piiſſima aliqua nutrix ſiue mater. Infans ante pedes eius deponi debebat. niſi fieret: cibum non capere, iram omnibus ſignis oſtendere & dolorem. Gaudere contrâ, eo adiacẽte. & tum cunas mouere ad oblectandum, aut ſomnum conciliandum; tum ventilare & pellere muſcas. quod faciebat ſanè ſcitè, arũdinis ramum promuſcide ſuâ motitans. Atque hæc officia interdum etiam vſurpabat elephas maritus.* Pergit Plinius, & addit.

naeus libro XIII. ca. XXX. Ælian. lib. X. cap. XIIII.

Gloriæ cupiditatem.]Qui ſane ipſe affectus hominum proprius; & inter eos, animæ cuiuſque maximè ſapientis. Exempla eius in hac belluâ pluria, tu vnum vetus à Plinio

cape, nouitium alterum ab Acoſtâ. Plinius: *Erat*, inquit, *Antiocho Regi elephas, cui (ita enim hominum canúmque exemplo diſtinguuntur) nomen Aiax. Is dux plerumque agminis, generoſus, celſus, & velut Rex in regio illo grege. Euénit vt flumen tranſmittendum eſſet. renuit infelix, & malâ ſuâ ſorte Aiax: Pronunciatum enim illicò à Magiſtris, Principatum eius fore qui prior tranſiſſet. Intellexit, & arripuit Patroclus (& hoc elephanti alteri nomen) fluuiumque tranſmiſit. Præmio igitur donatus eſt; phaleris argenteis, quibus mirè gaudent, ornatus, & velut in poſſeſsione poſitus principis loci. At Aiax noſter properè ab hoc Vlyſſe circumuentus, fatum etiam quâ poteſt, illius veteris exſequitur: & mortem ignominiæ præferens, inedia ſe confecit.* Acoſta autem infit: *In littore vicino vrbi Goæ tormentum grande æneum commouendum erat. conatur elephas, non poteſt. Inſtigante magiſtro & duos iuniores elephantes oſtentante, qui id facerent ni ipſe faceret: iterum iterúmque conatur, tanto niſu, vt me-*

dius illico creparet. En ! dum gloriam illam præreptum alteris iuit, miſer ſibi vitam. Sed proſequitur laudationem ſuam Plinius ; & adiungit magis alta. Eſt enim, inquit, elephantis, quæ etiam in homine rara.

Probitas.] Ergóne virtutes elephanto ? virtutes, vt nequid ſcilicet ad perfectum omnibúſque numeris hominem deſit. Et de probitate planè verũ eſt. Innoxium enim, pudens & pudicum hoc animal: probæ mentis, probi oris. Vis ei vt omnibus noceat, vt nemini, voluntas. Homini occurrit? *vitam non adimit, oſtendit viam. Feræ alteri? tranſit. Quin niſi irrites & impugnes, nec in Arenâ quidem excitatis ad lædendum. In magiſtros rectoréſque ſuos mira illis pietas. * quos aliquando per calorem aut furorem interfectos, ita luxêrunt, vt inediâ interfecerint ſeſe ipſi. Eadem in natos: quos, * vrgentibus venatoribus adeò non deſerunt, vt millies capi, cædi malint, quàm ipſos. Adde reuerentiam in

* *Plin. cap.* I V.

* *Strabo tradit li.* X V.

* *Ælian. lib.* VII *cap* XV.

grandiores & ſenes. quibus de *loco, de potu, de cibo iuuenes concedunt, bonæ ſuæ Naturæ legibus non Lycurgi vllis minis adducti. Adde pudorem & caſtitatem. quia nonniſi occultè & ſiluis tecti coëũt & ſanè latenter. Nam quod Plinius & ex eo Solinus prodiderunt, *non ampliùs quàm ſemel párere, néc plures ſingulis*: validè refutat ratio. quia ſi vnus ſaltem e duobus: iamdiu, minuente numero, defecerit id genus * Ælianus tamen vſum Veneris ſemel idem iis tribuere videtur. Sed ea ex Ariſtotele hauſta, malè aut lecto aut intellecto. Nam * ille hoc tradit: *Marem quam ſemel inierit, non vltrà tangere. interpoſito tamen triennio coitum repetere, ſed nimirum in aliâ. Fœminam vterum biennio gerere, párere ſingulos.* Strabo etiam de initu eorum & partu, magis cautè & verè. Adtexitur in Plinio.

* Ælian ibi.
* Li. VII. ca. XVII.
* Lib. V. H ſt. Anim. ca. XIV.

Prudentia.] Quam non dilato, ſatis mihi in Acumine & ingenio dictam & doctã. Oſtẽdunt tamen & hãc propriè in Acie inſtruẽdâ, in

tardandis ſecutoribus fracto dente, in flumine tranſmittēdo. quæ apud Plinium, Philoſtratū & Aelianum vide. Sequitur

Æquitas.] Quam in ſe, quam in aliis amāt. R etegunt imò ſcelera, & alienas etiā iniurias vlciſcuntur. Hiſtoriam Æliani duplicem te non celo. * Narrat Romæ eueniſſe, Imperatore Tito: *Vt vxor elephantiſtæ male iure cum altero mœcharetur. Videt elephas. non fert domini hanc iniuriam: irruit, & in ipſo cōplexu, vterumque dentibus transfigit. Denique prouide ita copulatos relinquit, ſtragulo tegit. & cùm dominus aduenisſet, ſtragulo reiecto facinus oſtēdit, & ſe vltorē.* Hoc pro magiſtro; ſed probo. Narrat * iterum in illum, ſed improbum. *Fuiſſe magiſtrum elephanti, qui adulteraret nec contētū furtiuâ libidine, vxorē ſuā clàm ſuſtuliſſe, & ad præſepe elephātis ſepeliſſe, alterâ illi mox inductâ. Elephātū hoc ſcelus tacitum non habuiſſe. vxorem nouā illuc traxiſſe, & cornibus pedibúſque refodiſſe cadauer, tantum non rebus ipſis mulieri īclamātē cui, & quomodo innu*

* Lib. X cap. X V

* Lib. VIII. cap. X V I I.

pſiſſet. Extrema laus eſt

Religio.] Quam veteres omnes tribuunt conſenſu. Luſtrari aquâ, orientem ſolem ab iis adorari, * Plutarchus & * Ælianus mihi auctores: Lunā nouā, Plinius, & * Ælianus. Sed & hoc ad religionē, quòd mortuos è ſuo genere ſepeliūt & prętereūtes iniiciunt humum. Ælianus illi idem hoc tradidit lib. I. cap. XLIX. Homines ecce, mi Hautene, elephantes feci, Sermone, Ratione, Adfectibus, Virtutibus præditos: quid ſupereſt, niſi vt etiam diuinos? Diuinant enim. & Oppianus de hoc animante dixit:

* *Libello, πότερα.*
* *Lib. VII. cap. XLIII.*
* *Lib. III. ca. X.*

Μαντικὸν ἐν στήθεσσιν ἔχειν κέαρ.

Diuinum cor habere in pectore.

additque præſcire eos fatalem ſuam horam. * Dion amplius, ſcientiâ eos ornat cæleſtium rerum ἤδη γὰρ τινες, inquit καὶ ἐκεῖνο εἴποιεν, ὅτι πρὸς τῷ τὰ φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν, καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ γιγνόμενα συνιᾶσιν. *Quidem hoc etiam aiunt, eos, præter quod ſermonem patrium intellegunt, ſcire etiam quæ in cælo gerantur.* Sed inter quoſdam

* *Lib. XXXIX.*

illos ne te fallam, non ego. Habes luſum, natum non importunè mihi ex heſterno luſu & ioco inter vina: cui vt ſeria multa & vera ineſſe nihil ambigo, ita quædam maiora vero: nec vſquequaque in his talibus veteres illos Fidei litaſſe, facilè tecum credam. Quis enim tam magni oneris ſit, vt quidquid illi imponunt, vehat? Nec tamen mali quidpiam in iſtis, etiam falſis: quia innoxia mendaciola ſunt, & volente Deo Riſû nata. Qui ſi te non aſpexit dum hæc legis; iamnunc me inponente licet vſurpes cognomen priſci illius Craſſi. Iterum ſalue.

EPIST. LI.

IANO LERNVTIO. S. D.

IPSVM pectus mihi commouit ſeries malorum, quæ es paſſus. Heu homines, quid ſumus? quid ſperamus? At ego ſub idem illud calamitatis tuæ tempus, neſcio quo inſtinctu, in Saturnalibus meis adfinxeram orationem tibi de incertis

caſibus vitæ. Sed benigno Deo gratia, qui concuſſit te, non deiecit: oſtendit vulnus & non impreſſit. Vtile enim, mi Lernuti, vtile admoneri nos interdū à ſummo illo Principe & imperij illius, & fluxæ noſtræ conditionis. Nempe quid eſt homo? lutum, vt ille ait ſcitè mixtum. quid vita? fœmina vna ſanguinis, quam quilibet leuis caſus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Solus animus & eius actiones æterni. Vides pulcherrimum hoc mundi corpus? ruet aliquando. Vides hanc Belgicam noſtram? iam ruit. ne indignemur interitum aliquot hominum, cum cadauera futura ſint cæli terrarúmque. Saturnalia noſtra credo te accepiſſe. primam dico partem, quæ De Gladiatoribus. Nam reliqui ſunt aliquot libri, De Venatione, & Circo: in quibus etiam tuus ſermo. Iudicia veſtra liberè, liberè, velim adſcribi: vt mutemus, ſi quid tale erit, iterata editione. Iubebo enim, ſi otium aut valetudo mihi conſtat, ſimul ex-

cudi omnia quę ad ludos ROMANOS. Nũc moleſti mihi quidam nomine Ordinũ vt Grãmaticã conficiã, quæ legi poſſit in Belgicâ vniuerſa. Ride, ſi ſapis: & vide quàm bene de me & neruis meis ſentiant iſti. Apud vos miles, vt audio, & turbæ. Si ita eſt; quid ſi expedias te ab eâ vrbe, & ſecedas in hæc loca ſub Neptuni regnũ? Nam terreſtres dij, parum nobis æqui. Cautè id fiat tamen, & circumſpectè. Nam & apud nos neſcio quid turbellarum, ab iis qui pax deberent eſſe mundo. at illi fax ſunt. Vale mi ſuauiſſime, & aut me exſpecta ſub æſtatem, ſi quies illic; aut ego te, ſi hîc. Vxorem ſalutá à me ex animo, & tua pignora diſſuauia. Victorem noſtrum ſilere ita miramur, vt ſuſpicio ſit ne & ille penetrauerit ad loca ſilentá. Attu eum ſaluta, & è veterno excita. Salutare te Duſa, Hautenus. XI. Kalend. Feb. ∞. Iↄ. LXXXIX.

EPIST. LII. *Romam.*

FANCISCO BENSIO S. D.

DEVM ego teſtor, vir optime, vt in ſolo nomine tuo lecto exſilij: quanto magis in commemoratione amoris, quem integrum inuiolatúmque ſeruari apud te cognoui? ita enim ad me ſcribit P. Egmondus: quem certum mihi, amatum anteà, vel nuncij huius cauſsâ, magis amare. Non enim diſſimulo: verus & vetus mihi in te adfectus eſt, hæréſque mihi in arcano iſto penetrali. Genus vitæ mutaſſe te audiui: quod ſalutare tibi futurum omnino confido. Et reuerà, mi Benſi, quid hæc humana ſunt, niſi iactationes & fluctus? in quibus nihil firmum ſit, niſi ad anchoram ea alliges veræ Pietatis. A me quoque abiit illa iuuentus: & vna mihi hæc cura, vt quidquid hoc eſt æui, in virtute & ſeriis iã ſtudiis traducã. Publicè id teſtari cœpi: & edidi nuper De Cõſtãtiâ libros duos, q pietaté (niſi fal-

ſor) aliquã præferũt, etſi priſcæ Philoſophiæ velo. quos ad te mitto, nõ vt inſpicias modò, ſed iudices: & liberè me moneas, ſi quid exorbitãs in iis aut minus rectum. Nec amantis adfectu iudicabis, ſed vt apud Pindarum eſt.

* Βουλαῖς ἐν ὀρθαῖς Ῥαδαμάνθυος.

Hoc omnino peto. M. Antonium Muretum (ex animo dico) amo æſtimóque. minus promptè id oſtendo, quia multa in me ab illo non amica. Ita enim moneor litteris multorum. Quo meo merito? Nam ego te iudicem non defugio, qualiſcumque ea eſt litis. Tacitum edidi, quid ergo? an illius? Quæ hîc iniuria eſt, ſi campum eumdem Famæ decurri ſine fraude? Sed mihi iam iſta non magna. & reuera pudeat me verba conſumere in talibus reb. Nati ad maiora & meliora quædam ſumus & ego & Muretus. Quem tu quidem à me ſalutabis, & animum hũc illi firmabis volẽtem ſemper eius & amicum. Ita me poſteritas amet ſiue æſtimet, vt ego illum. Conſtantiam

** Sententiis rectis & rigidis Rhadamanthi.*

noſtram vt cum eo communices, volo ſiue iubeo: cuius exemplar etiam à me exſpectet. iam enim recuditur. De Amphiteatro ante paucos dies edidi: & mittam. Tu quæſo me ama, & interdum ſolare & erige in iis turbis omnium rerum. IX. Kalend. April. ∞.IↃ.LXXXIV. Si quid ad me voles, mittes tutò ad Plantinum.

EPIST. LIII. *Romam.*

M. ANTONIO S. dico.

CAVSSA mihi ſcribendi nata ex tuis ad Plantinum litteris: quas cum gaudio vidi, cum motu animi legi. Vel in manu tuâ cõſpectâ lætabar: quanto magis in hoc animo, & tam inſigni teſtimonio amoris? quem ſi à quoquam mortalium, à te certè volo. Ita adoleſcens iudicaui, ita nunc, conſenſum quédam eſſe conſpirantis iudicij noſtri & naturæ. qui ad coniunctionem, quæſo te, valeat: non ad æmulationum, aut quod pudet me dicere, ſi-

multatem. Et fuere tamen improbi homines,qui id ſperarent:à quibus alia quædam ad me delata olim, non nego:ſed vana , falſa, vt nunc video?& quibus caput homines nō profeſti ſolùm,ſed vtrique noſtrum infeſti.Ea,per cōmunes deos deaſque,obliteremus mi Amice : & beneficiis inter nos certemus , non querelis.Electorum librum iamnūc vulgaui: paro Saturnalium ſermonum , & De vitâ ac ſcriptis Annæi Senecæ.quem nec inuitus ad te miſerim,quaſi vadem amicitiæ coëuntis & ſaneſcentis. Et ſi quid in eâ ægrum? nec aliud peccatum vtrimque,quàm ceſſatione,& amicitię,vt ſic dicam,inuſu.Quod ipſum emēdemus.Viximus amiciſſimè vnà,viuamus porrò & moriamur. En ego ille, cuius ingenium & os coràm probaſti: nec amorem abſentis requires profectò aut fidem. Te vt eumdem ſperem, faciunt paucula, ſed impreſſa & ſignata epiſtolæ tuæ verba: quæ ruminor idemtidem & examino, vt ſolent amantes. Vale.

Lugduni in Batauis, ad magnum & ſine terminis mare. III. Kal. Decem. ∞IↃ.LXXXI.

EPIST. LIV.

ABRAH. ORTELIO S. precor.

PER fidem, Orteli, vt tu vtrumque largus es, & amando, & donando! Miſeram ad te neſcio quid munuſculi nuper. Amphitheatrales meas nugas: tu rependis illicò & reponis, ſed verum amplúmque donum THEATRVM tuum, Ad tutelarem Prætorem ibimus? Profundis enim tua, & quidem valdè *ἀμέτρῳ μέτρῳ; cùm pro libello, libros: pro ludis, ſeria? pro orbiculis Arenarum, diffuſum iſtum terrarum Orbem admetiris. & eum ipſum in triũphali veſte purpuratum auratúmque. Quid cenſes? donis magnis capi me? non magis quàm numina (ſi comparare fas:) quæ vt voluntatem ſolam in oblationibus metiuntur, ſic ego. At ea in te magna:

*Immẽſa menſura.

& ideò munus tuum iure mihi magnum. Vtinam hic quoque animus aliquà tibi liqueat! in quo acris flamma, ſed per nullam occaſionem erumpendi, adhuc clauſa. Quod vereor, mi Orteli, vt breui quoque veſtræ vrbi ſit. Quæ enim iſtæ pontiũ moles, quas audimus? aut quid parat nouus ille Xerxes? Non ego * κέρκῳ σαίνων, cum Ariſtophane: (fruſtrà in aliis caſtris) ſed maior & prudentior opinione noſtrâ ille Princeps. Hoc ipſum opus quanti animi eſt? priſci & Romani. Ac compedes profectò Poliorcetes ille iniiciet indomito veſtro Scaldi, niſi quid ſubueniant filij iſti Neptunini. Batauos & Zelandos dico. qui tamen lentè accurrunt: nec vt ad ſocialem flammam. Heu κρατὴρ κακῶν! & ſalſa vobis vita, ſi aufertur hoc ſalum. Quid ſuadeo igitur? fugam. ſed nõ ab vrbe, mi Orteli, aut ſolo patrio; tantùm à vulgo. Ad Conſtantiæ noſtræ aſylum te voco, & ad arcana illa Sapiẽtiæ templa. Cuius tectum ſi ſemel ſubis & penetras, tectum ego ſar-

* Caudâ blandiens; ſiue adulans.

ctumque te habeo ab omni vi, ab omni hoſte. Salus miſſa à Dudithio Cratone, Monauio, mihi gratæ que quæ tres ſtellæ in vnâ iam vrbe, valdè illuſtrant Germaniæ illum tractum. tu quoque à me remitte. Viuiani noſtri poëma vidi: valdè mihi terſum & probum. Sed Itinerarium veſtrum quando ad nos: Ne preme & quod boni prouidíque patres, ſi tibi obſideri viſum, emitte ſaltem hanc prolem. De * Chirio Fortunationo, indagatio tua noua. adeó autem mihi ille non viſus, vt nec auditus. quin ipſe vltrò peto, ſi alicũde eruis, concede vſuram. Ad Schottum noſtrum ſcripſi. en litteras, quas mittes & amorem noſtri non dimittes. Lug. Bat. IV. kal. Ianuar. ꝏ Iↄ. LXXXIV.

* *Scripſit de Im. p. p. olim. & exemplariu in Italiâ edita. ſed percautá.*

EPIST. LV.
HENRICO VVILTIO. S.D.

VERE exiſtimas. officium mihi fuit tua ſcriptio, imò beneficium: quia & amoris tui in me index, & diligentiæ, quam intermitti à te in hoc otio gaudeo, non dimitti. Adde amicam inuitationem tuã cui quod hoc tempore non pareo, ab occupationibus meis eſt, non à voluntate. Nam animum ſi conſulo reuera ambit eſſe iſthic, & reguſtare humanitatem veſtram, quam anno ſuperiore pleno ote hauſi. Sed ita conditio mea eſt, vt mos mihi potiùs alienis cupiditatibus gerẽdus ſit, quàm meis. Impædimenta, quæ de ſubito mihi nata, ſcripſi ad Pollionem: nec hic itero. Itaque quod benigni creditores ſolẽt, voluntate meâ ſuſtentaberis, & illam nunc accipies in ſolutum. At te mi VVilti, hortor (quod in exrremâ epiſtolâ tuâ prudenter ſcriptum) cogites, quã in pręcipiti curſu ætas tua ſit: nec facile facturum te meſſem,

ſi in hoc iuuenili vere neglexeris facere ſementem. Sementem dico, & virtutis, & doctrinæ. Ad vtramq; enim te voco. quòd hæc ſine illâ, damnoſa: illa ſine hâc, parum decora aut ornata ſit. Aures tuas ſæpe inſonet illa Democriti, vt opinor, laudata vox: * πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Vt in flumine vnda vndam trudit, nec vnquam reuocas elapſam: ſic in tempore dies diem, nec reparas amiſſam. Cogita, & vale. Parens tuus à me ſaluebit, & noſter Canterus. Lugd. Batauor. III. Idus Sextiles, ∞ .Ic.LXXXII.

* *Sumptuoſiſſima iactura tempus.*

Epist. LVI.

Consvlibvs et Senatvi Antverpiensi S. D.

Nobilissimi & Ampliſſimi Domini. Munus accepi, nō meo munere, ſed ſplendore veſtro dignum. Pretium in eo reſpiciam ſiue artē, omnia eiuſmodi, quæ animū veſtrūm abunde declarent, & quæ me deuinciant nouo vinclo.

Cuius ſi non ſoluendi, at laxandi ſaltem aliquo genere officiorum vtinam facultas mihi vnquam ſit! Intelligeretis profectò æſtimare me munera poſſe, & accipere: non tam propter ipſa, quàm eos qui adfectu tali dederũt. Ingenuè dico. Aurum illud aut argentum nihil me mouet, aduerſus talia ſatis firmum: mouet prolixa hæc veſtra humanitas, quæ omnia non impetrare ſolùm à Lipſio poteſt, ſed imperare. Valete Ampliſs. Coſs. & Senat. vrbémque veſtram regite inter hos fluctus, præeunte & gubernante ſupremo illo Nauclero. Lugd. Batauor. IV. Idus Ianuarias. ∞ IC.XXXIV.

EPIST. LVII. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO V.C.

ET litteras tuas nunc accepi, & nuper carmen. vtrumque gratũ mihi fuiſſe ſcire debes, etiam me ſilente. quidni enim teſtimonia hæc à pectore tam amico? At tu etiam

Valerium Max.vltrò mihi ſubmiſi-
ſti: in quo priuatim mihi, & publi-
cè non nihil litteris etiam contuliſ-
ſe te,re(ſpero) oſtendam. Maneat
feliciter hic cœptus amor inter nos
qui Genio ingenióque non diſpa-
res,& his ſolatiis vtamur in mæſti-
tiâ publica temporum & infeliciſſi-
mi æui. Nam vt ſol aliquis alius te-
nebras & turbas iſtas pellat, video
nondum. Ligna & oleum ad mi-
ſerum incendium hoc Belgicæ ſug-
gerũt paſſim,& nos ardemus,vicini
alij ridẽt,ſpectant:alij miſerãtur ſed
miſerãtur tantùm. Deus ſcilicet ille
eſtqui punitũ it iure veterẽ noſtrum
luxum. feramus, aut ne feramus e-
mẽdemus. De munere apto ad va-
letudinem meam firmãdam habeo
gratiã.ego quid mittam?animum &
verba, cetera immunis. Vale. Lugd.
Bat.v.kal.Febr.

EPIST. LVIII. *Amſtelrodamum.*

MART. LYDIO S. mitto

NEC epiſtolâ tuâ quidquam mihi potuit accidere gratius, nec admonitione ſiue cenſurâ. In vtrâque amor tuus elucet: in hac magis. quam niſi libere in amicitiâ admittimus, tollimus pulcherrimũ eius fructum. Ego de meo ſẽſu noui & adteſtor, libentiſſimè me ſicubi deflexi. nõ corrigi ſolùm, ſed corripi: certè cùm de animo mihi conſtat corrigentis. quem totum candidum purumque in te ſcio, mi Lydi, & famæ ac ſalutis meæ amantem. Itaque nec excuſatione nec tergiuerſatione iſtâ opus: quâ (verè dicam) gratiam admonitionis corrupiſti in parte. Ego enim me ab amicis non blandè amari velim, ſed fortiter; id eſt, vt viris ac ſapientibus eſt dignũ. Sed de notâ ad verba illa paginæ 66. * Conſtantiæ meæ: ſententiam meam breuiter ſic habe. Cùm ea ſcripſi, ad peccatum & ad malũ reſpexi: quod Deo ſanciente & præſcribente euenire, durum mihi videbatur dicere. Fateor eam vim eſſe Prouidẽtiæ diuinæ, vt nihil in mini-

* *Lib. I cap. xx Vidit, nõ coegit: ſciuit non ſanxit, &c.*

nis maximiſque eueniat quod à fi-
lo illo non pendeat:tamen cautio-
nem cautiſſimam in verbis & effa-
tis adhibendam cenſeo, vulgi im-
primis cauſsâ. itaque Damaſceni
verba hoc fine adiunxi. Nam πρόγ-
νωσιν, πρόνοιαν, προορισμὸν, ratione quâ-
dã diſtingui ab hominibus, & cau-
sâ hominum, non ignoras. Nec te-
merè dixerim, Peccata euenire Dei
præfinitione. Nec tamen certamen
hîc mihi vllum tecum. ſed rem altã
intricatam, & vereor vt homini ſem
per obſcuram, ſic explico. Defini-
tum à Deo omne agnoſco, quid-
quid euenit: trepido tamen dice-
re, peccata ipſa. quorum fontem
à ſolâ malâ voluntate noſtrâ eſſe
cenſeã, ſupremâ illa voluntate per-
mittente. Exempli cauſsâ. in Tar-
quinij adulterio, in cædibus ab He-
rode innocentum. duo ſpecto: fa-
ctum ipſum, & crimen. Factum à
Deo definitum fateor, & compre-
hendo ſub fatali illâ lege: crimen.
quod ſoli voluntati inhæret, nõ vi-
deor fateri poſſe, ſine iniuriâ Dei.

Cauſſam omnium rerum diuinam voluntatem ſtatuo, omniumque euentuum etiam ſi mali ſint: at non cauſſam cauſſæ mediæ, quoties eá mala. Alias quomodo effugimus, vt non auctor ille ſit mali? vt non adprobator? Itaque ea quæ ex *Actis aptiſſimè adducis huc accommodo. Mortem Chriſti deſtinatam ab æterno, proditionē Iudę ab æterno, mediáq; omnia quę ad ſalutare illud opus ferrēt: ſed nō crimina adnexa ipſis factis, quibus fundamētū in impiâ tantùm volūtate. Quod ſi tamen ſatis habemus generaliter & vniuerſè dicere, omnia non præſcita ſolùm à Deo, ſed preſcripta, hoc reſpectu quòd illa ipſa facta ſine peccato euenire non potuerunt: ego non pugnaciter pugnauero, & fatebor fortaſſe (cùm omnia examinauimus) vim hanc neceſſariò ineſſe cathenæ illi & nexui Prouidentiæ immotæ & æternæ. ſed diſſeri tamen ea in vulgus, periculi inuidiæque plenū exiſtimem, vulgo autem ſcriptus meus liber. Habes ſtrictim mentem

*Acta Apoſ. ca. II. vide.

mei ſcripti. Tu ſi quid aliud obſeruas, aut ſi quid etiam eſt in quo ambigis, valdè à te peto ne me celes. Non delectabunt me ſolùm eiuſmodi iudicia & indicia, ſed docebunt. In iſtis ipſis quę nunc ſcripſi, ſi quid aberro, dirige. Reipsâ videbis, me non admoneri ſolùm poſſe, ſed emendari. De miſſo ad me Heroldo, habeo gratiã, remittam cũ fide, vbi legero. Quamquam de Germaniâ Taciti neſcio an hâc editione emoliar accuratè. Occupationes, & valetudo, & Typographi feſtinatio, ſæpe nobis impedimento. Quod pag. eiuſdẽ Conſtantiæ meæ 131. in margine poſitũ eſt, * *Dauidis adulterium*: facilè obſeruaſti peregrinationem eſſe meæ mentis. Itaque velim pro eâ nota hanc in libro tuo ſubſtituas, † *Quâ populum ambitioſè recenſuit.* quod alios etiam monui. Vale. Lugduni. Batauorum. XIII. kalen. Decemb. ∞ ·IↃ.LXXXIII.

EPIST. LIX. *Antuerpiam.*

CORNELIO PRVNIO S.D.

LIBROS hos de Conſtantia cùm ad Senatum veſtrum, Vir Clariſſime, mitterem: valdè peccaſſem, ſi non ad te vnà. Nec enim Senatus, ſolùm ipſius magna pars es: ſed & mei. qui amo te, qui abs te amor: nec cùm Antuerpiam veni, facile pectus reperio magis promptum in me, magis pronum. Addo & cauſſam tertiam, quia prudens tu & doctus. cuiuſmodi lectore, imò iudice, opꝰ mihi in nouitio hoc ſcripto. Parùm enim adhuc tritum iſtud ad Sapiētiam iter: nec ſcio an ipſe id peragrauerim vſquequaque pede recto aut ſi, an aliis videbor. Sæculũ enim & mores nō ignoras, quamque in re quæ Pietatem tangit varij hodie ſenſus & diſſenſus. Non ſentētia ſed verbum aliquod à calente calamo anceps fugiat? ecce calumniarum ſubitus & magnus ignis. Quæ cauſſa abſtinuit me, fateor, ab altiori

initu in ſacrarum illud rerum mare. quò materies alioqui & ingenij vétus vocabant: ſed repreſſit hic metus, & adnauigare iuſſit litus. Elephantes aiunt, etſi amnibus impensè delectentur, haud temerè tamen eos ingredi, cùm inſcij ſint natandi: idem in Theologia mihi. quam amo, quam æſtimo, & tingo ſalubribus eius aquis libens animum, non tamen mergo. Quæſtionum enim vortices illos horreo: iiſque ne inuoluar, adſideo & obambulo ſaltē eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto ſumo quæ ad vſum. Nam acumina aut diſſertatiunculæ quid iuuent? Quod ille de Virtute cenſet rem eam eſſe non verba: iuſtius ego de Theologiâ: cuius verum ſeriumque finem ſcio, Vitam. Vt melior, non vt doctior fiam, ſacra illa volūmina tāgo: vt pectus inſtruam, non vt acuam mentem. Procul à me iſti, qui alti & ſubnixi ambulant, *μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοί: quiq; quod Socrati obiectum olim, *περιεργάζονται ζητοῦντες τά τε ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐ-

* Maiorem quã pro homine, ſapientiã ſapientes.

πνεῦμα. Et cũ omnia tamen ſubtilis ingenij alâ peruolarint, miſelli, præteruolant ipſi ſeſe. Reliqua ſciunt: illud vnum quod ſcitu neceſſarium eſt neſciunt, vt ſe ſciant. Sed hos mito te Vir amiciſſime quæſo vt gratum hoc munus animúmque noſtrum habeas: & iſtum ames, illud examines. quo ſine præcipuè ſcito à me miſſum. Siquid alibi aliter dictum: hoc magis mihi amicus, quò liberius monueris. quia inter eos ego qui labi & errare poſſunt, ſed & inter eos qui reſurgere & emendare. De Ampliſſimi Torrentij valetudine & ſtatu, gratum, mihi ſi per te cognouero. Iure nobis carus, rarus ille vir. Vale. Lugduni Batauorum. XVIII. kal. Nouemb. ∞. Iↄ. LXXXIII.

* *Satagunt inquirentes & quæ terram infra & quæ cælum ſupra.*

EPIST. LX. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO, Leodienſi Epiſcopo & Principi à Secretis, S.D.

DIu eſt cum ſcripturio ad te Vir clariſſime, ſubſtinui me, dum ſcriptum illud promiſſum exſpecto, materiam ſcilicet vberiorem reſpondendi. Nam lata & læta illa epiſtola quid ferè aliud habet, quã adhortationem & laudes? Quæ amplector vtrâque, quia in iis amorem tuum agnoſco, ſine labe, ſine fuco. Non merui. quid refert? hoc ipſum delectat, talibus viris & iudicibus meruiſſe videri. Non enim fallacia tua verba, ſed prompta è pectore; & vt ille ait* ἐκ φρένων μυχοῦ. Itaq; calcar mihi addis ad decurrendã reliquam hanc viam: quod detrahunt mihi ſæpe iudicia quorundã, dam, qui θεολόγων, vt volunt, παῖδες. Miſceri enim hęc nolunt: & ſatis eſſe puram illam â Chriſto doctrinam ſine mixtione vllâ Sapientiæ humanæ. Nec acriter iis ſanè pugnem: niſi quòd neſcio quomodo apud homines vim aliquam habeant & iuuent etiam iſta externa. Quis veterum Theologorum Philoſophiam ſpreuit? vſurparunt imò & Græci &

* è præcordiorũ penetrali.

Latini, ſed ſuo quodam fine. Ego ex vſu non iuuentutis ſolùm noſtræ ſed generis humani putem, trahi & conduci omnia ad metam hanc pietatis: modus teneatur tantùm, & vt hæc diuinis litteris ſeruiant, non vt contrà. De Amphitheatro philologum aliquid nuper edidimus: & exemplaria mitti iuſſimus ad Clariſs. Torrentium vnà tecum. Nunc feriamur: niſi quòd Taciti Commentarium recenſemus, & in quibuſdam refingimus, ſed leui manu. Ximenio tuo, imò noſtro, velim à me multam ſalutem dici. quem virum olim penè puer Coloniæ vidi & audiui, ſed nunquam pernoui. Doleo. & excitor non in amorem ſolùm eius, ſed amplexum: ita multa à multis audio de ſincerâ illâ & doctrinâ & pietate. Tu ſi mihi interpres & conciliator amicitiæ illius es magno me beneficio deuinxeris. Otho Venius à nobis abit, ſed inuitis: inſignis moribus & arte adoleſcens & cuius manus vſui mihi eſſe poterat ad multa Antiquitatis illuſtrâda.

Eum commendatum tibi, tamen commendo. etiam me: quem ſcire certò debes tui ex animo amantem. Salutat te I. Douſa. Lugd. Batau. Pri. kalend. Iun. ∞.IↃ.LXXXIV.

EPIST. LXI.

TH. LEEVVIO. Conſiliario. S.D.

HAVTENVS noſter ad te venit: cui vtinam ego comes! Sed valetudo validè vetat: quę ſemper anceps, nunc acerba, tenet ligatque me domi. Alioqui in votis mihi prorſus, te videre, te ſolari, & officium exibere quod eiuſmodi tempora exigunt ab amico. Litteris id feci anteà: ſed neſcio quomodo momentum hîc magnum habet frons ipſa & ipſe vultus. Euripides non vanè mihi viſus ſcribere. Non ſerenitatem nautis gratiorem in tẽpeſtate aduenire, quã lugenti amico amicum. Sed & hoc breui vt ſpero, fiet. intereà mi Leevvi, firmare quæſo paullùm & frigus illud tenebráſque dolorum calface. &

illuſtra ad Rationis ſolem. Ante omnia nouitatis opinionem hanc exue, quæ luctui tuo mala fautrix. Miſerabili, inquis, genere mortis periit, & quod luctu municipium omne noſtrum compleuit. Scio, & adfectu aſpectúque primo ipſe miſereor. ſed hîc quoque paullùm te attolle, & ſecerne à vulgo. Quid illud miſerabile? cum omnia circumſpexeris, Mori. Varia ad illam mettàm via fert, cliuoſa, plana breuis, longa: eadem tamẽ omnibus quies, cùm peruenere. Tua per difficilem partum, & velut per nimbos flúctúſque delata eſt in Beatum illum portum: delata tamen, & præteritus labor adeò non grauis illi nunc, etiam gratus. Tu tantùm ne miſerare, imò nec mirare. Scilicet id genus Fati non cadit in hunc ſexum? non communis ille omnium prægnantium timor? Imò non crebriores alios ſermones audias, ſi in conſeſſum aut conuentum venias mulie-brem. At tamen hic noſtrùm omniũ error: cùm triſte aliquid accedit,

etiam ſi non nouum, habere id vt nouum. Per circunſtantias quaſdam augemus polimus, & velut fucum ac lenocinium circumponimus dolori. Scilicet vt pulchrior in oculis appareat iuſtiórque. Peruerſi mortales! contrà opportuit: & in omni caſu oculos flectere ad communem diſperſamque legem. Non Hagam ſolùm aut Batauiæ hunc angulũ intueri, aut quid pauculis ibi annis geſtum ſit: ſed diffundere cogitationem per ſola hæc terrarũ. Conditionem tibi pono. Iure non lugebis ſolum, ſed indignabere vt in nouo fato, niſi alibi terrarum hac ipsâ horâ idem ille aut acerbior caſus. Et tamen cur peregrinere? reperies exempla eadem, ſi quæres, in finitimis iſtis locis. Quambrobrem exſurge, & contra leuia ac luſoria hæc Doloris arma, arripe vera. Quid vita, quid mors, quid fatum ſit, ſerió cogita: ſcio placari poſſe implacabilem etiam dolorem. Quid enim hæc vita, quam eripi lugemus? ludibriorum ſcæna, miſeriarũ mare,

per quod vt maximè ex voto tibi feratur nauis; tamen in multos ſcopulos impingas, multis vadis obhęreſcas neceſſum eſt. Quid ipſa mors, quam timemus? requies, gaudium, & vera vita. aut ſiquid in eâ mali, malis tantum. Quid miſeraris traductã ad hanc, optimam matronam & per Fidem ſalutis ſuæ velut certam? Iam Fatum quid? æterna ab æterno, in æternum, Dei lex: quam adeò non abrogare fas, vt nec obrogari ei liceat aut derogari. Si ab æterno & immobilis? ſtulte, quid cum Neceſſitate pugnas? hoc vnũ vinces, vt pluribus plagis contuſus vincare. Si à Deo impie, quid quereris? Culpare non potes aliquid malum aut acerbum in eo & ab eo, qui Bonitas & Benignitas totus, Naturam eius ſi exprimere voles, non melius aut magis proprium expreſſeris, quàm per eas voces. Mortua igitur tua eſt? debuit. illo tempore, illo fati genere? debuit. Lex ita lata: quam fruſtrà

ſollicitant & exagitant acumina hodie ingeniorum. Non enim mouebunt. Quin nos, qui ſapimus, pareamus potius: & quod neceſſariò patiendum eſt, etiam libenter patiamur. Leuamentum aliquod miſeriarum eſt, non reniti. Cur autem renitamur? Non Deus ſolùm eſt, qui ita de nobis ſtatuit: ſed & pater. Salutare igitur, bonum, proſperum: quidquid ſenſibus oculiſque noſtris aliter videatur. An illi curæ aut amori nos eſſe non putas? magis, quàm nos nobis. Sed & pueris parentes multa præter votum imponunt, idque tutelæ aut ſalutis cauſſâ, itẽ ille nobis. Hæc mi Leevvi ſeriò diſcute & bonâ fide. leuaberis, ſi oſtium pectoris ſemel Rationi aperies, remoto repagulo iſto vulgarium opinionum. Plura me Hauteni diſceſſus vetat addere: iubebat tamen amor, qui magnus mihi in te ſemper & ſanctus. Vale. ka. Martiis. ∞I϶.LXXXV.

Epist. LXII.
Amico cuidam S. D.

IRasci debebam mi **, ſi poſſem. Tu ne vt iter vllum ſuſceperis, non dicam ſine comite me, ſed ſine conſcio? Hoc verum fuit? Pectus tuum roga: non dicet id eſſe pro veteri illo & fido inter nos amore. Caput meum hoc tango & teſtor, nullum mihi caput carius fuiſſe tuo. Quid autem ſuſpicer? arcanam aliquam cauſſam huius conſilij fuiſſe? non inquiro. & ſi ea aperienda mihi non fuit totâ fronte, ſaltem veſtigiis & ſub perſonâ oſtendenda. Ego te in meis rebus tale aliquid nunquam celaſſem. An ſubitò hoc tibi natum, & per mortem vnius illius viri? Hoc potius credo. quia reuera cauſſæ tibi temporanei alicuius ſeceſſus hîc non iniuſtæ. Noui collegas tuos, ſcio quibuſcũ res & conſilia miſcẽda fuerint: homines & actiones, parum ad tuum ſtomachum aut ad noſtrũ. Interea

tamen (quæſo hoc volens audi à volentiſſimo tibi amico) nec nos omnino eam rem celandi eramus, nec certè vxor: quæ miſera ſe adflictat. Quamquam nos ſolamur & erigimus: certi, non aliud latêre ſub hoc inſtituto tuo, quàm ſeceſſum aliquem ab his turbis. Tamen mulieres noſti, (etſi tua ſanè prudens, & mariti ex animo amans,) & linguas ſiue malas, ſiue vanas. Quibus, oro te, in tempore medêre: & ad nos redi, qui manere tecum parati, abire, perire, omnia, vt ferent res & tempus. Quæ eim tibi cauſſa eximij alicuius conſilij aut ſingularis? Confuſio hîc & diſcrimẽ? Scimus. ſed & animum tuum nouimus nihil horum metuentem. Denique inter homines iſtos dum viuimus, obſecro vitam etiam inſtituamus humanâ hac & communi viâ. Pax aut bellum erit? communiter conſiliũ aliquod capiemus, quod paci huic attemperemus ſiue bello. At ego tanquam ſeriò ſcribo, & quaſi monendus mihi ſis: quem liquet vſur-

paſſe hanc profectioné animi cauſſâ, etſi cum angore aliquo tuorum. Quibus etiam, mi **, conſule. & ad ſuauitatem cõuictus illius noſtri redi, ſine quo tenebræ nobis in mediâ luce. Verè dicam etſi vulgariter. Vita ſine te nobis non vitalis. Res adhuc hîc quietæ: ſed Brabantia tamen & Flandria raptantur, vt audire te credo etiam iſtîc. E Gallis litteras iam bis accepi, & quædam in iis noua. vti De Re accipitrariâ carmé, ſubtilis & nouitiæ inuentionis. Veni & vide, & (quod Conſtantiam tuam meámque decet) ride. cur enim non ſpernamus hæc circumfuſa & externa, iure iis altiores? Nobiliſs. V. V. Philippum Sidnæum, & Dierum, ſi vides, ſaluta à me quæſo: & iis indica, per te ſtetiſſe quòd eos nõ viderim tecum. Certè enim inuitis meis omnibus iuiſſem. Tui valent. Vale & tua, & fac vt breui te videamus exſpectatum. Salutat te Hautenus noſter, qui hilariter herè apud me in prandio fuit ad funus Melonis. Inuideas illis exſequiali-

bus epulis, ſi in tam albo pectore liuor. Lugd. Batau. x. Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPIST LXIII. *Lutetiam.*

AVGERIO BVSBEQVIO
Cæſaris Legato S. D.

PERIISSE litteras meas nuperas ad te, minùs doleo, quòd de officio meo ſaltem tibi conſtat. Nihil enim in iis magnum aut ſeriũ: hoc tantùm, adfectus mei & cultus ſignificationem continebant: quem à iudicio ſuſceptum conſtanter ſeruo. At tuæ iſtæ litteræ, quàm mihi gratæ, & in mediis his moleſtiis iucundæ! Præter enim amorem (qui largiter appâret) etiam grauiſſimi teſtimonij tui pondus continent & iudicij de meis ſcriptis. Quod amo magis, quàm probo: quia mihi virium mearum conſcius & modicæ laudis. Fuimus his ſeptimanis aliquot in Taciti Commentariis refingendis, & nouis quibuſdam attexẽdis, vt videbis. exemplar enim Antuerpiâ iuſſi mitti: ſi tamen cõ-

modè id poterit per has turbas. Nã caput illud Belgij à corpore noſtro ſemi-auulſum. Ripas obſident, & tormentis aditum nauibus arcent: etſi nautæ adhuc perrumpunt. Nobis mutatio non impendet iam, ſed adeſt: faxit ille Deus vt in bonum. Quamquam hæc ſunt illa, aduerſus quę Conſtantia noſtra nos armauit: quæ hoc ſaltem mihi profuit, quòd ab eâ ſcriptione impreſſum animo meo aliquod robur. Plures hîc imperant. nec vidi eam rem benè vnquam ceſſiſſe in bellis. Diſſidium etiam animorum præſagio, & motus fortaſſis in ipsâ plebe. Nobis tamen decretum patriam non mutare, ſi mediocris aliquis in eâ ſtatus. ſi nullus, & ſi confuſio tantùm & raptus: quæcunque terra dederit nobis aliquam ſedem. Nec enim liberi prægrauant, & ſola mihi vxor. Ianum Guilielmium commendaueram tibi ſuperioribus meis litteris, adoleſcentem, ſi quid video, probi ingenij, animi, iudicij. Et ſi quid benignè facere potes aut dicere,

quæſo ne grauêre. Ex iſtâ iuuentute non eſt alius, de quo melius ſperem. Itineraria tua Plantinus ſi accipiet, edet. nos qualecumque augmentum auidè exſpectamus. De Thraſeâ meo poliẽdo cogitabam, vereor, vt tempora permittẽt. Quidquid tamen ea permittent, mihi certum cõferre ad hanc meliorem curam: & quod in me eſt, fugitiuas virtutes retahere in noſtrum ęuum. Valde me huc incitat etiam tua admonitio, & votum, quo honorificè nimis epiſtolam tuam claudis. Vale Ampliſs. Domine. Lugduni. Bat. x. kal. Sept. ∞. Iↄ. LXXXIIII.

EPIST. LXIV. *Leodium.*

LÆVINO TORRENTIO V. ampliſſimo S. D.

ITA Salus aliquãdo ſeriò me reſpiciat (nam hactenus quidem adit, abit, & vacillat) vt mihi inſigni gaudio imò robori ſunt tuæ litteræ tã amãter ad Plantinũ de me ſcriptę. Te noui, me noui: & hoc ſcio, hunc tam prolixum adfectũ non meruiſ-

ſe à tali viro. Quid dicã? me meáq; offerrẽ & addicerẽ, niſi iam pridem addicta tibi, nexu quidẽ & vinclo, quod nõ niſi atra mors rumpet. Cõmentatiũculas noſtras ſemeſtris hîc morbus valdè tardauit. morbus, qui per interualla duxit me ad Fati limẽ, & reduxit. Nec nũc optimè: etſi in optimâ ſpe, vt medici volũt, & iam in abſceſſu atq; inclinatione ſit morbus. Abſque eo, iam & Suetonium meum haberes (meum? imò verè tuum, cum tuo integro Cõmentario, meis tantùm ad orã Notis: præterea votum tibi & dicatũ:) & Dialogos noſtros De Rectâ inſtitutione iuuentutis, quibus ſermonis partes do Philippo Lanoyo & Papio noſtro. Amo enim & amaui rectiſſimũ ingeniũ adoleſcẽtis, digniſſimi hac vitâ, niſi meliorẽ ei Deus deſtinaſſet. Plura iubet amor meus, imò ardor: vetat langor, & ſerum hoc diei, quo litteræ tuæ conſpectæ nobis. Excuſa. & apud Dominicum Lampſonium item noſtrum, cui cis paucos dies vber-

tiam ſcribam. Officij enim aliqua ceſſatio apud me per hos menſes, non amoris: qui mihi æternus in tales viros. Vale & ſalueat à me Leuineius tuus. Lugduni, vt volunt, Batauorum. Poſtrid. Kal. Ian. ꟾↄ.ꟾↄ.LXXXV.

EPIST. LXV. *Lugd. Bat.*

Bonaventvra Vvlcanio
Vir & collega amice,

Callimachvm, Bionem, Moſchum, iam nunc à te accepi: vno partu trigeminos, rarum & fêlîcem ingenij tûi fætum. Publîcâ cauſsâ (verè dicam) tibi debéo: priuatâ magis, quia duos ex iis mihi inſcribis, hoc eſt, immortalem me facis. quo quid homini ab homine maius dari poteſt? Viuent enim amœniſſimi Poëtæ illi, quamdiu Muſæ: & cum iis tuus labor: & cum labore tuo meúm nomẽ, quod Muſæo illi peplo intexuiſti amicâ & doctâ nimis acu. Gratias agam aut habeam? referre malim. & tamẽ

verbis quoque nũc dicam, ſed paucis & fidis. Emptum me tibi hoc munere; mancipio tuum. & addo improbi hominis priſcas illas voces, ſed probè & ſinceriter: *Quid concupiſcas, tu videris: quod concupiueris, certe habebis.* Libros nouitios, quos è diuite bibliothecâ tuâ prompſerá, per hũc puerum recipe. De **Collectaneis iudicium quæras? illud Iuliani ſcitum profero: * ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων. Magis ad guſtum meum Conuiuialia Stuckij, ex eâdem gẽte, non ab eâdem mente. Firmiora hîc omnia & lectiora. De Sigma, quod obiter quærebas & videras, ille nihil noui: fortaſſe nunc ego. Nam quæ in Antiquis ſcripſi, vacillantia aut falſa. Non enim Sigma antiquis Biclinium propriè, vt ſenſi ego: non diæta aut ſenatio tota, vt Cælius: non menſa ipſa, vt Brodæus ſed niſi fallor: certa in cænatione pars ſeorſum erecta & extructa ad recipiendum lectum, idque hemicycli aut lunatâ formâ, quâ littera illa Græca paſſim hodie in lapidi-

* *Vidi, legi dãnaui.*

bus & priſcis libris. Suggeſtum, inquam, quoddam ligneum (ſiue quâ meliore materiâ, non impedio) ſemirotundum: in quo perpetuus vnus lectus, ad ſex ſeptem cõuiuas recipiendus. Quod velut dimidiatum triclinium repertum inferiore æuo, ad facilem & magis aptum vſum. Ab Apuleio hîc mihi prima lux, & à me illi. De Pſyche, libro quinto. *Viſoque ſtatim proximo ſemirotundo ſuggeſto, propter inſtrumentum cænatorium rata refectui ſuo commodum; libens accumbit.* Non nominat Sigma, fateor: ſed auribus oculíſque ingerit quaſi nominaſſet, ita clarè. Semirotundum ſuggeſtum ponit, & Inſtrumentum cænatorium appellat. quia capere aliud eſt, quàm hoc Sigma? Triclinij enim certè non illa forma. Radium mihi etiam aliquem, etſi à tenebroſo æuo ſcriptor, allucet Ditmarus Epiſcopus libro quarto Chronicor. De Othone Imperatore: *Imperator*, inquit, *antiquam Romanorum cupiens conſuetudinem reuocare,*

magna ex parte iam ſuis deletam temporibus, multa faciebat quæ diuerſi diuersè accipiebant. Solus ad menſam quaſi ſemicirculum factam, loco ceteris eminentiore ſedebat. Quod libens item rettulerim ad Sigma: ſicut illud ad Principalem morē, quòd ſolus, quòd loco eminētiore. Sed mēſam ipſam ad Sigma, lunatâ itē formâ fuiſſe hinc diſcis. parte dico eâ, quâ cōuiuastāgebat. nam illâ, quâ alios, fuerit lineâ ſanè rectâ, ad miniſteriū & adſtitionem puerorum ſcilice taptiore. Et quamquam de mensâ hîc Ditmarus: non tamen eam ſolam veniſſe in id nomen (eruditiſſimo Brodæo ſcriptum:) peruincit Sidonius, qui in his verſibus diſcriminat clarè:

Nō tibi gemmatis ponētur prādia mēſis,
Aſſyrius murex nec tibi ſigma dabit.

Ita omnino ligo, non *Signa*, vt vulgò. Idem alibi nominat, & oſtendit duplex fuiſſe, Æſtiuum & Hibernum.

Cominus aſpicitur vel prima vel extima turris:
Mos erat hîc dominis hibernū ſigma locare.

Vbi Locandi verbum refutat item Cælium Diætam capientem ipſam. At ea non tranfertur, non locatur in turre. Cetera quę huc faciunt, aut ego aut Stuckius iam diximus. De antecænâ etiam ambigo, quòd ad vocem. Macrobius ſanè ita: ſed in Apuleio & Iſidoro tuo Antecæniū, ſiue multitudinis caſu Antecænia reperio. quídni rectè, quo flexu à Scænâ Proſcænium? Ille, libro II. ſic: *Prorſus gladiatoriæ Veneris antecænia*. Alter lib. XX. *Merenda eſt cibus qui declinante die ſumitur: quaſi poſt meridiem edendus & proxima cænæ. Vnde & Antecænia à quibuſdam dicitur.* niſi ſi hîc vtrobique Antecæna reponenda: quod haud temerè putem. Salue iterum mi Vulcani: iterúmque tibi à me gratiæ. quas promam ſemper & recondam, habebo æternum & debebo.

EPIST. LXVIII. *Lutetiam*

IANO GVILIELMIO S. D.

SERIO ægrotabam, mi Guiliel-mi, tamẽ expreſſit amor vt ſcriberem. non miraberis, ſi paucis. Hepatis enim ácer nec ſine diſcrimine morbus eſt, qui me ſeptimanas iam aliquot adfligit: quam partem ad vitam eiúſque munia principem eſſe non ignoras. Litteræ tuæ nuperrimæ ſuaues. celaſti in iis me de Epiſtolâ in Sigonium, quam miſſam tamẽ è Britanniâ vidi. Gaudeo conſpirare te mecum: cuius iudicium ſuper eâ Conſolatione credo te iã vidiſſe. Sed tu, ſodes, cur non acriùs paullò egiſti hãc cauſſam? Debebas. & ſine aſpectu illius, quem nimis attollis, falſæ huius prolis patrem. Agnoſco ſtilum, diſiunctum, otioſum, lentum: & illam (audeo apud te dicere) Sigoneitatẽ. Quid ſibi volunt Itali? Tranſalpinos omnes eſſe fungos? Scilicet nemo noſtrûm inter oletum illud diiudicet & Tullianam myrrham. De Re Accipitrariâ nouitiæ & acutæ inuentionis carmen accepi. legi mihi iuſſi per hũc ipſum morbum. placuit.

Gratias quæſo à me auctori & datori nuntia. cuius mihi laudes gratæ, eò imprimis quòd iunxit me laudatiſſimis illis viris. De P. Fabro: gaudeo mihi impoſitum. Tamẽ ſcripſeram etiã aliquid ad Cuiaciũ. tu purga. Tacitus noſter prodit & nouæ ad Hiſtorias reliquóſque libellos Notæ. ſed Notæ tãtùm. plura valetudo vetuit, & hæ turbæ, quæ rerũ & manſionis nos faciunt incertos. Saluta Briſſonium, Memmium, Scaligerum, & tu ſalue quidquid me erit. Conſtantia noſtra iterum prodit cum Præſcriptione aduerſus quoſdam qui in εὐσεβεία ἀσεβεῖς. Critica omnia noſtra imprimuntur vno volumine iunctim, quibus noua quædam addemus, ſi valeo & viuo. Lugd. Bat. XIII. kal. Octob. ∞IↃ. LXXXIV.

EPIST. LXVII.

IACOBO CVIACIO I.c. S. dico.

SÆPE mihi de te ſermo, Cuiaci clariſſime virorũ: apud te adhuc nullus. Hoc pudor vetuit: illud iuſ-

ſit amor & admiratio tui. quæ non apud me ſolùm, ſed apud omnes in quos ſcintilla aliqua diffuſa lucis melioris. Et eualuerunt tandẽ hæc duo, vt abrumperẽ ingenitum mihi modeſtiæ vinculum : & iter ad amicitiam tuã ſtruerem ſine vllis cuniculis, apertè. *Perit enim procari, ſi latet*, aiebat ille: & ſæpe iam litteris nec vnis nec vnius, ſpes imò fiducia mihi facta mutui adfectus. Quæ non me fallet: ſi noui humanitatis veræ genium, qui ſpirat in tuis ſcriptis. De rebus meis ſi in hoc aditu amicitiæ aliquid quæris: cetera cõmodè agimus, niſi quod inter eos quibus rerum bonarũ nõ magnus ſenſus. Bella etiam & tumultus quibus inuoluimur, fieri nõ poteſt quin interdũ & tãgãt nos & angãt. Si de ſtudiis: Commẽtariũ Cornelianũ vulgamus iterũ ſed pleniorẽ. addimus enim in hiſtorias & adiũctos libellos. Vtinã autẽ fas pollire mihi cũ præſẽtis tui limâ! Quia nõ licet, velim tibi anim⁹ otiúmq; ſit vel per litteras dirigẽdi, me corrigẽdi. Labimur enim Cuiaci,

in hoc genere ego aliíq; : & illa tua velut propria laus exacta certáque eſſe quæ ſemel ex adyto tui pectoris profuſa. Paramus etiã De Amphitheatro ſeu Venatione libros tres, vt fiát legitimi, Saturnales quinque. Neſcio quid prætereà in Liuio nuper exorſus: quod pergã detexere, ſi auxilium mihi paullò firmius librorum. Duo tréſque apud me ſunt: ſed quaſi de compacto conſentientes. Tu, Vir maximo noſtri æui, ſi dignum me habes quẽ redames; quẽ rebus item tuis cõſiliíſque (de litteris loquor) participes in cælo me collocabis nouâ apotheôſi. Ioſ. Scaligerũ quẽſcio me tantũ amare quãtum tu; & quãtum te, (liberè enim addo) ex animo ſalutes velim: cuius libros De emẽdatione tẽporũ auidè exſpectamus. Niſi ambitioſum ſit, includã in eandẽ ſalutẽ magnum Briſſoniũ, Puteanũ, Fabrũ, Pythœóſq; , viros clariſſ. & ideò mihi quoq; famâ notiſſimos. *Amare autẽ liceat, ſi potiri nõ licet.* Vale. Vir Clariſſ. Lug. vt volũt, Bat. III. Non. Octobris.

EPIST. LXVIII.

TH. LEBVVIO Conſilia. S. D.

DIſtuli ad te ſcribere, Vir clariſſime, non libens. Morbus meus hoc fecit, qui non ſine diſcrimine etiam nunc me vexat. Ego fero: & æquiſſimo animo exſpecto illum diem, quo Imperator hoc corpore, imò carcere, me ſoluet. Obſtructiones ſunt quæ me tenent, internæ inflãmationes, neſcio quæ arcana alia ſymptomata, ad quę medici ipſi trepidant & caligant. At nõ ego. ſcio hanc legem vniuerſo humano generi datam: nec magis mirum aut nouum mori hominem, quàm naſci. Denique quid eſt quod in ſæculo hoc me teneat aut delectet? Publica vide: peſſimè habét. Priuata: etiam in iis ſuæ cruces. Melonem noſtrum tibi gratum fuiſſe, mihi gratum. Sanè bonos & eximios aliquot habui hoc anno: ſed quid? ego, velut Tantalus ſitit inter ſuas vndas, eſurio inter medios me-

lones. Nec guſtare quidē mihi fas ob hūc morbū. Cōſtātiā noſtrā recudit Plantinus. pauca mutata aut addita præter Epiſtolam, quam videbis. Exemplar Latinum Seb. Gryphio noſtro dabis, cui ex voto debeo. Belgicum vxori tuæ ſeruiet: ſi tamen hæc ad ſapiētiam illius ſexus. Sed tu, ſi tanti eſt, interpretādo iuuabis. Ego te illámque ſaluere ex animo iubeo. nam longior ſcriptio mihi non facit. Valete vterque. Leidæ. IX. Septembr. ∞. Iↄ. LXXXIV. hodie paullò rectiùs valere viſus ſum.

EPIST. LXIX.

MART. LYDIO S. dico.

VALDE me, Lydi, de ſcriptiūculis meis vrges vtique de Traſeâ. Quod nollem. Cur enim eæ tanti? & ſi eſſent, non certè differrem ſi otium aut vires mihi tempora darent & hæc valetudo. Quæ nunc quidem (Deo magno gratia)

præter ſpem melior: ſed infirma tamen ancepsque: & quam fouere ac vegetare per quietẽ debeo, quã meditatione aut ſcriptione infringere. Paratus ſanè magnâ ex parte Thraſeas, fateor: ſed limam tamen exſpectat & extremam illam manum, quæ mihi quidem maximè in labore. Cetera enim impetu & calore quodam ſcribimus: iudicij hîc res eſt, & acrimoniæ, & intentionis. Materiem ipſam vide, grauem, ſeriam: an præcipitanda tibi ea videtur, & in pugnam aut aciem vocanda mea fama? Futurum id enim certè in rebus illis ſublimibus; niſi omnia non benè ſolùm dicta, ſed etiam cautè. Sæculum hoc noui, contentiones & variantes ſententias quæ vbique vigẽt. & vt verã liberè maximè exprimã (nõ enim vnquã deterrebor) vidẽdũ tamẽ vt verbis & tẽpore id faciã opporunè. Feſtinare in alio quouis ſcripto poſſim fortaſſe & debeã: hîc nõ niſi maturare. At de Agellio, ecce magis me tibi facilẽ. Etſi enim. H. Stephanus iam

nunc cum dedit: tamen non ſpicæ mihi ſolùm multę, ſed faſces reliqui quos carpam ex Attico eo agro. Itaque Plátino vltrò iam locutus ſum; nec differemus ſi curſum typographiæ eius non ſiſtent aduerſi iſti vẽti. Nam Antuerpia ſi amittitur, optimi viri res in arcto: nec facilè de ſumptib⁹ expediat aut papyro. Quãquã id quoque curabimus. Sed tu mi Lydi, quando in Friſiam? Gratulor enim tibi hoc otiũ, nó otiũ: honeſtũm tibi, vtile futurum iuuentuti. Meo voto & electione iampridem tibi is locus apud nos fuiſſet, & Douſan habeo crebri iudicij huius mei teſtẽ. Sed Deo aliter viſum: qui te méque ad ſalutem: foueat & firmet. Vale Vir amiciſſime. Lugduni Batauor. IIII. Kal. Iul. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPIST. LXX. *Brugas*

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandẽ, tandẽ. Quod in gaudio im-

prouiſo, vix credidi ipſe meis oculis cùm legerē, manibus cùm tenerem. Itaque verè ſcribis, pro bono tibi ceſſit pertinax ceſſatio: quia in morem abiſſe videbatur, & deſiiſti flagitari. Imò preſcriptio tibi iam penè proderat (ſi Iuriſconſultus eſſe vis) niſi hæc interrupiſſet ſcriptio. Sed vide vt non ſpecimen ſolùm emendandi nobis præbeas, ſed re emendes: nec guſtum modó, ſed rectam plenámque cœnā. Aliàs, quò arenti mihi & ſitienti pauculæ iſtæ guttæ, ſi venam tu iterum interclusurus es huius ſuauitatis? Sed non facies: quia non vltrà ego facilis in ignoſcendo, vel te auctore. Quòd ſi iram etiam meam contēnes: quid? quid? Veniam videlicet ipſe, & iterum te mihi adſeram ſubtractū non bonâ fraude. Trellæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpres honeſtiſſimi muneris. Sed ad carmen eius ſuadéſne reſcribam? Nec enim hominem ſatis noui aut mores. De ſchidiis recuperatis; noua & mira. Sed ſiue il-

lum pœnitentia(non enim pudor) furti ſubiit: ſiue eum apud quẽ depoſita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide vt te vnà cum illis. Nam certè, mi Victor, indignãtur iam pridem noſtræ deæ deſertas ſe à te, illo militiæ ſuæ principe olim & anteſignano. Purga: & oſtende emanſionem hanc fuiſſe tantùm, alẽdis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio ego quidem valdè ſum auctor. Nec excuſa. velis modò fides mea interueniet de ſucceſſu. Plantinus ædes hîc emit, Typographiam inſtituit, & videmur effecturi. vt ſtipendium ab Ordinibus accipiat honeſtum. Fortaſſis ea res eriget excitabítque me ad ſtudia, aliàs ſæpe languentem. Laco noſter, vt audio, planiſſimè periit: nec deſeruit illum præeuntem Nemeſis, etſi pede claudo. A Cuiacio benigna multa ad me & honora. Giſanij Agellium excudi audimus. quẽ ego ſcriptorẽ ante quatuor mẽſes ad Plãtinum miſeram, ſeuerè & anxiè correctũ: cúrque omiſerit aut

dimiſerit, ne nunc quidẽ ſcio. Nec quæro ſané aut curo. Nam ſi mens aut otium mihi, ſatis multa in aliis ſcriptoribus quæ agamus: ne eripiã hanc patri prolem, iam certè nubilem & plus quàm quindecennem. Scis quid ille ſemi-Italus queſtus de filiolâ ſuâ nuper: nõ ſine riſu meo, credo etiam veſtro. Quem mihi commendaſti, cupio omnia. ſed nihil dum ego aut Douſa extricamus. Nam de Plantino quam ei ſpem oſtẽderã, profertur in eius aduẽtũ, id eſt, ad initia veris. Antè nihil ſtatuere de domo ſuâ vult aut poteſt. Douſa noſter Commẽtarios ad Petronium ſcripſerat, nunc totus in Hiſtoriâ concinnandâ ſuæ gentis.

EPIST. LXXI. *Londinium*

Iano Dovsæ. V.N.

Salutem opto.

AN potiùs linguam? iſta enim deeſt, qui tãdiu ſiles. Vindictã talionis merebare: ſed noſter amor ſi non maior, certè acrior: procatur, & laceſſit te vltrò. Valemus e-

go, tui liberi, tua vxor. nō meæ Muſæ, quę frigēt abſente ſuo Sole. Exoreſe, & aut vultu tuo coràm calface; aut illinc ſaltem radios & ſtricturas aliquot per epiſtolam mitte.

EPIST. LXXII. *Antuerpiam.*

IOH. MOERENTORFIO S. D.

VXOREM ad te redeuntem, mi Moërentorfi, quî dimittam ſine litteris? Ægrè eas ſcribo, fateor ſum ènim in alienâ vrbe & domo: ſcribo tamen ſiue quia debeo, ſiue quia valdè volo. De filioli tui apud nos obitu ſocer, credo, iam ſcripſit. Ego te ſoler? animo facio: verbis nunc non licet, nec opus eſt, ſi firmitudinē animi tui probè noui. Sæpe eam in litteris ad ſocerum adſpexi, ſed in alienis rebus: te illa deſeret in tuis? Non opinor. præſertim cùm ita placita tibi ea virtus, vt per eā Cōſtātia etiam noſtra: quam nō legis ſolùm auidè, ſed vertis. Vidi enim ſpecimē, & probo. illud vellē, plus aliquid tibi permitteres, nec

veſtigia vſquequaque ſermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam verſio, aſtricta, tenuis, ſæpe obſcura. Eſt ſuus videlicet cuique linguæ Genius, quem non auellas, nec temerè migrare iuſſeris in corpus alienum. Quàm multa Latinè breuiter ſcripſerim, quæ ſi totidem verbis tranſ-feras, ſententia nec plana ſatis, nec plena ſit! Quam multa rectè & altè: quæ in aliâ linguâ iaceant aut vacillent! Quod iis præſerim euenit, quorum ſtilus paullò magis ab eruditione & à curâ. Iam alluſiones illas, annominationes, flexus, & in vno ſæpe verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat, vt eadem vis iis aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertẽdo viam tenêre, viã non tenêre. De pecuniolâ Facuenſi, grata tua cura. expediemúſne aliquid à nummario hoc tricone? quidquid erit, tibi debebo. De ciſtâ ſcriptoriâ, ô gratum & opportunũ tuum munus! planè eâ egebam. gratiam tibi meæ Muſæ. Tu tam beni-

gnus in nos ſalue, & vide vt validum te reperiat valentula iam tua vxor. Delfis, III. Idus Septemb. ∞. IↃ.LXXXIII.

EPIST. LXXIII.

GEORGIO BENEDICTI.

ET carmen tuum valdè mihi gratum, mi Georgi, & beniuola memoria mei. ſed illud longè gratiſſimum, quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ miſſus es velut ad mercatū artiū ſeriarū. Philoſophiæ dico, & inprimis Theologiæ ad quā poſtremā nō actiones ſolum omnes tuas, ſed cogitationes neceſſum eſt collineare. Quæ tamē ipſa, quoniam ſine pietate & puritate nulla eſt, caue, te quæſo, ne quid labis aut maculæ trahas ex cœtu iuuentutis maculoſæ. Fuge illos, fuge, qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahunt: quæ vna ianua & aditus ad omne ſcelus. Magna non fruſtrà nobis de iſto ingenio tuo

pollicemur: tu vide ſolicitè, ne id deprauent praui. In flexu ipſo ætatis es: in quo ſi non laberis, ſperamus te inoffenſo deinde curſu pertingere poſſe ad metam. Vale. Lugduni Batauorum. ∞. Iↄ. LXXXIV. Deus te ſeruet, in quo & à quo omnis ſalus.

EPIST. LXXIV. *Lutetiam.*

IANO GVLIELMIO meo S.D.

EGO verò quæſtiones tuas iam antè videram; & legeram cum curâ. An gemmæ hæ non luceant aut nos celentur? Itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nuſquam. Si tamen de alterâ editione cogitas, ſunt minuta quædam quæ te monebo. Quídni moneam? amici hoc eſt, & vtinam id mihi iuueni factum in meis ſcriptis! Quamquam reuera tua iuuenile nihil ſpirant; matura, adſtricta, grauia niſi quòd à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Itaque abi, nec feſti-

natione mihi excuſa quâ nihil pec-
cas. Noſter, ille noſter etiamnũ Lu-
tetiæ? & quãdo tandẽ videbimus in
luce illas Noctes? ſanè lõga & diffi-
cilis ſatio in hoc Agello. & metuo vt
acerbi etiã fructus, incuſãte & incur
ſante Oberto. Doleo ſed videor ta-
mẽ de his ſtudiis noſtris poſſe dicere

* Litem paritlis, noxa itẽ noxam ſerit.

* Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη.

Impudentiâ id fit & ſcæuitate quo-
rundam, qui perfudêre animum
ſcientiâ, nõ imbuêre. Gulielmi Fur-
nerij, ad De verborum ſignificatio-
ne, vidimus: probum, & ſine ambi-
tione doctum planè opus. Faueo,
admiror, amo. P. Fabri. Ad Regulas
auidè exſpecto: nec inducor vt lædi
me credam poſſe ab eo viro, non
certè ſi me nouit. Quid tamen eius
ſit (nã è Coluio noſtro inaudiui ali-
quid) liberè, vt oportet, ſcribe. Ego
æquiter punctiunculas aliquot ſti-
li eius feram, qui ſæpe me iuuit. Er-
rico Memmio viro ſummo, (ita du-
dum ſentio) meo nomine indica,
ſcriptum ad me ab Egmondo de o-
blatis Notis aliquot in Tacitum. ſed

litteras eas tardè, imò ſeró redditas: itaque non poſtulaſſe eas me, habere tamen ei gratiam proinde ac ſi impetraſſem. Dicare me ipſi hunc animum, & ſine fuco amorem. Clariſſimo viro Claudio Puteano iam diu etiam laboro, vt animus meus innoteſcat. ſcio illum eſſe inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum à me ſaluere. Sed tu mi Gulielmi, quid agis? quid cudis? vt enim vegetum ingenium tuum eſt. non ceſſas. Perge quæſo te gnauiter in hac viâ, quam ad æternitatem tibi ſtrauiſti. De Scaligero, doleo ſiue indignor eſſe nebulones, qui conuicientur & obſtrepant viro, quem non lædant (* ἄτρωτοί γε θεῶν παῖδες, ait Pindarus:) ſed nos per eum, & curſum illum impediant bene monendi & ſcribendi. Et quis obſecro, ille Inſulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdùm & turbant hæ peſtes. De Ioſiæ Merceri Nonio, gratum. vrge vt promat. Ad Augerium Busbequium credo me nunc aut certè breui ſcri-

* *Inuulnerabiles deorũ liberi.*

pturum, cum teſtimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Pythœis, Paſſeratio, multam à me ſalutem dicito. Vale & ſalue à Douſâ noſtro. Lugd. Batauor. xv. kal. Iunias. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPIST. LXXV. *Noribergam.*

IOACHIMO CAMERARIO Doctori Medico S.M. precor.

EXHILARARVNT me litteræ tuæ ſolo nomine, & adſpectu. Grati mihi ſemper Camerarij, ob vnum illum virum quem Germania veſtra habuit ſine pari. & tu meritò inter eos, cuius beniuolentiæ in me olim ſigna non obſcura. Libellum à te miſſum falſi Ciceronis, cum iis quæ adiuncta, accepi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! Sed ſentire eum ita ſeriò, vix fides. Quid autem ais de altero illo Riccoboni reſponſo, ſi vidiſti? ſatin vt acriter & veris armis in Si-

gonium itur? Ait non obſcurè, illum ipſum auctorem eſſe laudatæ Conſolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non miſceo. Vt quid enim? Mihi tam clarum eſt quàm Solem illum lucere, ſcriptum hoc nouitium eſſe & improbæ nimis ſpei. Nec diſſentient, ſcio, docti. Sigonio ignoſcere poſſumus, ſi agit ſuam cauſſam. & ſi metuo ne labecula aliqua ab hac re offuſa priſcæ illi gloriæ. Ita fit, ſi quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Conſtantiam: in quâ Notas aliquot adiunximus, ad reprimendas caluminas quorundam: quarum hoc ſanè ſæculum ferax. & eâ re tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andreæ Dudithij per te litteras accepi: viri magni, alti, & de quo illud poſſim * ------ πεπλασμένον ἐκ διὸς ἔρνος. Salueat à me, & tu vnà amiciſſime Camerari. Lugd. Batauor. XVI. kal. Iun. ∞.IↃ.LXXXIV.

Effictus ex Ioue ramus.

EPIST. LXXVI. *Biturigas*
IACOBO CVIACIO. IC.

NON ipſe contentus in amicitiam tuam penetraſſe, aliis ecce fores aperio, quaſi in eâ vetus. Iuuenem hunc tibi commendo familiarem nuper meum, oris & ingenij probi. Commendo autem ita, non vt ad interiorem illam amicitiam tuam admittas (aliis ſeruetur aditus ad illa adyta) ſed ad externam hanc notitiam, quæ in adfatu poſita & adſpectu. Hæc enim illi ſufficit & adoleſcentibus id ætatis ſatis gloriæ, Vidiſſe, Conueniſſe. Quamquam hic etiam Audiſſe referet, quæ vnica illi cauſſa Biturigas, imò Galliam, petendi. Tu mi Cuiaci illum vel meâ cauſsâ complectere, & me omnino, qui æternum tuus. Lugduni Batauorum, Nonis April. ∞ .Iↄ. LXXXV.

EPIST. LXXVII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FRANCISCI.F.S.D.

IAM vir es, laudo. Binas à te litteras accepi, tu à me nullas: non culpâ tamen noſtrâ (ſcripſimus enim vbertim nuper) ſed Legatorum, qui diem ex die ducunt, & more ſuo morantur: in eorum enim comitatu I. Eſychius noſter eſt, cui faſciculum dedimus. Valetudo noſtra infirma, incerta. non etiam animus, cui fixum parêre & ſequi magnum illum Deum. At rumor ille falſus, qui vos terruit de meâ morte. qui tamē idem Brugis & Leodij ſparſus, ne mirer apud longinquiores Gallos. Homines de meo capite poſſunt ludere, ſtatuere tantùm ſupremus ille Princeps. Ego mortem non timere dum didici: quin vt hæc tempora & languores mei ſunt, propior ſum appetenti.

nunc cum dedit: tamen non ſpicæ mihi ſolùm multę, ſed faſces reliqui quos carpam ex Attico eo agro. Itaque Plātino vltrò iam locutus ſum; nec differemus ſi curſum typographiæ eius non ſiſtent aduerſi iſti vēti. Nam Antuerpia ſi amittitur, optimi viri res in arcto: nec facilè de ſumptib⁹ expediat aut papyro. Quāquā id quoque curabimus. Sed tu mi Lydi, quando in Friſiam? Gratulor enim tibi hoc otiū, nō otiū: honeſtum tibi, vtile futurum iuuentuti. Meo voto & electione iampridem tibi is locus apud nos fuiſſet, & Douſan habeo crebri iudicij huius mei teſté. Sed Deo aliter viſum: qui te méque ad ſalutem: foueat & firmet. Vale Vir amiciſſime. Lugduni Batauor. IIII. Kal. Iul. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPIST. LXX. *Brugas*

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandē, tandē. Quod in gaudio im-

prouiſo, vix credidi ipſe meis oculis cùm legerē, manibus cùm tenerem. Itaque verè ſcribis, pro bono tibi ceſſit pernicax ceſſatio: quia in morem abiſſe videbatur, & deſiiſti flagitari. Imò preſcriptio tibi iam penè proderat (ſi Iuriſconſultus eſſe vis) niſi hæc inerrupiſſet ſcriptio. Sed vide vt non ſpecimen ſolùm emendandi nobis præbeas, ſed re emendes: nec guſtum modó, ſed rectam plenámque cœnā. Aliàs, quò arenti mihi & ſitienti pauculæ iſtæ guttæ, ſi venam tu iterum intercluſurus es huius ſuauitatis? Sed non facies: quia non vltrà ego facilis in ignoſcendo, vel te auctore. Quòd ſi iram etiam meam contēnes: quid? quid? Veniam videlicet ipſe, & iterum te mihi adſeram ſubtractū non bonâ fraude. Trellæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpres honeſtiſſimi muneris. Sed ad carmen eius ſuadéſne reſcribam? Nec enim hominem ſatis noui aut mores. De ſchidiis recupêratis, noua & mira. Sed ſiue il-

lum pœnitentia(non enim pudor) furti ſubiit: ſiue eum apud quẽ depoſita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide vt te vnà cum illis. Nam certè, mi Victor, indignātur iam pridem noſtræ deæ deſertas ſe à te, illo militiæ ſuæ principe olim & anteſignano. Purga: & oſtende emanſionem hanc fuiſſe tantùm, alẽdis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio ego quidem valdè ſum auctor. Nec excuſa. velis modò fides mea interueniet de ſucceſſu. Plantinus ædes hîc emit, Typographiam inſtituit, & videmur effecturi. vt ſtipendium ab Ordinibus accipiat honeſtum. Fortaſſis ea res eriget excitabítque me ad ſtudia, aliàs ſæpe languentem. Laco noſter, vt audio, planiſſimè periit: nec deſeruit illum præeuntem Nemeſis, etſi pede claudo. A Cuiacio benigna multa ad me & honora. Gifanij Agellium excudi audimus. quẽ ego ſcriptorẽ ante quatuor mẽſes ad Plãtinum miſeram, ſeuerè & anxiè correctũ: cúrque omiſerit aut

dimiſerit, ne nunc quidẽ ſcio. Nec quæro ſané aut curo. Nam ſi mens aut otium mihi, ſatis multa in aliis ſcriptoribus quæ agamus: ne eripiã hanc patri prolem, iam certè nubilem & plus quàm quindecennem. Scis quid ille ſemi-Italus queſtus de filiolâ ſuâ nuper:nõ ſine riſu meo, credo etiam veſtro. Quem mihi commendaſti, cupio omnia. ſed nihil dum ego aut Douſa extricamus. Nam de Plantino quam ei ſpem oſtẽderã, profertur in eius aduẽtũ, id eſt, ad initia veris. Antè nihil ſtatuere de domo ſuâ vult aut poteſt. Douſa noſter Commẽtarios ad Petronium ſcripſerat, nunc totus in Hiſtoriâ concinnandâ ſuæ gentis.

EPIST. LXXI. *Londinium*

Iano Dovsæ. V.N.

Salutem opto.

AN potiùs linguam? iſta enim deeſt, qui tãdiu ſiles. Vindictã talionis merebare: ſed noſter amor ſi non maior, certè acrior: prouocatur, & laceſſit te vltrò. Valemus e-

go,tui liberi,tua vxor. nõ meæ Muſæ,quę frigẽt abſente ſuo Sole. Exorere,&aut vultu tuo coràm calface; aut illinc ſaltem radios & ſtricturas aliquot per epiſtolam mitte.

EPIST. LXXII. *Antuerpiam.*

IOH. MOERENTORFIO S. D.

VXOREM ad te redeuntem, mi Moërentorfi, quî dimittam ſine litteris? Ægrè eas ſcribo, fateor ſum ènim in alienâ vrbe & domo: ſcribo tamen ſiue quia debeo, ſiue quia valdè volo. De filioli tui apud nos obitu ſocer, credo, iam ſcripſit. Ego te ſoler? animo facio: verbis nunc non licet, nec opus eſt; ſi firmitudinẽ animi tui probè noui. Sæpe eam in litteris ad ſocerum adſpexi,ſed in alienis rebus:te illa deſeret in tuis? Non opinor. præſertim cùm ita placita tibi ea virtus, vt per eã Cõſtãtia etiam noſtra: quam nõ legis ſolùm auidè,ſed vertis. Vidi enim ſpecimẽ,&probo.illud vellẽ,plus aliquid tibi permitteres,nec

veſtigia vſquequaque ſermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam verſio, aſtricta, tenuis, ſæpe obſcura. Eſt ſuus videlicet cuique linguæ Genius, quem non auellas, nec temerè migrare iuſſeris in corpus alienum. Quàm multa Latinè breuiter ſcripſerim, quæ ſi totidem verbis tranſ-feras, ſententia nec plana ſatis, nec plena ſit! Quàm multa rectè & altè: quæ in aliâ linguâ iaceant aut vacillent! Quod iis præſerim euenit, quorum ſtilus paullò magis ab eruditione & à curâ. Iam alluſiones illas, annominationes, flexus, & in vno ſæpe verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat, vt eadem vis iis aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertẽdo viam tenêre, viã non tenêre. De pecuniolâ Facuenſi, grata tua cura. expediemúſne aliquid à nummario hoc tricone? quidquid erit, tibi debebo. De ciſtâ ſcriptoriâ, ô gratum & opportunũ tuum munus! planè eâ egebam. gratiam tibi meæ Muſæ. Tu tam beni-

gnus in nos ſalue, & vide vt validum te reperiat valentula iam tua vxor. Delfis, III. Idus Septemb. ∞. IↃ.LXXXIII.

EPIST. LXXIII.

GEORGIO BENEDICTI.

ET carmen tuum valdè mihi gratum, mi Georgi, & beniuola memoria mei. ſed illud longè gratiſſimum, quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ miſſus es velut ad mercatũ artiũ ſeriarũ. Philoſophiæ dico, & inprimis Theologiæ ad quã poſtremã nõ actiones ſolum omnes tuas, ſed cogitationes neceſſum eſt collineare. Quæ tamẽ ipſa, quoniam ſine pietate & puritate nulla eſt, caue, te quæſo, ne quid labis aut maculæ trahas ex cœtu iuuentutis maculoſæ. Fuge illos, fuge, qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahunt: quæ vna ianua & aditus ad omne ſcelus. Magna non fruſtrà nobis de iſto ingenio tuo

pollicemur: tu vide ſolicitè, ne id deprauent praui. In flexu ipſo ætatis es: in quo ſi non laberis, ſperamus te inoffenſo deinde curſu pertingere poſſe ad metam. Vale. Lugduni Batauorum. ∞. Iↄ. LXXXIV.
Deus te ſeruet, in quo & à quo omnis ſalus.

EPIST. LXXIV. *Lutetiam.*
IANO GVLIELMIO
meo S.D.

EGO verò quæſtiones tuas iam antè videram; & legeram cum curâ. An gemmæ hæ non luceant aut nos celentur? Itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nuſquam. Si tamen de alterâ editione cogitas, ſunt minuta quædam quæ te monebo. Quídni moneam? amici hoc eſt, & vtinam id mihi iuueni factum in meis ſcriptis! Quamquam reuera tua iuuenile nihil ſpirant, matura, adſtricta, grauia niſi quòd à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Itaque abi, nec feſti-

nationẽ mihi excuſa quâ nihil peccas. Noſter, ille noſter etiamnũ Lutetiæ? & quãdo tandẽ videbimus in luce illas Noctes? ſanè lõga & difficilis ſatio in hoc Agello. & metuo vt acerbi etiã fructus, incuſãte & incurſante Oberto. Doleo ſed videor tamẽ de his ſtudiis noſtris poſſe dicere

* Litem paritlis, noxa itẽ noxam ſerit.

* Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη.

Impudentiâ id fit & ſcæuitate quorundam, qui perfudêre animum ſcientiâ, nõ imbuêre. Gulielmi Fuernerij, ad De verborum ſignificatione, vidimus: probum, & ſine ambitione doctum planè opus. Faueo, admiror, amo. P. Fabri. Ad Regulas auidè exſpecto: nec inducor vt lædi me credam poſſe ab eo viro, non certè ſi me nouit. Quid tamen eius ſit (nã è Coluio noſtro inaudiui aliquid) liberè, vt oportet, ſcribe. Ego æquiter punctiunculas aliquot ſtili eius feram, qui ſæpe me iuuit. Errico Memmio viro ſummo, (ita dudum ſentio) meo nomine indica, ſcriptum ad me ab Egmondo de oblatis. Notis aliquot in Tacitum. ſed

litteras eas tardè, imò ſeró redditas: itaque non poſtulaſſe eas me, habere tamen ei gratiam proinde ac ſi impetraſſem. Dicare me ipſi hunc animum, & ſine fuco amorem. Clariſſimo viro Claudio Puteano iam diu etiam laboro, vt animus meus innoteſcat. ſcio illum eſſe inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum à me ſaluere. Sed tu mi Gulielmi, quid agis? quid cudis? vt enim vegetum ingenium tuum eſt. non ceſſas. Perge quæſo te gnauiter in hac viâ, quam ad æternitatem tibi ſtrauiſti. De Scaligero, doleo ſiue indignor eſſe nebulones, qui conuicientur & obſtrepant viro, quem non lædant (* ἄτρωτοί γε θεῶν παῖδες, ait Pindarus:) ſed nos per eum, & curſum illum impediant bene monendi & ſcribendi. Et quis obſecro, ille Inſulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdum & turbant hæ peſtes. De Ioſiæ Merceri Nonio, gratum. vrge vt promat. Ad Augerium Busbequium credo me nunc aut certè breui ſcri-

* *Inuulnerabiles deorũ liberi.*

pturum, cum teſtimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Pythœis, Paſſeratio, multam à me ſalutem dicito. Vale & ſalue à Dousâ noſtro. Lugd. Batauor. xv. kal. Iunias. ∞ .Iↄ. LXXXIV.

EPIST. LXXV. *Noribergam.*

IOACHIMO CAMERARIO Doctori Medico S. M. precor.

EXHILARARVNT me litteræ tuæ ſolo nomine, & adſpectu. Grati mihi ſemper Camerarij, ob vnum illum virum quem Germania veſtra habuit ſine pari. & tu meritò inter eos, cuius beniuolentiæ in me olim ſigna non obſcura. Libellum à te miſſum falſi Ciceronis, cum iis quæ adiuncta, accepi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! Sed ſentire eum ita ſeriò, vix fides. Quid autem ais de altero illo Riccoboni reſponſo, ſi vidiſti? ſatin vt acriter & veris armis in Si-

gonium itur? Ait non obſcurè, illum ipſum auctorem eſſe laudatæ Conſolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non miſceo. Vt quid enim? Mihi tam clarum eſt quàm Solem illum lucere, ſcriptum hoc nouitium eſſe & improbæ nimis ſpei. Nec diſſentient, ſcio, docti. Sigonio ignoſcere poſſumus, ſi agit ſuam cauſſam. & ſi metuo ne labecula aliqua ab hac re offuſa priſcæ illi gloriæ. Ita fit, ſi quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Conſtantiam, in quâ Notas aliquot adiunximus, ad reprimendas caluminas quorundam: quarum hoc ſanè ſæculum ferax. & eâ re tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andreæ Dudithij per te litteras accepi: viri magni, alti, & de quo illud poſſim * ----- πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔρνος. Salueat à me, & tu vnà amiciſſime Camerari. Lugd. Batauor. XVI. kal. Iun. ∞.Iͻ.LXXXIV.

* *Effictus ex Ioue ramus.*

EPIST. LXXVII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FRANCISCI.F.S.D.

IAM vir es, laudo. Binas à te litteras accepi, tu à me nullas: non culpâ tamen noſtrâ (ſcripſimus enim vbertim nuper) ſed Legatorum, qui diem ex die ducunt, & more ſuo morantur: in eorum enim comitatu I. Eſychius noſter eſt, cui faſciculum dedimus. Valetudo noſtra infirma, incerta. non etiam animus, cui fixum parêre & ſequi magnum illum Deum. At rumor ille falſus, qui vos terruit de meâ morte. qui tamẽ idem Brugis & Leodij ſparſus, ne mirer apud longinquiores Gallos. Homines de meo capite poſſunt ludere, ſtatuere tantùm ſupremus ille Princeps. Ego mortem non timere dum didici: quin vt hæc tempora & languores mei ſunt, propior ſum appetenti.

** melius eſt ſemel mori.*

Quàm continẽter in diem affligi malè.

-----* Κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν
Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς,

ait Æſchylus. In ſtudiis quòd pergis & perſeueras, gaudeo. quid ſequendum tibi, reperies in litteris meis primis. Paſſeratio ſedulam operam da. qui vna columna labenti Scholæ. Nam vetus ſanè Pariſienſium doctorum gloria valdè flaccuit & imminuit. Sapientię ſtudia & virtutis ne omitte. Pietas tibi in mente, modeſtia ante occulos, & demiſſio animi: ad quam nunquam ſatis te horter. Illa fundus bonorum omnium & fundamentum: nec peſtis alia plura ingenia abripuit, quàm Confidentia & æſtimatio ſui. Tu abſtine. Reuera enim quid ſumus? quid ſcimus? Quò longius progrediere in ſcientiæ veræ viâ, tenebras & circũfuſam caliginem magis cognoſces ingenio humano. De me ne labora, ſi quidam inuideant aut carpant. An ego eximius ſim inter homines qui ſunt, qui fuêre? Omnes qui excellere aliquâ in re conãtur (non enim dicam qui excellunt) ſta-

tim adflauit & adusſit maleuolentiæ iſta aura. Cita veterés, reperies. Circumſpice hodie noſtros: idem. Quid miraris ſi Marculus aliquis hoc in me faciat aut Lacon? Mihi ſétentia de me, nō niſi apud me fertur: nec quis ſim, alium rogo. Interno iſto iudice ſi probus audiam: quid addēt aut demēt mihi hi ſermones? Nec famam tamen ſperno, aut neglego: ſed hoc te moneo, non eſſe eam noſtræ poteſtatis. ideò inter externa habendam, & in momentum nullum ad beatam tranquillámque vitam. Quis ſim, in me ſitum eſt: qualis audiam, in vano iſto vulgo. Sed ad te redeo. iuxta Sapientiæ ſtudium, ſtilum cole & exerce: qui Diuæ illius fidus & neceſſarius adminiſter. Quid enim recondita illa aliis proderit, niſi ſpargere & emittere ad plures eam poteris felici quadam pennâ? Stilum autem, meo iudicio, Plautus & Cicero tibi perficient: aptâ quâdam & quam ex me ſæpe audiſti, mixturâ. Æuum tuum vides? propera.

non aliud magis idoneum diſciplinæ. Auum tuum vides? item propera. infirmus enim ille tibicen qui te ſuſtentat. Morbi & languores cotidiani illum vrgent, facturi aliquando quod minantur. Quis autem ſtudiis tuis gubernator, amiſſo illo? Nã & ego ſanè infirmus. quo tamen viuo haud ſpero quidquam tibi deerit. Vale. & veteram virtutem nóſque ama. Lugduni Batauorum, XVI. kalend. ianuar. ∞.IↃ.LXXXIV.

EPIST. LXXIII. *Aurelianum.*
EVER. POLLIONI. S.D.

ERRGONE in Galliâ tam diu es, & ſiles? Siue adfectum meum in te reſpicis, ſiue conſuetudinem quâ domi meæ vſus: peccas. Nam me certè vel morbus excuſat, qui quattuor iam menſes perpetim me vexat. Et tamen cum miti arbitrio tibi res eſt. ſcribe, & excuſaſti. Loca illa qui placent? quî homines? Probi illic, ſcio, improbíque: ſed hos, mi Pollio, vita: & in primis ſi qui nequiores

aut leuiores. quæ vetus gntilis illius nota, & nunc per bella, per tumultus, auxit valdè. At illos (probos inquam doctoſque) elige & excerpe: his adhære, linguam ab iis diſce & mores. Vt aromata odorem ſemper aliquem adfricant tangenti: ſic boni & modeſti, auram aliquã ſuæ virtutis. Inter hos Aureliani (illic enim agere te cenſeo) Furnerium anteceſſorem habeo: quem virum probum eſſe audio, penitus doctum é ſcriptis ſcio. Si potes, illi innoteſce: & ſi gratum eſſe putas, à me ſaluta. Peſtẽ in iis locis ſæuire accipio, niſi ſi iam deſæuit hoc frigore & hac hyeme. Fuge contagem illam, quantum humaniter potes: ſed ante omnia peſtes illas animorum, ſodales malos, qui fraude & arte inrepunt & inrumpunt. Plura, cùm reſcripſeris. Nos enim adhuc in morbo: nec ſine diſcrimine, niſi clemens ille Deus auertat. Qui virtutem modeſtiámque tibi ſeruet, & noſtri amorem. Lugdu. Batauorum, xvi. kalen. Ianuar. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPIST. LXXIX.

MART. LYDIO S. dico.

SOLICITVDO tua de valetudine meâ, non magis mihi noua, quàm amor tuus, quē iamdiu oſtendis. Vtraque grata, cōſiliū etiā quod amicè adiungis contra vim melancholici morbi. Sed mihi, Lydi, non planè capitalis ille morbus, non inquam vera Melancholia, ſed tantū, ſoboles eius, flatuoſa illa hypochōdriaca adfectio, longa & ſæua nihilominus, niſi quòd cerebro & menti adhuc parcit. Quæ conſtant mihi niſi erro. Nam in hoc ipſo morbo illud mirum. quòd cùm maximè deſipiunt, ſapere maximè ſibi videntur & ita aberrat à ſe mens, vt ſe non quærat. libellum quem dicis Aloyſij Luiſini vidi nunquam. argumento certè iam nunc placet, neſcio an tractatione. De Thraſeâ meo aliiſque ſcriptis, quæſo minus vrge. In morbo hoc niſi morbidū quid poſ-

ſim ? & ego me ne ſanum quidem ad ſcribendum ſcio accedere, niſi cùm vegeta mihi mens & acris. Cũ calore quodam noſtra illa pangimus, non minus quàm Poetæ. At nunc frigeo & rigeo, anni tempore & morbo. Ego mortuus in Galliâ & alibi dictus ſum, vt ex litteris non vnis intellego: falsò. Vtinam tam falsò I. Gulielmius noſter, quem emigraſſe ſcies Iulio menſe Auarici Biturigum, correptum ardidà febre. Item C. Sigonius in Italiam abiit, reliquum in eâ gente lumen. Herè mihi dictus Cuiacius idem feciſſe, nec tamen certò. Quid aïs? nónne funeſtus & fatalis ingeniis hic annus? videtur. De me, Deus ille & ſeruator meus videbit qui nec præter mentem meam hac in re aliquid ſtatuet, nec præter votum. Obſecro enim quid nos teneat aut liget in hac fæce? Nihil me: qui magis magiſque in dies video & rideo furorem Principũ & vulgi. Etiam priuata ſi introſpicis: miſeriæ, & angor, & languor: & cum Homero.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE II ROMA

*Mæreor ſubit ex mærore.

* ---- δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεί.

Quæ tamen Chriſtiani meritò ferimus, quamdiu Deo illi viſum, qui explorat & expurgat nos per hunc ignem. Ei te, mi amiciſſime Lydi, commendo: & me precibus apud eum tuis. Vale. Lugduni Batauorum XVI. Kalen. Ianuar. ∞ .IↃ.ꓩ.LXXXIV.

EPIST. LXXX. *Romam.*

ROLANDO VVINCELIO S. mitto.

ME quoque certè accendit ad redamādum amor hic tuus, cuius ſcintillæ exſiliunt & emicant in omni epiſtolæ tuæ parte. Quem quod meritum meum ſiue aluit, ſiue accendit? Nam quòd magni æſtimas hoc neſcio quid litterularum, quod in nobis eſt, vide: mi Vvinceli, ne abducat & ſeducat te adfectus. Voluimus ſanè quædam in publicū, ſed adoleſcentes, nec annis aut iudicio ſatis adhuc firmi. Quibus, benignè mecum agitur, ſi venia à Lectore tribuitur; nedum vt cumulus iſte

laudum. At tu tamen ea extollis. & cum aliis quibuſdam errorem erras, quem negare mihi non poſſum eſſe gratum. Poſteritas ſaltem (vt ille inquit) ita de me meiſque aut erret aut iudicet. Nam viuus certè iudicia multorum experior valdé in me prona. Quorundam etiam aduerſa, fateor. & cur offendar? ſcio quòd ſæpe meritò. Lapſi enim non ſemel ſumus, præſertim in iuuenilibus illis ſcriptis: quæ tamen nunc reprehendo & retracto, & à poſtremâ hâc incude firmiora erunt, niſi fallor, contra malum dentem. Sed cur tamen in me iniqui? Dent mihi aliquem ex omnibus æuo noſtro Criticis, qui non peccant; & flageller ego ſolus. Sed hos omitto. illud tantùm inſtillo: ſi temerè arroſerint.

---* καὶ μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν.

** Etiam mus momorderit virum improbum.*

Sed libentiùs ad beniuolas & amicas animas deuenio, in quibus te auctore dehinc cenſeo illuſtrem Gondoſaluum Potium, Neapolitani Proregis nepotem: cui quid niſi gratias agam pro adfectu? addo

etiam redamare me iure, & ſi ignotum. quomodo enim non qui tam benignè prouocat? De Mureto ſumma mea opinio eſt, & erit, & felices vos ſanè illo doctore. Patria noſtra porrò turbat: nec ſcio quando nobis adfulgebit tranquillitatis ille ſol. Itaque nos etiam ſæpe frangimur: niſi quòd conatus ſolari me meóſque Belgas ſum nupero De Conſtantiâ ſcripto. quod ſcire equidem velim, quî faciat ad Italorum teneram ſaliuam. Vale mi Vvinceli. iam enim interpellor, imò auocor. Non. April. ∞ Iↄ.lxxxiv.

Epist. lxxxi. *Rhotomagum.*

Victori meo S. dico.

Qvod deficientibus aſperſa frigida, hoc mihi veſtræ litteræ. Releuant recreantque labentem me, & virium adſpirant nouam auram. Hem, amor quid potes? tu honeſte, tu vere, & qui ſemel in puro amici-

tiæ ſolo egiſti radices. Intemperies mea adhuc me tenet.ita enim veriùs appellitare videor poſſe, quàm morbum. Cetera valeo: calor tantum moleſtus in hepate, meſenterio, & penè dixerim venenatis in eo venis. Eæ ſunt, eæ venulæ, quæ pugnam mihi cum ſtomacho mouent: quæ calorem eius ſuccũque ad ſe trahunt malâ vi aut fraude. Capútne alterũ de Melancholiâ Rondeletij tui legiſti? Is purus putus meus morbus. Myrchialem Arabes, niſi fallor, appellant. Pugno ſanè cũ eo ſtrenuè, & abieciſſe ſæpe videor, ſed vt *Antæus* quiſpiam, vireſcit & reſurgit. Frigidis iuuari imprimè videor: ſed crebra & continẽs eorum vſio, ſcis quàm non ventriculi ex vſu. Hic nodus. habes ei cuneum? an tu quoque cum veteris Scholæ medicis adhæres? Dico, veteris. nã iſti noui à Paracelſo, auxiliũ pollicentur ab Vitrioli aceto. Frigerare id aiunt, penetrare, aperire, & ſimul robur addere viſceribus & membris. Et ſanè (iram & vocem

comprimé) iam vtor ſucceſſu non infelici. De exitu videbo: ſi iuuare ita porró pergit, ego inuentorem hunc Deum. Phlebotomiâ nuper etiam vſus eram, & iuuit valdé. ſed quid dicam? Vt ille in Ætnâ ignis interualla ſua habet, & cùm deſæuiiſſe creditur, redit: ita meus iſte. Quem niſi breui tollo, me tollet. Quid refert? generoſa & Herculea hæc ad cælum via eſt, per æſtum perque ignem. Ego, mi Victor, iamdiu paratus ad hoc iter: nec cum alio adfectu minor mihi pugna, quàm cum metu mortis. Vitam habeo velut hoſpitem, ſi manet, non eiicio: ſi abit non teneo, nec penulam ſcindo. De Modio, grata mihi narratio. Faueo & faui iamdudum illi ingenio: (nec cùm à paucis vobis abij) in Belgio, habeo, cui factum velim magis. Placent mores & indoles, & (conſtet ſibi tantùm, nec transuerſum eum abripiat aliquis Lacon) fructus, ſcio dabit ſtudiorum. Sed cur ad me nõ ſcripſit? cur ne ſalutem quidem adſcripſit? Peccatum largum; ſiue

illius qui dicere omiſit, ſiue tuum qui ſcribere. De Lacone quid; trepidas in aduentum eius & palles? Sta tantùm: ſpondeo tibi, fugit. Nihil eo homine κερκιδειλότεροι. Scelera hoc faciunt, & occultum illud in pectore flagellum: quod commouet, quiſquis eum conſtantius aſpexit. De Apuleio déque Pintiano, curæ habebo, imó iam habui: & indica ſi quis alius tibi à viuo mortuóque me vſus. Douſa in Angliam abiit legatus. Mihi, ſi vires paullò magis firmæ (nam atrophia quædã cõiuncta cum hoc languore) decretum vbios excurrere priuatæ meæ rei cauſsâ: & illinc Eburones, ad accidos fõtes. Mira iis vis dicitur & propria in hunc morbum. videbo. & pro valetudine omnia faciam, pro vitâ haud multúm. Mori enim mihi non graue, graue, tabêre iſtud & languere. Tu ſalue, cum tuâ. Fratri tuo, ſi iam adeſt, amiciſſimam ſalutem: quem tuâ & magis morum eius cauſsâ ſerió amo. Rubicaſium noſtrum valere audio, ſed calere

totum in rebus. Dea Lua eum adiuuet & nexibus illis malarum litium exſoluat quibus implicatur. Valdè eum ſaluta, & iube (ita loquor) amãtem me amet. in Batauis, XI. kal. Sextil. ∞ IↃ.LXXXV.

EPIST. LXXXII. *Lutetiam.*

FANCISCO RAPHELENGIO FILIO S. dico.

GRATAS expectatáſque nobis fuiſſe tuas litteras, nihil opus eſt ſcribam, ſcio te id ſcire. etiam adfectum tuum amauimus, qui & in epiſtola ſe oſtendit, & in carmine quod adiunxti. Tu verò & in amore noſtri perge, & in virtute ac modeſtiâ multò magis ſine quibus caue cenſeas, non dicam famam vllam tibi eſſe poſſe, ſed vitam. Litterulæ enim & aliæ elegantiæ ſiue cultus ingeniorum vacuæ ab iſtis, ſordes ſunt & deliramenta mera. Modeſtia eſt, quæ ad cognitionem noſtri nos ducit: hæc ad virtutem & ad Deum, in quo om-

nis felicitas. De profeſſoribus quod diſtinctè ſcripſiſti, gratum. Ego audiendi tibi Genebrardi auctor ſum in Hebræis, in Græcis Heliæ au Gullonij, (nam magnus ille Auratus lectionem, vt audio, iam deſiit :) vt res ſuadebit aut ſcriptor aliquis quem legent. Philoſophiam ante omnia non deſeres: cuius fructus demum guſtabis in progreſſu. At nùnc obdura. Sed de litteraria tuâ ſarcinâ, quid? periítne? inſignem μεταφρασιν tuam: quā vide ſeriò emendes. etiamne in eâdem ſorte meæ litteræ? Nam memini dare mé tibi ad Memmium, & Pincæum, & Faucerium. cur non ſcribis, vt ſaltem iterum ſcribam? Nam ſilentium meum trahi alioqui poſſit in culpam. Agellium (quandocunque difficilis ille partus lucem videbit) fac habeamus: & ſi quid aliud prodibit, quo ſcias nos capi. Scribe de P. Fabri ad Regulas iuris. an prodierit; aut potius mitte. quod facile tibi per Somnium. Contagionem peſti-

ſeram valere iſtic audio : tu quãtum in te eſt vita,& ſegrega à turbâ. Abſtine à multiplici omni curſu,diſcurſu , donec hyems & gelu telum infregerint malæ diuæ. Valetudo mea nondum ex voto , melior tamẽ:ſed ita,vt nec corpus nec mẽs mihi ſatis firma. non certè ad labores. Itaque ſtudia noſtra ceſſant non tua ſpero : quæ niſi auidè , imò calidè proſequaris in hoc flore æui,fruſtra poſtea quæres fructum. Hæc monita noſtra tuâ ſponte ſeruabis, confido:ne quid tamen ea laxent alij,nõnullus mihi metus. Quos vita, per Deum immortalem:& mala illa ſoluta & petulca ingenia,fuge ſupra ipſam peſtẽ. Nõ enim hæc magis corrũpẽdo corpori eſt, quàm illi animo : cui per ſubdolas blanditias inſtillant & adfigunt venena, Euripidæum illud cogita.

* Labor gloriæ genitor

* πόνος εὐκλείας πατήρ

Auus tuus & auia valent: tibi volunt ſemperque volẽt, ſi voles ipſe. Salue & vale. Vxor mea te reſalutat. Lu. Ba-

tauor. Prid Kalend. Decemb.. ∞. Iↄ. LXXXIV.

Ecce tibi ad Buſbequium librum & Epiſtolam. ſi ita Porreto viſum fuerit, tu illi meo nomine dabis. Sed vide vt tales viros conuenias honeſtè & modeſtè. Hoc ætatem tuam, hoc inſtitutionem decet. Inter loquendum (moneo enim nunc, quia fortaſſe nō alius tibi monitor) caue tua verba præcipites, ne ſint cum Homero *ἔπεα πτερόεντα. vitium tuū noſti: quod nūc aut numquam corrige, & effer ſermones tuos, clarè, articulatè, diſtinctè. Sed heus tu. de ſumptibus itinerariis tuis quid audio? valdè vos quidem largi. Non conueniebat. An tempora hæc neſcitis anguſta, arcta? Sed ignoſcimus tirocinio primi itineris tui, qui dignus aliâs eras acerbiori monitione. Non aliud magis decorum in iuuene, quàm vt per viā gerat ſe demiſsè & ſubmiſsè. Quod in poſterum facturum te confido. Vale. III. Kal. Decemb. ∞. Iↄ. LXXXIV.

*Verba alata.

EPIST. LXXXIII. *Lutetiam.*

PAVLO MELISSO S. D

EPISTOLAM tuam, mi Meliſſe, quî non amem? indicem conſtantiæ tuæ in amore. & magis carmen, quod de morbo meo ſcriptum cum ingenio & adfectu. Gratiam habeo, & debeo. Sed te quis Deus, quæ dea è Germaniâ tuâ mediâ traduxit ſubitò in Gallos? Amor, niſi fallor, nō ille à Cypride, ſed hîc à Phœbo, diſcendi, videndi, & doctos cognoſcendi. Quorum omnium fores & pectora, non dubito quin pateſcent tibi. Nos etiam in morbo: contra quem animo magis, quàm corpore pugno.

Morbos neceſſum ferre cælitus datos

* Νόσους δ᾽ ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν, ait Sophocles. In I. Guilielmij morte valdè indolui. De vultu aut facie non cum noueram: optimè de animo. nec cenſeo melius aut rectius ingenium fuiſſe hoc æuo. Sed Déo ita viſum, optimos quoſque traducere ad optimam illam vitam. Ad

quam in tot turbis & moleſtiis nos quoque aſpiramus,& te ſaluere iubemus , optime Poëtarum. Lugd. Bat. Kal. Decemb.∞ .IↃ.LXXXIV.

EPIST. LXXXIIII. *Vltraiectum.*

THEOD. CANTERO V. N.

DIV & ſæpe ad te ſcripturio,mi Cantere : tardauit morbus,qui aliquoties minatus diſcedere, non diſcedit. Redit enim per interualla, & cúm ſeriò ſurrexiſſe me cenſeo, proſternit.Tamē nunc iterū meliuſculè eſt,& omnino aut mēſis huius genitalis aura me reficiet,aut nulla. Ad vos cogitaui ſæpius. (inuitabat præter amorē veſtrū,aër.)ſed abſterret via longior,imbecillitas,finitimi etiā nūc terrores. addere audeo & cōuiuia veſtra:quæ lēta nimis apud vos & lauta. Librum II. Electorum nuper demū tibi per Vulcaniū miſi. credo accepiſti.Cetera ceſſamus,& ſatis abunde habeo , ſi omni curâ corpuſculum hoc ſuſtento. Labores certè nec ingenij quidem

fero aut ſubeo,ſine manfeſtâ noxâ. Ferenda iſta:donec aliter viſum magno illi & benigno Deo, qui te mi Cantere ſeruet, & me (ſi ita expedit)aliquando firmet. Vale. Lugd. Batauor. Non. April. ∞. Iↄ. lxxxv.

EPIST LXXXV. *Lutetiam.*

R. Pincæo Senatori Regio S. D.

Qvae hæc tam obuia humanitas tua eſt, Vir Clariſſime? quod vltrò appetendum mihi fuit, ipſe defers vltrò,amicitiam & coniunctionem tuam: quibus,moriar, ſi quidquam mihi gratius accidere poteſt à talibus viris. Splendor,fama,opes haud altè me tangunt: iuuant & penetrant hæc iudicia, quæ proficiſci ſcio à veris myſtis Virtutis & Doctrinæ. Quarum candidatum me non nego: ſed hoc tantùm.& vereor vt purpuram ſeriò vnquam induam tanti honoris. At vos ita benigni, vt non rem tantùm ameris,

ſed vmbram etiam & ſpeciem, omnéſque in quorum animis effulget aliqua τ̃ καλ͂ imago. Itaque mi Pincæe (amicè & familiariter iam nunc te compello) amorem meum viciſſim ſeriò, tibi offero: ſpondeóque futurum, priùs vt à me excidã, quàm vt ex animo meo illi qui tam procliues ad me amandum. Ampliſſimo quidem Briſſonio, & Regij conſilij & cœtus noſtri Præſidi, publicè deuinctum diu me ſcio; priuatim nũc, hâc amicâ ſalutatione. quam meo nomine illi reddes, cumulatam adfectus tui aurâ. Vale Vir Clariſſime, & litterarum hoc iter ſi crebrò teris, gratum mihi: qui nunquam vincar in officij aut fidi amoris curſu. Lugduni Batauorum, IX. kal. Octob.

EPIST. LXXXVI. *Brugas.*

SALVTEM AMICISSIMAM D. IANO LERNVTIO.

TV certè, mi Lernuti, in amore iuxtà & in litteris prolixus. Nã Victor noſter quàm breuiculus! in

hac raritate nuntiorum, difficultate temporum, tribúſne verbis ad Lipſium? Ita fecit. pro more ſuo, imò naturâ: quam quia noſco, ignoſco. At effuſionem tuam amo & amplector: cum quâ iure pariabo. Valetudo noſtra ne nunc quidem ex voto. Menſis Maius iuuiſſe aliquid & vegetaſſe viſus, ſed vt in florib⁹ quoque, vigore fluido & haud diuturno. Anceps enim hæc ſanitas, miLer nuti, anceps. Hodie ſtare me putẽ? cras relabor. vires recepiſſe: amitto: & quod medici mecũ mirẽtur, cęcis nec liquẽtibus cauſſis. Calores ſaltẽ viſcerũ ſẽtio, & neſcio quos edaces æſtus. Quid me alióſque fallã? tabes ea eſt, niſi erro, & certâ ſed lẽtâ viâ eo ad mortẽ. Nec ingemiſce. Deo ita viſum: cui nos tã libẽter, tã fortiter paremus, vt manũ nõ verterim hoc fiat an illud. Ennianum iſtud verè proclamo:

Viuã an moriar, nulla in me eſt metus.

Cur aliter adficiar? Æquiſſima hæc naturæ lex eſt, quæ pariter ligat omnes. Carnifex illud Fatum te me-

que exſpectat : & alium alio tempore duci iubet magnus ille Imperator. Ecce tibi plebeium aliquem tam conſtantem, vt lictorem ſuum ſequatur, & manum vltrò expoſcat percuſſoris : aliena ab eruditis vis ea ſit ? Non à me : nec præibo ad mollitiem hanc exemplo. Vt fera auis, apertâ caueâ, non eiicitur, ſed euolat : ſic ego libens in apertum illum purúmque campum. At enim iuuenis. Fateor. ſed vitæ huius tam ſatur, quàm Priamus aliquis aut Neſtor. Quouſque enim eadem : edere, bibere, legere, ſcribere. & adde miſerias, quas largiter ſuppeditat hoc æuum. Sed mitto hæc ſopha : ad mattya venio tuarum litterarum. Electa noſtra ſecunda probari tibi ais vnicè. Gaudeo. eóque magis, quòd ſeriò verebar ne parũ ad Geniũ priorũ ſcriptorũ meorum is fœtus. In morbo quippe cõceptus & editus, quid mirũ ſi referat aliquid triſte & morbidũ, & tabeat ipſe à ſpiritu hoc tabẽte? Quod ſi aliter; prętet ſpẽ meã eſt

non præter votum. Epigrammata tua in impurum illũ valdè pura. Cur plura eius generis non mittis, reficiendi ſaltem mei? Paſcor enim libens hâc ambroſiâ, quã per altum iſtud otium vbertim neceſſum tibi eſt gigni. Sed illa aſpis etiámne Audomari? Æternùm velim, necubi propinquior halitu ſuo vos afflet. Agellius autem eius tam ambitiosè promiſſus vbi eſt? Stephanicum enim vidimus, & in eo ſcommata ac tela nõ obſcurè in iſtum. O improbum pariter & infelicem! Vbique vapulat, & corpus eius tot cicatricibus infamiæ iam occalluit, vt plagæ nouæ non ſit locus. Et tu tamẽ hoc cadauer petis. me inuito: qui mucronem hunc accutiſſimi ingenij ſeruari & dirigi velim in digniorem hoſtem. Hic quidem calcãdus eſt, non feriendus. & demittat atque abiiciat ſe neceſſum eſt, quiſquis eũ tangat. De Modio, gratiſſima. vos monete, firmate, & comitate veſtrâ retinete, quæſo, in hac meliore vitâ & viâ. Fax aliqua Belgis aliquan-

do ab ingenio illo. Rubicaſium noſtrum amo & in pectore gero. Litigátne etiam & tricatur? an Grudios noſtros potiùs abiit, ſedem illã Muſarum olim & Gratiarum? Quæ breuì aſſurget niſi fallor, & virorem ac colorem iterum ducet ab hoc Zephyro pacis. Ibi enim certè iam luceſcit: ſi verum quidem eſt de Machliniâ, quam deditam nos audiebamus. Critica noſtra en tibi. quibus verſiculos de meliore venâ, Deo duce, audacter inſeruimus, numero CCC. vtinam comite Fortunâ! Spero. Vxori etiam Cilicis illius aliquid concredemus: nec de fide ambigimus, tantùm de ſucceſſu. Dî viales adeſte, dî præſtites, dî tutelares. En epiſtolam, an querelam? meri enim in eâ morbi & mortes, quæ non ingrata tamen tibi, ſi quid in Lipſio gratum habuiſti præter corticem hunc externum. Ille enim abiicitur. at Lipſius veſter nullus moritur: eúmque præire ſcitote, non perire. Longùm mihi ſaluete, tu, vxor, liberi. Lug. in Ba. kal. Sextilb.

EPIST. LXXXVII. *Lutetiam.*

ERRICO MEMMIO V. A. S.D.

ANIMVM ſępè corpori imperare, vir Ampliſſime, non vanè dictum. Ego teſtis. Ecce enim cùm Iani Gulielmij epiſtola ad me veniſſet amoris & iudicij tui de me index; etſi languebam ex acri & difficili morbo (nam hepar mihi laborat ex inflammatione & infarctu) tamen animum ſecuta hęc manus eſt, & per adfectũ potui quod vix per vires. Scribo igitur; & gratias ſeriò tibi ago pro amico iſto in me animo, in eóque vt perſeueres, ſi neceſſum eſt, rogo. Et ſi cur neceſſum? quem vltrò amandum dilegiſti, non ſpernes vt opinor, cupientem iam, imò ambiẽtem. Vtar enim iſto verbo. & ambio reuera amicitiam talium virorum & gratiam, quos velut ſidera quędam huius æui habeo, & à quibus lucem cõciliare me poſſe ſcio pallenti meæ famæ. Quam vulgarem, & à vulgo, nihil mo-

ror: bonam, & à bonis, nunquam contemnam. Vale Ampliſſ. Domine, & à valente me litteras pleniores exſpecta: &, vt ſic dicam magis robuſtas. Lugd. Bat. IV. Kal Octob. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPIST. LXXXVIII. *In Holſatiā.*

HENRICO RANZOVIO, Viro illuſtri, Vicario Regis Daniæ, Salutem mitto.

LEVEM ſignificationē animi & iudicij tui, Vir illuſtris, pro beneficio habuerim: quid cenſes hoc teſtimoniū & litteras, tam amicè ad me, tam honeſtè de me ſcriptas?

Omnes mortales ſeſe laudari expetunt, ait Poëta vetus: nō valdè tamē ego, niſi à laudatis. Inter eos autē, quis ante Ranyouiū mihi ſit? Genus tuū intueor? nobiliſſimus es. Famā? clariſſimus. Virtutē & doctrinā? vtrâque maximus. nec facilè quē his iūctim reb⁹ prætulerim tibi, reperiā in Europâ. Itaq; beaſti me hoc tuo iudi-

cio,beaſti. & iam demum Conſtantia noſtra mihi placet, cùm illa vobis. Incitor ad ſcribenda talia: quæ apud rectas iſtas mentes recta. Tribuni illi,quos indicas, me abſterreant? nihil. iactent ſe apud ſuam plebem: mihi adfatim ſatisfacitur, ſi eques hic plaudat & Senatus. Vt eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: ſic eadem veritas aut virtus intelligentes capit,lædit improbos & imperitos. Itaque ſcribere hæc talia (quidquid incurrant) nihil tardor. & vt Luna, quod luminis à Sole accepit,infero huic mundo refundit: ſic libés ego dona,quæ à magno illo Deo. Qui te,Vir illuſtris,reip. & bonis ſeruet: & mihi hunc animum tuum,quem tam amanter defers. Vale. Lugduni Batauor, Idib. Februar. ∞.Iↄ.LXXXV.

EPIST. LXXXIX. *Delfos.*

PAVLO BVSIO V. Ampliſſ.
S. D.

CVRA-

CVratorem te(ita iam nũc intellego) huic Scholæ datũ, Vir ampliſſime, iure tibi, & magis nobis gratulamur. Tibi honorem aliquem: nobis grande beneficiũ, quob ab hâc electione meritò ſperamus. Speramus? imò iã tenemus. ea voluntas tua eſt in iuuandis optimis ſtudiis, ea facultas. Illa clara; qui omnia pro nobis egeris, laboraueris, re priuſquam titulo Curator. iſta etiam non obſcura; qui magnus apud magnos. Sedes in hac publicâ, vt ſic dicam, naui, nõ inter remiges aut nauales ſocios, ſed inter eos qui ad gubernacula & ad clauum. Vis igitur, & potes: & ideò adfirmatio mihi nõ iniuſta de adfectu optimo & effectu. Sed ſub initia tuæ Curæ, ingeram tibi maximè curas duas; de Collegio & Philoſophiâ. Diu nimis dilata vtráque res, cum noſtro, imò cum patriæ damno. Collegium inquam ante omnia inſtituendum eſt, in quo ali iuuentus aliqua poſſit: certo numero, diſciplinâ, lege. Domus iis vna ſit, vna menſa, vnum

caput: lectiones variæ, pro captu cuiuſque, & pro iudicio Præfecti. cui hîc & alibi diſtrictè parebũt numerũ eſſe quàm maximũ velim. certè non infra tricenos aut quadragenos. Sumptus in eam rem aliqui, fateor, ſed exigui pro fructu. Hoc ſeminarium lectiſſimorum hominum erit: hæc ſeges eorum, qui ad Eccleſiam, ad rempub. admouendi. Nec alios legi quàm ex ipsâ patriâ velim, qui in eâ, pro eâ, & ab eâ alentur. Cur enim lac maternum hoc germanæ ſoboli præreptũ, indulgeatur & immulgeatur externis? ne facite: & ſumptus à vobis, ad vos iterum redundent. Cetera quæ ad legem & diſciplinam, tunc diſtinctè ſuperædificabo & addam, cùm poſitum hoc fundamẽtũ. Quod ſi cũ ordinibus de Collegio ægrè aut tardè perſuademus, (tempora video & impenſas:) age, inite ſaltem hãc viam alteram quæ impendij minus habeat, compendij non minus: me iudice, magis. Pro Collegio, ſubſtituite Mẽſam cõmunem. Ita ſuadeo

ad Germanorũ aliquot Principum exemplum. qui in Academiis (vtamur voce tritâ) ſubſidium hoc ſubtiliter & vtiliter inuenêre paupertinæ iuuentuti. Domum aliquam à ſe præbent, inſtruunt: nec eam nimis laxam. In hac Oeconomum cum familiâ collocãt:cui cura nulla prçter eorum quæ ad victum. Conueniunt cum eo certis legibus: & ferè iſtis. Domum hanc tibi & familiæ habeto. frumenti annui tantum numerum, ad panem: tantum, ad zythum ſiue ad potum. Iuuenes cottidie ad menſam recipies quadragenos, quinquagenos. pro obſonio viritim quid pendent? Et ferè in ſeptimanas conuenit de pretio aliquo minuto: idque vnum onus (excipio quòd cubiculum ſibi quiſque parat) incũbit iuuẽtuti. Singuli inquã pro obſonio obligãtur, cetera liberi & immunes. Sed id quoq; leges ſuas accipit, quantũ & quale ab Oeconomo detur. Iam Rectoris & Profeſſorũ illa cura eſt, qui ad hanc mẽſã admittãtur, q̃ admiſſi reiiciãtru

& quater anno recenſus habetur & examen eorum, qui beneficio Principali digni ſiue indigni. Submouētur, retinentur, ſubrogantur, vt collegio illi viſum. Conuiuiolum iiſdem tunc, pro labore. Mihi crede: non alia res ſumptum minus grandem habet, fructum magis certum. Nam in ordinariis illis collegiis, ſcimus quàm multa ambitu peccētur, admittēdo, reiiciēdo: ſcimus quàm verba ferè ſint, præclaræ illæ de diſciplinâ leges. Itaque minus compoſiti plerumque egrediuntur, è compoſitiſſimâ tali domo. Neſcio enim quomodo, aſſidua conuictio illa & contubernium, non ex vſu iuuentutis: qui, vtcumque arceas aut ſepares, ſermones communicant, conſilia, vitia, ſordes. & hinc laſciuiunt, degenerant. Non id peccati in meâ domo, in quâ præter menſam nil commune. Nec aliud ea eſt, quàm velut publicum Diuerſorium: ſed parcum, ſed honeſtum. Cogitabis: & cùm voles, colloquemur. Iam de Philoſophiâ, quàm turpe! Ce-

teras hîc minores & velut ancillas artes coli & colere : neglegi illam dominam & reginam ? locum ei non eſſe proprio ſuo loco ? Quò enim aliter hæc omnis Academiarũ inſtitutio, quàm ad Prudentiam Sapientiámque inprimis ſpectat ? Atqui ad eas Philoſophia ducit: quam tu, Vir ſapientiſſime, induce. Barbaries te terret, & ſpinoſa illa viarum? Pelle illam, has purga : quas patres noſtri malis tribulis, malis ſcruptis, impleuêre, per prauum acumen. Ipſam illam legitimam Diuam reuocari à te volo: non hanc ſquallidam & perſonatam, ſed in vero ſuo vultu. Scholarum hunc ante annos trecentos aut quadringentos vſum ſiue abuſum cur teneas ? Sperne, & reduc omnia ad veterem verámque formam : cui, præter fructum, par dignitas & venuſtas. Quis enim amœnior adoleſcens ad illa tam inamœna veniat? fugiunt imò cum aduenere : & imbibere non iniuriâ ſpernũt abſinthium illud doctrinarum. Nos Ariſtotelem reducimus:

ſed ipſum. &, ſi me audis, non ſolùm. Ipſum dico. quia obſcuri illi & aculeati Commentarij cui rei? Detorquent rectiſſima ingenia, & in acuminum flexuoſos labyrinthos adducunt à vero Philoſophiæ fine. Ipſum legiſſe & intellexiſſe ſatis ſit: & maximè in iis libris, quos hi minimè legunt. Logica illa ætatem eos occupant: concepta ab Ariſtotele fortaſſe, nunquam ita ſcripta. Politica quis tangit? quis De animalibus? aliáque diuina, ob quæ mirati illum nos & priſci. Nam Ethica ipſa, leuiter libant & velut in tranſcurſu. Scilicet hoc iamdiu moribus his obtinuit, vt nulla pars minus ad Philoſophiam facere cenſeatur, quàm quæ ad mores. Atqui ea præcipua erat, vel verius ſola Iam, nec ſolum, addidi: & bono iure. Cur enim vni Ariſtoteli locus in hoc procinctu? Ille ſignifer eſto: commilitent tamen alij, & in vnâ legione non vnus ſaltem Centurio aut Tribunus. Plato aliquod agmen mihi ducat, aliquod

Epictetus, Plutarchus, Seneca: & in opinionum nonnullâ varietate, omnes tamen pro Sapientiâ & ſub eâ pugnent. In ciuili & morali eius parte, an ille à Lycœo indignetur Platonem ſibi apponi? imò fortaſſe nec præponi. ita diuinitus libri illi De rep. & Legibus magnâ ex parte concepti ſunt & conſcripti. An Senecam ſæpe & Plutarchum? gaudeat potiùs in acri & arduâ militiâ hos ſibi iungi velut optiones. Idémque de Phyſicis cenſeam: ad quæ & Senecæ Quæſtiones naturales, & Lucretij etiam liber ſextus, aliquod, me arbitro, adferant momentum. Nec enim vel Poëtas expunxerim ex hoc manipulo: & cum fructu hæc talia publicitùs legi cenſeam in Scholis. Sed plura item & diſtinctè magis huius rei, coràm. Illud mihi non monēdus es, ſed rogādus, ne te aliorſum trahāt iudicia quorūdā. Nouam viā noui homines ineunt: & explosâ illâ ſectâ veteri, ſapientiæ frugem quærūt in agellis Rami aut

Philippi. Quid dicam? neutrum culpo. vterque doctus, ſedulus, induſtrius: ſed valdè erro, ſi errorem hūc errare nos voluerunt ipſi. Compendia perueniendi conſcripſerunt: an vetuerunt adire loca ipſa? Atqui iſti ita eos complectuntur: vt non viam illos, ſed metam cenſeant: nec per eos ad veteres tranſitum faciāt, ſed in his ſubſiſtant. De Philippo, vt vir fuit, aliam ei mētē fuiſſe planè ſcio: de Ramo, ſpero. Quod ſi alteruter hoc adfectauit: ſi ipſe ſolium illud Sapientię inſidêre, priſcis eiectis: næ ille apud ſapiētes omnes valdè inſipiens. & quem iſti ipſi tyrunculi Principatu mox deiicient, qui per ſeditionem elegêre. Puerorū enim iſta (dicam liberè) illudia, & Saturnalitia dierum aliquot regna. Nec tamen eos ſperno aut refuto prorſus (ſcio & fateor multa in his breuitate & ordine bona:) manêre tamē intra fortunam ſuam iubeo, contentos parietibus & auditionibus priuatis. Pulverem ſcholaſticum & aërem adfectant? non ferēt. obruē-

tur ſiculis & pugionibus iſtorum, qui à veteribus illis caſtris. Iuuentus noſtra à me hoc audiat: Nunquam ille magnus erit, cui Ramus eſt magnus. Pergebam in hac ſcriptione: (vides quàm benigna materia:) reuocant me non meę occupationes, ſed tuæ. Eas aſpicio. & in ambulatiũculam noſtram vnam aut cænulam potiùs hæc conferam, quàm vt manum tibi & mentem impleam epiſtolâ tam longuâ. Quod initio dixi, repeto: gratulari me, & optare vt curæ has curas habere poſſis, non rogare. Cur enim rogem? ſcio te iuxtà ac me velle: nec penes te vnquam culpam futuram non impetrati, non effecti, Deus illis in quorum manu res eſt, tuam mentem det, tibi ſeruet. Vale Ampliſſime & amiciſſime vir. Lug. Bat. IV. Idus Iulias, ∞. Iↄ. LXXXIII.

EPIST. XC. *Vltraiectum:*

FLORENTIO THINNIO

Syndico reipub. eius.

SILVI aliquamdiu Vir amiciſſime: ſed (dicam veram cauſam)

fiduciâ ſolâ amoris. Obliuio tui fuerit? abſit. hæres mihi tu & humanitas tua in medullis. Negligētia mea? nec illa. quia alibi ſocors, nunquā in hac parte quæ ad amicos. Amor, inquam, fuit firmus inter nos amor: & ab eô fiducia, quia tam certus eram non iraſci te poſſe Lipſio, quàm nō amare. Et tamē ſi quid hîc quoque culpæ, morbus excuſet: ſub cuius vmbone ſæpe nūc in his talibus latito & me defendo. Nam etiam nūc apud me ille hoſpes; lentus, deſes, certus non abire. Vitrioli acetum à te nuper accepi, ſi quid acria eum fortaſſe fugarent: & vtor. Nam nec Heurnius noſter improbat, medicus mihi in omni hoc morbo fidus, expert⁹, & (quę laus ei propria) cautus. Refrigerat ſanè aperítque inſigniter: ſed nocet exſiccādo. Itaque nōdum plenè iuuat. A Pollione noſtro ante biduū ad me litteræ. Omnia, quæ volumus. Aureliani ſanus agit: Furnerio innotuit: pecuniā accepit. Cōſulit ſuper abitu, aut māſione. Illum ego ſuadeā, vt rem video

& natas in regione eâ deſubitò turbas. Et Baſilææ (anteà mihi ſcriptū) cur non emigret? placet locus, incolæ, mores. Atque adeò ſi nulla vis alia aut metus expellat, ſuadeam Germaniæ tamen adſpectū. Vtile enim & é re peregrinātium, qui Galliam inſederint, in illam tranſilire: vt ſi quid ex gente iſtâ adhæſerit exſultans, diluant ſiue temperent Germanâ grauitate. Quærit & de Titulo, Vbi? Ego, dum rem adferat, Aureliani an Biturigis, non diſcernam. Et illam adferet; aut valdè me fallent ſemina quæ hîc iecerat firmioris doctrinæ. De repub. non illa mea cura. Tamen excuſſo Palinuro noſtro valdè fluctuatur hæc nauis, nec Æneam aliquem promptum video qui ſuccedat ad clauum. Varij inter Ordines ſenſus: benè, ſi non diſſenſus. Deus videbit: ad quem confugio. quia, vt ſcitè Plinius, *tūc votorū præcipu⁹ locus eſt, cū ſpei nullus eſt.* Quę ipſa vota mihi interpoſita pro tuâ meâque (ſi ita

expedit)ſalute. Vale Lugduni Batauor. a.d.XII.kal. Iulias. ∞IↃ.LXXXI.

EPIST. XCI.

CAROLO CLVSIO V. C.

MI Cluſi, & litteras tuas accepi, & cum iis theſaurum(ex animo ſic appello)hortenſem. Cariores mihi Bulbi illi Tuliparum ſelectarũ quos ad me mittis; quàm ſi globulos totidem ex auro vel argẽto. Vulgus non credat? ego de meo animo, & ex animo loquor. Grandes tibi gratias habeo: & cùm habeo, debeo, ac debebo ſemper. Infortunium quod in pede tibi euênit, mihi dolet. ſed quid? Tu hanc ſortem, ego aliam: & quemque clade aliquâ internâ ſiue externâ afficit HOMERICA illa ATE. DEA triſtis, amara, perãbulát hũc orbẽ, neſcio quomodo magis celeri pede, quàm cãdidæ Litæ. At tu quieſcis, & id luges. Vtinã nobis domi illą deſidia!

Sed (en tempora, mi Cluſi, imminent) iactamur & pellimur ad neſcio quæ terrarum. Nam hic palam diſſidia. Tamen ſermo etiam aliquis de Irene: ſed vereor, vt ſermo. Te vocaui nuper: nunc reuoco, cúm video inſtabilem ſtatum. Nos in ſtudiis agimus, & promouemus haud multùm inter tot turbas: tamen his diebus feriatis neſcio quid in Senecam adnotauimus Tragicũ quæ mitto, ſi te fortè delectat ille Poëta. Paramus Politica, & grandiora quædam; ſed quid mihi aut tibi ſpondeam, per hæc tempora & valetudinem hanc incertam? Hoc vnum, amare me virtutem, doctrinam, & amaturum ſemper: eóſque qui eâ prediti. te, mi Cluſi inter primos. Vale. Lugd. batauor. VII. kalend. Nouemb.

EPIST. XCII. *Preslauiam*

ANDREÆ DVDITHIO V. N. Cæſ. Conſiliario S. D.

IN ruborem me das hâc humanitate tua, Vir Illuſtris. Scribis vltrò, compellas vltrò, & promis atque offers ea, quæ improbæ penè mentis ſit à tali viro ſperaſſe. Ego enim te noui, Dudithi. Et quamquam inter nos multæ terræ, multi montes. tamen, etiam huc penetrauit ſe dudum fama nominis tui & virtutis Boni omnes ita me probent amentque, vt iam pridem ego te, & ſi tacito dūtaxat quodam ſenſu. Quę enim mihi occaſio aperiēdi? ad quā pręiuiſſe nunc te & velut ſtrauiſſe hoc iter beniuolentiæ & amoris, ſanè gaudeo. In quo ſeduló & cum fide decurrendo, nunquā erit vt vincar. Libellos noſtros & Conſtantiā laudas. mentiar, niſi id mihi gratum: non quia laudes me capiant nimis aut titillent, ſed quia teſtimonia talium virorum. Itaque addis ad reliqua calcar. quo egere nos interdum fateor ob iudicia ſiue calumnias quorundam. Nam valetudo mea nunc (propitio Deo dixerim) nihil impedit: & querella illa, quam

Conſtantię ſubtexui, ſcripta in morbo meo ante aliquot annos. De Amphitheatro librum edidimus: quem mitto ad te non vt munus, ſed nouæ amicitiæ velut arram. Superſunt Saturnalium aliquot libri: qui digeſti, imò perfecti, niſi quòd aliquam exſpectant iudicij limam. Quam haud facilè adhibeo, partim negotiis diſtrictus,, partim his bellis: contra quæ & ſi ſtamus erecti, tamen auocant ſæpe hunc animum à talibus cogitationibus, & in ſe intendunt. Remedium tu amicè offers (ſcio enim quod domicilium & apud quem deſignes:) & exoſculor adfectum. Sed multa mihi nunc impedimento. Familia vxor (nulli tamen liberi) parui è ſorore nepotes, quibus tutor ego, illâ nuper mortuâ, imò velut pater. Sed nec corpus mihi nimis firmum ad longum iter: & ſi integra adhuc & viridis ætas. Itaque non decretum mihi commouere ex hac patriâ, niſi fluctu aliquo maiore expellar. quod non ſemel nobis timendum

videtur in hâc tam diuturnâ tempe-
ſtate. Alioqui beniuolè me habent
Batavi.& ſtipendio ſanè honneſto.
Nicaſium Ellebodium adſpectu
nunquam noui, optimè à nomine:
iam tunc cùm Romæ apud Cardin.
Granuellanum agerem, paucis mē-
ſibus poſt eius diſceſſum. Nam ip-
ſe tunc Patauij? & ſcio me aliquan-
do ad eum ſcripſiſſe Cardinalis no-
mine & iuſſu. Scire velim viuatne,
& ecquid agat. Idem de Michaële
Bruto: quem ex Epiſtolis editis vi-
deo tibi amicum, itémque ex Præ-
fatione eâ quæ in iudicio tuo de Co-
metis.quem libellum iam olim aui-
dè legi & cum fructu. De ** Ma-
thematico ſcripſeram olim ad Orte-
lium, ſed neſcio reuera ſitne futu-
rus ad ſaliuam tuam & ad guſtum.
Mathematicus enim merus eſt, ſine
aliâ arte, imò penè lingua. denique
ex genere, qui μηχανοποιοί potius,
quàm θεωρητικοί. Adde quòd ægrè
nunc auellatur ab his locis, in qui-
bus arti eius honos & vſus. Si quid
de altero eruam, non grauabor indi-

care. Donellus Iuriſ. amicè te reſalutat. quem Norici abſtrahere conati à nobis ad Altfordianum Academiam. fruſtrà. Manet enim manſurúſque eſt, quamdiu hæc ſchola. Valdè & tibi ſe inſinuat noſter Douſa: itémque Plantinus, qui apud nos nunc agit, & caſu cùm has ſcriberem interuênit. Vale Ampliſſime & nobiliſs. Domine. Lugduni Batauorum. ∞ .Iↄ.LXXXIV. Saluto ex animo D. Monauium, ſi eſt iſtic.

EPIST. XCIII. *Middelburgum.*

IANO GRVTERO S.D.

IMPEDITVM in Galliam iter tuum moleſtè fero. & hoc tamẽ malo, quàm vt cùm peruenires, periculum tibi aut fuga. Quamquam rumores illi magis grandes fortaſſe, quàm graues. Sanè qui modeſtiores illinc veniunt, omnia magis placida nuntiant, nec de bello etiam nunc aperto. Suſpectam tamẽ pacem eſſe fateor: ſed quando non in illâ gente? vtique hoc ſtatu: quo de religio-

ne illud diſcidium malè ſartum malè coit. Conſilium tamen à me ſi quæris: ego cenſeam per Galliam tranſire te poſſe ad Germaniæ fines. Baſilæam vel Argentauratum dico: atque illic velut è ſpeculâ proſpicere quis in Galliâ ventus. Si Zephyri pacati: redire. ſi Auſtri aut Noti hęrere apud craſſiorem, ſed & quietiorē gētē. Omnino nō cōſiliū eſt, dare te fruſtrà & cupidè in turbas. quarum ſi tibi amor: mane apud infelices Belgas. De Electis meis. ſi is, fer, ad Briſſonium vnà: ſi manes, aut aliud iter capis, remitte. Nam vt per nuntium, non ſunt tanti. atque ego tantum munus illud velut conciliando tibi viro magno dederam, & aditu muniendo. Vale, & ſalue à me nondum ſaluo Lugduni. Batauor. XIV. kal. Maiis. ∞. IC. LXXXV.

EPIST. XCIV. *Antuerpiam.*

ADOLHPHO METKERCHO Præſidi Flandriæ. S.D.

QVOD rariùs te appello, Vir ampliſſime, ab occupationib⁹ tuis eſt, non à meis. illis hoc largior: quas cùm in reipu. curâ & patrię noſtræ ſalute defigas, non inſcitus ſolùm, ſed impius ſim, ſi temerè interpellem. Et verò quid magnoperè ad te ſcribam, præter colere me & amare? neutrum ambiguum, qui deberi hoc tibi à bonis omnibus ſcis & iam reddi. Effecit enim dudũ rarum (in πολιτεύταις) integritas tua & mira probitas, vt inuidiam odiũque non minus in aliis viceris, quàm auaritiam in te & ambitionẽ. Ad patrię ſalutem conſilia tua omnia diriguntur, ad tuam, ciuium vota. Sed hęc apud alios malo. Studia noſtra per has turbas non vigẽt, ſed nec planè ceſſant. Aliquid De Pronunciatione linguæ Latinæ meditabamur, vt tu de Græcæ: ſed exemplo magis eodem, quàm curâ fortaſſe aut ſucceſſu. Tenuis enim hæc materia: & quam vix impleam, niſi à ſuſpicionibus & coniecturis. Nam au-

ctoritatem nos hîc ferè inopes. Plantinus etiam ad Grammaticam concinnandam impellebat, quę cõmunis Belgio vniuerſo. ſperabat id enim Ordines decreturos. Vix ego, nec ſi faciant tamen, valdè ingenio aut Genio meo ſcriptio talis. Quamquam fateor vtiliſſimi inſtituti rem fore: nec magis peccari in iuuentute inſtituendâ, quàm hâc Grammaticarum varietate. Inter magiſtellos factionum res eſt: & quiſque hanc aut illam præfert, quia poſthabuit eam alter. Iam illi ipſi qui condunt? quid? hoc vno reges. Mihi puero triplex olim Grammatica prælecta, in triplici migratione. Ad annum decimumtertium nugæ illæ tenuerunt: & adfirmo tibi ab anno octauo eadem me tenuiſſe, & ſi non eodem modo. Quinque illi anni ſi in ſtillo & grauiorum rerum ſcientiâ poſiti fuiſſent, quis mihi fructus? Et hæc peccantur cottidie, non tam imperitiâ, quàm ambitu docentium & prauitate. Cui vos quoque, velut publico malo, mederi par ſit: ſi tamen

à grauioribus illis reſpiratis paulùm & ad mortem morbis. Quos Deus aliquando à miſerâ hâc Belgicâ auertat, & te Vir Ampliſſi. nobis illique ſeruet. Vale. Lu. Batau. III. Idus Nouemb. ∞.Iↄ.LXXXII.

EPIST. XCV. *Lutetiam.*

M. Valerio Collino S. multam precor.

Non largiter ſolùm, mi Colline, ſed, quæ maior laus, firmiter amas. Louanij cœpiſti: comitatus te in Galliam adfectus etiam nunc non deſerit, & ſi in temporum & locorum grādi interuallo. Adde inter nos ſilentium. quod frigus inducere potuerit vel incitatiſſimo amori. At tuus nec intepuit quidem: & ſcintillas acres ſparſas video & colligo in epiſtolæ tuæ omni parte. Redamo, redamo, & iure pectus tā fidū tā amicum. Locum ſic ſatis honeſtū tibi illic eſſe gratulor: nec, ſi me audis muta. Ad patriam enim cur aſpires? Zephyri interdum aliqui melioris

ſpei, fateor: ſed turbant ſubitó ex trãſuerſo Noti. Cur autem iuuenilem hanc, vt ſic dicam, nauim in feruidum illud fretum immittas, cúm ſtatio tibi aliqua ſaltem, ſi non portus? Obdura. credo aliquando. poſt tam diuturnas tenebras, miſeris Belgis ſol aliquis illucebit firmioris pacis. Nos quoque non mutamus. & ſi exteri ianuam aperiant & inuitent. De pugnis, quas in improbos quoſdam pro me pugnas, (ita ſcribis) gratum, nec gratum. Ab adfectu, gratum: re diſplicet & effectu. Quid enim litigio iſto vincis? Nō illos meliores facis: non me honeſtiorem, quem nihil maculant linguarum illæ ſordes. Ita ſeriò ſentio. laudari me cùm culpant tam illaudati. Nō virus illud homuncionis ego noui? inter cuius minimas culpas eſt liuor. Alia peccata ſunt, quę ipſum eóſque perdiderunt & perdunt, qui adhæreſcunt. imò qui tangunt. Tu fuge igitur, non pugna. Ceſſiſe hîc præſtat, quàm inceſſiſe: quia nec vincis quidem ac repellis ſine macula tam

maculoſos. De Hoſpitallj Epiſtolis editis, valdé gratum. haueo inſpicere: magis quàm illos ad Ciceronem Commentarios, famæ grandioris quàm rei. Quid refert? emptores ſuos. imó & amatores reperient vana illa doctrinarum. Nos ſolida nihilominus amabimus, contra iudicium hoc vulgi; & te vnà, mi Colline, quamdiu tu me & virtutem. Vale. Lugduni Batau. Prid. die kal. Septemb. ∞ Iↄ.LXXXV.

EPIST. XCVI.

IANO DOVSÆ meo
S. dico.

LEGI ad vxorem litteras tuas, quâ de me erant. Bellum hominem & facetum! qui tam arguto ſchemate ſcribis ad me, & non ſcribis. Quid cenſes? excuſatum iri te? Non debebas. præſertim cùm non alieni ſolùm multi huc cottidie, ſed ipſe à te tuus homo, Et tamen excuſo, non tam arte iſtâ captus,

quàm inductus à naturâ tuâ: quam cetera efficientiſſimam, ceſſare plerumque ſcio & faſtidire in ſcribendo. Culpa ea in amicitiâ, fateor: ſed cui non ſua labes? Nec circumfuſa illa Thetis eam in te eluerit ſuis vndis: nedum vt ego me poſtulem minis. Taceo igitur, & patior. Emanſio veſtra præter vulgi vota & noſtram ſpem eſt. Etiámne in illâ aulâ tricæ & remoræ? nec tamen miror in re tam intricatâ: cui, in vrbe vrbium iã amiſsâ, nouus nodus. Multi apud nos concidunt, multi dilabuntur. é familiaribus tuis abit quãtum poteſt *Iupiter ille Tonans*. Iam valedixit, iam ſarcinas collegit, iam eſt in viâ. non tenuerint hominem Batauæ omnes quadrigę. O vim metus & verè * πανύπτερον δεῖμα! A quo pénas etiam Hybrida noſter ſumit, ad eamdem fugam. qui tamen diſſimulat, & reſiſtet, vt ait, hac hyeme: ſcilicet cum ciconis ad vos venturus, ſub æſtatem. Ceteri valemus, & ſtamus valemus. vt & me includam: haud planè etiam firmum, adſidentem

** timor paſsis alis*

tem tamen iam ſanis,imò & accumbentem.Nam conuiuiola inire &obire hilariter audemus: quibus ades plurimùm,& non ades. Nam mens noſtra ſæpe apud te,& de te lingua. At inuitatiũculâ tuâ & illorum procerum nunc vtor. Dî boni, quàm voluiſſem nobiliſſimam inſulam! Sed anteà languor impediuit, nunc hyems, quæ per continentes has tempeſtates occupat præmaturè. E Galliâ mihi litteræ, & hoc noui,Petronium ibi recuſum cum tuisNotis apud me eſt,videbis redux.De Mureto, nunciant Vixiſſe. anteà tamen Senecam Romę edidiſſe caſtigatum & illuſtratum. Valdè velim vidiſſe. Rogerſius noſter iſtîc quî valet? quem inuideo tibi te illi.Fabulamini enim aſſiduè, muginamini, & eſtis vnà quando libet, quamdiu libet. ô beatum par! & quod vtinam per me impar; Saluta ſodes, & excuſa me de ſilentio iuſtiſſimâ morbi cauſsâ. Sed heus tu! imitabor tuum σοφισμα, & ad alium in hac epiſtolâ ſcribam. Cognatus mihi illîc eſt

in comitatu Buſij, ,.......appella hominem, ſaluta,(caue neglexeris.) dic accepiſſe vnas eius litteras, cupere plures. reſponſurum me in breui : impeditum adhuc morbo! O velum mihi vtile.& hac in ſaltē partē ſalutarē morbū patrocinatur omni culpâ. Tu ne inuide. cui frons tam dura, vt excuſari etiam poſcas & poſsis ſine illo. Nos editionem Epiſtolarum paramus) ſi quid fortè ſubitum in hoc morbo) & iam concinnauimus ad libros plures. Tardat, quòd odium alibi aut inuidiam veremur, ex candore & libertate. Quomodo tamen aliter ad amicos ſcribamus? Sed videbo, & incidam aut recîdam : nequi noui in nos venti. Qui vtinam te referant, mihi, vxorique : quorum alter te amat, altera perit. Vale. Lugduni noſtræ, kalen. Sept. ∞.IↃ. LXXXV.

EPIST. XCVII. *Leodium.*
LÆVINO TORRENTIO V. Ampliſſimo S.D.

LITTERÆ tuæ quàm gratæ mihi acciderint, haud facilè effabor. Mittentem intueor? ſcio ab eo viro, à quo noſci perhoneſtum, non dicam compellari. Ipſas? plenæ ſunt fidæ cuiuſdam beniuolentiæ & ſalutarium præceptorum. Et fateor, de Conſtantiâ meâ iure ita ſentis. Aptare enim veterem Philoſophiam ad Chriſtianam veritatem volui: & in cogitatione eà totus dum ſum, illapſa & elapſa mihi quædam fortaſſe, quæ illam magis ſapiant quàm iſtam. Non purgo, correctionem imò polliceor & effecturum me vt ad culmẽ illud veniã, à primo iſto velut gradu. Ego enim ſeriò ſcio & ſentio, in vno Deo & filio eius Chriſto, qui nos benignè redemit, liberauit, ſpem, omnem poſitam humanæ ſalutis. Vias ad eam perueniendi, expreſſas in Sacris

litteris. neć hæc externa omnia, & Philologa ſiue Philoſophia, aliud eſſe quàm acceſſiones quaſdā & ornamenta, folia inquam, non fructus. Quod iudicium meum in iſto ipſo de Conſtantiâ libro in fronte apparebit: qui iam iterum ſub Plantiniano prælo, At Senecam & Stoicos admiratus ſum. Certè, ſed non vt qui verum, me iudice, viderint: ſed qui paullò magis tamen in iis tenebris oculos aperuerint, quàm ceterum vulgus. De immortalitate noſtrâ aut malè aut timidè cenſuerunt & ſcripſerunt: eſto. (& ſi diſputari eâ de re poteſt) Deum tamen aſpice quæ ſecta aut illum magis aperuit & homini inſeruit, aut ea quę ad ipſum? maieſtatem dico eius, prouidentiam gubernationem, & curam noſtri. Quem primum limitem eſſe ad cognitionem & amorem veri Dei, nemo negat. Hæc mihi ſectam illam non probari prorſus fecerunt (abſit) ſed probabilem tamen ſupra ceteras, quæ magis humi & circa hominem repunt. Iam de moribus

& animorum luſtratione, quis Senecæ, Epicteto, Arriano (quamquam ille, Epictetus alter eſt, & loquitur fere eius verbis) hâc parte præponendus? Multa & præclara Plato, confiteor, multa Ariſtoteles ſed non robore eodem aut neruis. Spirat neſcio quis calor in Senecæ aut Epicteti ſcriptis, qui ad lectorem quoque peruenit: nec diſſerere illi magis de virtute, videntur, quàm inſerere & inculcare. Quòd ſi vitâ eã & factis non expreſſere: quid miramur? Veræ fidei & veræ lucis fulcrum illud defuit: cui qui non innixus, neceſſum eſt in partem aliquam ruat. Et tamen hîc quoque facilè peccari ſentio, ſi quis eos nimis apud lubricam iuuentutem hanc miretur & laudet. Abſtrahat enim à veris & legitimis illis animorum medicis, alliget ad agyrtas iſtos. quod cùm aliis, tum mihi quoque deinceps cenſeo cauendum. Non enim ſatis, ne ipſe errem, ſed ne alteri ſim erroris cauſſa. Itaque. vt illuc redeam, iure quædã

in ſcripto illo meo deſideras:&præ-
ſertim magis expreſſam pietatem.
Quam ego, te hortatore & duce,
non animo meo deinceps geram
incluſam, ſed proferam & præfe-
ram clarè in ſcriptis. Factum antè à
me parciùs, (ſi veram cauſſam vis)
in hoc ancipiti ſtatu rerum & varie-
tate iudiciorum, metu offenſionũ.
At ego te ſequor: nec inuitus in
placidum illud mare rapior ab hoc
Torrente. Quod ſupereſt. & te (vir
maxime) ex animo amari & coli à
me ſcito, & canam illam veritatem.
De Douſâ hoc quoque confir-
mo, virum modeſtiſſimũ optimum-
que eſſe, & tui amãtem. Plantinus
ad nos redierat: è quo ſperamus ali-
quid audituros de tuis ſcriptis: quæ
æſtimari magis à nobis ſcito, quàm
apud te promo. Vale. Lugduni Ba-
tauorum, Prid. Nonas Maij. ∞.Iↄ.
LXXXIV. Domine. Lampſonium val-
de velim à me ſalutes. cuius litteras
accepi, at non illud quod in iis pro-
miſſum. item Leuineium ſororis tuę
filium.

EPIST. XCIIX. *Lutetiam.*

HENR. VVILTIO S.D.

QVOD ſalui adueneritis, idque ex litteris tuis intellexerim, valde gratum. contrà moleſtiſſimum audire, de morte Sigonij & Gulielmij. Sed ille præter ætatem nihil paſſus eſt, (caneſcebat enim!) & fructus vberes cepit & reliquit ſtudiorum ſuorũ. Iſte noſter, extinctus in ipſo æui & ingenij flore. Feramus. & vereor vt hic annus fatalis ſit ingenio non vni, Me quoque carpit lentè morbus: & ſi mitior nunc paullò molliórque. Lutetiæ, ſiue in plerâque Galliâ totâ, peſtiferam luem vigere audio: caue & fuge, quantum humaniter licet. Abſtine à diſcurſu, ab intemperie, luxu, & inprimis ab inſolenti illo Baccho. Niſi caues, fatum tibi per illam viam. Meliſſum iſtîc eſſe gaudeo: & magis ſi vſus tibi cũ illo. Velim te in hâc peregrinatione

innoteſcere viris: qui claritatis aliquid habent ab ingenio & ſcriptis. Hæc enim res ad tuam lucem. De Cuiacio quid eſt? Auaricíne agit? an Lutetiæ eſt in conſilio Regis? Ita neſcio quis rumor ad me adfert. Tu hæc & talia ſcribes: quæ grata nobis ſcis intellectu. Eidem viro epiſtolam meam oſtendere poteris ad Ianum Gulielmium (ſi tamen occaſio erit) quia, ſi memini quædam in eâ quæ ad illum. Aperi priùs, & vide: & quod videbitur face. Sed ô illius alumni noſtri ignauam ignauiam! itan' eum perdidiſſe aut proiiciſſe commiſſas litteras? At ego de ſuperbiâ aut contemptu pericliter apud Memmium Pincæum Fauceriũ, quem Leidæ olim noſti. Plura vetat languor nec manus aut mens mihi ſatis prompta ad ſcribendum. Deum rogo te ſeruet, & augeat cum annis modeſtiam & virtutem. Scribe ad me quidquid ibi noui. Lugduni Batauorum. Kal. Decemb. ∞.Iↄ.Iↄ.LXXXIV.

I. Aurato viro & poëtæ ſummo, item Paſſeratio à me ſalutem.

EPIST. XCIX. *Antuerpiam.*

IOH. ROTARIO S. D.

ET ipſæ litteræ tuæ, Vir pruden-tiſſime, mihi gratæ: & gratior cauſſa, quæ te impulit ad ſcribendum. Amor enim & humanitas eſt quem niſi mutuum amem manantem à tam puro fonte, durus ſim & inhumanus. Atque ego te, mi Rotari (verè & ſine blãditiis dicam) iam antè inter iunctos habebam & inter caros ita multa de virtute tuâ audiebam & ſtudio ſapientię & doctrinæ. quod rarum inter tui ordinis homines, quibus* pennatus ille deus carior eſt quàm* laureatus. Nunc autem à te litteris tam amantibus prouocatus, ſequar in hunc amicitiæ campum, nec vinci me patiar officiis, quæ ab animo quidẽ ſũt & adfectu. Cõſtantiam noſtram à te

** Mercurius.*

**Phœbus.*

Miv

ſent, & tamen ſcripſiſſe omnia electa. Mercurium illum ter maximum, quē dixi myſteria in eo multa & arcana noſtræ legis, & ſi Ægyptium fuiſſe traditum ſit, nec imbutum veris ſacris. Idem in Philoſophis eſt, & omni illa ſcholâ quæ à Socrate. quorum ſcripta notas non obſcuras & ſcintillas præferunt clari illius ignis. Itaque vt in prælio, non gladiis ſólum & grauioribus telis res geritur, ſed etiam funditorum quædam opera & leuis armaturæ eſt: ſic in hac noſtrâ contra vitia & adfectus militiâ, non ſolúm illo penetrante Verbi mucrone, ſed etiam philoſophorum haſtis & ſagittis aptè interdum & vtiliter pugnabimus. Sed digredior. & tu fortaſſe aliquid de repub. item noſtrá exſpectas, vt remunerer te hâc quoque parte. Sed quid ſcribam? lenta hîc omnia, non læta: & videntur res noſtræ velut in vado quodam adhæreſcere. idque eo tempore, cùm velis & remis feſtinandum ſit. Nam qui in nos pu-

gnant, quos progreſſus cottidie faciant, vides. Remedium hîc mutatâ reipub. formâ & ab vno capite quæritur. vtinam vtiliter! Sed vix ſpero. ita multi palàm, plures diſſident occultè. A labe eâ quæ Flandriam corrupit, immunis noſtra Batauia non eſt: & hîc quoque varia iudicia & diſcidia animorum. ita vereor ne rebus noſtris fractis & labentibus *extremum malorum* (vt Tacitus noſter ait) *diſcordia quoque accedat*. Quod ſi fit, conclamatum eſt: & exſequias Belgicæ, quibus commodum eſt, ite. Sed hæc ſunt illa aduerſus quæ conſtantia nos munit: & in cuius præſidio ego quidē acquieſco. De falſo Cicerone illo, gaudeo tibi probari iudicium noſtrum. illud miror; Italos fuiſſe tam obeſæ naris: à quibus, ſi Deo placet, aureus ille partus. De Boulenio & Panhuiſio, faciam ſeduló: & ſi quid aliud erit, in quo gratum facere tibi tuiſque ſimilibus poſſim. Salue. & per te Iohannes Viuianus.

vir plane bonus & poëta. Lugd. Batauor. XIV. kalend. Ianuar. ∞ .Iↄ. LXXXIII.

EPIST. C. *Antuerpiam.*

PETRO EGMONDO S. D.

GRATVLATIONEM exſpectas? increpabo. Túne Româ recèns redieris, & tribus verbis ad Lipſium? idque poſt biennium. & illo ipſo biennio per ſilentium elápſo? Certè tuũ. nõ ego enim etiã ſilens, qui ad te crebrò, ad Benſium etiam, & ad Vvincelium dedi. At nunc, tanquâm in oculis mihi & ore aſſiduus, ita languidè ſcribis & quaſi inops rerum. Quin ſi de te nihil & itinerum euentu: ſaltem de manu illâ noſtrâ aliquid litteratorũ? quid Fuluius, quid Muretus, quid meus Benſius actitent, & illi velut patres litterarũ ac Senatores? quid iunior alia ſoboles, qui ſuccreſcunt? Non enim effætam nunc ingeniorum Italiam cenſeo, illam nutricem eorum olim & parentem. Hæc pec-

caſti. & vt, ſpem imò viam veniæ oſtendam, purga. Quod fiet vnâ re, ſi priores illas litterulas delebis & obrues grandi aliquâ epiſtola, longâ, lata; & quò magis latâ, magis læta. Talibus enim alloquiis egeo nunc ô Egmonde, in torpido hoc morbo. qui me, annum & tres ipſos menſes, iam tenet: nec notus quidem adhuc planè medicis, adeò non remotus. Ardores viſcerum ſunt & interni æſtus, haud procul ab Hypochondriacâ melancholiâ: niſi quòd mens & caput mihi ſana. quæ tentari tamen & lædi per eum morbum non te, credo, fugit. Similis aliquis langor fuit, qui magnũ Laurentium illum Medicem tenuit & citò abſtulit, ſed per imperitiam medicorum. Nam aliàs, ad mortem non ita præceps. Ego omnibus armis in eum pugno, & præcipuè auxilio Nympharum (frigida enim in potu & eſu mirè iuuant:) & aliquid ſanè proficio: niſi quòd ad extremũ, vereor vt ſuppeditet me tam pertinax hic luctator. Victus enim

aliquoties non vincitur, deiectus nō cadit, fugiens nō cedit. Antæus aliquis eſt:

——— ab ipſo

Sumit opes animúmque caſu.

Et profectò Terræ illa progenies, ducet me ad terram. De me habes. nam de ſtudiis, ſcilicet in languore hoc languent. Tu autem quid? Grudióſne cogitas, & illic honorem? Faueo, & voueo. illud miror, in eâdē togâ candidâ tecum conſpici tam nigros. Etiámne ille, ab Lutetiâ huc adſpirat? O frontem frontem! Nec tamen illum nimis culpo (perſeuerat enim eſſe quod fuit:) magis illos, qui flectunt & inclinant ſe ad tales. O vrbs mihi olim amata & culta, miſereor tenebrę & infamia tibi, per tam obſcuros, tam infames. Tu autem, ſi me audis, obdurá & fortiter age: peruinces, ſi inter ſuffragatores aut arbitros, vlli erūt mediocriter boni. Demigratione noſtrâ amicè tu, neſcio an ex famâ meâ, aut ex vſu. Inter hirūdines iſtas ego æſtates aliquot otii & pacis hîc egi-

mus:vis mutem ad ingruentem primam nimborum hyemem? nō decorè,fortaſſe nec prudenter. Perpetuum enim ſerenum in illâ parte quis mihi ſpondet? Obſcura,mi Egmonde, hæc talia: in quibus vetus illud Tiberianū iure nobis placeat, vt *conſilia, quibus impares ſumus, fato permittamus*. Homo hîc quid videat? deſipit maximè, qui ſapit maximè. & ſolus ille æternus æthereúſque oculus eſt,qui hos euentus cernit,& dirigit ſæpe preter omniū mētē. Illi ego hæc & me permitto, & clamo ex animo hoc vetus:

* Αγοῦ δέ μ' ὦ Ζεῦ, καὶ σύγ' ἡ πεπρωμένη.

** Tu Iupiter me ducito, & Fatalitas.*

Tu mi Egmonde vale, & Clariſſimum Iuriſconſultum & Anteceſſorem Iohānem Vvameſium,ſi occaſio tibi,à me ſaluta. virum prudētem,doctū,&(quod expertus ſum) in virtutē & litteras valdè pronum. Idem cupio & cenſeo de Anteceſſore Philippo Suerio.

FINIS.

Ad Illuſtrem virum

THOMAM BVRG BARONEM, ET BRIELANVM PRÆFECTVM.

ALTERAM Centuriã epiſtolarum nũc emittimus, Vir illuſtris, & nomini tuo meritiſſimò eã dedicamus. Si amor aut beneficia huc me vocant: ille in me magnus, & hæc crebra. ſi dignitas aut virtus: vtrâque ornatus es intergẽtis tuę primos. Genus tibi nobiliſſimum, & antiquâ ſtirpe decõrum: magnitudo animi & prudentia eximiæ, & cuius vtriuſque ſpecimen dediſti in his Belgicis quoque turbis. Ad arma quoties te hoſtis aut occaſio duxit, tu manu ſtrenuus, cõſilio prouidus: & quies cúm fuit, Præfectura tua te habuit cum ciuiũ militúmque veneratione pariter &

amore. Quinetiam in illâ nocte téporum, cùm homines quidam maioris animi quàm cōſilij hæc noſtra turbarent, & vno velut filo appenderent publicam ſalutem: ea moderatio & prudētia tua fuit, vt in mediis flammis flamma te non tangeret, & penè vnus firmus quietúſque ſtares in communi illo motu. Magna iſta ſunt: & maiora futura, ſi maior aliquis aut latior virtuti tuæ campus. Quod voueo: & te, Vir illuſtris, rogo, vti inſcriptionem hanc accipias velut animi cultúſque mei in te pignus. Vtriuſque quidem eximij exiguum: ſed quid faciam? vt Vlyſſes ille apud Alcinoum nihil habet quod rependat pro ingentibus meritis, præter vota & grates: ita ego quem cetera deſtituunt præter munera hęc mentis. Quæ tamen vobis magnis quoque ſæpe magna. & meritò: quoniã fama & æternitas ab iſtis. &, vt ait Pindarus.

* ῥῆμα δ' ἐργμάτων χρονιώτερον βιοτεύει, ὅ,τι κε σὺν Χαρίτων τύχᾳ γλῶσσα φρενὸς ἐξέλοι βαθείας. Vale III. Idus April. ∞. Iↄ.XC.

** Sermo factis diutius viuit quem cũ Gratiis volentibus lingua extulerit è profundâ mẽte.*

HABE etiam hinc CENTVRIAM *Lector,ſed purã, ſimplicem, & ſine mixtione. In priore illâ alienas aliquot inſeruimus: nunc diſplicet, & detraxi. Non ergo dignæ illæ edi? dignæ, ſed non à me: & mali exempli, arbitrium hoc ſibi ſumere in ſcripta aliena. Mihi fieri nolim: & tamen faciunt atque ecce edunt alibi hanc aut illam epiſtolam, me non ignaro ſolùm ſed inuito. Quæ hæc temeritas, ſiue improbitas eſt? Clamo & teſtor apud homines qui ſunt, qui erunt. Inimicus mihi quiſquis hoc facit:*

QVICVNQVIQVODCVMQVE MEVM, PRÆTER ME, DIVVLGAT AVT DIVVLGABIT PRÆSES LITTERARVM ET FAMAE DEVS VINDICATO.

Homo imperite & φρένας ἠλεέ. Verba liquotapud te familiaria, aut libera, aut blandia effudi: ſed apud te: & in lucem tu hæc calidè effers? quid hoc eſt aliud (*vtar deſertiſſimi viri verbis*) quàm tollere è vita vitæ ſocietatem? tolle-

re amicorum colloquia abſentium? Quàm multa ioca ſolẽt eſſe in Epiſtolis, quæ prolata ſi ſint, inepta eſſe videantur! quàm multa ſeria, neque tamen vllo modo diuulganda! *Abi igitur inhumane, inepte: nec ſic me produce, imò traduce. En, cùm cautè omnia & circumſpectè ſcripſimus (vt hoc æuum eſt) non effugimus morſum: tu ſubitaria mea prodis, id eſt, latus pectúſque meum nudum obiicis ad omnem ictum? Abſtine. & tu Lector, mea ama, ſed mea.*

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM CENTVRIA II.

EPIST. I.

HADRIANO TVRNEBO HADRIANI F.

MERVM mel, non epiſtolam, à te, Clariſſime Turnebe, accepi. Tu mihi gratias? ego tibi, qui tam gratè & benignè interpretaris officium, quod ſine ſcelere non omiſiſſem. Qui vir diuinus ille parens tuus fuerit, nôrũt & fatétur omnes, quos ſtupor non præpedit, aut liuor. Ego à puero, velut aſtro quopiam inclinante, iui in amorem illius & laudem: nec vir mutaui affectum, ſed auxi. Non ne-

mo inuidet? eſto. ille viuet in ſummâ æternâque gloriâ, quamdiu res Græcæ aut Romanæ. Nec plura hîc de illo: de te, germaniſſime Turnebe, ſic habe. non ambire me amicitias, naturâ & iudicio propenſum ad tenebras & quietem: ſed triumphare in tuâ; quẽ iure amo purum aurum ab illo auro. Plura libet, non licet. teſtis mihi iſte Hier. Groſlotius veſtrâs, inſignis iuuenis, qui iam nunc mihi adeſt, & abit. At nobis haud ſæpe opportunitas mittendi, ſcribendi tamen ſemper voluntas. quod crebrò & magis ſeriò faciam, ita amor hic inter nos perennet quẽ coïmus auſpice & teſte immortali tuo patre. Poſtrid. Id. Mart.

EPIST. II.

VICTORI GISELINO.

INVITI à vobis abiimus, inuiti. Quid vis amplius? apud amicum hoc ſatis eſt: ceterũ, calceum hunc vide, nemo veſtrum ſcit vbi me premat. Apuleium tuum ſcriptum cõ-

ferre cœpi: quędam in eo valdè bona. Venationes etiam noſtras attigimus, ſed frigidè, imò contemptim. A peregrinatione enim hac ſupinus & aliarum cogitationum, vagè adhuc in ſtudiis erro. nec facilè inſiſtã lineæ, niſi recreatus aduẽtu veſtro: qui per omnes deos ne me fallat. Hoc communiter rogamus, Douſa, Hautenus, ego. Varias Lectiones .....legi, editas in Gallià nuper. placet ingenium adoleſcentis, placet aliquot locis noſtri imitatio, ſi nõ furtum. Idẽ in libello...... Quid dicam? diſcipulos habeo, & breui faciam ſectam. Sed vt ait Pindarus,

* τὸ δ' φυᾷ κράτιστον ἅπαν.

Sanè ſiquid in oratione noſtrâ aut ſtilo probãdũ: totũ à naturâ eſt, vix à curâ. rationẽ meã ſcribẽdi ſcire vis? fundo, nõ ſcribo. nec id niſi in calore & interno quodã impetu, haud aliter quã poëtæ. Siquid operoſi⁹ paramus: rẽ meditamur, diſponimus. verba facilè ſuccedũt ac penè præcedũt meã mẽtẽ. Iſtos rideo, q etiã epiſtolas, ſi dîs placet, lẽtè & velut ad

* *Optimum omne quod à naturâ eſt*

hunc noſce, qui non ſinit me eſſe mei iuris aut moris. Verba non dedi, non miſi: dedi animum, miſi affectus mei ſæpe auras, qui apud te & duos illos quos in extremo Carmine tuo mecum iungis. O cæleſtem penè dixeram Trigam! niſi de terrâ & luto meo aliquid afferrem ego, funalis ille tertius equus. Nam iugales duo, reuerâ ſupra homines: & tu item auriga, qui iunxiſti. Nos Epiſtolas dedimus nuper: & valdè hauebam exemplar tibi illíſque mittere, niſi qui has ferret, recuſaſſet. Noſti per hoc bellum, nec tuta nec trita nunc viarum. Valetudo mea meliuſcula: ſic tamen, vt extra morbum potiùs videar, quàm langorem. Damus nunc & edimus *De Pronuntiatione Latinæ linguæ Dialogum*, tenue in re tenui opus, nec dignum meliori veſtrâ aure. T uex animo à me ſalue: qui æternū tuus ſum. ita ſim ſaluus. Clariſſimis Cuiacio & Scaligero ſalutem. Lug. Bat. III. Id. Februar. ∞. Iↄ. LXXXVI.

EPIST. IV.

PETRO VILLERIO Filio.

VERE ſcribis. ſemper tu mihi curæ,& nũc es. ita ingenium tuum & mores, & pater etiam merentur. Vtinam aliquâ curâ meâ te curem,& à morbo iſto releuem,qui pertinaciter vrget! Quid facias?feres. certus ad ſalutem tuam hæc dirigi,etſi non ad voluntatem. Si vulgi more loquerer; querelas miſcerem,& dolorem meum oſtẽderem in caſu,quo hæc ætas tua & tu indigni. Non faciam fortiorem eſſe te & me volo:nec te cupere ſolatia ex alienâ ſympathiâ, nec me promere dolorem,etſi doleam. Nam hoc nõ nego. ſi Deo viſum eſſet,aliũ te malim. cùm non viſum;quod ipſe vult, nolens,(vt ſic dicam)volo. Hoc de te ſcribo. in me nónne idem;lãguor hic biennalis me tenet, & abiicit in validiſſimâ hâc æui parte. Annũ enim trigeſimumnonum vix attigi. quid tamen angar,aut opponam?fa-

citille, qui me fecit. Nónne in figuli manu eſt, effiingere leui rotâ vaſculum, & idem frãgere? Et hoc melius, quòd figulus noſter nos non frangit, ſed refingit; & è miſeris beatos, ex inferis ſuperos reddit. Sed hæc talia aut tu tibi ſæpe, aut omniũ optimè pater dicet. De iuris ſtudio, quid nunc cogites? profectò ſolitudinem id non amat, cui forum ſemper propoſitum & turba. Ad Philoſophiam magis te nunc ducã, quæ non delectet ſolùm in hoc tædio, ſed firmet. Eloquentia etiam & ſtilus rus tuum non ſpreuerint: in quibus ſi tẽpus hoc ponis (donec melior tibi valetudo) id non perdis. Scripſimus De Pronunciatione, leui manu, vt in re leui. en habes, vide & à me ſalue, qui ex animo tibi cupio Lugduni Batauorum Kalend. April. ꝏ. LXXXVI.

EPIST. V.

IACOBO CORBINELLO.

LITTERAS ad me mittis non adfectus ſolùm plenas,(leue id verbum ſit)ſed amoris. Benignè ad amicitiam prouocas, laudes adiungis: è quibus has vix agnoſco,illam appeto pari tecum voto. Gentem veſtram amaui ſemper: & ex eâ illos maximè,qui vetere illâ Italiâ digni. Qualem te eſſe, mi Corbinelle, non ſolùm ex igniculis litterarũ tuarum, quos ſparſos colligo, video: ſed etiã ex teſtimonio viri magni P. Victorij,qui de indole tuâ ad virtutem magna prędicat,nec vana. Atque vtinam peſſima hæc tempora concedant nobis liberũ eundi & redeundi iter! profectò viderem vos,(lumina illa Galliæ etiam includo:)& nectar illud ſermonum veſtrorum haurirem auidâ aure. Sed nos iactamur:nec Æolo etiam vos, vt video, litaſtis. Venti vbique & tempeſtates: quæ, mirum niſi hoc anno euertant, certè conuertent, hanc Europam.Fratris tui μεγαλοψύχου hiſtoriam & triſtẽ exitũ legi quid miremur? hodie illæ viæ,& nil niſi

σχολίον videmus à pleriſque his dynaſtis. O Italia, Italia illa priſca, vbi es? At tu, vir nobiliſſime, ſolare te cum aliis rationibus, quas litteræ & ſapiētia tibi ſuppeditāt, tū maximè cōmuni eo Fato, quod iniquum hîc ſemper in bonos. Exempla tibi prompta ſcito. tu ſcito & hunc animum: quem iam nūc ſeriò deuoueo in tui amorem. Lugd. Bat. ∞ .Iↄ.LXXXVI.

Epist. VI. *Vltraiectum.*

Lamberto Vanderbvrch, Decano.

Amo iure tuas litteras, amoris & prudentiæ ſimul plenas. Amorē enim interpretor, meas laudes: quas adfectus tibi magis certè, quam iudicium dictat. Quid enim ſumus? conari me magis ſcio quàm efficere, velle quàm poſſe in publicū prodeſſe. Quidquid tamē id eſt (& eſſe aliquid vobis tam fidis amicis credo) gratum mihi, quod gratiæ ſaltem locum parit apud tales viros At prudentia tua, in iis mihi clara,

quæ de publicâ iſtâ re ſcribis. quæ ſanè cõfuſa, turbida, & vtinam non vicina ad occaſum. Quis bonus nõ queritur de eâ tecum? ſed hoc vnũ relictum eſt, quoniam mederi non in noſtrâ manu. Imò fortaſſe nec humanâ. Deus ille eſt, qui publicas has clades immittit, qui alit, fouet; & tum finiet, cùm nos earum cauſſas. Eæ autem peccata ſunt. quæ adeò apud nos nõ deſinunt aut minuunt, vt augeri mihi & adcumulari videantur vnà cum pœnis. Irritamus cottidie magnũ illud numẽ, & quaſi puniendi iuſtæ cauſſæ non ſint, damus nouas. Quando luxus, faſtus, libido maior, impunitior? & religio paſſim nunc in ore, improbitas in corde. Verba pietatem ſonant, facta ambitionem, auaritiam: nec in vno alteróve, ſed apud plerumque ordinem, ætatem, ſexum. Itaque de pace aut tranquillitate, nihil ego ſpero. -----*bella horrida, bella* exſpecto: aut certè tyrannidẽ nõ optabiliorẽ quouis bello. Illi ad quos Victoria in clinare ſe vi-

detur,irati veniunt: & ſi qui moderari volent,neſcio an audientur. In omni bello cruda poſt victoriam principia : magis in ciuili,vbi odia & acerrimæ factiones. Sed Deus videbit. cui,quod ad me , curas has ex animo relinquo. Sicut & illam de valetudine meâ: quam non ego quidem, Vir amiciſſime,neglego, nec mortem vltrò appeto: ſed cùm feci quę humanitus poſſum,ſecurus exſpecto euentum.Hoc curo,vt vitam meam corrigā,vt DEO meo placeam,vt ſedem ab his nimbis quietam in ſuperâ illâ arce poſſideā:vnde adſpiciam humana hæc omnia, & contemnā.Interea tamē nec ſtudia prorſus omitto nec omnia per quæ publicè aut priuatim humano generi videor poſſe prodeſſe.Oſtēdēt id breui quædā etiā ſcripta noſtra,quæ iterū param⁹.De FLoro tuo manuſſ.quē offers,valdè gratū.multa ſanè reperio,nō animaduerſa Vineto aut Stadio ante me cēſoribus: & reperiā plura, ſcio,ſi auxiliū mihi tui libri.Itaq; ſi cū quāprimū ad me

miſeris beneficio adficies me & poſteros nec id celabo. Vale & fratrē tuū graphiariū amāter à me ſaluta, cū gratiarum actione pro munuſculo nuper ad me miſſo. Lugduni Bat. xvii. kal. Feb. ∞.Iↄ.xxcvi.

Epist. VII. *Antuerpiam.*

Francis. Raphelengio Filio.

Tvas reuerſus vidi libēs: non etiam ea, quæ in ipſis. Lāguorem præferunt, & nauſeam in rebus omnibus ſeriis & honeſtis. Vidi, mi Franciſce, iam olim inſitum tibi hoc vitium: quod ratione & curâ, quæſo te, vince. Iaces, niſi facis. Quid hominis tam propriū, quàm erigi & ſpectare alta? Alta dico, id eſt, quæ ad æthercam illam partem pertinent, cælitùs immiſſam nobis mentem. Hæc colenda. nec poteſt ſine meditatione, ſine actione: neq; iſta, ſine labore. Hunc igitur vſurpa: quicqud reclamet faſtidiēs illud tædium, haud lōgè à veterno. Tu Deo, tu auo, tu mihi, curæ & cordi es: nec

te deſeremus, ſi non te ipſe. Doctoris illius noui diem quòd obieris, benè factum: quòd eum verſu celebraueris, nec malè. Sapientiæ pars eſt leuiter deſipere, & paullum extra viam rectam ire, ad vitãdum violentum aliquem occurſum. Vidéſne vt nautæ vela ſinuẽt & obliquẽt: & teneant nihilominus ſuum portum? imitare. Pietas tibi interna & vera ſit propoſita, Modeſtia & Virtus: in externis, perſonã interdum ſume aut pone, pro re aut pro æuo. Studia tua calere velim (ętas iſta hoc poſtulat) & videbimus quid in rem tuam maximè ſit vnà cum auo. Surge tantùm, & cõfide. ineptias God..... vidimus, & riſimus. quis comprimet Criticorum hunc luxum? Satyra mea frenos non dedit: opus lege aliâ aut rege. Vale. Ex vrbe in quâ tu olim, XVI. Kalend Decẽb. ∞ .IↃ. LXXXVI.

EPIST. IIX.

HENRICO VVILTIO IC.

N. V.

CANTERVS apud me erat, cùm tuas accepi. dicam gratas? gratiſſimas, ita me Deus amet, vel hoc nomine quòd à ſex menſibus primas & ſolas. Et tu de me quereris? bellè. at ego pluries ſcripſiſſe me ſcio (vide an deceat) quàm te reſpondiſſe. Excuſabis non redditas. credo: feramus igitur inter nos & excuſemus, non tam culpam communem, quàm temporum ſortem. Valetudo tua & ſtudia proſpera, mihi gaudio. perſeuera. Nonne apud illum virum es, qui ſæculi decus? vide ne fruſtrà frequenta, audi, diſce. Pollio meus honore ab illo auctus quòd ab illo, iure ante honorem ipſum cenſeat. Scripſi ad eũ, & quàm grata mihi Dedicatio illa, oſtendi. Vos, quæſo, inter vos concorditer & amicè viuite: quia Belgæ, quia ex meâ domo, quia ſacrorum eorundem & ſtudiorũ. Senectus mea, ſi ad eam pertingo, ſolatiũ ſibi ſpõdet in vobis. Sed quãdo videbo? quãdo reditis: mihi placet nõ porrò vos currere, in Germaniã flectere, illinc la-

res. Iuno Iuga vos exſpectat, & quies. Et ſi patria hæc etiã nũc turbulẽta. Sed ſi nõ antè peregrinãdi vobis finis, quã hîc quies, qui finis? Tua ad Noniũ grata, proba. Sed litteras vrge, & ſapiẽtiæ ſtudiũ ne omitte: ad quã metã dirigi velim omnia tua. Infelix ſemper erro, ſi ab illâ aberras. Vt nauis quæ inter fluctus, ſine clauo iactatur, ſic mens, quæ in hac vitâ ſine ſapiẽtiæ gubernaculo. Mores illi plebeij, ſtolidi, vani, ne te inficiãt caue. Alphæus mare Siculũ ſubterlabi dicitur, ſine mixtione vndarũ, ad ſuam Arethuſam: tu per leuitates, per vanitates, ad amatã illã Diuã. Vidiſſe ea vtile, non ſe inſeruiſſe: trãſiſſe, nõ miſcuiſſe. Edidimus nuper Cẽturiã Epiſtolarũ. magni illius viri mihi illic mẽtio, & ſæpius fuiſſet, niſi impediſſet ille vir quem hîc noſti. Scænæ ſeruiendũ eſt quãdiu ego in hoc Theatro. Sed verũ meum ſenſum breui aperiam mágis & diffundàm. Nec vos quidem omiſi, te & meum Pollionem, aut videbitis, aut potiùs iam vidiſtis. Nam libri, credo

allati. Etiam nunc edidi de pronunciatione Latinæ linguæ Dialogum, mihi probum. Tu ſalue, & redi, ſi parenti tuo ita viſum. De Italiâ, nō tibi, non Pollioni noſtro nunc ego auctor. ponite vana cogitationum. XVI. Kal. Maias. ∞.Iↄ. LXXXVI.

EPIST. IX.

I. LERNVTIO S.D.

ITA perpetuus inter nos amor ſit, mi Lernuti, vt cum aculeo diſceſſi à vobis. Curſim, inquies. Quid facerem? aliud animus, aliud res ſuadebat. Vitam meam noſti, & ſcænam cui ſeruimus. Si vnquā aliquid verè ſcripſi, hoc eſt, quaſi anima à corpore, auulſus ſum à vobis. Fuge aliud ſuſpicari in me: quem, culpa tua eſt, ſi nondum noſti. Nam apud amicos nihil me vno ſimplicius: apud alios ſanè ſim quod Vlyſſes. Nónne & aulam, & Etruriam ego vidi? ſed iis non vtor apud ſimplices & candidas iſtas mentes. De colligendis & dirigendis Poëtarum no-

ſtrorum verſibus,ego verò tibi iterum auctor. Famam tuam eum alienâ auctum ibis(quanti enim eſt,putas,illa recti iudicij gloria?apud me, ſuper ingenij aut doctrinæ.) decus itē Germaniæ & noſtræ Galliæ.quarum intereſt, non omnia ingenia intra Alpes clauſa videri. Non exēplum nuperum illius vidiſti,qui Italos Poëtas digeſſit? ſed vellem eius, imò ipſorum cauſsâ, magis cum delectu.Inter noſtros Lotichium amo: Ianum Pannonium æſtimo: Scaligerum patrem admiror. qui ſi felix illud ingenium & inuentionum inuidendum acumē curâ temperaſſet & limâ, coronari contra omnes Poëtas poſſet ab illo ipſo æuo priſco. Hac, niſi fallor, deficitur. nec in edendis quidem eius adhibitum, quod debuit,diſcrimen. Eó ſuaſerim,illius & aliorum optima quęque ab optimo iudice ſeligi.& tu is eris. Reliqua in ſermonem reiicio, qui inter nos proximo menſe. Ita enim cribo ita impero. Venies inquam d hunc Iunium: & iam nunc aures

claudo ad omnem excuſationem. Extra iocum, Lernuti, in hac breui fugacique vitâ fruamur hunc fructũ Ferrum noſtrum in igni eſt. Vale. xv. kalend. Iunij. mille cinq cens lxxxi.

EPIST. X.

P. VILERIO.

SOLATIO mihi anteâ amicorum litteræ, nunc remedio: nec vlla medicina magis leuat hunc languorẽ, quàm alloquia hæc à vobis. A te inter primos: qui me ſeriò, amas quem ſeriò ego amo. Vultum tuum videre nuper cùm Hagæ eſſes, optabam. Fefelliſti. contentus manu ſum, quia ſcio quæ negotia te circumſtent & implicent, atque abripiant ſæpe inuitum. Ego hoc vno felix, quòd meus. Sed nimirum, vt qui ſemel nauim & mare ingreſſi, in arbitrio ventorum ſunt, nec redeunt ad terram, cùm volũt: ſic vos qui in rempub. Tenet illa inuitos: & cùm terram maximè ſpectatis, re-

trahit aliquis æſtus. Atque vtinam tui ſimiles teneat ſemper! Remiges & ſentinatores plerique ſunt, qui nunc ad clauum. Hinc iactatio, & ad extremum, naufragia: niſi ab alto dirigat ille Deus. Inuitatio tua in zelandiam grata, & puto, parebo. non illi alteri conſilio, de Galliâ. Nec vera nego quæ de opportunitate, ſalubritate, & ſuauitate locorum hominúmque narras: ſed peregrinandi mihi nunc vna cauſſa. Valetudo. Eã meliorem poſſe fieri per acidas illas aquas medici ſuadent, & (vt in ſpem noſtram proni ſumus) perſuadent. Tentaſſe quid nocuerit? eo certè animo, vt nihiló abiectior illînc redeam, quã eã etiam ſi omnia ſint cõtrà. Vitam hanc magnifacere Chriſtiani non puto, quem manet vita illa melior: ſed nec abiicere, & remedia ſpernere, quæ data huic fini. Gallia veſtra, ſi Deo ita viſum, ſanum me videat; & exoſculer magnas illas animas, quas ignotas amo: imò etiam, queis ignotus amor. Nam ſi vſquam in Europâ, amicos mi-

vera tui, imò tuipſe. Sanitas tantum ei adſit, quam Deus ille dabit, ſi ſalutare: & in eâdem te Vir amiciſſime ſeruabit. Lugduni Batau. kal, ∞. Iↄ LXXXVI.

EPIST. XI.

HIER. GROSLOTIO LISLÆO.

TANTVM non in procinctu iam eram iturus Vltraiectum, & inde Germaniam? cùm me litteræ tuæ inuenerunt. Dicam gratas eas? non gratior Gratiarum ipſa diua: per ſe, & non nihil à clauſulâ illâ, quæ de Mercero. ille ne illic? hîc mallem: & iam nunc vos inuitem, niſi abeam. In reditu fiet, ſi viri eſtis & tã vicini videbitis & libabitis ſaltẽ oram Batauiæ noſtræ. Mihi valetudinis vnius cauſsâ ſuſceptum hoc iter. imus enim ad acidos, qui iuxta Confluentiam, fontes. Valebo per eos fortaſſe, aut valere iubebo hæc omnia humana. Ad alta illa ibo, nec ibi quoque me amor veſtrum deſe-

ret, qui altè in pectore iſto hæret. ---- θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἔστων. .Lugduni Batauorum, vi. kalend. Maias, ∞. .Iↄ.lxxxvi.

Epist. XII.

Elberto Leonino
Geldriæ Cancellario.

Peccare mihi viderer. ſi expertem te habeam cōſilij, quod firmandæ valetudini meæ cepi. Iter in Germaniam inſtitui ad acidos fōtes: in quo iam ſum, ſed ſorte non nimis fauſtâ. Diſcrimen quidem adhuc nullum, ſed in hoc oppidulo, circumcludor à turmis equitum, quæ in Belgium parantur. Ita differtur mihi via, imó penè aufertur; quia perit opportuniſſima pars anni, & hyemi ſuſtinendæ haud plané firmū hoc corpus. Ambigo an pergam, an ſub tectum me dem, & reſiſtā in aliquâ maritimâ vrbe. ad vos quidem bonâ fide redibo, niſi impediat me, vt vos Iuriſcōſulti loquimi

ni, vis maior. Ego vir, ampliſſime, amorem & officium omne tibi offero, ab animo non ficto: & iure debeo, quia te comperi mei amantem. Vale. Oldenburgi, Non. Octob. ∞. IↃ.LXXXVI.

EPIST. XIII.

IANO DOVSÆ V.N.

OLDENBVRGI, mi Douſa, ſũ. Vbi, malùm, iſtud? inquies. Oppidulum eſt in Vveſtphaliâ, tertio lapide à Bremâ. illic me tenent Equites noſtri, qui loca hæc omnia perſultant. Certè animi pendeo. Properem? cum periculo eſt, nec audet id quiſquam mercatorum. Hæream? tempus mihi labituri itineri opportunum. Quòd ſi diutiùs in his locis illæ turmæ, delibero Emdam redeam, an mari Hamburgum pergam, atque iſtînc Francofurtum. O omnia moleſta in hoc tempore! ſed dij porrò iuuent, adhuc fero, & reſiſto. Apud vos quo loco res ſint, ſcire velim Nam hic quî

inquiram? In Scytharum eremiâ mihi videor, nec inter homines ſatis certò. Omnes hîc Suillij, Scrofæ, Porcij, & vno verbo, tui Hermanni. O Batauia! ô amiculi: vos mihi in mẽte, & ad vos adſpiro. Fontes tamen meos prægustaſſe vellem, quod ſub uereri incipio vt fiat hac hyeme. Videbo, & ſub manu conſilium aliquod capiam, quod te non celabo. Vale; mi Douſa, & lectiſſimæ vxori tuæ ſalutem & oſculum (ita iubeo) à me ferto. In Barbariâ apud Pultiphagos, III. Nonn. Octobr. Iↄ. ꝏ. LXXXVI.

EPIST. XIV.

IANO HAVTENO S. D.

EMBDÆ cùm dies aliquot quieuiſſem, partim recreandi mei cauſsâ, partim quia deerant currus: iter arrapui Bremam verſus, ſed pede purùm fauſto. Oldenburgum ecce vêni (diſtat tertio milliari ab eâ vrbe) & vndique cingunt nos equites peditéſque, qui in Belgium

parantur. Manendum in nidulo illo fuit, aut incidẽdũ in Harpaces illos, quibus nihil eſt ſãcti. Et mehercules de totâ viâ meâ hæreo. ita multa mul tis pericula audio, ita multa ipſe video. Omitto moleſtias, & tædia hoſpitiorum præſertim, quæ hîc pluſquam Germanica. Crede mihi, amice, barbaria nulla barbaria eſt, præ hac Vveſtphaliâ. Cetera Germaniæ ferè vidi. quid dicam? deliciæ illæ locorum & hominum ſunt, ſi cum iſtis comparentur. Et tamen auidè anhelo ad illos fontes. Sed hyems me occupat? & ſi diutiùs morantur hîc equites (pecuniam autem exſpectant, nec, niſi eâ plenè numeratâ, pedem motui dicuntur) fractum meũ iter. Quod ſi fiet, iterùm Embdam conſtitui, & illîc hyemare. nec enim planè diſplicet is locus, & inter ignotos, libellisq; meis & chartis, me inuoluam, ſine metu interpellationum. Sed vos intereà quid? quo loco res publica, res priuata? ſcribe ad me quæſo, & litteras Embdam deſtina: quia in omnem caſum, illînc

ad me vel in median Germaniam facilè perferentur. ita mandaui, & vxor te docebit. Vale mi amiciſſime, cum vxore tuâ & familiâ omni, quã ſaluto. Oldẽburgi: ex harâ, quã hoſpitium appellant. III. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPIST. XV.

IOHANNI HEVRNIO S. D.

EGO, mi Heurni, quod vos medici miremini, viuo. Paſſus enim ea in hoc Vveſtphalo itinere ſum, quæ nemo olim Cynicus aut patientiam profeſſus. Omnia humana mala me exagitârunt, ab aëre, ab àquis, à cibis. Venti & pluuię perpetuæ: cibi, non dicam barbari, ſed vix humani. Valetudinem meam noſti, & quàm ea præcipuè mihi firmanda dilectu dapum. Ecce autem in hoſpitiis (ſic appellabo: & ſi reuerâ rebula illa aut haræ potiùs) primo nitu poculum aliquod obſluſum cereuiſiæ olentis aut tenuis, & ſæpe à recenti coctione calentis. nec r e

cuſare fas niſi elegiſſes expelli. Hic guſtulus erat,& ad ignẽ cum aurigis aliquot aut ſcrophipaſcis eadem illa potio ſæpius iteranda, cùm ſolemni elegantiâ ad ſingulos potus porrectæ manus. interea menſa ſternebatur, (nec dicam de mappâ. noſti)& iã calor meus inhiabat in cibum: ſed heu, primùm ferculum è larido ſpiſſo, pingui, & addo, crudo. O rem mei ſtomachi! quid facerẽ? poſcere aliud nefas. Specto igitur & taceo, & buccellas aliquot panis frãgo. atque vtinã panis! ſed reuerâ mi Heurni ſi colorẽ ſi põdus, ſi totã faciẽ vidiſſes: iubeo tibi peieraſſes, de pane. ater ille, grauis, acidus, & formatus in maſſam quaternos aut quinos penè pedes longuam, quam ego nec eleuaſſem. Plinius mihi ibi in mente, qui de hac aut finitimâ gente ſcribit *Miſeram eam quæ terram ſuam vreret.* ego veriùs, *Miſeràm quæ terram ederet.* Sed vide alios miſſus. Diu exſpectato, ecce tibi caput iam cœnæ patina grandis, plena braſſicæ confectæ. Ea iurulenta eſt (viru-

nem ad vtrũq; latus. iuxta eas vaccæ, equi, vituli: ſuprà, pulli & gallinæ: ſubter (teſtor Fidem) porci. De puluino aut linteis, oro te, noli quęrere mendicorum noſtrorum tegetes lõgè meliores ac puriores, aut centones. Ita per dies totos octo, veſtem non poſui. Iam illud corollarium pulchrum: quòd duas noctes dormiui in apertâ naui ſiue cymbâ, in Hontâ flumine, ſub puro Ioue: ídque cælo pluuio & ventoſo. Poſt hæc tamen omnia, viuo. iocoſa habes: quid aliud mihi libeat Natali die? Nam de morbo abſit vt te conſulam. malè perierit ille in malâ viâ. Tu ſalue. & voueo idem Holmano, Beimæ, Bontio, collegis meis. Embdæ XVIII. kal. Nou. ∞.IↃ.LXXXVI.

Carmen pro Methodo tuâ habes ſed quod non dubiè olebit hanc gentem.

O

Epist. XVI.
Petro Colvio.

APpello te, mi Colui, vltrò. Libet, & vacat: illud ob amorem, hoc ob otiũ, quo præter votũ nunc fruor. Nam hîc (in quo nidulo!) teneor Oldenburgi, inter homines ſemi homines. idque vi ſiue metu noſtrorum equitum, qui circumfuſi. Noſti genus, & quàm nec Muſis nec Mercurio parcant, vtique ſi iis bulga. Iter noſtrum protollitur, & benè ſi non tollitur ſuperuentu nigræ hyemis, quæ & ipſa adequitat. videbo, & quod Deus ille dabit, feram. Salue mi Colui. Vbi dixi, Nonis Octob ∞.ıɔ. lxxxv.

Epist. XVII. *Francofurtum*
Ev. Pollioni.

QVid ais? ſiluiſſe me? erras. Nullas ego à te vidi, ad quas non ſedulò reſponderim, & habui te, mi Euerarde, ſemper inter primas

curas. In languore tuo doleo: & miror quid illud mali morbi, quòd vires tam validè afflixit. Sed ætas tua eſt, quæ facilè reſurget: & ſi quid ſpirituum aut ſanguinis perierit, reponet. Tu modò te cura, ſed ſine curâ: & quidquid Deus ille noſter dabit, excipe libenti, imò & hilarâ fronte. Viuere te vult? velis. Mori? non nolis. Finis & initium noſtri ab illo ſunt: felices, ſi in illo. Σκεύαεια quædam ſumus à magno illo Figulo: quid querimur, ſi fingit nos & refingit? Hæc tibi: & per te mihi dico: qui & ipſe valdè inter imbecilles. Febris quidem nupera vix vitam mihi reliquit: & eam ipſam, præter ſpem omnem medicorum. Baſileam meam placuiſſe tibi, gaudeo: vrbem eo nomine planè dignam. In Gallis nondum γαλήνη: & ſanè doleo Vviltzium noſtrum inuolui, nonnullâ ſuâ culpâ. Vt quid enim deſidet & cunctatur, præter noſtram & parentis mentem? Nam de abſceſſu in Germaniam, ſuaſi pridem. At quod ad te nunc

mi Euerarde: ego de reditu ſeriò tibi auctor: ſiue quia pater ita poſcit (ſcis quid illi debeas) ſiue quia tua valetudo. Amicus hic & familiaris aër, facilè tibi dederit nouas vires. Et quid ibi hæreas? inter bonos & doctos, ſcio: ſed ſine magno tuo vſu. Meta itineris quæ tibi fuit, eam iam attigiſti: nec tu mihi Vlyſſes aliquis eſto aut Philoctetes. Terrent te hæc ambigua? quî magis, quàm nos? Sanè infirmus hic patriæ ſtatus fateor, & qui ſine manu Dei palàm ruit: ſed valdè erras, ſi his pereuntibus, ſperas illîc firmitatẽ. Europæ libertas corruit, ſi ſemel hoc vallum. Ego hoc non ſuadeo ſolùm, ſed hortor: & fac, vt in viciniore te aliquando conquieſcamus. Ἄτεκνον. eſſe me ſcis: tu: & qui alij probi è diſciplinâ noſtrâ, mihi τέκνα. De genere vitæ quod capias, hoc vnum dico, vt nullum. Late nunc & quieſce, donec deſæuiat ciuilis hæc tempeſtas. Plura corâm. nam me ſpero ex primis videbis. Pride. Kal. Mart.

Epist. XVIII.

Francisco Ivnio. S.D.

NOn amore me præueniſti, ſed ſignificatione ſaltem amoris. Quis paulló humanior, te non nouit? & qui nouit, quis non amet At tu tamen affectum in me largiter ſanè declaraſti, cùm epiſtolâ ſuauiſſimè ſcriptâ, tum munere adiuncto quod meritò mihi carum. Monumẽtum enim ingenij tui eſt. parùm illud ad guſtum vulgi, fateor, ſed ambroſia & nectar nobis, quibus paullò acrior iudicij ille ſenſus. Sanè in implicatiſſimo ſcripto vtilem ſubtilèmque operam nauaſti, & lumen prætuliſti locis, in queis æternũ fortaſſe caligaſſemus. Multiplex notitia linguarum hoc tibi dedit, vt talia iſta interpretari noſtro æuo poſſis vnicè, & dixeram pené. vnus. Iam de affectu tuo in Georgium noſtrum quàm mihi ſuaue! Viuit enim in animo meo ille adoleſcẽs magni inge-

nij, magni acuminis, & qui ad ſumma omnia veniſſet, niſi Deus ad verè ſumma illum euexiſſet. Felix, qui ereptus tot inſtantibus malis, & tot futuris. Nam fauillæ huius noſtri incendij ſpargi mihi videntur, & iam ad vos ire, comprehenſuræ (vtinam fallar!) Germaniam totam acri igne. Sed publica omitto. De iis quæ Epiſtolis ad Atticum obſeruatiſſe te ſcribis, & offers mittere: valdè velim. Nunc tamen in aliis curis ſum, vt videbis. Nam, cùm abſoluero, mittam. In tuis ad Curopalatem de Aſpro Turcarum lêgi: addas opportunè notulam è priſcis Gloſsis, Δηνάριον λευκὸν, *Aſprum*. & iterum: Ἀσπρότης, *candor*. vberiùs aliás. nunc ſalue, vir magne: & tui amantem ama. Lugd. Batauor.

EPIST. XIX. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

SPERABAM & aſpirabam ad vos, mi Lampſoni: ſed, heu, ſperabam. Conſilia illa omnia euertit is qui meliùs nobis, nobis it conſultum

Redij,& acquieſco.niſi quòd lepidiſsima tua epiſtola ſaliuam mihi ſæpius mouet, & πτερυγίζειν iterum ad vos facit, Amoris & Venerum ita plenos.O ſermones nectarie, quos promittis! ô fabulæ! ô epulæ! ô iunonem tuam mihi non timendam, quam placem non verbulo vno ſed ocello:Nullo Ioue opus ad iram eius leniendam in hunc Æneam:qui paratus eſt ſatisfacere, & altera tanta ſcribere aut dicere in viros:Viles mihi,&domi naſcuntur tales ſermones. Dic illi, ſaluta, diſſuauia.Quid ais? ſatin' familiariter? non excuſo. talis apud te volo eſſe. Noſter αἰδέσιμος éſtne Antuerpiæ? vbicumque ille meus. Imaginem noſtram mittam breui. quam ſculpi iuſſimus à Goltzio, qui te amat & multum ſapere in iſto quoque genere ait non falsò. Amici quidam in Germaniam, & vltra, me vocāt: ego delibero, caueo nequid temerè.* ζώει δ' μᾶσσον ὄλβος ὀπιζαμένων. Quid ni circumſpiciam? vbique ſunt

** Durat magis felicitas pectorū.*

quæ arceant, quæ alliciant:nec ad guſtum humana omnia, quamdiu erimus in humanis. Contentus ergò ego meo Catone. Tamen Auſtelli nonnulli nos hîc turbant: ſed adhuc occultè.ſi pergunt, & magis ſe aperiunt, mihi quoque ad alia conſilia viam.Politica dogmata pango, ſelecta ex antiquis. Minus gloriæ ea ſcriptio habebit, ſcio: ſed & minus inuidiæ, & fidei pluſculum apud eos, quibus homines magni (vt Poëta ait) *Propter mille annos.* Valetudo vacillat.ſuſtentamus eam quãtum poteſt, remiſſionibus,peregrinatiunculis,& præſertim hortuli deliciis. in quo Leges ecce meas vide. Nam inſerui,vt rideas.Vale.XIII.kal. iul. ∞.IↃ.LXXXVII.

LIPSIANI HORTI LEX.

IN IPSO ADITV, SVB PERSONA

BIFRONTIS IANI. B.F.

Quiſquis es, STA, LEGE, PARE.
IANVS ad hoc limen ſic. EDICO.

K.I. HORTO & HERO *fruēdi tibi ius eſto*
Sedillo ad ASPECTVM; *iſto ad* SERMONEM.
Niſi OCVLIS, *quidquid heic ſatum aut natum ne* LIBATO.
TIRO *eſto*, MANVM *apud te habeto.*
Si effers ad TACTVM *aut ad* RAPTVM:
Verbo dicam te EFFERTO.

K.II. *Sed nec* HERO *vſquequaque* FRVITOR.
Ante SEXTAM *veſpertinam ne* ADITO.
Poſt SEPTIMAM *ne* MANETO.
Horæ aliæ, ad alias illi curas,
Heic cogitat, heic pangit:
STILLVS *heic eſt, Abi* MVSCA.
Quid ſi & CABNA? *Abi* MVSCA.

XIII. SERMONES etiam ne exleges.
IOCARI licet:
NARRARE licet:
ROGARE licet.
Sed nihil SERIVM.
GRATIARVM hic locus eſt.

X, IV. Si quid AMOENIVS tamen in STVDIIS
Inter AMBVLANDVM.
Diſſere, doce, diſce.
Et MVSARVM hic locus eſt.

X. V. Tu qui SERIORVS,
Tu qui RIXOSVS,
EXISTE.
CLVSIVS ego ſum vobis

X. VI. CANIS, præter vnam, EMANETO.
HECVBA, præter vnam. EMANETO.

Habes? hoc etiam.
QVOQVO TE AGIS, TE VIDEO.

EPIST. XX. Hagam.

THEODORO LEEVVIO.

ERGO tamdiu te exſpectamus fruſtrà? non hoc pollicitum, cùm nuperrimè iſtic eſſemus. Præſta age fidem, imò & amorem: & veni

non quia promiſiſti ſolùm, ſed quia cupis. Certè debes. quid iucundius quàm cum amicis verſari, diu non viſis, aut vix viſis? Nam aſpicere & non alloqui, nec videre quidem eſt ſi non fallit ille Sapiens, *Loquere vt te videam.* Verborum ſatis habes, ſi vir bonus es qui ſoles: ſin degeneraſti, nec preces quidem te adducent. Quibus abſtineo, quia amicis ſummum precandi genus eſt, Velle. Ego te die Dominicâ exſpecto veſperè in cœnâ. cum Douſâ & Hauteno. Hæc, vt iuris priſci verbis vtar ſumma dies eſto. Vale & ambula, aut vehere potiùs. Poſtrid. kal. Nonas. ∞.Iↄ.LXXXVII.

EPIST. XXI. *Biturigas.*
I. CVIACIO. Ic.

DIV ſilui, ſed inuitus. Bella hoc faciunt, quæ viam nobis omnem intercludunt, penè & vitam. Ego Germaniam meditabar nuper, & tentaui, ſed non volente Euentu. Nunc huic epiſtolæ ſpem ſe-

cit ad tranſitum Hiero. Groſlotius egregius adoleſcens, & quod inter laudes eius pono, tui amatus & mihi. Vtinam ipſi mihi os illud intueri coram aliquando fas: quod vnũ miror hodie (Scaligerum tamen adiungo) in Europâ. Vidi nuper Iuonis in miſellum Titium. Periit infeliciſſimus hominum, hoc vno tamen felix quòd ab illâ manu: tuâne an Scaligeri, an vtriuſque? Nam præter vos, fallor, aut nemo ſic ſcribat. Excitaſtis ſanè quoſdam, imó non excitaſtis: quia, certum habeo, immorientur ambitioſo illa veterno *Admonere poſſum*, aiebat ille olim ad Galbam, *corrigere non poſſum*: hoc hîc valet. Elogium tuũ quo me conſeſecraſti, legi. & ab amore amplector à iudicio & admiratione (nam & eâ voce vteris) quî auſim? Debeo tibi, Cuiaci, debeo: & falſa in me dictio, *Beneficia tamdiu grata eſſe donec videantur poſſe exſolui*. Ego non poſſum, & quia non poſſum, vt inſani illi amantes, hoc magis volo. Thuanum amo. vbi is eſt? Scalige-

rum depereo . quid agit ? quid non agit? vtrumuis enim poteſt & debet:illud ex voto noſtro,hoc pro æuo. Politica neſcio quæ ego molior,non à me,ſed à priſcis. illorum gnomas filo quodã verborũ meorum necto,& irriſo olim verbo,ferrumino. Vellem quædam de Iunonis filio,qui apud nos : ſed differo, ne differat. Ventura enim hæc ad te quis ſpõdet ? Vale vir maxime. Lug. Batauor. poſtrid. Id. Mart. ∞ .Iↄ. LXXXVII.

EPIST. XXII.

Iano Lernutio.

IMbuiſti me liquore litterarum tuarum ſuauiter,aridum & iamdiu earum ſitientem. Reuixi. Te tuóſque viuere & valere gaudeo: ego quoque vtrumque. etſi iſtud mediocriter. Animus me ſuſtentat, & concepta opinio non fore perpes diſcidium hoc noſtrum. Nónne ab Albione ſpem faciunt albæ

deæ? hîc narrant. Politica etiam nũc me tenent, neſcio an cœptum opus bonâ aui, certè lentâ. Pennas ſuas non habet. quin vellico & carpo eas vndique ex alieno ſcriptorum corpore: eóque res tardior. Quale futurũ opus ſit, nec ipſe adhuc ſcio: & tamẽ auguror, melius quàm laudatius: id eſt, maioris rei, quàm famæ. ſed vos iudicabitis. In Senecã Poëtam haud pauca notaui: quem legi his diebus, & nimis me cepit. vtique Medea & Thebais: quas ſupra omnes alias eſſe, nec eiuſdem vatis, mihi certum. Tu quid cenſes? quid iuuas? nã aut ipſum dare molior, aut ad eum Notas. Idẽ de Liuio. in quo nimia nobis bona. Senecã propriè meũ, id eſt, Philoſophum, præripuit mihi is, cui ego olim Tacitum, vt aiebat. Quamquam non tam ille me abſterret, quàm hic Lutetianus Faber, qui politè poſt illum dedit, & ne quid ſpei relinquat, pollicetur etiam Prætermiſſa. De rebus amici apud Amicum, ſecurus eſto: excipio Fatum aut Vim. Victoriolo

noſtro iàmne melius? ſpero. cauſsâ duplici: quia & ſedes ei pinguior, & in Autumno iam meſſis. Reuireſcite,me amate,planè tuum, & tuũ. Propri. kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPIST. XXIIII.

ÆMILIO ROSENDALIO

VIx legi tuas,& reſpõdi. Quid ais,aut quid cẽſes?iluſiſſe me? Nõ isſum nec qui amo verba,vt ille ait,blandicella. Strictim laudaui te, ſed ex animi mei ſenſu. nec hîc vela te aut excuſa. Diis gratia, ego is ſum & eò veni, vt ſaltim iudicare poſſim de meliore & elegantiore ingenij venâ. Nec tamen feci aut facio, vt te attollam: quin contrà, promouiſſe te cenſe,non perueniſſe. Modeſtia eſt,mi Roſendali, & pudor iſte ipſe quem in te amo,quę ſiſtere te debent in cãdidâ illâ Virtutis & Sapientiæ calce. Si iſta deſerunt,non velis vllis peruenies aut ventis. Peſtem hanc video in ple-

ráque iuuentute noſtrâ hodie, quæ ſimul ſapere cœpit,iam ſapit: & vix limen libauit arcanæ huius domus, putat penetraſſe. Tu caue, quod facis: & ſponſorem me cape feliciſſimæ tuæ viæ,quem anteà in parte ductorem. Seriæ quidem beniuolentiæ meæ hoc ſymbolum habe. quòd tardè ad pleraſque litteras & vix reſpondeo; libenter & auidè ad veſtrûm taliũ, quia nobis ſemel inducti in Viam hanc rectam calcatis eam conſtanter pede recto. Pergite,creſcite,viuite in veſtrũ & patriæ bonum. Fratri vota eadem reddo,quę mihi. Leidę,in hortulo meo, quem cùm voles,vide;propríd. kal. Iul. ∞ . Iↄ. LXXXVII.

EPIST XXIV.

Hadriano Saraviæ.

Certe mihi iucundum fuit litteras tuas,&in iis te reguſtare ex interuallo. Tamdiu cur ſiluiſti? Scire debes me tui & fuiſſe & eſſe,ex quo ſemel te noui, peramá-

rem. Collegæ fuimus,iuncti ſermonibus ſæpe & conſiliis:& vt illa nūc non ſint(Deo viſum aliter)manebimus tamen iuncti animo,optimâ illâ parte noſtri. Diſſident quidem à te,qui mihi aſſident? nihil ad rem. Amare, & iudicare, ego poſſum: nec probo ſanè omnia, quæ fero. Naturâ mitis & lenis ſum vt noſti: nec facilè me oppono,præſertim ſine ſpe vlla profectus. Me & mea, quantum poſſum,compono & curo: publica fateor me nunquam tāgere, niſi inuitum. Perpetuum hoc mihi iudicium eſt, nec facilè vlla Suada aut Sophia eripient mihi hūc errorem. Stoicos illos, quos ſæpe miror, ſcio hac in parte eſſe alios: qui in rem eunt, & vt Poëta ait, ciuilibus vndis ſe merſant. ſed mihi ingenium meum dictat aliud,& inprimis valetudo: quorum neutrum ſuadet mihi trahere hoc iugum. Itaque priuatim amicus eſſe didici, & fidus amicus: iuuare patriam aut rēpublicam, animo & voto poſſum, vix conſilio aut facto. Quòd me in

ea loca inuitas: vellem, ſed valetudo nūc quidem arcet. Videbo quid hæc æſtas feret: animus quidē iamdiu auet videre pulcherrimam & maximam inſularum. Vale. x. Kal. April. ∞.IↃ.LXXXVIII.

Epist. XXV.

Iosepho Scaligero.

ADoleſcens hic cùm ad te iret, mi Scaliger, nefas putaui vt ſine meis litteris. Vtinam ego cum illo! ſed ἀνεμώλιον hoc votum: ita Gallia veſtra, & noſtra itē, turbat. Quis prudens pedem nunc domo? & tamen ardet mihi animus amplecti te ante fatalem illū diem. Si vlla quietis aura adſpirat, certus eſto, nos ad te rectâ. Iamdiu ne publicè quidem nos alloqueris. quid tibi factum? Per Deum noſce te, & ſperne hoc æuum maior hoc æuo. Pungunt aut allatrant? qui? nempe ij qui palum non digni figere præ te in parietem. At nos amamus, miramur, & quicūq; ſumus τοῦ ἀμύμονος πηλοῦ· facturi hoc

æternùm,ita amet me ille Æternus. AdSenecam Tragicum aliquid meditatus ſum. habes. niſi ferre grauabitur hic ipſe qui olim ait fuiſſe tu[9]: & vt nunc per me ſit,rogo. Vale. Lugd. Batauor. XI. kal. Maj. ∞IↃ. LXXXIIX.

EPIST. XXVI

P. REGEMORTERO S. D.

EPiſtolæ ego tuæ πρωθύστερον reſpondebo, & quæſtiunculam libabo quam proponis,ſed breuiter & cum Homero ἐπιτροχάδην. Quid enim hîc vela pandam? hoc ipſum timidè,quòd pedem omnino pono in hanc cymbam. Quæris,an ſapiēti fas aut ius conſciſcere ſibi mortē? Olim id diſputatum: nūc deciſum. & ſcis quid hac in re ſtatuāt religionis noſtræ leges,quas improbè ſolicitemus. Tamen vis aliquid pro veterum mente? diſtinctè & breuiter. Stoicis adhæream: quibus αὐτοχειρία placuit, ſed non ἀθρόως aut ſemper. Cùm neceſſitas ſuprema ingruit;

puta à tyranno aut aliâ vi violentâ, nec mori tibi fas decôrè aut honeſtè: putant arbitrij noſtri eſſe vitam noſtram. Pauculos dies aut horas quid ni præueniam, non metu aut ignauiâ, ſed honeſto illo fine? non, inquam, vt euadam, ſed vt aliâ viâ vadam. Quid ſi morbus etiam vrgeat difficilis, pertinax, & ſine ſpe medicorum? videatur haud improbum, non diu iactari in hoc mari, & tranſire compendio ad portũ. Idem in acerbitate temporũ, & cùm omnia miſeriarum plena, ſine ſpe alleuationis. Atqui durare melius eſt, inquiunt alij: & hoc viri fortis. Nô negamus, vbicũque breue aliquod malũ eſt, & quod habere poſſit medicinam: vbi aliter, ô ignauiam mori toties & non mori! *Rebus ſecundis ſeruare* nos Poëta iubet: ſed non per aduerſa aduerſis. Vt in domo conducticiâ ſi habitem, nihil peccem ſi paullùm exeam ante diem penſionis: ita hîc videtur. ſed videtur: & nihil definio (abſit, abſit) præter definita piis ſapientibúſque viris. In

Thraſeâ noſtro locum hunc magnificè tractauimus, & vt viro illo dignum, quē tamen premimus, quia nimis nos premāt iudicia aut voces calumnioſi æui. An iam nunc non pecco, quòd hæc ἀποφώλια βάζειν? ſed apud te vnum, & ex lege dictâ. Scribis amplius de Galliæ rebus: quæ hercules incertæ, & neſcio an id quoque regnum venerit ad fatalem metam. Nos quieti per illas turbas: nec præter votum etiam moris illius Albionij quem putāt parùm in nos fuiſſe æquum. Adoleſcens quem mihi commendas, ita erit: ex vultu ac moribus iudico mereri. Vale. Lugduni Batauorum, IX. Kalend. Febr.

EPIST. XXVII.

Dominico Bavdio.

Dolorem tuum quòd apud me effundis, gratum: certè apud amicum, & de amico. Collegæ illi meo non ego volo, & ſemper volui? ex animo. nec moror quid

maligni ſuſpicentur aut effutiāt pro ſuo more. Deus, ego, res mihi teſtes: & tempus quædā aperiet quæ nunc latent. Eò dico, quia hæc res ita geſta eſt, vt me celata omnia ſint, & nnnc adeò celentur ab iis qui nihil aliarum rerum me celarunt. Non credunt? eſto. hilum non ego deterior, ſed nec triſtior: qui ſto apud Iudicem, cui nemo mentitur. Curuæ illæ mentes ſunt, quæ de me tam curua. At tu Baudi eſto quod ſēper: id eſt, bonus & volens & æquus in eum, qui talis in bonos. Sed de ſermunculis parum eſt, quos nemo par mihi vitauit, nemo maior: res magis ipſa me angit, cui vtinā à me medicina. Nec de cauſsâ inquiro, quam tu tangis: vulnus ipſum quî coïbit tam grande, tam patens? Auctoritas alterius partis agitur, alterius honor. & ſcis alioqui quàm lenti cedere iſti noſtri. Heu multa in hoc æuo quâ publicè, quâ priuatim moleſta! illud in primis, quòd rebus miſcētur, ſuſpicione aut voluntate vulgi, illi ipſi qui extra res omnes ſe

proiiciũt animi quodã decreto. Talis ego, nec mẽtior. ſed rarũ tamen aliquid in hac vrbe, nõ ſolùm Scholâ, cui Lipſij nomẽ non inſertũ, verò ſiue falsò. Douſam noſtrũ ama, excuſa, & inter plures ſcito eſſe vnũ: aut certè ne dãna (quod in hac miſſione maximè damnatur) inaudtiâ cauſsâ. Ego eum à diebus aliquot non vidi: & me ſubtraho, & manũ cũ Milone haud temerè inſero inter hiantes has rimas, quæ (Deus ita faciat) coîbũt. niſi, quòd ea quæ munus Recturæ & officium amici, mihi imponũt, non deſero, non deſeram, nec cũ offensâ. Salue mi Baudi. III. Non Maij ∞.Iↄ. LXXXVII.

EPIST. XXVIII. *Viennam.*

CAR. CLVSIO.

SCribere me ad te, mi Cluſi, mirum eſt: & non ego, non alius quiſquam id cenſuiſſet, ante menſem. Ipſo enim natali meo XIV kal. Nouẽbr. acris & feruidá febris me inuaſit; quę corp⁹ per ſe haud validũ

ita duos menſes penè afflixit, vt omnium iudicio iam in ipſo Fati limine ſtarem. Viuo tamen clementis Dei beneficio palàm ---- θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας. Meas accepiſſe te gaudeo, & quæ in Senecam adiunxi. Ea nata mihi ſubitò, nec otium habuiſſe aut animum plura exemplaria conferendi, tute facilè vides. Gratum mihi quòd excerpta tui codicis miſeris, quæ inſpiciam opportunè. Lapidem Ancyranum accepi. & iam antè habebam deſcriptum à Buſbequio: ſed tamẽ gaudeo firmari eius fidem & induſtriam alterius etiam deſcriptione. Nam tua hæc, parum aut nihil mutat ab illius. Vſui ea nobis in volumine Antiquitatum Smetij (vbi crebra tui quoque mentio) quod hîc edimus elegãtibus typis, nec ſine publico, vt ſperamus, bono. Vnde vos illud nacti? inquies. Dicam quod rideas, Prædones à prædonibus. Milites, inquam, noſtri in tumultu hoc Belgico res Marci Laurini diripuerunt, inter eas, hũc Theſaurum. Centurio qui habuit, in An-

in Angliam vænalem detulit: emerunt illîc Acadamiæ noſtræ (cùm caſu pro Legatis adeſſent) Curatores. Ego auctor diuulgandi, & adiutor. Auctarium enim addidi Inſcriptionum aliquot, quas Smetius aut non vidit aut omiſit. Vtinam tu propior nobis fuiſſes! nec enim dubito, quin iuuare largiter potuiſſes, & bonam ſymbolam conferre ex ære quod peregrè collegiſti. At nũc ſerum. nam liber lucem iam ſpectat. Quòd deſides, me cruciat: & vtinam agere ac peragere tibi fas vtiliſſimè cœpta! Dacia non miror ſi te trahit. me quoque, ſi Deus meus pateretur, inprimis delectaret ea loca luſtrare, quæ trita ſcio veſtigiis Romanis. Quot illîc lapides & monumenta priſca! Lazius me docuit, qui multa adfert: nec adfert ita exſcripſit parum fidé aut curioſè. Nos etiam nunc in ſpe de Irene. Illa quæ Albioni præſidet, legatos miſſura, imò iam miſiſſe dicitur ad Principem ſcuti equeſtris. Tu quid ais? diffidis. Ego illud cogito, *Optare liceat, ſi*

potiri non licet. Illi, Viro Vincentio Pinello cùm ſcribes, quæſo te, ſalutem ei à me dicito, ignoto de facie, non de famâ. Amo virum, magnũ merito apud omnes magnos. Idem te rogo de Hier. Mercuriali, quem Felicitas mihi dedit vt coràm etiam Romæ noſſem. Vale. Poſtrid. Id. Ianuar. ∞. Iↄ.LXXXVIII.

EPIST. XXIX.

IOHANNI ARCERIO.

LITTERÆ tuæ honeſtiſſimi amoris indices, mi Arceri, an gratæ mihi fuerint ne quære. Gratiſſimæ, & in iis ἀφελότης illa tua & candor, quẽ haud minus quàm doctrinam amo. Pauci hodie tales. & pleræque, quod doleo, σκολιαὶ aut curuæ mentes. De morbo meo & eius grauitate nihil vanũ audiſti. Peniſſimè factum (cum Plauto meo loquor) vt irem ad beatos. Sed tamen viuo, imò & Dei benignitate meliuſculè etiã habeo quàm ante mor

bum. Quòd autem rogas vt te quoque in cohortem meam adſcribam amicorum, fruſtrà rogas: quia reuera iam adſcripſi. Notitia mihi aliqua tecum dudum fuit, & nuper inſtituta etiam amicitia, idque in ſacrâ menſâ: nec violabo, quamdiu me violenta illa dea non violabit. Spondeo. & arram velut pacti huius mitto ſyntagma noſtrum ad Senecam, haud magnæ rei aut molis, in quo tamen (niſi mea me fallunt) non vulgariæ aliquot Notæ. Vale mi Arceri, & vxorē tuam à me meáque ſaluta. Leidæ. Kal. ipſis Ianuar. quas ſalutares tibi precor & fauſtas. ∞.Iↄ.LXXXVI.

EPIST. XXX.

MARTINO LYDIO.

AVDIVI, mi Lydi, ex viro amantiſſimo vtriuſque noſtrū Eilardo, de triſti caſu qui te opreſſit. Vxorem amiſiſti: id eſt conſortem vitæ & ſociam triſtium lætorúmque. Scio, quamuis firmus es & in

rupe diuini verbi innixus,tamē quati ſubinde animum & vacillare in tam magno ictu.Cui vt reſiſtas,non aliò quàm ad te,te voco mi Lydi: vt cogites quam perſonam ſuſtineas, &quod munus in hac militiâ impoſuerit tibi noſter Imperator. Nempe diuini verbi doctor es. cui cùm proprium firmare alios,&ab hac vitâ cogitationes ſeiungere & euocare ad illam æternam quî conuenit vt tu iaceas ob caſum,quem fateare neceſſum eſt ex tuâ & ſacrâ doctrinâ adeò non ſpernendum , etiam optandum? Mortua tua eſt. hoc interpretor,deſiit peccare,deſiit iactari,deſiit miſera eſſe. Mortua eſt: ſed addo,in Fide. hoc interpretor,abiit ex vmbrâ hac vitę, vt ad veram veniret: tenebras reliquit,vt ad ipſam lucem : homines,vt ad Deum. En mi amice,quàm beatè illi factū , & quàm meritò caſum hunc non lugeas,ſed ames, ſi amaſti illam.Tamē homines ſumus,fateor, & vrit illud Auelli.Soletur te,quod non in longum. Paucorum dierum,menſium,

annorum via & vita noſtra eſt,& fruemur beatis illis animis haud ex longo interuallo. Iſta breuiter, mi Lydi,ad te volui,&, pro amore noſtro mutuo,debui. Nam alia de litterulis,nunc non adiungo (ne Muſicam in luctu:) hoc tantùm,ita me vel valetudine vel occupatiunculis diſtineri, vt vix par ſim emoliendis iis quæ cœpi,nedũ vt ordiar noua. I. Druſium collegam & amicum meum veterem quæſo amanter ſaluta. Quî enim ſcribam? auocat lator. xv. Kal. Septemb.

EPIST. XXXI.

Abrahamo Mylio.

Litterę tuæ quomodo mihi non gratæ? Adfectus in iis vndique elucet: ſed vereor,vt adfectus. Pro ſcriptis meis & pro famâ pugnat: ſed rem audi, amanter magis quàm prudenter. Quid enim acri hoc amore tibi vis? probare me aut mea iis qui non probant? fruſtrà. & hoc eſt quaſi cibum aliquem conciliare

illis,qui abhorrent. Vt palati inclinationes quędã ſunt,quas haud mutes:ſic iudicij. nec in probando minus differimus,quàm in agendo. Vt hæreã in hac ſtili lineâ : age,quis inter veteres & inter nouos, eâdẽ ratiõne ſcripſit,aut ſcribit? Similes fortaſſe aliquos reperies, & id ægrè: nullos pares. Natura in corporibus rarò hoc commẽta eſt, vt vel ab eâdem parente fætus aſſimilent: vis tu à diuerſiſſimis ingeniis ſtilũ? Quod ſi ille variat:neceſſum eſt & iudicia. quia quiſque optima aſſequi, aut certè ſequi ſe, cenſet. A fronte ingenij interno, Myli, iſta ſunt: & diffuſa oratio,ſtricta; læta,ſeuera; quemque delectat aut indelectat,vt quiſque eſt talis. Hinc nationes olim totæ diſſederunt de optimo genere dicendi : & noſti oratores Atticos, Aſiaticos, Rhodios: quid miraris homines ſingulos? quid hoc æuo? cùm imperitiſſimus quiſque, audaciſſimus,& iudicij hunc calculũ ſibi ſumit quilibet è litterariâ plebe. De eloquẽtiâ iudicant, qui non dicam

cuius coloris illa ſit neſciũt, ſed vix Latina lingua. Itaque Myli non tu, non ego, his ſermonibus moueamur: & de Apellæis iſtis lineis Protogenes aliquis iudicet, nõ qui auerſi ab hac arte aut Muſâ. At Critica noſtra non effugiunt etiã κρίσιν. gaudeo, & ideò ſcripſi. Præter naturam cuiquam hoc videatur, at nõ meam: qui tam libenter iudicor, quàm iudico ipſe. Cur in tam libero ſcribendi genere non liber cuique ſenſus, diſcenſus, imò & lingua ſit? Liuor modò abſit & malignitas, quam odiſſe me, cum Homero, fateor——
——* ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσι. Sed in eo ſuaues, quòd Orationes me negãt ſcribere. Vellem dixiſſent, edere: agnoſcerem, & cauſſam darem cur laudem non quæram in hac arenâ. De ſcriptione quis abnuet, qui vel puerum me nouit? Iactantiam omittamus, ſed audi ſimpliciter. hæc palæſtra mea vetus eſt, hoc ſtudium quò vſus me duxit & natura. Vix duodecẽnis orationes ſcripſi, habui: pueriles ſcilicet ſed quas grauior etiã ętas

* æque atq; Orci portas.

laudaret in illâ ætate. Nec deſtitī poſteà: & credo me ſpecimen etiā dediſſe in Batauo hoc ſolo. Improbulum aliquid addam. ſi ſtadium iſtud eloquētiæ aperuiſſet mihi mos mei æui, decurrere id auſus eſſem cum nōnemine priſci æui. Nec verbum vltrâ addo. erubui. Tu vale. Lugd. noſtræ. Kal. Iuniis.

EPIST. XXXII. *Coloniā Vbiorū.*

CHRISTOPHORO PLANTINO S. P.

IN curâ de te fuimus, mi Plātine, ob tempeſtatem quæ præter anni tempus ſub diſceſſum tuū exorta. Venti quidem proſperi, ſed violenti, grandes. Deus faxit, vt breui audiamus fuiſſe, ſine tuâ noxâ. Imbecillitas etiam corpuſculi tui nos torquebat, timentes vt parum eſſes ferendæ agitationi inter vndas. Solatur me vnicè tuus animus, magnus ille ſemper, & ſe maior, vbi diſcrimen. Apud te, vt volumus: apud me, vt poſſumus. Nā morbus meus

non deſerit etiam hanc materiem, & ignis ille interior in eâ lentè ardet. Suſtentamus tamen, & corpore atque animo repugnamus. Typographia bono loco. operæ modeſtæ. nos Tranquillũ daturi videmur cîs paucos dies. Nam de Thraſeâ (etſi bona pars iã parata) tardamus, offenſiuncularum quarundam metu. etſi non negamus multa iis ineſſe, quæ non ad famam meã magis, quàm ad publicum bonum. Videbimus porrò, & ſtatuemus. Franciſcus tuo-meus rediit ante biduum, mihi quidem valde gratus. Litteræ quas ad me téque adfert, teſtimonium de ingenio & moribus habẽt valdè honeſtũ. Qui hæc dedit, ſeruet quæſo augeátque. Sed eo quid fieri vis? hîc habes, an euocas ad te? Si hîc: dabimus operam ne otio abutatur, & vt id locet in ſtudiis benè cœptis. Si illuc traducis: (nec id fortaſſe, vt tẽpora ſunt, abs re) tua hæc cura, vt collocetur apud eos qui iuuẽtutẽ benè & perite formãt. Scis quid in ſermone ſuaſerim Plura hic

nõ innouata à tuo diſceſſu,qui nũc me ſanè mordet.Ludouico Pereſio amico noſtro & M. Varroni,item Xumenio, Metello Sequano à me officioſam ſalutẽ nunciato. De rebus tuis & conſiliis expecto auidè. Vale ego alter.Lug. Bat.iv.kal. Sep.

Epist. XXXIII. *Lutetiam.*
Theodoro Marcillo.

CLarvm inſigne beniuolentiæ in me edis, Marcili,litteris vltrò & tam amãter ad me ſcriptis. Quæ ita gratæ mihi ſunt, vt velim omnia quæ publicè ſcribo. Nam quòd tu me ames,æſtimes,quî non amã?Ingenij tui fætus vidi,noui eos qui te nõrunt:in illis omnia erudita, bona legi,& ab iſtis audiui. Hæc de te *παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα πιστῶς*.---Nam in me,vereor vt tu& tua Gallia parũ veri. Ab amore vel ab humanitate effuſæ illæ laudes ſunt ; quorum ille in te nuper natus , hæc à veteri æuo inſita pręter omnes gentes huic genti. Error iſte eſt,error:

ſed amicus,& neſcio quo modo ſapientiſſimo cuique etiã gratus. De tuâ meâque patriâ quæ auguraris, vtinam ne tam certa! Iactamur,imò mergimur, niſi quid adiuuat ſupera illa manus. Arcturus tuus turbat, & rex quiſpiam etiam ab Arcto: qui clauſo freto, minatus nobis nuper miſerrimam omnium mortem, Famem. Quid cenſeas? niſi in totâ Europâ, ſed non ſine ſonitu,inuerti orbem hunc rerum. Id ego video & fero: non ſolùm præceptis ab arcanioribus libris firmatus, ſed malorum vſu ipſo,qui in animo iſto genuit callum. Valetudo noſtra anceps,propior tamen bonæ. qualem tibi longùm, lõgùm, mi amiciſſime Marcili,(is mihi deinceps eris)opto. Lugduni Batauor. IV. Kalend. Iun. ∞.IↃ.LXXXVII.

EPIST XXXIV.

PAVLLO MELISSO S.D.

Certè poſtremæ tuę mihi traditæ, vnà cum Exſequialibus quæ feciſtis

pie & legitimè Principi Anhaltino.
Tot aliis tuis quid factũ? illud, quod non inſolẽs hoc æuo, abiectę credo aut interceptæ. At carmina illa veſtra me recrearũt, tua inprimis, ſanè docta: ſed & F. Iunij, quem ego neſciebam harum etiã eſſe Muſarum. Ille autem eſt in primo choro. Stenius etiã veſter adprobus. Quid dicam? Aonij illìc mõtes, & niſi Douſa vnus vetet, nobis luridæ, imò Stygiæ paludes. Quidni ſic appellem, per funeſta hæc bella? Nos tamen obduramus, colimus, & vi quâdam retinemus abiturientes illas Diuas. Iuſtitia minatur: cuius (hoc quidẽ loco) præſes, abit & deſerit Donellus. nõ ſpõte miſſus enim eſt à Scholarchis, cauſſis quas nõ dicã. Sed de Pronũciatione etiámne vidiſti? gaudeo magis, ſi apertè mẽtẽ explicares & aut conſenſum in ea re mecũ aut diſſenſum. Nam nũc quæ loqueris, meræ mihi ambages. Hortenſius non ſum, nec Sphyngem accepi quæ adiutet. De poëmatis Bargæi monui Plantinianos. aiunt ſe

miſiſſe,& in vaſis incluſa, quæ ſunt nunc(eſſe certè debent)Francofurti.Baronem Serotinum vidi;ſtellam verbo dicam, Germaniæ veſtræ. Iani Gulielmijpoëmata,premis, an edis? Neutrum ſuadeo, quia incertū mihi an pro ceterâ eius famâ. Tu diſpice & tui amantes nos ama. Lu. Bat.kal.Iun.ↀ.ꟾↄ.LXXXVII.V.Nob. Othonem Grynardium ſalutes à me velim.

EPIST. XXXV.

IOSIÆ MERCERO.

LIsLÆVS apud nos fuit:cur nō vnà tu? Bella occaſio erat: quā vereor vt nūc amiſſā, fruſtrâ poſtea requiras. Atqui, cùm illîc ſis,Batauiam te noſtram & in eâ Lipſium non videre dedecus ſit noſtrum mi Mercere,me coniungo. Non enim tanti ego tibi. Nec crede hanc eſſe ------* δολιχὴν ὁδὸν ἀργαλέην τε: diei vnius res eſt, cùm leuiter fauet ventus. Sed, ſpero emendabis. Noſtrâ ad.Senecam Tragicum iam mitto.

*longā viam difficilémque.

quid cenſes? & an non mecum facis in iudicio illo quod de ſcriptoribus feci? Nam * τυφλὸν ἔχει ἦτορ ὅμιλος ἀνδρῶν ὁ πλεῖστος, ait Pindarus: non etiam tu. Profectò ſi conſideras, Thebaïs illa, Thebaïs, * ἐξαιρέτως pulchra eſt: & quoties lego, * σέβας μ' ἔχει, vel potiùs, * ἄγει. Nemo vatũ viſus mihi tam altè, & tam feliciter volaſſe. *Iuonis Villiomari* in Titium ante paucos dies vidimus. Neſcio an recens lectio me ita ceperit, ſed nõ videor ſcriptum bellius legiſſe à multis annis. Non decima illa Muſa Plautus poſſit aliquid magis Muſæum. Sed dic ſodes, quis ſcriptor? Non enim ille falſus Iuo.

* cæcũ cor habet pleráque hominum turba.
* eximiè.
* venerationem habet.
* ſtupor

* Ψεύσομαι, ἢ ἔτυμον ἐρέω. κέλεται δέ με θυμός Scaliger noſter eſt, lumen illud & columen litterarum. Non diuinaui? Quæ tamen ibi correctio inter baſilicas videtur,

Diſcit ab hirſuto iaculũ torquere Capellâ

nondum mihi proba. Nos aliò lõgè ducimus Iuuenalis eos verſus. Sed hæc talia (Deus faciat) ali-

* Mentiar, an verũ dicam. iubet me animus.

quando coràm. De patriâ, valdè
πλάνης, mi Mercere, noſter hic
ſtatus. Mihi parum certum eſt hîc
manere, imò certum non manere,
ſi hæc manent. Turbones nimis
multi: vtinam vnus aliquis, qui ſub
Hadriano! Sed tu vale, & nos ama.
Lugd. x. Kal. Oct. ∞ .Iↄ.LXXXVII.

EPIST. XXXVI. *Baſileam.*

IANO DVYSTIO.

SI vlla res me delectat, mi Duyſti; ea eſt, cùm vos tales video, qui me audiſtis. Amãtes mei, æſtimãtes ſuprà quàm meritũ fortaſſe eſt: at non ſuprà quàm vos decet. Tu inter eos inſigniter gratus: cuius beneuolentiæ in me, iudicij apud oẽs de me clara in litteris tuis video ſigna. Perge verò, amare inquã nõ tã me quàm ea quæ cenſes in me, Virtutẽ & Doctrinam: quæ te clarum aliquando efficient, & mihi certè effecerunt iamdiu carum. Studium tuũ cognoſcendi, &

men me recreat & diffundit. Sed coërceo exſilientem animum, te rogo, vti in me ſis quem oſtendis, certus à Lipſio eadem tibi fore. Lugd. Batauorum kal. ɪↄ.ʟxxxvɪ.

EPIST. XXXVII.

DIONYSIO GOTHOFREDO.

Brederodivs noſter, dum advos iter adfectat, deſiderium & memoriam mihi excitauit tui. Meritò te amo, qui iam dudum me & id oſtendiſti non vno ſigno. Scripta tua, quæ in publicum elaboraſti, nobis grata, tibi honeſta. & in ſimilibus edendis vt perſeueres, te hortor. Vides langueſcere Galliam tuam, & ponere paulatim ardorem illum diſcendi, docendi, ſcribendi. Vos pauci è ſubſidio adeſte. Malum illum deum & ἐμφύλιον ἐνυὼ abiſſe à vobis, gaudeo: vtinam & λιμός: quod, vt hæc tempeſtas anni eſt ſpero. Nos peſſum imus: aut valdè fallor: nec ſuſtentat ſcirpea illa, quam

induximus, ratis. Fraudes, inſcitia, calor, quid non corrumpunt? Fuit apud nos nuper Paulus Stephanus Hen. F. mittis animi adoleſcẽs. quod velim patri nuncies, & à me ſalutes. inprimis autem Caſaubonum, eiuſdem, vt audio, generum, cuius ingenio & creſcenti famæ valdè faueo. Placent nimis ſcripta eius quæ vidi. Cetera à Brederodio noſtro audies: quem vt commendem tibi, à ſe commendatum, non laboro. Tamen vno verbo id facio, ſed ſeriò prorſus. Vale V.C. & me ama. Lugduni Batauor. Ibid. Sextilib. ∞. IↃ.LXXXVII.

EPIST. XXXIIX. *Antuerpiam.*
FR. RAPHELENGIO Filio.

SI paullò tardiùs, mi Raphelengi ad litteras tuas reſpondéo, non miraberis ſi me & te videbis. Me: qui ita cottidie interpellor & occupor, vt omne tempus ſermonibus aut colloquiis penè dandum, ſit exiguum aliquod meditationi aut ſti-

lo ſuperſit. Te: qui ipſe in hoc largo otio, in flore ingenij, aut ſpiſsò ad nos ſcribis aut ſiles. Et tamen ſcito adfici nos tuis litteris, & hærere in iſtis medullis ſemel conceptum tui amorem. Poſtremæ tuæ me recrearunt. in quibus omnia beniuola in nos (de quo numquam dubitaui: nec aliter tibi facere fas eſt) & de te ipſo plena bonæ ſpei. Vitia vides mollioris illius præſertim & reſidis animi: quem vtinam, vtinam, ſemel excites & erigas, mi adoleſcens, non tam citò relapſurum. Contemni à te humana, gaudeo. quæ me quidem auctore pedibus etiam trahe. ſed ita vt contēptus iſte ab alto quodam animo ſit, non qui ipſus ſe contemnat. Pars illa ætherea in te viuat & vigeat: cetera illi ſeruiant, ſed non vt cum illis ipſa. Hoc modeſtiam aut ſapientiam cenſes, iacêre? nihil agere? ad nullum vitæ genus collineare? Ignauia eſt, magnorum etiam ſæpe ingeniorum peſtis. *ſubit enim*, vt ille inquit *inertiæ ipſius quadā dulcedo, & inui-*

quæ modico velo legit litus. Eminentia feriunt procellæ. Hæc cogita: & illud inprimis, vt attemperes te ad conſilia aui tui ſiue iuſſa. Quis illo tui amantior? quis vſu rerum peritior? nec puta prudentiam omnem à litterulis manare aut neſcio quâ hac doctrinâ. Telum ea & adiumentum acre, fateor: ſed non ſola.

Tua in Senecam mihi proba ſũt quĩd ſi aliud tale in aliũ oratorẽ ſiue poëtã Elige. Quæ conferre cœpiſti cũ Ortellij noſtri libro in altero Senecà video non mala eſſe: cupio vt perſeueres, & vt quemque librũ abſolueris, ad me mittas. Ego his diebus Controuerſias contuli, & repperi haud pauca Cenſoribus non viſa nec Romanis nec Gallicanis. Res noſtræ fluctuant, & turbat vicinum mare: nos illi (Deo hoc debemus) qui ſolemus, inconcuſſi. Vale mi Raphelangi, & ſi me amas, te ama. Lugduni Batauor. proprid. Kal. Septemb. ∞. Iↄ.LXXXIIX.

EPIST. XXXIX. *Marpurgum.*

NICODEMO FRISCLHINO.

SEROTINAE tuæ ad me litteræ, tamẽ gratæ: vel quia tã amãter ad amandum prouocas, vel quia communicas iis rebus quæ in Germaniâ geruntur. Quam terram velut alteram parentem (origine enim nos Belgæ inde) iure diligo, atque eò magis quòd benigna ea nutrix mihi per aliquot annos. Statueram reguſtare liquores eius, & in itinere medio fui: reppulit me aduerſantis Fortunæ velut ventus. Ergo nunc iterum in aquosâ Batauiâ meâ, mihi tamen carâ, quia carus ego illi. Cum Cruſio tua liticula nonnihil me cruciat, nollem in hac paucitate eruditorum eos inter ſe---- * ἀντιβίοισι μαχέσασθαι ἐπέεσσι. Sed tamen, libere dicam, & ſi ætate ille grandior, tu mihi in hoc certamine Achilles, ille Troilus videtur. Plus virium in tuâ haſtâ, imò & cauſsâ: ſi tamen eam per calorem & immodeſtiam (quod ſpero longè à te eſſe) non corrumpis. Ego miror homines eſſe qui plus

* aduerſis ſermonibus depugnare.

Grammaticorum præceptis tribuãt quàm illis per quos Grammmatici viuunt. Mihi probum & rectum eſt, quicquid proba &, priſca illa ætas ſcripſit, & ſi Grammaticorum omni cohorti aut non lectum aut neglectum. Tamen Cruſiana illa nondum vidi, & ideò iure amplio, ne audiam illud, μήδε δίκην. Te amo, & ſaluere iubeo, & crebrò terrere. hoc litterarum iter. Agere te Marpurgi gaudeo, apud Principem, qui ſapientiâ Germaniæ princeps. Vale. Lugd. Batauorum. VII. Non. Ia, ∞ .Iↄ.LXXXVII. ſtilo noſtrate.

EPIST. XL.

Francisco Nansio. S. D.

EN habes Nonnũ tuũ, quem remitto lectum à me cum voluptate. Ipſe poëta mirificus (vt res quidem illa & verſio patitur) & tu Cenſor, in eo emendando. At defectus quos in eo ſupples. iam non defectus: cùm tam felici & pari venâ carmina addideris tua, nec tua, Nonnum enim totum ſpirant. quẽ concoxiſti. Perge, & ede. ego ſua-

deo: quem ſcire debes tui amantem eſſe. Prid. Kalen. Iunij. ∞ .IↃ.LXXXVI.

EPIST. XLI.

ABRAHAMO ORTELIO.

THESAVRVM abs te, mi Orteli, vidi & in parte legi: verè Theſaurum. Condita in eo habes, quicquid Græcia aut Latium habuit, in eâ quidem argumenti parte. Placet materies, ordo, induſtria: illa vtiliſſima, iſte facillimus hæc ſumma. iam præloquia illa & velut lumen operis, quid? bona. Bochij veſtri & Vackheri verſus laudabiles: quod ex vngue illo viros puto, & gratulor veſtræ vrbi. Quæ iamne reſpirat? Diu faces vobis premit atra famelica illa Diua: quam pellet, niſi fallor, nata mox Copia pleno cornu. Deus faxit! ciues enim certè amamus, & quidquid Belgarum eſt, longè ab odio quod factio gignit. Bizantina Imperatrix (Irenem dico) quando ad nos? heu, tarde. nec viá video: niſi quia Deo, cùm volet, *

ἅπαν

* ἅπαν ἄπορον πόριμον, Cratoné medicum abiiſſe audio, & doleo. amauit me vir, ego illum. At nos manemus, in extremâ velut Vitæ lineâ ſtantes & animo duntaxat, non corpore, fortes. Politica noſtra pergunt, ſed, vt familiaris poëta meus loquitur, teſtudinem gradum. Ita ſæpe interpellamur ab amicis, munere quod ſuſtineo, à morbis. Fero omnia, & in te pectore æternum. Vale. Prid. Non. Iulias. ∞ I϶,LXXXVII.

* omne inuium, peruiū.

EPIST. XLII. *Erfordiam.*

MATTEO DRESSERO.

ETIAM NE ex diſſitis illis locis aura ad me beniuolentiæ? etiā. & ſpirat ea ſuauiter in tuis litteris, quas ante paucos dies accepi amoris & honeſti iudicij plenas. Vtroque gaudeo, & ſi illo magis quàm iſto: quia riuus hic ab ab eo fonte. multum me æſtimas, quia multum amas Et verò iam pridem inter nos co-

gnouimus, cum in Germaniâ ve-
ſtrâ aliquamdiu lenæ, agerem, & ad
meliores artes præirem iuuentuti.
Tunc (memoriâ teneo) coitum in-
ter nos fœdus amicitiæ, non niſi no-
biſcum morituræ. Perſeuera: ego de
me hunc affectum tibi ſpondeo εἰς
αἰῶνας. Quem vtinam tempora & res
noſtræ ferrent, vt aut præſentes, aut
certè vicini magis oſtenderemus!
fruerer te non ſolùm cogitatione,
ſed etiam poſſeſſione, & manum
iniicerem in ceruices tam amicas.
Fata negant. nec aliud relinquitur,
quàm arcta & arcana illa animorũ
coniunctio: quam magis magiſque
ligemus per epiſtolarum hæc vin-
* A pro- cla. Verba iſta ſunt, fateor: ſed * ἀπὸ
fundâ βαθείας ψυχῆς, & re comprobanda,
mente. cùm res ſe dabit. Salue Vir eruditiſ-
ſime. Lugd. Batauor.

EPIST. XLIII. *Patauium.*

EVER. POLLIONI.

ITALIANE te tenet? præter opinionẽ meã, fateor: & tamen gaudeo. Quî non amem illum locum in quo iucundiſſimè viximus ipſi olim: qui ante nos, ſedes tot illuſtrium animarum? Sanè amo, & ſi adire aut peregrinari in eo diſſuadeam repugnem interiori meæ menti. Tamen tardè nec libenter conceſſi hoc tibi quid mirare, ſi timidus amor eſt: ſi iuſta etiã mihi cauſſa timoris? eò magis quia gentem & loca illa penitius paullò introſpexi. Ad Lanoium quæ ſcripſerim, legiſti: crede non ſcripta ea animi cauſâ. Mare, mare, nauigas & id ſcopuloſum: caue ne obhęreat alibi iſta ratis. Cautè inter captatores homines ambula, te cela, linguam preme, omnia proba & ſi non probas. Certamen aut diſſenſus omnino tibi cauẽda, & vt feliciter hoſpitẽ agas, age ſeruum. iactantia aut libertas nobis ſeruentur. nobis etiam omnis tuus amor, caſtus, purus, & nequid delibent ex eo obſcœnæ illæ aues: Quantumuis formâ aut plumis blandiantur, ah fuge. aut po-

tius pugna, quod dicitur, περὶ κρεῶν. Reuera de illis agitur. Præſidium tu in motu ponis, & quod nuſquam vt ais, figes pedem, malo nuſquã oculum, inprimis ne animũ: & vt ille ſemper munitus ſit in eiuſmodi occurſus aut aſpectus. Hoc tamen ſuadeo, vt vidiſſe Italiam ſatis habeas hoc quidem tempore: non placeat tibi pernouiſſe eam aut inſediſſe. Viros magnos regio fert, ſcio: ſed ſepoſitos aut ſubductos. & vt promppti ſint, vix per illa diſcrimina adeundos. Minus mihi ſape, & diutiùs viue. Quibus nunc velim te innoteſcere, paucos noui. Anni octodecim ſunt, cùm Italiam ego reliqui: & qui tunc vigebant, pleroſque ex iis reliquit vita. Ad Hier. Mercurialem litteras tamen dedi: virum probum, candidum, illuſtri doctrinâ & famâ. Bononię opinor nunc reperies. Romæ eſt Fuluius Vrſinus, cui ſalus à me fortaſſe tibi dederit admiſſionẽ. eſt ibidem Latinus Latinius, ſi tamen viuit, probiſſimus ſenum quos ego noui & omni litteraturâ inſtructus,

Eum quoque à me ſaluta. Reliqui è grandibus ſunt, ad quos te non mitto: qui rem, vt opinor, quæris, non ſplendorem. Quod ſupereſt, Deum, vt Comici verbo vtar, animitus rogo, cautam circumſpectâque mentem tibi det, & auidam ad tuos redeundi. Vviltzium meum ſi illic eſt, à me ſaluta. à quo iam pridem nihil audire me. ſed cohibeo. Tu vale. Poſtrid. kalend. Septemb. CIↃ.IↃ.LXXXIIV.

EPIST. XLIIII.
PETRO ALOSTANO.

DOVSA meus ad vos venit, & eſt in quo operâ tuâ ei opus quam vt benignè, & vt ingenium tuum eſt, comiter illi exibeas, te rogo. Reſpub. noſtra quo loco ſit, vides: & quo perduxerint nos acerba quorundam conſilia, nec percocta ſatis ad Prudentiæ ſolem. Hinc immites iſti fructus. quos ciues illi veſtri numquam guſtarunt te regente. Vtinam & nunc (tibi

hoc, nec tuâ cauſsâ dicam) eiuſmodi aliquot ingenia nobis ad clauum! facilè ſedarent hi fluctus. Niſi fit, mergimur, Aloſtaue, mergimur. Deus iuuet, & te Vir Clariſ. ſeruet. Poſtrid kalen. April. ∞ .Iↄ LXXXVII.

EPIST. XLV. *Burdigalam.*

MICHAELI MONTANO.

SCRIPSI ad te ante menſes, & vt tempora hæc ſunt, ſuſpicor non vanè, parum rectè eas litteras, certè parum feliciter, datas. Nam nec ab eo cui tuas Lutetiam curaueram, reſponſi quidquam accepi. Itaque itero ſcriptionem. non quia tuâ magni interſit, ſed quia meâ, ſcire te & accepiſſe me humaniſſimas tuas litteras, & eo quidem animo quo à tali viro merebãtur. Non blãdiamur inter nos. ego te talem cenſeo, qualem publicè deſcripſi vno verbo. Inter ſeptem illos te referam, aut ſi quid ſapientius illis ſeptem.

Nam externa & polita iſta doctrinarum, ſermonis & linguarum ad faſtum & faſtidium vſque ſcientiam, (audi intimum meum ſenſum) ſperno ego valdè, niſi cum prudentiâ quadam & recti iudicij normâ coniuncta dirigantur ad vſum vitæ. Ea duo poſtrema in te eſſe vidi, & illa non deeſſe. Nos in Politicis aliquid meditabamur, deſumptum ex veterum agro: & iam pars non ſcripta ſolùm, ſed tradyta typis. tamen differo, ſuſtineo me temporum horum adſpectu. Ego enim, vt pericula quæ obueniunt, non timeo aut vito: ita nõ temerè ea prouoco aut arceſſo. Scio autem quàm facilè vel in optimis conſiliis peccetur, æuo quod impetu non conſilio fertur. intereà in Senecam Tragicum aliquid Criticum dedi: quem ſcriptorem, vel ob nomen, ſcio & te amare. Nunc edo *Curas* meas *ſecundas* (ita appello) in Tacitum. Quid faciam? aliquâ fallendum hoc otiũ eſt, ſi non ſalubri, certè non inutili occupatione. Tu vir magne ec-

quid agas, & inprimis ecquid valeas in regni veſtri morbo, fac me tui amantem ſcitiorem. Lug. Batau. XVII. kalend. Maias. ∞IↃ. LXXXIIX.

EPIST. XLVI.

Theo. Bernardi.

BENE habet, mi Theodore. de Amico illo noſtro extra metũ ſumus, imò extra ſuſpitionẽ. Ille viuit (ex litteris eius mihi cõſtat) & viuet vt ſpero, in multos annos. Heu dolorẽ meum, ſi aliter! Variis virtutibus amorem noſtrum meretur, & certè amore. Quòd quæris à me de Appellæis illis lineis, verâſne eas cẽſeã, & quales? ad prius reſpõdeo, veras. nec fas ambigere, niſi ſi fidẽ ſpernimus hiſtoriæ omnis priſcæ. Ad alterũ nunc ſileo: & cenſeo vt prius ab Amico illo noſtro, quæras, cuius ingeniũ grande & capax, diffuſum per has quoque artes. Mirificus ille vir eſt, & quem Homeri verbis iure appelles----* δαΐφρονα, ποικιλομήτην. Ego coràm aliquid tecũ. quẽ decretũ mihi viſere ineunte hoc Vere, atque vnà cũ Henrico Speigelio meo am-

* prudentẽ variâ mẽte præditum.

plecti. Amo vtrũque: vterque me amate. Lug. Bat. Prid. Kal. Martij.

EPIST. XLVII.

Theodoro Leevvio.

Gaudeo & gratulor (hinc enim primum ordiar) quòd iterum te dediſti in iucunda hæc nuptiarum vincla. Deum quæſo, vti felix tibi ea res & ſalutaris ſit: id eſt, matrimoniũ concors. Nam in eo voto, includi cenſeam reliqua vota. De quo mihi magna ſpes eſt, quòd eam non ex dote legiſti, ſed ex naturâ, & ex ipsâ. Sic decuit (quidquid vulgus hîc dicet:) & equam emere, non ſellam aut ſtrata. De republ. noſtrâ nec ex tuis litteris mihi magna ſpes eſt, nec ex rumoribus vulgi. Si vtrimque pertendunt, quis exitus? Cedere altera pars debeat, aut potiùs vtraque, & ſic coïre in arctũ & amicũ fœdus. Amẽtia! hoſtis in latere, & tantùm nõ ad portas Annibal: & nos litigamus? Atque hæc per eos eueniunt, qui ſententiæ ſuæ tenaces indicia omnia & conſilia ſper-

nunt aliorum. qui quam viam ſemel ingreſſi ſunt, nec omittunt etiam in errore manifeſto. Peſtis iã olim huius & plurium rerum publicarum: nec facilè excutienda, ſi aut ipſa potens, aut obſedit potentes. Felices illi Principes, quibus electio & iudicium eſt hominum, quibus fidãt & credãt. Interea quocunque loco noſtræ res: nos, mi Leevvi, noſtro maneamus, id eſt, inconcuſſo illo & firmo. A Deo & à fato eius pendeamus, certi ſubire ſortem omnem quam ille dabit patiẽti ceruice. Calcitrones iſti & refractarij equi, hoc conſequntur, vt verbera etiam aliquot excipiant. nec excutiant tamen iugum. Omninò lenius omne malum fit, leniter ferendo. Qui interpretando auget, qui velut ſcalpit ſuum vlcus: facit, quod qui onus ad onus ſibi addunt. Ego tecum ſentio. ſtandum in hac acie, & ſine fugæ vllâ cogitatione, vincẽdũ aut cadẽdũ. ſic tamẽ, quãdiu palàm aliter nõ ſuadebit ille imperator. Lug. Bat. xr. kalend. Octobr. ∞.IↃ.LXXXVI.

EPIST. XLVIII.

IANO DOVSÆ Filio.

SCALIGERVM patrem, quem ſæpe tibi laudo, mi Douſa, ipſum hîc vide. Quis depinxit? quo nemo melius aut verius potuit, ſe ipſe. Quando? cùm fallere ei minimè libitum, paucis diebus ante ſummum diem. Heu, heu, quis ille vir? penè auſim dicere.

------* Σοφίῃ μὲν ἀλίγκιος ἀθανάτοισι.

Tres ſunt quos admirari vnicé ſoleo & qui in hominibus exceſſiſſe mihi humanum faſtigium videntur. Homerus, Hippocrates, Ariſtoteles: ſed addo hunc quartum, qui natus in miraculum & gloriam noſtri æui. Scripta docent (& ſi bona, imò optima, eorum pars periit:) tum hæc Epiſtola. quam tu mi Douſa, quantum poteſt, lege, deſcribe, remitte. Nam Pici non ita aurum ſuum cuſtodiunt, vt ego hunc theſaurum.

* ſapiẽtiâ ſimilis diis immortalibus.

EPIST. XLIX.

IOS. SCALIGER IVLII CAESARIS F. Franciſco Vertuniano S.

INCIDI *in Epiſtolam Patris mei quam vltimam prudentiſſimus ſenex dictauit. Agnoſces, puto, manum meam Eam ille dictauit inuitiſſimus. hoc eſt, rogatu Paſchalii illius qui ſe hiſtorici Regii non tam munere quàm nomine venditabat. Quod niſi te ex Epiſtolâ ipsâ cognoſcere mallem, plùribus tibi explicaſſem. Hoc vetabat ingenuus pudor: ſed officium ſcribendi expreſſit importuna hominis loquacitas. Quare, quum te videam ſtudioſum Scaligeri nominis, non dubitaui te hanc Epiſtolam non ſolùm in deliciis, ſed etiam in miraculi parte habiturum. Add: quòd eam in parte officii te habere volo, quod ad me pertinere putem te nihil ignorare eorũ, quæ ad amicitiã noſtrã aut augẽdã aut cõſeruãdã ſperare videbũtur. Quũ Epiſtolã eã deſcripſeris, remittito.*

Nã non tantùm meâ, ſed etiã omniũ bonorum intereſt eam non perire. Vale ac me ama. Vlmium noſtrum ſaluta Abẽni. proprid. Kalend. Iun.

EPIST. L.

IVL. SCALIGER FERRERIO. S.

QVOD tuis elegantiſsimis litteris non reſponderim, multas afferre cauſas poſſum, ſed omnes quidem præter meas occupationes. Nam quemadmodum iucundiſsima mihi fuit ſalutatio tua, ita nihil mihi prius eſſe oportet, quã vt omnibus omiſsis oſtendam diligenter & mihi fuiſſe honori, & dandam eſſe operam vt mutuis officiis eliciam frequentiorem. Ceterùm ad hanc vſque diem nemo ſe obtulit nobis qui iſthuc iter faceret, niſi Quæſtorum magiſtri, quorum tanta eſt ſuperbia, vt præ ſe contẽtis ceteris omnibus penè regnent. Podius verò noſter penè prius abijt quàm acceſsit. Atquẽ nũc etiã ita ſcribo, non qui habeam quidem, ſed vt ne mihi deſim. ſi fortè quo-

piam meliore fato nactus fuero nuntium aliquem opportunum. Scriptionis verò meæ ſumma in eo potiſsimum verſatur, vt quàm maximas poſsim gratias agam viro de noſtro ſæculo bene merito Paſchalio, qui ita cenſuerit, me augere poſſe numerum virorum illuſtrium, præſertim in Regiâ hiſtoriâ. Ac quamquam diuturnâ ambitione meus animus æger ſibi ſtuduerit aliquid comparare, quo ſe humo, vt ait ille, tolleret, ſæpe tamem ſeſe reſpiciens ac ſui compos factus, faciundum putauit, vt iam partæ gloriæ acquieſceret: non quòd vel recuſem, vel parui faciam me vti beneficio tanti viri, ſed ſatis habiturum me debere arbitror, ſi quãtus illi modò notus ſim, tantum me oſtẽdat poſteritati. Nam quod tam gratioſe atque humane petit, de me vt hiſtoriam conſcribam, quin ad id adducar faciendum, tres omnino cauſſæ prohibuere: Ac primùm quidem pudor ingenuus, & dignus vel familiâ noſtrâ vel meâ inſtitutione. deinde quod quammaximis atque illuſtriſsimis de rebus meis vbi narrauero, tum maximè dixerint me mentiri, quicumque tantum litterarum cum

tanta belli gloria in ſeipſis coniunctum non eſſe indignantur. Tertium verò illud eſt, quum elogio ſimpliciſsimo tranſigendum illi video, quæ ne maiori quidem libro cõprehendi poſſent. Pugnaui pedes, eques, adoleſcens, iuuenis, miles, præfectus, certamine ſingulari, in obſidionibus, in campo ciuili, ad ludos equitum ordinarios, in excurſionibus, in exercitibus: ſæpius vici, aliquando victus ſum, corpore, non animo; non virtute, ſed fato: ſed ita vt etiam aduerſi caſus ipſi maiori mihi fuerint honori propter egregia facinora, quàm ipſis hoſtibus victoria. loca infinita non deſignabo. Familiæ noſtræ merita à Taxili vſque temporibus erga regnum Gallicum ad meam vſque operam notiſsima ſunt. Quòd ſi exẽpla non ſunt odioſa, poterit illius erga me amor eius animum eo impellere, vt ſimul & Maßiniſſam & Xenophontẽ componat, quorum vtriuſque idea vix me vnum exprimat. Vides quàm ridiculus mihi ipſi factus ſim, quum vix centeſimam quãque partem delibarim. De his omnibus ita vt volet. Nã familiã meã quotuſquiſq; doctiorũ neget. ſi nobilitas in vetu

ſtate ſita eſt, eſſe omnium nobiliſſimam? cuius lux in Alani ſplendorē ac virtute aduerſus Attilā primùm refulſit. Si ad capita principum ſpectes, liberalium, magnanimorum, fortiſſimorum; perpaucæ gentes cum ea ſint comparandæ. Si quis malit intueri cognationes, deductos nos ſciat multis e x Imperatoribus. Quintus enim ego ſum ab Imperatoris Ludouici Bauari filia. Si quid verò conferūt etiam adfinitates, quis ignorat Maſtini Scaligeri filiā Beatricem, Bernabæ Ducis Mediolani vxorem, decē filias peperiſſe, quæ omnes maximis Europæ Principibus nuptæ fuerint: vna etiam Edouardo Regis Angliæ filio, quo defuncto duxerit eam vxorem Dux Andegauenſium; altera verò Siciliæ Regina fuerit? Sed vt parcam hiſtoriæ: hic eſt ille Barnabas, cuius fratri nupſit Valantina, & quam honoris cauſsâ nomino, & quâ nominatâ finem ſtatuo gloriæ noſtræ. Nihil enim mihi honorificentius contingere potuit, quàm vt eſſem ſub luce Regum Francorum, non ſolùm tanquam ciuis adſcitus ab Opt. Max. Franciſco Rege diuino: verùm etiam particeps benignitatis atque

pietatis Regis incomparabilis Henrici ſecundi. De meis verò vel ſtudÿs vel ſcripturis nihil ad Paſchalium mittam. De ÿs moribus, qui ad vegetum robur animi pertinent, etiam in hac extrema ſenectute, qui penè octogenarius ſum, perpauca poterit, niſi graue eſt. Omitto frigoris, æſtus, inediæ patientiſſimum, dies integros laboribus fregiſſe, noctes etiam cõtinuaſſe. Hoc multis fortaſſe commune: illud non fortaſſe multis, veſpere poſt expedita diurna negotia ad ſexaginta verſus cõmentum eſſe: deinde cœnaſſe: poſt cœnã dictaſſe quæ ad ægrotorum poſtriduanas præſcriptiones pertinerent: poſtea ſomnum cepiſſe; ſummo mane experrectum fremitu nuntiorum, qui opem meam petunt cottidianam, interrogaſſe, reſpondiſſe, dictaſſe ſub prandium vſque; meridie pranſum illos ipſos verſus quos veſpere concepiſſem, ad verbum ſine vllâ hæſitatione ſcribi iuſſiſſe. Qui hoc non mirabitur, fortaſſe ne illud quidem, decem & ſeptem Æſchyli verſus ſemel modò lectos ſummâ fide memoriter illicò reddidiſſe. Habes quæ à Paſchalio humaniſſimè rogatus, à me ipſo coactus effudi; non*

* Sed cxx. fuiſſe, eosq; Ionicos maiores Ioſ. fili⁹ dixit; nã & ipſe deſcribebat dictãte. Patre.

quod digna putarem tanti viri lucubrationibus atque admiratione poſteritatis; ſed ne viderer barbaro faſtidio tam luculentum officium contemſiſſe. Vale. Agenno. Prid. Non. Iulij.

Tuus Scaliger alienâ manu. meá enim ægerrimâ hoc tãtũ ſubſcripſi.

EPIST. LI. *Patauium.*

HIERONYMO MERCVRIALI.

AD litteras, quas à te vnas accepi, iamdiu Vir Clementiſſime reſpondi. Vtinam ſæpius ſcriptionis hoc mutuæ iter teramus: quid mihi iucundius? Sed, vt ille ait, multæ inter nos terræ ſunt & multi mõtes qui tamen ſeparant me à te, nec ſeparant, ad quem ſæpe tranſuolo cogitationum & deſiderij leui alâ. O Italia, quam vidi olim, nõ pernoui! quando te reguſtabo? Ita me Deus amet, vt hoc aueo. vereor vt fruſtrâ, cùm tẽpora video, & valetudinem quoque iſtam, quæ ambigua & infirma. Sed vt hoc non ſit, fas mihi tamen vos interdum litterarũ hac

viâ adire & alloqui. quod facio nũc ex occaſiũculâ, quam mihi præbuit egregius & ingenuę doctrinæ iuuenis Euerardus Pollio; cui apud te commendando hoc ſatis erit, quòd vſus olim ſit domo meâ & menſâ. Si te videt, ama iuuenẽ & benigniore vultu excipe. nec enim aliud pretium quærit, aut certè nõ maius, peregrinationis ſuæ, quàm eiuſmodi viros & hæc lumina vidiſſe iiſque innotuiſſe. Adoleſcens eſt ὑ τῶν πολλῶν. Idem à te peto pro Henrico Vviltzio, ſi is quoque templum tuũ adibit, excipias propitius & volens. Hypochondriorum meus morbus remiſit, ſic tamen vt intemperies & imbecillitas in hepate remaneat: cui vt poſſumus, non tam φαρμακείᾳ quã diætâ medemur. Abiſſe te honeſtiſſimâ vocatione Bononiã audimus, ni id eſſet, valdè rogarẽ in Viri magni Vinc. Pinelli amicitiam me inſinuares: quem ego iure æſtimo inter Italorum primos. Vale, & ſeriò amantem tui ama. poſtrid. kalend. Sept. ∞ Iↄ. LXXXIIX.

EPIST. LII. *ZVVollam.*

LAMBERTO CVLENIO.

SI vnquam, lubens litteras tuas & te in iis reguſtaui ex interuallo. Moleſtus mihi eſſe ve reris? nunquam potes caput tã amicum. Atque hoc debeo Bronchorſtio, qui vt beneficium à me impetraret, prior mihi obtulit litteras tuas. cui adfuturum me in omni re noli ambigere. Ipſe id videbit, & ſcio ſcribet. Vtinam potius tibi in re ſimili gratificandi occaſio eſſet! ſed patria te & publicum munus tenent, & (vt verum fateat) ita hoc rerum ſtatu omnia hîc & alibi ambigua, vt neſciã an amici ſit alium temerè commendare. Diſsidij ſemina palam video: Deus ille faciat, vt opprimantur in herbâ. Animos magnos illa gẽs auxiliaris gerit, & noſtris certum non cedere de priſcâ libertate. Vtrique tamen vt ſpero aliquid remitttent, nec funem hunc contentionis trahent, quod non poteſt ſine caſu &

pernicie alternâ. Nobis enim, quod Deus auertat, oppreſſis, quę illis perennandi ſpes? Huic rei ſymbola aliquot conſcripſi, quæ hîc vides, in vſum & gratiam præfecti veſtri monetæ. Arcanum omnem ſenſum non explicui; nec opus, perit enim horum taliũ Venus, niſi aliquid ſit, quod Lector & inſpector quærat, & inuento eo gaudeat. Comitẽ Dordraci fuiſſe, ſed ſtatim in Zelamdiam rediiſſe, credo te ſcire. De ſummâ rerum non aliud habeo quod nunciem. Suſpecta enim adhuc omnia, & mutuâ quâdam diffidentiâ ſuſpẽſa. O Belgica, húcne redacta es, vt timere eos ipſos debeas, quos euocaſti ne timeas? Impedior, ignoſce. nam animus mihi certè diutiùs tecũ fabulandi, quod aut coràm aliquando fiet, aut per litteras ocio meliore. Vale Vir Clariſſime & prorſus mihi care. xi. kal. Sextil.

EPIST. LIII. *Brielam.*

PETRO REGEMORTERO.

ERGONE meas nondum ącce-piſti? at dedi illi ipſi qui tuas adtulit, atque adeò etiam ad Baudium. Socordia hæc hominum, an perfidia? Tamen amorem & curam tuã amo, qui me alteris etiam compellas, & ſignificas quæ gratum mihi intelligere & ſcire. Nam etſi, mi Regemortere, reipub. nõ miſceor (ſcis hac in parte decretum meũ, quod nulla res mutabit) tamen non ita μετέωρος ſum, aut ab communi hac vitâ abeo, vt exuam ſolicitudinem de patriâ & affectum. Ego illi benè cupio, & ex animo iis omnibus qui hãc procurant. Vtinàm concordia illa inter nos, quæ eſſe debeat: & quæ niſi breui coït, perimus. Ego tecum quoque ſentio, legum ita habendã rationem nobis, vt præualeat ſuprema illa lex, Patriæ ſalus. cùm hæc periclitatur ob praua aliqua ſcita ſiue leges, ſcio non ſolùm flectẽdas iſtas ſed frãgẽdas: & improbus, quiſquis aliter ſentit. Sed tamẽ videndũ, nequid nimis tẽdatur: & ne acri cõtẽtione rũpatur, quod dicitur, hic fu-

nis. Vtrique cadimus, ſi id fiat. Principibus honorem & dignitatem ſeruari, æquum & verum eſt: ſed, per Deum immortalem, ne ita illa omnia ad exactam & ſummam rationem reuocemus, vt neglegamus ſalutem. Tempeſtas & venti in hoc mari ſunt. quis ille nauta, qui vno curſu & certâ, vt ſic dicā, lineâ peruehi conetur in portum? Flectendum eſt, vela commutanda, obuertēda: & curandū vt tutò potiùs perueniamus quò inſtitimus, quàm vt citò. Dies multa dabit quæ nunc ardua videntur, & ille * ὁ πάντων πατὴρ χρόνος. Calore quiſquis vtitur apud frigidas has gentes, falletur & labetur. Duci volūt, nō trahi. Ille noſter μεγαλήτωρ vtinā largiatur aliquid iſtis cū vſurâ recipiēdū, & ſubmittat ſe nōnihil vt creſcat! Liberè hæc ad te ſcribo (ſed ſolū) nec cęlo ſētētiā meā in hoc diſſidio nō diſſidio, quæ eſt, Indulgere. Si pertēdimus: è leuiculis rebus veniemꝰ ad mage maiores rixas. Cū ordinibꝰ vt cōueniat, i. oppidis, caput rei eſt de homnibꝰ ſin-

gulis,quales & quanti illi ſint, quis laboret? Sequentur,aut ruent. De collegæ mei negotio, rogari nolo. Non dicam feneſtrâ,ſed rimâ mihi apertâ,omnia conabor ad perfringendam hanc arcem: quamquam ille,quod ſcis,neſcio qua cauſsâ alienior à me in tota hac cauſsa. Sed nihilominus μελήσει. Tu vale. XII. kalend. Octobr.

EPIST. LIV. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

HEVS tu, quid nuntij habes non intempeſtiui ſolùm ſed infidi? Ille me in horto ſubitò opprimit,litteras tuas porrigit(illas quidem optatiſſimas) poſcit illicò reſponſum. Intra horulam, inquam. negat. Intra ſemihorulam. negat. Quid ergo faciam? inquio. Mitte ſodes,inquit,Hagam: totum diem ego cras illic,& in tali domo. Ego mi Lampſoni,teſtor Genium Amicitiæ,miſi:ſed litteræ ad me remiſſæ, cùm ille nuſquam comparuiſſet. Hoc

Hoc præfari volui,& ſilentium excuſare. nunc ad tuas. Vrges valdè vt concinnam De inſtitutione Iuuentutis. fiet : ſed non antè poteſt, quàm hoc pertexuero in Politicis quod ſum exorſus. Valdè id opus me tenet: magis quàm vllum meũ, etſi nec meum. Colligo enim & cõſarcino ex ſcriptis alienis. Quid faciam ? vereor vt error iudicij mei fuerit in ordiendo: nunc cõſtantiæ laus eſt in abſoluendo. Quædam etiam interueniunt,de temperie in religionis rebus , & talia,quæ hoc æuo cum omnium gratia aut venia non dicas. Tamen faciam,& breui vt ſpero habebis. Nunc iſtud breue adtextũ ſiue πρόσθεμα habe ad Cornelium: non guſtandum , niſi illo lecto. Opus eo edito fuit,quia iterum Commentarij noſtri eduntur cum hoc augmento : quos qui non habebunt,contenti ſint illo. Status publicus apud nos valde * κυμάτιζει. de pace multus ſermo & multa ſpes fuit: nunc iterum langueſcit. P. Oranium quòd amicum mihi cõciliaſti

* fluctuat.

R

(tuum hoc eſſe ſcio) gaudeo. Virum magnum, &, quod caput eſt, bonum eſſe, quidni credam, qui tibi ſic placeat? Itaque reſponde illi audacter de mutuo meo animo: quem factis verbíſque oſtendã, vbi res cumque feret. Sed nónne ego Oranium noui aliquem Coloniæ olim? opinor, & qui erat ex Leodienſiũ gẽte apud Patres illos meos, quos noſti. Nec tamen opinor hũc eſſe. Tu quæ promittis, aut vt verius dicam, offers, de inſtitutione à Ximenio ſcripta, ſi me amas, fac videã. Valdè me iis aut adiutũ iri ſcio, aut firmatum. Lugd. Bat. xv. Kal. Iul. ∞.IↃ.LXXXIIX.

EPIST LV. *Dantiſcum,*

IANO. GRVTERO.

BREVES & triſtes tuas nuper accepi, de parẽtis optimi fato: & nunc vberiores paullò, non lætiores. Nimis, mi Gruttere, iaces. Quid te moneã? ſcio te hãc in rem omnia quæ me ſcire: hoc deeſt,

quod nõ vſurpas. Remedia habes, ſed recõdita velut in thecâ tuæ mẽtis. non expromis. At nunc eſt vſus eorum, aut nunquam erit. Vides publicè, vides priuatim omnia aduerſa, triſtia: nec ſpem cuiquam niſi in ſe, id eſt, in robore & contemtu quodã omnium rerum. Quid alios, quid me cenſes? agere ſcilicet dies feſtos? in morbo iam biennium nõ cubo, ſed, quod deterius ego cẽſeo, ambulo. Æger enim omnia munia fungi cogor ſanorũ. Alius me ſcribere, legere vult, alius cõuiuari, hilareſcere, & omnia agere vt ſolebã. Et tamẽ, mi Grutere, apto me huic ſcenæ & hilari vultu perſonã ſuſtineo quam impoſuit magnus ille Ædilis. Tu idẽ fac. Non es qui ille, & ille? at multi etiã infra te ſunt, & qui in cælo ſibi videãtur, ſi tuo loco. Alia ſolatia omitto: hoc quod ſapere & ſcire ſupra vulgũ aliquid tibi datũ eſt, quãti æſtimas? Si vero pretio, ſupra omnes debes humanas opes. Deſcende in te, ſubtrahe ab circumfuſis & externis, & oblectare cũ in-

terno illo deo qui in te viuit. Ille,ille melior ignis, niſi opprimis, exſtingere vnâ flammulâ poteſt humida hæc omnia & lenta curarum. Huic rei en nouum ſubſidium, libros. Miſimus enim quos petiſti. At tu *Pericula* tua cur nobis inuides? iraſcor. Ego me velut Familiarem aliquem Larem vel primum placandum cenſebam hiſce libamentis. Culpam vides, tu emenda. In Plautum iam nuper accepi, & ſanè placuerunt. Non ſcripſi: quia tũc nullus videram, & hæſerunt eæ Notæ apud Æmilium noſtrum Roſendalium, me non inuito. Amo enim & illum adoleſcentem, ingenij planè boni & recti, id eſt tui. De Conſtãtiâ noſtrâ quod etiam nunc quidam carpunt: ſecurus eſto, mi Grutere. Morbus hic quidam animi eſt, & nocere magis volunt quàm nocebunt.

Illam aget pennâ metuẽte ſolui
Fama ſuperſtes.

Αφθιτον inquã, etſi nõ ἄφθιτον hoc ſcriptũ. Semel hoc dicendum fuit ob

Lẽtulos iſtos, quorũ abũdãs ea ora. At tu vale. Lug. Bat. Prid. kal. Sept.

EPIST. LVI.

FR. RAPHELENGIO Filio.

PRæfationem tuam duplicem vidi, mi Raphelengi, titulo ipſo alterã mihi gratã. Ad me enim eſt. in quo nõ tam memoria mei delectat, quàm gratitudo, quã meritò declaras in eũ qui voluit tibi ſemper, vult, & volet. Vtraque proba ſatis: vellẽ paullò lõgior. Nã etſi breuitas mihi amica, in quo haud infeliciter me ſequeris: tamẽ in adoleſcẽtiæ iſto æuo maior quædã vbertas mihi haud diſpliceat. quæ ipſa etiã eſſe poteſt, ſine fraude vllâ breuitatis. Plura cur nõ ſcribis, etiamſi nõ pluribus? id eſt, cur nõ extẽdis, ſiue Epiſtolas, ſiue Præfationes tuas, & materiæ pluſculum addis? Nam verba nõ deſidero: & in eo mihi places. Vide ne rem tibi dicã: nec tu iudicio iſtud facias, ſed fugâ quadam laboris aut intẽtionis. Ingenium tuum, mi ado-

leſcens, in omnia validum. vtinam tu exerceas, & ſolū illud fertile magis aſſiduo, vt ſic dicam, vomere inuertas! Diligentiam à te volo, diligentiam: nec eam cum impetu, ſed ſtabili quodā animi tenore. Quid? influere eruditionem aut virtutem ipſam cēſes, famam aut opes affluere, ſine contētione & labore? erras. * θεοί τ' ἀγαθὰ πόνοις πωλοῦνται, vetus & vera gnome eſt: quam, ſi quid me aut te amas, ama. Manutium & Stephanum quoties tibi ingeſſi? tu ſupra eos eſſe potes (verè tibi vaticinor) magnâ cōciliatrice Aui tui Famâ: quam illi nō habuerunt. At tu hæc contemnis. vtinam omnia externa! ſed contemnas tamen cum modo, qui niſi adeſt, inſipiens omnis Sapientia eſt. Homini ego nihil humanarum rerum magnum eſſe fateor, ſi animum & cæleſtem illam particulam ſpectes: ſi corpus, & ſi vitam, cur neglegas ea, quæ ad modicas opes faciant aut honores? Abiectè ſapit, quiſquis ea abiicit. Erige igitur te, & aptum præbe iis ad

** Dij bona laboribus vẽdunt.*

quæ Auus, Pater, Ego te deſtinamus: adiuturi omnes in hoc honeſto curſu non clamore ſolùm & fauore ſed & rebus. Ego quidem non opem ſolùm meam, ſed & opes ad hanc rem polliceor vt te prębeas dignum iis qui genuerunt, iis qui docuerunt. Omnino autem (hæc ſumma admonitionis meę eſt) magis aſſiduum & crebrum te velim in ſcribendo, in legendo: magis etiam tui amantem, & æſtimātem. non quò ad ſuperbiam te vocem (abſit, abſit, illa peſtis) ſed vt ad tui pretium: id eſt, ne dona quæ magnus ille Deus in te contulit, vt aquā immotam, ſordeſcere patiaris & obſolere. Senecam tuum eſpecto cum iis ipſis Præfationibus, in quibus nihil muto. nec in meis quidem laudibus: quas decorè tu mihi das, etſi nunquam recepturo. Ad te redeunt. Mitte quamprimum exemplar. In Thebaïde verſum repperi (neſcio an ita in aliis libris) *Meóſq; manes manibus infeſtis petit Fœdátque vultus* ineptè cū legédū ſit *Meóſq; inanes*

De Senecâ Ortelij noſtri gratiam illi habeo; & tibi facio gratiam conferendi. Nimis nouitium exemplar eſt, vt video ex iis quæ adnotaſti de æuo. Nos in Tacitum damus CVRAS SECVNDAS: in Politicis paullùm reſiſtentes, in temporum hoc flexu. Vale. Lugd. Bat. VI. kal. Maias. ∞.IↃ.LXXXIIX.

EPIST. LVII.

IANO LERNVTIO.

AVDES, non dicam ſcribere, ſed cogitare, quæ ſcribis? Ego tui obliuiſcar? ego te deſerã in hoc caſu? Ah, mi Lernuti, pectus mihi ſcindunt hæc tua verba. Sol citius ſuum curſum, quàm ego relinquam tam diu ſanctè habitum amorem. Negas ſcripſiſſe me. quî potes? Ternas dediſſe me ſcio. vnas famulo tuo ipſi in manus: binas miſiſſe ad vxorem. Quid poſſum, ſi eæ perierunt? Iam in re tuâ, & ad leuãdum miſerum hunc caſum, quid omiſi? Scripſi ad ...., ſcribi iuſſi

ad........: nec vt pro amico, ſed vt pro me ipſo. Nihil factum, inquies. Doleo. nec nimis miror, qui ſcio (vt nunc ſe verterunt vices) gratiam meam leuem eſſe apud hos è ſtirpe Bruti. Vtinam qui hîc potiũtur rerum, ius habeant in eo loco! Lipſius non eſſem, aut tu non illîc. Tamen ſcripſi in Britanniam ipſam: & in primis ad Thomam Henneagium, virum illuſtrem & mihi amicum. Daniel etiam Rogerſius redux è legatione Danica hîc fuit. ſeriò cum eo egi, nec ſolùm vt ipſe admitteretur, ſed vt apud quos ipſe aliquid poſſet. Quid tamen dicam? quod res eſt. rem volunt iſti. Caſtorum fabulam legiſti? cùm omnia fecerimus, vſurpãda erit, & non eripies te niſi abiecta tui parte. Mihi ſi valetudo paullũmodò firmior (caput hoc iuro) iam in Britãnis eſſem, aut in tuis vinclis. Sed quàm vacillẽ & quàm ægrè σωμάτιον hoc ſuſtineã, credo te audiſſe. Ceterùm ſpero aliquid à promiſſis Rogerſij, quem ipſum audio futurũ inter Legatos.

tui nterea mi amice, eſto qué eſſe te expedit: i. vir, & fortis. En palæſtra & arena, in quâ Deus ſpectandum te præbuit, exere inſitum tibi robur. Clama in fortunam, Nihil agis: non ſi libertatem mihi eripias, ſed ſi ipſam vitam. Ignaui animi ad primũ ictum concidunt: tu oſtende aliquid in te eſſe altioris auræ. Ego, imò nos omnes quotquot hîc, planè tui ſumus: ſi quid poſſumus, viã præſigna: inibimus, penè dixerim, vel illã quæ fert ad Orcum. Tu intereà vale, & Αλκιμός ἐοσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ. VI. Idus Martij, ∞IↃ. LXXXIIX.

EPIST. LVIII.

HENRICO VVILTZIO S. D.

GRANDIVSCVLVM interuallum fuit à te litterarum, mi Vviltzi. Accepi nunc demum, quæ te Neapoli fuiſſe nunciarent. Gaudeo, & gratulor vniuerſam hãc peregrinationẽ adhuc ceſſiſſe ex voto. Deus reliqua ſic ſecundet, quam-

quam quid reliqua? Deus te ad nos reducat, quod & ſuadeo & opto. Satis vſui datum, ſatis etiã voluptati. longior emanſio diſcrimen fortaſſe habeat, non fructum. Si patriâ decretum carere vobis, donec omnia hîc tranquilla: quando fiet? In omni Europâ turbas ſubſeri vides turbis. Tu nobis te redde, & componere ad hoc æuum: in quo ipſo minus recto, viuere ſemper tibi ſit rectè. Externa iſta vis ſi nos cogat, malè agatur cum diuiniſſimâ illâ parte. At hæc talia coram. Nam ego nõ conſilio, nõ auxilio vnquam deero: & amo vos qui apud me olim, vt ſi ex me eſſetis. Meus Pollio, vbi eſt? audio cogitare Viẽnam & illum tractũ. Nolim. & ſi propior ſim, (quoniam verba noſtra neglegit) manũ iniiciam huic erroni. Redite. in patriâ apud parentes viuite, atque ita mihi valete. Ad Frãc. Bencium ſcripſi ante menſes pauculos. O virum, quẽ ego olim & nũc amo! Frater mihi fuit, nec ſolui vnquã poſſit arctꝰ ille amor. Iã dotes in eo sũt, digniſ-

tui nterea mi amice, eſto qué eſſe te expedit: i. vir, & fortis. En palæſtra & arena, in quâ Deus ſpectandum te præbuit, exere inſitum tibi robur. Clama in fortunam, Nihil agis: non ſi libertatem mihi eripias, ſed ſi ipſam vitam. Ignaui animi ad primũ ictum concidunt: tu oſtende aliquid in te eſſe altioris auræ. Ego, imò nos omnes quotquot hîc, planè tui ſumus: ſi quid poſſumus, viã præſigna: inibimus, penè dixerim, vel illã quæ fert ad Orcum. Tu intereà vale, & Αλκιμός ἔσσ᾽, ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ. VI. Idus Martij, ⅽⅰⅾ. LXXXIIX.

EPIST. LVIII.

Henrico Vviltzio S. D.

GRANDIVSCVLVM interuallum fuit à te litterarum, mi Vviltzi. Accepi nunc demum, quæ te Neapoli fuiſſe nunciarent. Gaudeo, & gratulor vniuerſam hãc peregrinationẽ adhuc ceſſiſſe ex voto. Deus reliqua ſic ſecundet, quam-

quam quid reliqua? Deus te ad nos reducat, quod & ſuadeo & opto. Satis vſui datum, ſatis etiã voluptati. longior emanſio diſcrimen fortaſſe habeat, non fructum. Si patriâ decretum carere vobis, donec omnia hîc tranquilla: quando fiet? In omni Europâ turbas ſubſeri vides turbis. Tu nobis te redde, & componere ad hoc æuum: in quo ipſo minus recto, viuere ſemper tibi ſit rectè. Externa iſta vis ſi nos cogat, malè agatur cum diuiniſſimâ illâ parte. At hæc talia coram. Nam ego nõ conſilio, nõ auxilio vnquam deero: & amo vos qui apud me olim, vt ſi ex me eſſetis. Meus Pollio, vbi eſt? audio cogitare Viẽnam & illum tractũ. Nolim. & ſi propior ſim, (quoniam verba noſtra neglegit) manũ iniiciam huic erroni. Redite. in patriâ apud parentes viuite, atque ita mihi valete. Ad Frãc. Bencium ſcripſi ante menſes paucùlos. O virum, quẽ ego olim & nũc amo! Frater mihi fuit, nec ſolui vnquã poſſit arctꝰ ille amor. Iã dotes in eo sũt, digniſ-

ſimæ vel admiratione vel amore: quas tu coram vides & guſtas, Da te viro. paucos meliores aut maiores dabit tibi ille tractus. Vale Lugduni noſtræ, III. kalend. Maias, ∞IƆ. LXXXIX.

EPIST. LIX. *Burdigalam.*

MICH. MONTANO.

IAM ſemel ad te ſcripſi, Vir nobiliſſime: nec ſatis certũ habeo, an litteræ ad te perlatæ. Interuallum locorum grande eſt: & addo, quòd nihil hodie tam receptũ, quàm fallere fidem. Iteraui igitur, & ſcire te hoc volui, cum gaudio me litteras tuas accepiſſe, & legiſſe cum voluptate. Diu eſt cùm te noui, nec noui à mente & ſcriptis, non à corpore. & admiratus ſum (nihil hîc vanũ) rectitudinem iudicij tui, eo magis fortaſſe quòd in pleriſque ſimillimum id meo. Nam fateor: in Europa non inueni, qui in his talibus ſenſum ecum magis conſentiente. Vtinam plura tibi ſcribere mens

aut otium? quamquam iſtud fortaſſe non illa: quia auerſum te ab omni gloriâ video, etiam verâ. Nō debebas. & habere in oculis ſi non æternitatem temporum, at miſeriam hominum: qui talibus monitorum auxiliis omnino ducendi, fulciendi. Me valetudo prohibet ab iis, quæ vellem. tamen, vt languidi, conor & ſerpo: & neſcio quid in Politicis breui dabo, meo textu, non tamen filo. Videbis inter primos: vtinam & probes: De Galliâ tuâ & te vidēdo, quód inuitas & offers: gratum eſt. ſed qui poſſum? valetudo me ligat: & ſi non illa, etiam turbæ. quas non effugiam, vt video, niſi in plenâ illâ libertate. Salue, vir nobiliſſime ab eo, cui tu ſemper carus & magnus. Lugduni Batauo. III. kalend. Septemb.

EPIST. LX.

Mariæ Gornacensi. Virgini nobili.

QVAE tu es, quæ ſic ad me ſcribis? Virgo? vix facis fidem, Hæcne, non dicam lectio & ingenium, ſed prudentia & iudicium cadant in illum ſexum, in iſtud æuum? Commouiſti me virgo: & neſcio an gauiſus ſim ſæculi, an doluerim ſexus noſtri cauſsâ. Accedere tu ad nos vis? imò ſupra nos aſcendere atque ita facito, Deo hominibúſque fauentibus: certè me. qui te ignotam amo: & quem affectum paucis præbeo, miror. O mihi lucem, quâ te propriùs nôrim? non enim dicam probius. adeò ſatis te noſſe videor è pauculis ſcriptis, atque adeò vel ſine ſcriptis. Ex vno iudicio tuo, quod de viro illo magno feciſti, non ego de te iudicem? Non cadit hoc niſi in illum, illám ve (tu ad cautionem hanc nos ducis) qui ipſe valdè magnus. Vt animam niſi anima non capit, ſic ſapientem niſi ſapiens. Macta tu, & perſta in hoc ad Virtutem, & Sapientiam gradu; tum etiam in illo iudicio, quod fru-

ſtrà vereris vt mutem. Darem, niſi dediſſem. & vellem vberius: imò nõ vellẽ, adeò tu benignè id explicas & peritè. Intelligi, ſæpe mihi detur à tali mente, loqui per talem linguã. Itaque ne me roga quid hîc caſtigem: hoc vnum, quòd rogas. ſiue etiam hoc alterum quòd à me illuſtrari cẽſes græcas litteras Latináſque. Cetera in parte amplector: hoc de Græcis, omitte. Cãdidè ego apud te cã didã. videmus aliquid in Gręcis ſed haud multum ſupra vulgum: & ſatis mihi, ſi haurio ex eâ linguâ quæ ad animi aut ſcriptionis meæ vſum. At tu iam corrigenda ſeriò. audi. Peccaſti. quid ita non plura ad me libri tui miſiſti? Si piguit, cur non argumentum & materiem ſaltem perſcripſiſti? Curioſus enim ſum, vt ſciam (nouum monſtrum) quid paritura ſit virgo. Ad noſtrum illum amicum & tuum, vt appellas, patrem Mich. Montanum ſcripſi ante menſem, miſi Antuerpienſi viâ. ſpero accepiſſe. Tu vtinam iſtas, & in

iis ſpirantem noſtrum affectum! Vale,vale,æui noſtri(viue tantúm) vera Theano.Lugduni Batauorum.

EPIST. LXI.

IANO DOVSÆ.

** carpēdi cupidus.*

** Ego tibi hæc valdè veraciter dicā.*

QVID in Bembi hiſtoriâ reprehendam,ſingillarim & diſtinctè vis tibi ſcribam. Eſt ne , mi Douſa,tanti?aut an ego naturâ * φιλοψόγος ? neutrum : ſed tamen quia valdè vis age.

* Τοὶ μὲν ἐγώ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.

Stilus eſt quē reprehendo, ſupinus, languidus,& affectatâ imitatiuncu-lâ fractus. Vt pueri pedes per delicias male ponunt, & imitari varias diſcunt ſic iſte, cùm rectè ſcribere poſſet. maluit prauo elegantiæ ſtudio flectere orationem & eneruare. Magnos viros ea ætas ſub magnanimo Leone tulit: ſed quoſdam qui in puerili illâ hereſi, vt religio iis eſſet ſcribere aut dicere aliud quàm à Cicerone ſcriptum aut dictum. In-

ter eos Bembus. itaque vniuerſa ſcriptio compoſita & formata ad æuũ priſcum:& omnia ſic de re Venetâ, quaſi de potẽti illâ re Romanâ. Hoc fero. etiamne verba omnia ex illorũ moribus tracta ad hos noſtros?& vbi ea non ſunt, neſcio quid plurium ambitu dictum, quod aſſequi debeamus diuinando? Hoc vt mea quidem mens eſt, dámno: & fallor, aut tu & viri omnes mecum. Ecce *Patres conſcripti* ſemper, Venetorum Senatus: ipſæ Venetiæ κατ' ἐξοχὴν, *Vrbs*: anni numerati non à Chriſto nato, ſed *ab Vrbe conditâ*, qui militiæ eorũ Præfect⁹, σεμνῶς, vbique imperator: etiã tunc cùm alienis auſpiciis ductúque militat, vt in bello Neapolitano Contarenus. Atque hæc inter minores noxias. illa iam * γελαστὰ καὶ οὐκ ἀνεκτά; *Rex Vrbini*, *Rex mantuæ*, *Rex Populoniæ Rex Camertium*. Quid cenſes eum dicere? Duces. Atque item Dúcatus ipſos, *Regna*. Quin diſertè etiam ſcribit, Gallorum Regem ab imper. Maximiliano impetraſſe, *vti ſe Regem Mediolani diceret*. Heu vani-

* ridicula & non tolerãda.

tas? quiáne Cicero nouitium hunc titulum non nouit, confundendi minuti iſti dynaſtæ fuerunt cum vero aliquo magnóque Rege? Saltem *Regulos* dixiſſet, & ferrem. Ab eâdem mente & cauſsâ ſunt hæc : *Sophy Rex Armeniæ*, qui nobis Perſarum: *Thracum*, qui nobis Turcarum. Tuam fidem, ſiue frontem potiùs, Bembe. ille tibi Thracum modó Rex, cui bina Imperia ſubjacent, & triginta amplius regna? Nec in titulis ſolúm iſti luſus, ſed in nominibus ipſis. Quale illud de Ludouico Gallorum Rege, quem *Aloyſium* (magis ῥωμαϊστὶ ſcilicet) vbique appellat : & alibi cum facetâ additiunculâ, *quem iſti* (qui iſti? barbari nos & inepti) *Ludouicum appellant*. Quid, quòd etiam in diuinis rebus hæc ſibi permittit? & Fides noſtra non niſi *Perſuaſio* illi eſt: Excommunicatio , *Aqua & igni interdictio* Peccata morituro remittere, *Deos ſuperos manéſque illi placare*. Ipſe Deus raró in ſtilo aut animo: ſed priſco ritu, *Dij immortales*, id-

que in ſeriis maximè ſententiis aut rebus. Atque adeò, quod omnem ſtultitiam ſuperet, prudens ille Senatus Venetus ad Iulium Pontificem publicè ſcribit, *vti fidat diis immortalibus, quorum vicem gerit in terris.* Felicē te generis & patriæ, Bembe! quia ſi noſtrum aliquis trans Alpes ſic ſcripſiſſet, profectò non tuliſſet impunè. Iam quæ periphraſes in eo & circuitus verborum? Senatus Venetus dono miſit Aloyſio regi Gallorum. *Aquilas ſexaginta, ex earum genere quibus in aucupio vti reges conſuerunt.* Quid Aquiles? ita Falcones tibi dicere religio eſt? quâ tamen voce * Iulius Firmicus vſus. Accipitres igitur dixiſſes, vero magis & ſi minus auguſto verbo. Sed addis etiam *Reges* vti conſueſſe. Reges tantum? rideo, & pergo. Scribis ibidem, *donatas regi pelles pretioſiores, canis ab ſummo inter nigrum colorem conſperſas: ducentas.* Quæ iſtæ ſunt? Genettas dicis, an potius Zebellinas? Quin malùm, exprimis: & res nouas nouo ali-

* *Imò &* *inter cognomina priſca* *Ro.* Felcones.

quo nomine dicis? Si puritati ſermonis tui metuis, adde, *Vt vulgo dicimus* nihil infuſcas. At illud ambiguum etiam nunc me habet, quòd Iulius Pontifex *Contareno, cùm claſſem Hoſtiam adduxiſſet, vini Corſi carros ſexdecim boues ſexdecim, hircos genitalibus deſectis bis totidem dono miſit*. Qui enim iſti Hirci? maritíne captarũ per delicias in Italiâ exſecantur? an vis dicere Verueces? O Craſſe, ô Heraclite, ridete. Quòd ſi ab Verba & Phraſes etiam venio: benigna hercules materia cauillorum. Ecce ſcribit, *Velle ſe hominem ſuum Byzantium mittere.* iterum: *Reip. hominem ad ſe miſſum.* quod nos diceremus. Actorem aut Legatum. *Turrim terream:* appellat, Propugnaculum ſiue Aggerem è terrà. quo exemplo? *Sumpti, Tumulti senati*, inflectit ad Plautinum æuum, cùm reliqua omnia minimè antiquarij ſermonis. *Neminem vnam partem muniunt.* pro Nullam: quia Ciceroni alibi Nemo de fœminâ dictum. *Prooppidum* ſæpe quod nos Suburbium: *Prodomi-*

nus, qui Vicedominus Veneris: itéque, *Proimperator*, & *Proordines*. putide, vt ſentio, aut nouè *Rebus ſuis Veritus*, crebrò & ad nauſeam, pro Timens aut. Diffidens. quia idem ille Cicero ſemel fortaſſe, Vereor mihi. *ſenatus decreuit. Vt eorum qui qui fortiter atque amanter ad flumen Tarum contra Gallos Remp. geſſerant ratio haberetur.* iterum *Præfectos, qui ſe omnes nec ſtrenuè nec amanter eo bello geſſerant, miſſos fecit.* Sæpiùſque. & illud *Amanter* inuitâ ſanè Venere amat. *Lauredamus naues onerarias quatuor ſecum afferens.* Hem: pro monſtro eſt. Attuli? imò adduxit. Tamen iterat alibi: *Legatus Baiazetis equum Patribus attulit.* γελοίως & inepte, ſiue mari is venerit, ſiue terrâ. *Penſionem annuam, quam poſteri eius ſequerentur, Senatus inſtituit.* imò, quæ poſteros eius ſequeretur, *Petunt, Vt quo celeriùs fieri poteſt, Viæ ſe dent.* Solœcum eſt, nec à Latio, ſed ab idiotiſmo Italorum. Plura ſunt, cur ea colligam? ipſe vide. & fatteberis pleraque talia affectare atque

improbè ſcribi, certè indecorè. In pueris iſta vix ferimus: te vi-tum, & in tam ſerio ſcripto, Bembe, deceant?

---------- * οὐδὲ τέ σε χρὴ
Νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκ ἔτι τηλίκος ἐσσί

* Neq; te oportet Puerilia ſectari nō enim vltrà talis es.

At tu Douſa vale, & ſi quid temerè culpaui, mone. In Muſæo meo. H.III.

EPIST. LXII.

HENRICO BORBONIO, PRINCIPI DVMBARVM.

ILLVSTRISSIME Princeps, noua & prædicāda hæc humanitas, quâ vltrò ad me ſcribis. Quis ego ſum? vnus aliquis è vulgo litteratorum. Tu quis es? inter Galliæ primos, regiâ ſtirpe, & quod magis eſt, indole ac virtute. Atqui etiam amas me, & amicitiam meam (ita ſcribis) poſsis. Illuſtr.^me iuuenis, commutas nomina rerum, officium & cultum

nos tibi debemus: amicitia eſt inter pares. Tamen & hanc, aut certè, amorem, tibi ſpondeo: qui ita me cepiſti, vt nihil magis in votis ſit, quam palàm oſtendere hunc in te affectũ. Natales tui ad magna te vocant, ingenium ad ſumma: ecce me non ſolùm approbatorem fautorémque tuæ laudis, ſed voce & ſtilo præconem. Deum ego quæſo, vti mẽtem hanc tibi; quâ ad optima optimóſque accenſus raperis, ſeruet, & te afflicto regno. quod niſi per eiuſmodi columnas ſtat, ruit. Illuſtriſſime Princeps. vale. Kal. Auguſtis.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

EPIST. LXIII.

Abrah. Ortelio.

Cognatvm tuum, mi Orteli, modeſtiſſimæ frontis & animi iuuenem eó libentius vidi, quia litteras, à tê attulit: nec eas tantum, ſed & munus. Adiunxiſti enim Tabulam Hiſpaniæ veteris iucundam mihi & valdè oppor-

tunam hoc tempore, quo Liuium & bella Punica auditoribus meis publicè explano. Scis tu, quàm multa illîc mentio paſſim & bellorum in Hiſpaniâ & locorum. Itaque & gratias tibi habeo, & te planè hortor vt eandem operam in Galliâ etiam nobis præſtes. nam de Germaniâ iam effeciſti. Tum ſi Illiricum voles, aut Græciam, aut Africam, iudicij tui eſto. Ceſſaturum enim te nō eſſe, omnino mihi perſuaſi, præſertim cùm & grati labores tui ſint, & otio (rebus illîc tam quietis) iam abundes. Monauij amorem in me pridem noui, & nūc ex litteris eius recognoui. Oro ſaluta amanter à me virum probum, doctum, & gratum mihi inter paucos. De Thraſeâ meo, tu & ipſe vrgetis. quid pollicear? aliud mihi nunc ſub manu: & eo abſoluto, videbo quò me impetus, aut potius iudiciorum hæc aura feret. Nam, quidquid ego conſtans, tamen mi Orteli ęgrè obduramus contra minutos iſtos & cottidianos morſus: præſertim

præſertim vbi aliquid, quod tangere fines Pietatis videatur. Doctus ſcio quid ſit irritare hos Cantharos: qui omnia peruolant,& olim etiam ad cælum. Noſti apologũ. Nos hîc in otio,an in longum? nam minas iterum audimus & apparatus. Deo rem committo, qui publica iſta ex ſui numinis, & nominis gloriâ dirigat,& te mi Orteli ſeruet. Lugduni Batauorum. IV.Ide. Decemb.∞ Iↄ. LXXXIIX.

EPIST. LXIV. *Amſtelrodamum.* PETRO PAVVIO.

QVIDQVID damnaturi me Stoici noſtri ſint, miſeratus ſum & dolui duplicem tuum caſum. Illum de amiſſo parente: hunc nouum de libris, & ſcriptis. Ego ſcio quantum vtrumque vulnus ſit, vtrumque expertus: & hoc poſtremum in noſtro animo valet, quod in multorum omnes Fortunæ. Nóne hæc diuitiæ noſtræ ſunt? ſuauia mellificia, è tot ſcriptorum,

floſculis confecta. Et multa, vt breuitas huius æui eſt, haud facilè refinguntur. Addo, quòd neſcio quomodo delectant nos iuueniles illi & primi noſtri labores, quos velut primitias libauimus & intulimus in aram hanc Muſarum. Me vndecimum iam annum carentem patriâ vides, itémque agris & opibus, quas mihi Deus modicas, ſed ad meum vſum vberes dederat: tamen mihi crede, nulla iactura propiùs mihi cor tetigit illâ librorum, quam feci in Louanienſi vrbe. Subitó enim abeundum fuit, & niſi ſic abiſſem, numquam abiſſem. Tuas miſerias narras, inquis: ſic me ſolaris? Ego verò, mi Pauvvi, vel ſic. Parentem alterum amiſiſti: ego vtrumque. Libros naufragio? ego, quod magis mordeat, furto. Quid tibi igitur eximium euenit, quod eximiè doleas; Fero meum caſum, quem non muto: tu quoque fac, hoc exemplo. Vis communia illa me dicere? Hominem te eſſe: Euenire hæc in vitâ: Deum voluiſſe:

Dolẽdo nihil te profecturum? Hæc omnia veriſſimè poſſem: ſed ſubiici ea tibi à te ſcio, aut certè ab iis qui apud te. Ego ſimpliciter & pro amico ago, & hortor te ad incõmoda pari mecum mente ferenda. De munere tuo, apud nos moneri nolo. ſemel dicam, quidquid mearum virium erit, faciam, & ſi nihil in re quæ alieni arbitrij eſt, polliceri poſſum de effectu. Iudicium meum & commendationem largiter habebis. Vtrumque auunculum tuum amicè à me ſaluta: & Henrico hoc amplius nuncia, benè redditos mihi nummos quos Hamburgo acceperat: & ſi puto eum id ſcire. Vale. Poſtrid. Idu. Nouemb.

EPIST. LXV. *Lutetiam*

IACOBO AVGVSTO THVANO.

DIv, mi Thuane, ſiluiſti, nec eo minùs tamen, vt ſpero, amaſti. Spero? imò video, cúm ex epiſtolâ tuâ amiciſſimè ſcriptâ. tum ex munere quod beniuolè adiũgis. A-

mo illam,& hoc laudo: argumento eximium, tractatu arduum, & in quo verè alti atque acris ingenij tui ſignum. Perplexa illa & breuia. tam aliena non ſolùm à ſermonibus noſtris, ſed à moribus, vertere magna laus ſit: quid carmine & verſu illigare? & id dilucidè atque eleganter. Non blandiar. ſed, mihi crede, rem magnam confècisti, inuidendam celeriùs quâm imitandam. Nobis humilior per hos dies labor in additiunculis ad Commentarium Cornelianum *Curas ſecundas* appellaui, ab ipsâ re. Velim nón videas ſolùm, ſed cenſeas: quoniam illud cuiuſuis eſt, hoc verè amici. Cuiacius ille magnus, éſtne apud vos? ego ita accepi. Si eſt, eius cauſsâ nihil doleo: ſed periit illa, cui ipſe anima, Schola Bituricenſis. O virum, quem miror, quem amo, quem vtinam complecti mihi fas ante exceſſum! Scaliger quid? valere intelligo, ſed ceſſare. Non ſic opportuit ingenium natum ad tam magna. Si piget huius ſæculi (nec im

meritò) at cogitet natorum natos. Res apud vos, vt audio, mirificè calent. Si vera adferuntur nihil inuidebimus veſtræ quieti. Nos velleium, Florum, Liuium ordine cogitamus. Deus mihi vires, & ô vtinam copiam iudiciorum veſtrorum! Nã hîc ego in ſolitudine: vna vrbs veſtra abundat ſupra reliquam Europam. Librum tuum, quod volueras, miſi ad I. Druſium. reſponſum ecce habes. Ecquid tu, ecquid alij veſtri parent, velim ſcire: ſi quid tamen per has turbas. Vale. Lugduni. Bata. III. Non. Iun.

EPIST. LXVI.

Theodoro Cantero.

Qvod ſilentium excuſes apud me, mi Cantere, nihil eſt. Siluerunt tuæ litteræ? at non amor: quẽ viuere in te ſcio & ſpirare. Quòd tamẽ occupationibus meis id aſcribis: nolo. Cantero meo non ego ſemper vacco? verè dicam. Tua probitas & modeſtia, in litteris ſtudium

in litteratos amor, admiſſionem tibi tuo iure apud me dederunt inter primos amicos, eáque vtere: nunquam non Lipſius tibi patet, leuato, vt ſic dicam, velo. Iuuenalé quód doceri totum à me velles, & probas quę in eo lêgi, gaudeo: ſed vereor vt id ex omnium guſtu ſit, qui volunt Hiſtorias & alia (vt cenſent) magis ardua, à me legi. Ego tamen ſcriptorem eum inter apprimè vtiles numero, & dignum ſerio interprete & accurato. Itaque occaſione captâ Satyram vnā publicé prælêgi, ſed extra ordinem καὶ ὡς ἐξ ἐπιμέτρου Si quid vltrà tentabo vtar, libro quem mihi offers: & ſi ipſe bina exemplaria habeam ſatis proba. Sed tu quid agis? nouum aliquid cogitas? an Arnobium refingis? Colligo enim ex epiſtolâ tuâ nec hanc quidem curam te poſuiſſe. Cupis vt ad Cuiacium ſcribam pro Excerptis exemplaris Regij: quod facturum me polliceor primâ occaſione. Ceterum in republicâ an apud vos quies? ita videtur.

Vtinam & concordia cum finitimis prouinciis, ſine quibus firmum nihil eſſe vobis poteſt contra hoſtem. Bene, quòd ille alibi diſtringitur, eòque ſimultates exercere vacuum nobis fuit. Claſſis illa magna ab Occidente, nunc apud Orcadas ſtare dicitur, exſpectare ventum quò redeat ad incœpta. Videbimus quò recident magni iſti & planè regij conatus. Latrocinia adhuc fuerunt nunc bella. Heus tu, audiſtin' captiuum Hagæ Hiſpanum Doctorem Medicum eſſe, virum litteratum (mirare in Hiſpano) Latinè diſertum carminis etiam pangendi non ignarum? Is ad nos ſcripſit, & ſubleuari miſeriam ſuam cupiit vt conſectanei eorundem ſtudiorum. Fecimus in parte. Vale mi Cantere. Lug. Bat. Poſtrid. kal. Septemb. ∞ Iɔ. LXXXIIX.

EPIST. LXVII.

IOSEPHO CONSALVES

ALTERA ſcriptione me occupas, priuſquam priori reſponderim. Et cur ſilui? non tui contẽptu, aut neglegentiâ: abſit. ſed quia ipſe venire Hagam parabam, & in ſermone vberiùs liberiuſque tecum agere, quàm litteris poſſem. Id conſilium meum euectio veſtra ſubita impediit? & priùs audiui Medébilckæ vos eſſe, quàm ituros cognouiſſem. Excuſa ergo ſilentium à cauſsâ iuſtâ. At nunc ſcribo, & te, mi Ioſephe, per Deum & per ſalutem tuam rogo, vti animum attollas cõtra Fortunæ vehemẽtem hunc ictum. In carcere es, à tuis & à patriâ remotus quæ? grauia eſſe fateor his qui parùm exploratos habent caſus & res humanas. Te quid hîc fugiat? ſi vſu non didiciſti, quàm fluxa & caduca hæc omnia noſtra, imò & nos ſimus: hauſiſti certè è litteris, & illæ tibi millena exempla ſuppeditârunt caſuum ſimilium aut grauiorum. Tricæ & ſpinæ, hæc omnis vita: & falleris, ſi quæris in eâ gaudiorum flores. Nos ipſi, quid?

Vt herba ſolſtitiaris, pauliſper ſumus.
Abeunt hæc vana, & nos abimus: nec quicquam firmi, niſi in firmo illo loco. A Platone tuo didiciſti,* * παρεπιδημίαν τινα εἶναι τὸν βίον. Hæc cogita. & propriè ad tuũ caſũ, aſſiduũ & pænè ſollẽnẽ hũc eſſe fortunæ ludũ. Quid crebrius in omni memoriâ, quã carcer? quę cõditio aut ordo ab eo liber? Nobiles ignobiles ſeruos & reges accepit capiet. Perſeus ille Macedoniæ rex, ſceptro ſimul & libertate ſpoliatus, ſpiritũ non traxit ſolùm in carcere, ſed effudit. Idem Gentio, Iugurthæ, Ptolemæis aliquot euênit. & ne ad vetera te mittam, tua gens, illi ipſi Hiſpani, regem Galliæ Franciſcum in cuſtodiâ habuiſtis; & reges Mexicanum & Peruanum etiam in vinclis. Heu ſortem humanam: naſci dolere, mori. Et tamen felices inter omnes miſerias, hoc vno Chriſtiani: quòd via nobis per hæc ad aliam vitam, in quâ gaudiorum nec modum vllum eſſe ſcimus, nec finem. Huc aſpiremus, hęc ſpernamus: & vocem illam ex pe-

*peregrinationẽ quandã eſſe hãc vitam.

ctore efferamus, *Diſſolui velle, & eſſe cum Chriſto*. Mitto ad te libellos noſtros De Conſtantia, quos petiiſti. magis tamen ad Sacros libros te horter, è quibus vera ſolatia petas omnium malorum. Mittam ad te Biblia minuſcula, vt cupis, quum primum náciſci potero. Nam Antuerpiâ petenda ſunt: quoniam hîc inopia eiuſmodi exemplarium. Vale Clariſſime Doctor, & confide. Viuit Deus. Lug. Batauorum VI. Eid. Nouemb. ∞ IↃ.XXCIIX.

EPIST. LXVIII. *Hagam.*

MICH. HVRALTO HOSPITALI.

TVNE ad me vltrò non ſcribis tantúm, ſed & venis; tu ille maximi viri magnus nepos? O mihi iucundum lectu Hoſpitalis nomen, quod niſi iure quodam ſanguinis ferres, poſſes ſimilitudinis & exempli. Scripta illius per te edita, dudum vidi, & habeo (certum me ſcito dicere) vt HOMERI libros rex

ille Magnus. Litteratius aliquid edi fortaſſe potuit & poterit; nego quidquam litteratius & prudentius ſimul. Pulchra hæc coniunctio: & quæ niſi ſit, abite qui in ſtudiis quæritis ſolidam & veram laudem: me iudice non feretis. Quòd amanter nagã vocas, imó lictorib⁹ miſſis pęnè ducis: ignoſce ſi nõ pareo, parebo. Nam dies Mercurij, qui feriatus nobis eſt, niſi quid interuenit, tibi me ſiſtet. Ita dico, non vt occupationes, excipiam aut talia impedimenta: ſed vt vnicum morbũ. qui etiã à vadimonio, vt ſcis, excuſat. Ego autem iam annos aliquot neſcio quomodo nõ tenui ſolùm, ſed incertâ valetudine nec quicquam promittere de me non dicam diem poſſum ſed in horam. Tamen fauebit & faciet Genius meus, ſpero. eo magis quòd nõ ad ſeria vocor (cum Teridate quid mihi;) ſed ad riſus & Plauti mei ſales. O te virum argutum: qui vidiſti, quo vno poſſim capi. Veniã veniã & hic mecum. Vale. III. Non Sep.

EPIST. LXIX.

FR. RAPHELENGIO filio S. D.

CARMINA tua de me legi: proba & arguta. & in quibus hoc vnum moneo, vt videas ſic me deinceps laudes nequid offendas eos apud quos viuis. Temporum non ignari ſumus: cum quibus pugnare te nolo, & ſi haud ſeruiliter ſeruire. Apud te & interiorem tuum animum liber eſto, recti iudicij & ſenſus: in ſermone interdum tēpera, nec offende qui poſſunt offendere. Sapientia vera firma eſt, non tamen elata: non timet pericula, ſed nec prouocat aut laceſſit. Aſcanij illius apud poëtam iuuenilis nimis ardor eſt, qui

Optat aprum, aut fuluum deſcendere monte leonem.

Non ita nos. qui abundè fortes ſumus, ſi excipimus non etiam incurrimus in diſcrimen. Plura vellem, nō vult hoc æuū. Senecæ Excerpta tua accepi: & erunt vſui, ſi

Deus volet. Nam ego amo & adiutum ſeriò volo ſcriptorē illum, præceptis optimum ſi non vitâ. Quamquam in ipsâ vitâ, ſi conſideras, pręponderant vilibus aut ſeruilibus, recta eius facta. Certè extremus ille Actus ſi in fabulis poſcit palmā: laudabilis valdè in iſto. Iure dolés & culpas, quę ad Polybium ſcripſit, vt opinor, exſul. Quid facias? verè tunc iacuit: nec credam animo eius plenè adhuc impreſſum à Sapientiâ robur. Ego non tam miror ſcripſiſſe ea hominem, quàm indignor edidiſſe. Quiddam temporibus ſæpe damus, ſed furtim & apud vnum alterúmve: quod non niſi propudium aliquod hominis diuulget. Sed de iſto aliàs, & fortaſſe ad ipsū. Eſſe qui opinionem tuam fefellerint in amore & honore litterarum: non miror. Per bella ciuilia non ſpirant Muſarum venti. Tamen, mihi credè, illæ viuent, & in portum venient inter medias turbas & naufragia multorum. Tu eis adhære, & Pietati ac Virtuti imprimis: ſine

quibus nec verè honeſtus vnquam eris,nec Meus. In nummo Orteliano (frater tuus me conſuluit) nihil video, niſi ipſum ſciam & quæ adiuncta: id eſt, quo tẽpore, quid ſymboli, &c. Lugd. noſtræ, IIII. kalẽd. Nouemb. ∞IↃ. LXXXVIII.

EPIST. LXX. *Burdigalam.*

PETRO BRACHIO.

LITTERAS à te accepi, mi Brachi, benè amicas Etiáne amor ad me penetrat è locis tam longinquis? nec tamen de te miror, qui totus es ipſe Amor, ſed fidus ille honeſtúſque. Ita me Fama & tui ſimiles ametis, vt cor mihi tetigit tã pius ille tuus in tuam affectus. O exemplum in omni æuo rarum! & magis in iſto, quo nõ ſolùm deſiimus laudanda facere, ſed etiam laudare. Liuor & obtrectatio paſſim, bonorũ operum impedimenta aut venena. Quid tamen te morentur? qui vitæ delinimenta proiicere & cõculcare potuiſti, nónne facile iſta? Mihi

conſtantia tua admirabilis eſt, amicitia grata, ſcripta nuper viſa & probata. Nam tulit ea ad me noſter Douſa, quem nihil eiuſmodi florum, quos Muſarum vſpiam hortus alit, poteſt fallere. Tu verò ſalue poëta, non poëta: ingenio talis, moribus iuxta Socrates omnes aut Catones. Ab eius filio habes carmen quale petiiſti. Cur non à me? iuro ſalutem meam, ab aliquot annis nihil tale iam ſcripſiſſe, & vix poſſe. Morbi quid habeam, tenes: & quàm non per eum alacris animus & poëtaſter. Ignoſce. volui, ſed hoc tantùm: Tamen aliàs videbo, & ſi quis etiam halitus me aſpirabit ex illo veſtro & veteri meo fonte, ſeruiet cæleſti tuæ AMATÆ. Nunc feſtinabat Faius Hoſpitalij magni nepos, cui litteras has dabam. Vale, & qui conſtantis amoris exemplum es, conſtanter etiam me ama.

EPIST. LXXI.
IANO LERNVTIO.

LITTERAS tuas ad Coluium vidi,non ad me: nec indignor. Illud indignor, quòd tamdiu in triſtiſſimo illo ſquallore ſedes, & nõnullâ tuâ culpâ. Quid expectas? liberari ἄμισθος? nunquam fiet. Scribamus omnes, & ad omnes: nunquã niſi minis extis placabimus tuum illum Ditem. Fuge, fuge,ab Acheronte: præſertim cùm de Irenes acceſſu nulla vltrà ſpes. Decedet aliquid rebus tuis. Vbi ſapientia? hoc ſcilicet mauis, vt tibi? Pereant illa omnia, dũ ſaluus nobis noſter Lernutius. Quamquam non nemini, quem non nomino,exigua ſit è magno metallo illa raſura. Sed qualiſqualis,ferenda,ſubeunda. Aliâ viâ quî effugium tibi eſſe ſuadent, non ſuadent vt amici. Torqueor cùm hæc ſcribo. Túne illis aliquid credis,quibus nequid ego crederem, tu mihi primus auctor? Sperne, &

ſæpe Litterulas cogitas, & noſtras deas. valdè ſcilicet gratioſas apud illos ἀγεωφάνες, & militares. In pretio pretium eſt, mi Lernuti: & cetera in fronte grata ſunt & verbis. Verba ego tibi non dabo. Si quid poſſum, non pete, ſed iube: ſi quid non poſſum, abſtine tormentũ mihi dare, cui hoc ſatis tormenti, quòd tu tamdiu in tormento. In Rogerſio ſpecula aliqua erat: ille nunc in Daniâ. Ad Tho. Heneagium bis ſcripſi, ſine reſponſo. Præfectus Brielanus & per eum rogatus Vliſſinganus ſcripſerunt, ſed non alio effectu, quàm vt meliuſculè habereris. Ipſe mihi Brielanus corã dixit (probè autem nouit hominẽ) precibus aut interceſſione ſolâ nunquam te liberandum. Habes meam ſententiam. vtinam ad eam tua inclinet, & omittas aliquid ſiue de conſtantiâ illâ tuâ, ſiue de rigore! Quod mihi, hoc amicis & notis omnibus tuis videbatur. Ciſtas & quæ in iis, confecto rerum Indice, traditas ſcito Sayonio cognato tuo. ille portò

miſit,quò debuit: & credo,iam appuliſſe. Nos cùm certum aliquid in rebus noſtris ſtatuerimus,te non celabimus. Vale, & illinc euade, ſi nos valere vis. IV. Idus Septemb. ∞. IƆ. LXXXIIX.

EPIST. LXXII.

THEODORO LEEVVIO.

DE ſilentio ne excuſa,aut me accuſas. Nónne & ego ſilui? Sed profectò,quod aliàs ſcripſi, ſerius & fortis iſte amor delectatur quidẽ fomentis litterarum, ſed & ſine iis viuit. Noſter,vt ſpero,æternũ. Cogitatio eum paſcit,cùm non ſermo. De pede tuo moleſtum mihi audire:ídque ex meo ſenſu. Nã ego eam partem tam caram quàm ipſum caput habeo: cui vita ſedentaria,non ſit vita. Scis quàm ambulatione delecter & motu. Cura eam igitur, ſed lentè & molliter, quia nerui reduci ad officium volunt,non cogi. Filiũ tibi agnatum ex animo gratulor. Deum precor vt is tibi hęres ſit non

opum magis, quàm animi & virtutum. Creſcat, creſcat. Ego illum & te videbo, cùm primùm ſe aperuerit & diffuderit ſtricta hæc aura. Nōne in mediâ hyeme etiam nunc videmur? Quòd catellum illum diu mihi viſum & ſimul amatum offers: agnoſco amorem. Accipio: & habeo pro munere magis mihi caro, quàm ſi gemmas à te vel aurum. Non rideo. amaui à puero totum hoc genus, & video idē feciſſe præſtantes aliquot animas ab æuo priſco. Telemachus ille Homeri in concionā etiam vênit canibus duobus aſſeclis; & Patroclo fuiſſe nouem * κύνας τραπεζῆας, idem vates tradit. Non enim ad venationem ſolùm aut Dianæ ſtudium: ſed ad voluptatem & tutelam habebant.

* *canes menſarios.*

Hac leniſomna canum fido cum pectore corda.

Ad ſummam, mitte, ſed per fidum aliquem: ego eum paullò ampliùs amabo etiā tuâ mittētis cauſâ. Sed bonâ fide, vxorcula non ringitur? carere eo poteſt, aut vult? abſit vt

iratam habeam tuam Iunonem: quamquam ea tam mitis, vt neſciam an habeat bilem. Sed eâ lege tamen mittito, ſi volet illa. De rep. noſtrâ non vanè aſſeris pēdere eam ab alienâ. Ita eſt. in Galliâ certamen noſtrum cernitur: & qui ibi exitus, exſpectandus & nobis. Vt cymba magnæ alicui naui annexa, ita nos Galliæ ſumus, imò pleraq; adeò Europa. Exſpectemus euentum fortes, erecti, & ſi volumus numquam ſerui. Poëta Ennius olim egregiè.

Ea libertas eſt, qui pectus purum & firmum geſtitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obſcurâ latent.

Tale pectus induamus, non concutient nos omnia humana. Vale, & vxori tuæ ſalutem dicito, puſionem etiam tuum à me ſuauiare. Lugd. Bat. VII. Kal. April.

EPIST. LXXIII. *Lutetiam.*

FEDERICO MORELLO V. C.

TVne ille es, mi Morelle, qui amicitiæ meæ fores ſuauiter pulſas? ades, ades. nemo hoc anno gratior mihi hoſpes. Præſertim qui Floréte illo comitatus ad me venis: quem quis excludat, niſi quem Gratiæ & omnes Muſæ? Nam profectò illud Siculi vatis in eum conuenit.

--- --- χαρίεν ἱερὸν φυτόν.

Deus bone, quàm me delectârunt illa Tragica eius ſiue Comica? Altera res tentata magno noſtro Scaligero, altera nec illi. Gratulare viro: cuius ego labori faueo, & maximè argumento. O quando nos & vos inuiſet candida illa Diua? Si quãdo: certè ego recto pede ad vos, mihi populariter tam amicos. Libellos epiſtolæ tuæ adiunctos percucurri: ſed hoc tantùm. nam herè demum accepi, cùm in viâ diutulè hæſiſſent. Amaui & exoſculatus ſum tuum iudicium in Thebaïde, quam voluiſti etiam producere in illud Europæ theatrum. Age, age, ſic oportet: inſerere inquam iuuentuti nõ ea quæ

probantur maximè,ſed quæ probã-da. Certè illa fabula ſublimis & ætherij ſpiritus eſt,& ſoni in verſibus ſupra omnes turbas. Tu,qui legiſti, agnoſcis. Notas ad eam Florentis vidi & amaui. Cui à me dicito ſcriptum illum vnà tecum nõ in externo & ambitioſo iſto amicorum albo,ſed cum paucis ἐν τῆς φρενῶν δέλτοις Qui quòd elogia aliquot tam amica mihi tribuit: quædam non agnoſco.in quibuſdam nec ignoſco Iraſcor in illo ad Thebaïdem, quòd me Prætoris magni loco habet,ſe nec lixæ. Apage immo deſtã hanc modeſtiam:& ita me nôrit atque æſtimet,vt etiã ſe. Eiuſmodi viri(non ſinuoſo pectore hoc dico) magnus honos mihi, ſi non aſſeclæ mei,ſed collegæ. Illa indicia eius de Scaligero patre caſtigatiora, & planè ex meo ſenſu. Laudabilior ipſe apud me,ob eas laudes.Nam quod de Tullio dixit ve rus magiſter, *Profeciſſe multum cui is placeret*: ego veriùs, Magnũ eſſe cui Iulius iſte magnus. Cuius ego vitam iamdiu ha-

ueo mittere in ſcripta, ſi aliquod mihi auxilium ab iis qui interiora & minuta illa vitæ norunt. Nam maxima nobis patent mirâ & ingenioſâ de ſe alibi atque alibi ſcriptione. Tu mi Morelle, vt claudam & coërceam animum nimis ſe diffundentem, me amare perges, vel cõſtantiæ tuæ cauſsâ: ego quidem te ſeriò, per veſtigia Turnebi noſtri & munera euntem ad illud ipſum veræ gloriæ culmen. Lugd.Bat. vi. Id. Decemb. ∞ Iↄ. lxxxviii.

EPIST. LXXIV.

Hadriano Saraviæ.

Qvòd ſiluiſſe me ſcribis, miror & doleo: cùm plenè & ſeriò reſponderim ad priores omnes litteras tuas. Quas ab aliquo iam interuallo nullas vidi, præter has quętulas & breues: ſed ideò mihi gratas, quia tales. Niſi & me & mea amares, nõ quererêris de officij huius intermiſſione. Illud grauiꝰ, quòd de morte filij tui (heu vnici) ſcribis: in quo, nũquã ex animo gaudeã, niſi ex ani-

mo ſum triſtatus. Amabã modeſtiſſimũ ingenium, nec vltrà laudandum, ne deſiderium & cauſſas dolendi tibi augeamus. Scis communem legem, Dei ab æterno decretum, & alia quæ alij hauriunt à tuo fonte. Hæc ipſe tibi nunc inſtilla. Imus huc omnes, mi Sarauia: nec ſciungimur, ſed leuiter alter alterũ ante imus. O beati, qui in beatâ illâ metâ! nam hîc etiam in optimo ſtaſtu, quid niſi miſerię? quanto magis in his publicis Europæ ruinis! Nam mutari eam totam & inuerti nemo prudens non videt. Cenſebam Politica noſtra poſſe me mittere ſub hoc tempus, trina aut quaterna folia etiam nunc reſtant. Firmioris attentíque iudicij Lectoribus probaturum me id Opus ſpero, nunquam iis qui peruolãt, & inſtar apum ſcripta ſaltem delibant. Thomam Heneagium à me ſalutes velim, virum Muſis & mihi valdé carum. III. kal. Sextil.

EPIST. LXXV.

Fr. Raphelengio Filio.

SEnecam tuum ſub veſperam accepi, & eum ipſum ad lucernã libaui. Placet ſeriò. Perge, pergè. malè cœpiſti, ſi hîc deſinis. Saliuam tantùm, quod dicitur, nobis mouiſti; exple deſiderium vberiore aliquâ menſâ. Quid tam proprium huic ſtudio quod auum tuum immortalem reddidit, quàm Critice? quam ſi adiungis iudício, vt cœpiſti, & opportunè: non rem ſolùm magnam feceris, ſed famam. Neutram harum contemne, etſi aliquid ante eas pone. In poëtis aliis velim te ſimile aliquid aggredi. an in Iuuenale? iuuabo: aut in quocunque alio, quem leges. Nam hoc Poëtices ſtudium, & in eâ emaculandâ labor, non dedecet hanc ætatem. Poſteà ad grauiora te ducam. Hortamina quæ nuper ad te ſcripta miſi, credo legiſti & imbibiſti. O vtinam erigas, inquam, te & vno certóque tenore

eas,alacer ſemper & vegetus,quid non effecture? Velim ad me ſeriò & liberè ſcribas ſi quid eſt quod te mordeat aut abſterreat. depones in fidum & amicum planè ſinum: nec id tantùm, ſed etiam auxiliatorem. Nam ego te,mi Raphelengi,quamdiu ero, non deſeram: & iuuabo conſiliis & quâ aliâ re potero.Confide. cum leni non medico ſolùm, ſed amico tibi res erit:indica ſi quid eſt morbi. Spero ſanè nihil eſſe, & ſcio cauſſam tibi non præberi ab Auo,qui te amat vt ex ſe natum, nō vt nepotem: tamen cùm interdum iacere te ex litteris tuis intellego,ſuſpicor neſcio quid nō eſſe ad tuum ſenſum.Æuum & mores illos noui. torquent? indica.ſi concoquere nō potes,ſubueniet ἐπιδημία. Ego ſcio non omni ingenio cōuenire, quod Homerus Marti ſuo aſſcribit,ἀλλοπρόσαλλος. Reperiemus quod ex vſu tuo fiat,& cum gratiâ tuorū. Deum rogo vt te firmet,iuueniles leuéſque animi motus tollat:quibus ſubiici te non ignoras,& vincere eoſdem de-

bere ac paullatim atterere, hoc quoque non ignoras. Vale. Ex vrbe noſtrâ veteri. VI. Id. Nouemb.

Optimo Ortelio ſalutem.
Nos è Nundinis nec litteras, nec Catalogum. ſatin' veſtri nos ſeriò curant aut cogitant?

EPIST. LXXVI. *Francofurtum. ad Oderam.*

FRANCISCO HILDESHEIMIO.

TAM benigna tua ſalutatio meritò litteras meas elicit etſi breues. Multa mihi tribuis, Vir Clariſſime, ſed vereor vt amore inductus, quì in hanc laudis partem non bonus Iudex. Ego te amo ob amorē, & ſeriò deinceps cēſeo inter meos. Quòd ſi in Germaniā aut loca propinquiora vnquam venero (ita autē ſtatui:) crebrioribus iſtis litterarum alloquiis fouebitur amicitiæ hæc herba. Sin hîc manſero: profectò id arduū in tāto interuallo. Rari à nobis homines illuc, niſi ad mercatus Frācofurtēſes: nec ij ſemper certi. De

Plinij loco eruditè diſſeris,nec quid quam addidero aut mutauero in tuis dictis. Macte virum te eſſe video , quales in illo orbe pauci.Sed, niſi fallor,breui eas quoque oras illuſtrabit melior hic Phœbus. Vale. Lugd. Bat. poſtrid. kal. Sextil.

EPIST. LXXVII. *Antuerpiã.*

CHRIST. PLANTINO.

MI amice,nulla vnquam epiſtola tua aut gratior mihi aut triſtior fuit hâc poſtremâ. Languidâ manu ſcriptionem tuam nimis exoſculatus ſum,& ſeruabo pignus fidiſſimi inter nos amoris. at dolui in tuâ afflictiſſimâ * valetudine,quã tamen mens mihi dictat & præſagit iam eſſe meliorem. O Deus,& tu facite me compotem huius voti! Aliud nihil ſcribo niſi hoc. quicquid à me factum voles , etiam cùm me præcedes & in vili hac terrà nõ eris, impera.nõ viuũ magis amaui,quàm poſteâ vere viuum amabo. Salue, Salue,Salue.

* Quæ illi postrema.

Epist. LXXIIX.

Fr. Raphelengio filio.

Certe, mi Raphelengi, triſti nuncio percuſſi ſumus, triſti: nec cuiquam veſtrûm qui ſanguine iuncti eſtis, aut in amando ceſſi, aut nunc in dolendo. Amiſiſti tu auum optimum, alij patrem, ego amicum, ſanctum nomen & rarũ hodie in terris. Heu mi Plantine, quis mihi poſt te alter? nemo: non magis quàm ante te talis quiſquã fuit. Beatum quidem te qui extra præſens & imminens omne diſcrimen, extra moleſtias quæ ſenile etiam caput tuum circunſtabât: at nos voluimur & reuoluimur in medio æſtu. Tu mi fili multũ amiſiſti, in omni fortunâ tuâ conſilium ſolatium, opes. Amabat te, hoc ſcio. Sed feramus, & illius maximè exemplo (in quo enim hæc virtus clarior?) prõpti volenteſque ſequamur magnum illum Deum. Scripſiſſem ad Moretũ & heredes, ſed ita me ſalus amet,

vt ego minimè aptus ſum ad ſolandum. Non quia iaceam (hoc dedecus Conſtantiæ noſtræ non imprimam) ſed quia haud ita firmiter ſtẽ, vt erigere alios poſſim. Vacillo ipſe & rationum idemtidẽ fulcro me ſuſtento. Ad te nuper breuiter ſcripſi de Italiâ. nunc hoc addo, omnino ad nos venias, priuſquam in alterutram partem aliquid decîdas. E re tuâ erit nec quicquam ſuadebimus, non dicam præter vtilitatẽ, ſed fortaſſe nec tuam voluntatem. Ades Poſtrid. Idus Iul. ∞.Iͻ.LXXXIX.

EPIST. LXXIX. *Romam.*

FR. BENOIO.

TANDEM, tandem, vnas à te litteras. Nam & ego ordiar à querelâ. Tu ne miſiſſe quidem fateris: ego ſcripſiſſe seriò me teſtor, ſed tamen fruſtrâ. Qu~ autem mea culpa eſt, ſi homines parum fidi hodie aut diligentes? Ego te, mi frater, diligo: & numquam ſuauiſſi-

mam illam cõſuetudinem noſtram ruminor, ſine interioris animi motu. Tuæ litteræ me excitant, & velut aſpirant in hoc languore noſtro vitalem aliquem auram. O terra, ô viri! vtinam per vires aut tempora vos reguſtem! Sed ego, mi Benci, inclino, non tam æuo fractus (eâ parte adhuc vireo) quàm lento & neſcio quo inteſtino morbo. qui tamen vitę officia atque ipſa ſtudia leuiter interpellat. Vos iacturam ante biennium in Mureto feciſtis: cuius Senecam, extremum opus, omnino probamus. Orationem tuam in eius funere, & quicquid tuum, vidiſſe velim. Rarò ad nos veniunt melioris cæli illæ deliciæ: & poſſunt tamen per Plantinũ. Ad eum virum mitte, quidquid ad me voles: & in primis (per ſacrũ illum Amorẽ te rogo) ſi quid editum à te, aut edẽdum. Cenſuram vis? libera erit. Laudes? effuſæ. nec alius hodie id fecerit magis ex affectu. Amo, amo primos illos meos ignes, & in iis puriter liqueſco. Ill^me. Sir-

letum ſupereſſe apud vos gaudeo, columen perfectiſſimum virtutis & doctrinæ Fuluio Vrſino quid ſit, quid Latino Latinio optimo ſeni, gratum ſi per te ſciero: & ſi à me eos ſalutabis. Edidi quædam nuper, ſed leuia, nec nunc mittenda. Vale, & me ama tui & probitatis amantem. In Bat. prid. Kalend Septembr. ∞ .IϽ.LXXXIIX.

EPIST. LXXX.

Gerardo Tuningo.

AD litteras tuas, mi Tuninge, breuiter reſpondeo: & hoc ipſum amoris eſt, quòd reſpondeo. Nam etſi vis illa morbi me reliquit tamen languor & debilitas manet: nec mens aut manus ſatis apta ad ſuum munus. At ego te ex animo amo, & creſcenti virtuti tuæ faueo, eóque expreſſa mihi hæc ſcriptio, eius iudicij mei index. In foro verſari te iam credo: & quãquã res nõdũm calẽt (tempu; iſta adfert) tamẽ carceres tibi apertia ad curſum. Sta-

dium hoc ſub initia moleſtum & arduum fortaſſe videbitur: dies molliet, & ſcopus qui tibi in oculis eſſe debet, cum Lucro Honor. Dignitas enim & ſplendor plerumque ab iſto campo. Ego ad amicos meos cùm ſcribam, non deero te commendare de eâ notâ quâ te noui. Tu cõfide. ſponſor ego tibi, ſi perges hac Virtutis & Modeſtiæ viâ, quâ cœpiſti, de optimo ſucceſſu. Vale, & duo illa, ac me vnà, ama. Lugduni noſtræ Batauor. v. kalend. Decembr.

EPIST. LXXXI.

THEODORO CANTERO.

CVM mutationem rerum audiui, quæ apud vos facta, lætatus ſanè ſum, quia omnia in melius verſa & modeſtius: nec tamen valdè miratus, quoniam veterē illum ſtatum violentum & turbidum, ſciebam non poſſe eſſe diuturnum. Illud neſcio an lætari debeam, te potiſſimum electum qui clauũ teneas

in hac tempeſtate. honori tuo quidem gratulor, idque amiciſſimo animo: ſed moleſtias video, atq; adeò diſcrimen etiam quod adiunctũ, niſi clementer te dirigat & ſeruet ille qui te huc deſtinauit. Id quod ſpero, & eum ex affectu rogo. Illud ego valdè velim & ſuadeam, ita clementer & leniter omnia nũc adminiſtrari, vt vix appareat cõuerſum eſſe orbem rerum: appareat, inquam, dolore cuiuſquam aut pœnâ. Vltio & affectus ſeponantur, & ſatis ſit (meo quidem iudicio) inutiles homines remoueri ab reip. adminiſtratione. niſi ſi quis eſt vnus aut alter, qui palàm in eâ ſe geſſerit malâ fraude. Sed nec omnia ſubitò mutanda, etiã quæ mutari melior ratio ſuadet: lentè, lẽtè, & minimo ſono. Pro noſtro Arcerio ſolicitor. manebit illi ſua conditio? velim, quod in te ſit, iuues. Non enim puto virum è calidis illis eſſe, qui omnia & omnes turbãt. Thinnius noſter an redierit, nondum audiuimus omnino ego opinor: & admouendũ iterũ rebus

virũ peritiſſimũ rerum. quod cùm ſciero, ad eum ſcribã. De Prætoris reditu: audiui: & velim meo nomine illi gratuleris. Niſi aura hæc turbida impediret, ego ſané ad vos euolarem, & facerẽ linguâ quod nũc ſtilo. De filiis tuis, ij mihi curæ erũt. Sæpe me adeant, ſemper mihi grati. Vale. IV. Idus Octobr.

EPIST LXXXII. *Preſlauiam.*

IACOBO MONAVIO.

LItteræ tuæ à ſe gratæ, mi Monaui, hoc aſperũ habuerunt & triſte, quòd nũciarũt de morte Andreę Dudithij, magni & ſapiẽtis viri. Qui etſi præter ætatẽ nihil paſſus videri poteſt, aut præter cõmunẽ illã legẽ: tamẽ profectò dolori eſt, & amicũ nos amiſiſſe, & Germaniã in hoc ſtatu rerum ſpoliatã notæ modeſtiæ & prudentiæ viro. Nam in aulis Principum, quàm multi paſſim, vt ſic dicã incẽdiarij turbarũ, & qui * πῦρ ἐπὶ πῦρ addunt? à quorum ingenio alieniſſimus hic noſter, natus ſeda- *(* ignem ad ignẽ.)*

re ciuiles iſtas tempeſtates.non excitare. Sed Deo pacis viſum vocare ad ſe iſtum Pacatorem: ideóque feramus, in Conſtantiæ noſtræ monitis fixi. De amore tuo in me, gratiam non habeo ſolùm, ſed refero. quomodo? amando. atque te vnũ hoc pretium exſpectare ſcio tui affectus. Mihi quidem iucundum & quaſi pabulum quoddam ſtudiorũ eſt, amari non tam à magnis, quàm ab eruditis & vitâ quoque probis viris: quâ in claſſe te ſcio eſſe, optime Monaui. Nos vadè nunc diſtringebamur editione Politicorum. quod opus Regibus Principibúſque ſcriptum, vtinam vſui quoque iis ſit? quod non deſpero, ſi capere tamen poterunt eius generis ſcripta. Sed Deus videbit. ego arduo labore defunctum me ſcio, & ſoluto pede ad mitiora & planiora iturũ. Thraſeas noſter omninò differẽduseſt, & te alióſque rogo, nequis me roget. Vale Clariſſime Monaui, reliquũ in iis locis affectus mei fulcrum. Nonis Iuniis.

EPIST. LXXXIII.

Lævino Calvardo.

SCriptio tua mihi grata, & ſcribendi cauſsâ. Amor in me, & humanitas in adflictos te impulit: quorum vtrumque amo, & hanc etiam laudo. At illud mihi iuxtà ac tinouum, fuiſſe in eo grege Hiſpano hominem Latinas quoque litteras doctum, & doctorum amantem: cui auxilium, aut certè ſolatium, meritó debemus. Id, quod in me eſt. nō faciam ſolùm ſeduló, tam amicâ præſertim tuâ rogatione inuitatus. ſed iam feci. Conuēni quoſdam qui cum Prætore huius vrbis agant, qui nauim eam cepit, & in cuius hic eſt manu. Videbo an in vrbem noſtram adduci poſſit, eámque habere pro cuſtodiâ. Sanè Muſarum illum alumnum æquo iure cenſeri cū Barbaris, ignominia noſtra ſit, mi Caluarde. quem ex animo ſaluere iubeo, & me amantem tui quoque

amare. XVII. kalend. Septemb.

EPIST. LXXXIV.
DOMINICO BAVDIO.

PLVSCVLAS à te litteras accepi, fateor:ad quas ſilui,non voluntate aut ſubitâ ignauiâ.ſed quia deinceps ſic cogit valetudo. Tibi narro Baudi.frangor paullatim, frangor: & per aſſiduum hunc languorem deſerit ponîtque calor & vigor ille in nobis, velut ventus. Velo ferri ſolebamus,nunc vix remis.Politica etiam mea,ſerium opus, valdè me tenuerunt.Nunc ipſa abſolui,nondum quæ ad ipſa:id eſt Notas.Inuidia fatebitur arduũ & operoſũ op⁹ eſſe,neſcio an probũ.Tu certò & ſemel ſic exiſtima,te à me æſtimari, amari:& ſemper id fore,ſiue ſcribo, ſiue ſileo .donec perpetuum tamen ſilebo. De munere ſiue titulo, quo non ſine fructu gaudes, tibi gratulor, voueo atque auguror maiora. Amande ama. Idib. Iul. ∞, Iↄ. LXXXIX.

Epist. LXXXV. *In Hungariam.*

Michaeli Forgacz.
libero Baroni de Gimes.

Amanter valdè me prouocas ad ſcribendum pariter & amandum. quis tu es? ignotus mihi, imò notus, vel ex vnâ epiſtolâ iſtâ, in quâ faciem video pulcherrimæ mentis. Etiámne ille veſter remotus & verè Martialis tractus, educat ac profert Palladias iſtas proles? gratulor tibi hanc indolem, te patriæ: quæ profectò præſidium grande & lumẽ exſpectat ab eiuſmodi alũno. Quòd ſi hanc directam ad laudem & Virtutem viam, plerique è tuâ claſſe ingredi vellent, quid Europâ beatius? quæ nunc iacet miſera vndique telis cõfixa ciuilium turbarum. Sed reſurget profectò aliquando (& ea certa ſpes me tenet) eiuſmodi adminiculis & fulcris. Tu perge, & te litterarum ac Sapientiæ ſtudiis primum mox patriæ trade: palàm facturus,

quantum interſit inter doctos cultóſque Nobiles, & iſtos, qui nihil lucis habent niſi à luce maiorum. Meam quidem amicitiam quód appetis, ita cupidè offero, vt ipſe propior appetenti ſim: & in tempore oſtendam. Lucubrationibus noſtris quòd delectari te ſcribis. vtinam & iuuari! Spero tamen id facturum opus quod nunc edo, in quo Principem formo, & eos qui ad gubernacula rerum admouentur. Laborioſé mihi opus ſcriptũ fateor: ſed vobis nō huic vulgo. qui nec capiet, nec ſi capiat, fructum faciet in præceptis quæ nihil ad ipſum. Regendi imperandîq; munus vobis conuenit, plebi *obſequii gloria*, vt ille inquit, *relicta eſt*, Nobiliſſime Baro vale. Nonis Iuniis, ∞.Iↄ.LXXXIX.

EPIST. LXXXVI. *Coloniam.*
GVLIELMO CRIPIO Filio.

AD epiſtolas tuas reſpondere, mi Cripi, magis volo aliquando quàm poſſum. Diſtringimur ni-

mis ſæpe,nec cùm nuncius appellat vacamus illicó ad ſcribendum. Addo , quód plerumque ille feſtinat. Hoc ſemel ſcito,& excuſâ. Aliâs, amo te tuùmque ingenium:quod excitari etiam noſtrâ voce nonnihil velim ad pulcherrimas artes. Et ſi enim per te promptus erectùſque es tamen vt equum in curſu plauſus,ſic optimá indolem laudes & approbatio iuuant, Quamquam quid valdè iis apud te opus?partem habes,* παντοίῃς ἀρετῇσι κεκασμένον, vt ait Homerus de Vlyſſe:virum reuerâ & vſu& doctrinâ inter Bèlgarum primos. Hunc audi.* Αἵματος εἶς ἀγαθοῖο φίλον τέκος : quæſo ne degenera , & lucem quoque à te aliquam adfer ad illam lucem. Quod porró ſcribis de libris illis priſcis : magis eſt vt voueam, quàm vt credá. Sæpe iam ita decipimur. Blandi rumores ſunt de *Ciceronis Republica,de Liuii reliquiis* : ſed rumores.----* κακὸν δ' ἀνεμώλια βάζειν. Vale , & in virtute ac doctrinâ pariter mihi creſce. Lugduni Batauorum. Poſtrid. Idus Mart.

* *omni virtute decoratum.*

* *Sanguinis es boni care puer.*

* *malum vana dicere.*

EPIST. LXXXVII.

IOH. ARCERIO.

VIR doctiſſime, Res tuas iterũ ſtabili loco eſſe, idque in ipsâ, patriâ. valdè tibi gratulor:* καὶ ἀπὸ βαθείας γνώμης συγχαίρω. Præſertim cùm honeſtiſſimum illud munus adeptus ſis, & in locum ſucceſſeris viri nobis olim amici. Ita profectò eſt. Deus non deſerit ſuos, ſed abducit à loco vt ad meliorem reducat, & obiicit ſæpe non ſperata. Nos in tenui & veteri noſtrâ valetudine tamen Politica abſoluimus: quæ vtinam ne mecum langueant, & ſint, quod dicitur,* ἵππου γῆρας. Mihi tamē firmum compactúmque opus videbatur, & ferendo æuo: ſed mihi. Veſtra aliorum iudicia exſpecto, nec ante me do ad abſoluendum. Nam quod ad Notas attinet, *μέγα ἔργον ἄρεκτον, vt ille inquit: & id quoque fecit morbus. exemplaria quattuor ad te mitto, diſtribuenda pro

** & ab intima mente. gaudeo.*

** equi ſenium.*

** magnũ opus imperfectũ.*

inſcriptione ſingulorum. De Galliâ credo vos audiſſe magnum illud facinus, & inopinatam Regis cædem. Ego video Deum res magnas, res nouas moliri, & conuerſionem ſtatus in vniuersâ Europâ.

------ *πολλάων πολίων κατέλυσε κάρηνα,
Ηδ' ἔτι καὶ λύσει.

* multarum vrbium ſoluit culmina. Atque etiam ſoluet

Vtinam ſaluis nobis! Vale vir ornatiſſime, & cum vxore tuâ à me meáque ſalue. Lugd. Bat. XIII. Kal. Septembr. ∞IↃ.LXXXIX.

EPIST. LXXXIIV.

ISAACO. CASAVBONO.

NON redditas tibi litteras meas mi, Caſaubone, non miror ſolum, ſed indignor. Spernam ego te? ne differam quidem: & reſpondi illico vt accepi tuas. Gratæ mihi à tali ingenio, quod iãdiu ęſtimo: & à tali affectu, quẽ calidũ profectò in me promis. Amo amovicíſsim: nec tã frigidum aut rigidũ mihi pectus, vt nõ incaleſcat & moueatur ab hoc igne

Strabonem tuum vidimus,& multa in eo proba.perge per Deum,& quoniam Scaliger noſter in hoc genere toto ſilet, tu prodi & age hanc perſonam.Decenter,mihi crede,potes. Sed heu,Gallia veſtra quám æſtuat! vetus,florens: & illud regnorum,vt ſic dicam,regnum, quàm periclitatur non conuerti ſed euerti! Illacrumo.nam fateri debemus illuſtriũ ingeniorum iam ab aliquot annis hanc matrem fuiſſe,aut ſedem.Nos quoque in veteri noſtro bello: ſed minùs feruido,& cõſumimur lento quodam igne.Feramus, & nos,mi Caſaubone,iſtis litterarum Sapientiæque ſtudiis inuoluamus: in quibus ſubductio, aut certè aliqua ſeductio eſt à turbis Vale. Lugduni. Bat.Poſtrid.Non.Sextil.

EPIST. LXXXIX.

PHIL.MARNIXIO.

ACCEPISSE te librum noſtrum, legiſſe, probaſſe, ſeriò ego gaudeo. In tuo iudicio quidni acquieſcam? qui ſecaſti hos fluctus, & benè penitus te immerſiſti in rerum ciuilium iſtud mare. Noſti ergo, & peritiam tibi ingenuit ipſe vſus. Qui nobis quidem modicus adeſt, & libere cum Homerico adoleſcente fateor.

* Οὐδέ τί πω μύθοισι πεπείρημαι πυκινοῖσιν.

** Neque ego adhuc ſermonum prudentium vſum habeo.*

Quò magis veſtrum eſt, monere & dirigere ſi quid peccamus. Quod malles in εὐσεβείας illâ re verbis quoque me εὐσεβεῖν, ſpretis illis profanis, feciſſem profectò ſi diſtinctius & accuratius dicendum de iis mihi putaſſem. Hoc omiſi, aut diſtuli: & cauſam nónne vides? Cúm tam pauca timidè dixerim, nunc quoque vndique incurrunt, pænè dixerim, ---- * ἀγροτέροισι σύεσιν ἐοικότες; quid futurum erat ſi magis me diffudiſſem? Libaui igitur: & ideò in ſtilo quoque nihil mutaui, & exiguam illam laciniam pertexui filo quo reliquam

** agreſtibus ſuibus ſimiles.*

veſtem. Quod ſi tamen tibi hîc aut alibi aliud videtur; mone, & me deuincies. Aliorũ voces ſiue calumniæ, aſperæ? * ἀγαθὴ δὲ παραίφασις ἐστὶν ἑταίρου. Tuus Gedeo Botzelarius mirum eſt quàm ſe nobis probet, modeſtiâ, diligentiâ, profectu. Stirpe ſuâ dignus euadet. Vale. Lugd. Bat. Prid. Kal. Octobr.

*bona admonitio amici.

EPIST. XC. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

IAm nunc mihi adeſt, qui ad vos abit. Ipſe tibi dicet, tempus mihi non fuiſſe ad longam ſcriptionem: atque adeò, vt familiariter tecum loquar, è lectulo me excitauit. Sed vigilo, vigilo, cùm Lampſonij nomen auribus & menti meæ inſonuit. Iamdiu etiam ego à te nihil. quid tum? tam ſcio amare te, quàm me ſpirare.

* Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

Politica noſtra abſoluimus: cape, lege, arbitrare. Nam iudicem ali-

*Non eſt amator, per-

quem te tuíque ſimilem, valdè mi petim
Lampſoni volo:verſatum in rebus qui non
ſcilicet, nec à lectione ſolùm ſed amat.
ab vſu doctum. Vide ſicubi erramus. Breuia iſta ſunt, & adſtricta, fateor: ſed apud te quid excuſem? ſcio in eiuſmodi rebus rem te velle, non ſpina aliquot & natátia verba. quò nimis ferè inclinant, qui res Ciuiles hodie ſcribunt. Nimis, inquam, ſe per diſputatiunculas diffundunt. At mihi Cretenſes illi probi: quos Plato ait * πολυνοίαν μᾶλλον, ἢ πολυλογίαν ἀσκῆσαι. Nos iam in manu habemus Dialogum *De magnitudine Romana*: & perficiemus ſi Deo viſum. Epiſtolarum etiam Centuriam alteram extrudimus, & priorem reformamus. Apud me iſta: tu quid? ſcribe, ſcribe, nec (quod callidæ amantes ſolent) deſiderio nos torque. Lugd. Batauor. poſtrid. Idus Sextil. ∞.Iↄ.LXXXIX.

* multę menti magis, quàm multis verbis ſtudere.

EPIST. XCI.

Fr. Raphelengio Filio.

MI Raphelengi etiamnunc fluctuas? quouſque? Semel ſtatue rationi & nobis pareas, an tibi illa ſuadet differri iter in proximā æſtatem, ob cauſſas multas. E famâ tuâ erit, è re tuâ. ex vſu familię Plantinianæ. Tam citò ſolui & abrumpi illum cœtum ſublato capite, ſit indignum. Cauſſas quas habes, ego quoque intellego, atque adeò approbo ſed calidè nihil fieri volo aut importunè. Ne nimis cupidè cupe quod cupis. Mali ominis ſit nimia hæc feſtinatio. Audi me ex animo loquentem. Ire te in Italiam ad multa vtile eſt: vt abſis ab his turbis, vt videas & diſcas, vt locum & occaſionem queras emergendi. Hæc omnia vera ſunt, & ſuadeo: ſed hoc quoque vęrum, magis decôrè te iturum poſt aliquot menſes, magis tutò ſub æſtatem, & magis prouidè omnia ac diſpoſitè acturum. Vtinam ante te vidiſſem: id quoque é re tuâ fortaſſe eſſet, & certè ex meo voto. Sed nos ea audimus, vt verear ne breui interclusæ omnes viæ. niſi ſi ipſe ſub Ver proximum

proximum in Germaniâ me ſiſto, quod haud deſpero. O iuuenis in quod æuum incidiſti? ſed tene viam rectam, haud pœnitebit. Ne pugna cum temporibus, & ſerua te ad meliora fata, ſed ſub tegmine & vmbrâ ſemper modeſtæ Virtutis. Ego deſino: haud multa libet. XIII. Kal. Sextil. ∞. Ic. LXXXIX.

EPIST. XCII.

GASPARI VOSBERGIO.

DISTVLI reſpondere litteris tuis: ſed ſine tuâ vllâ noxâ. Nunc id facio per Legatum Regis, cuius negotia tibi commendo, & peto, quod in te eſt, ea matures. Noſti quàm lenti ſint: præſertim vbi pecuniaria res eſt, nō te fugit. Politica grata tibi fuiſſe gaudeo: quæ tu quòd Theſaurū appellas, magis ex amore facis, quàm quia merentur. Hoc tamen liberè dixi & repeto, ruminanti ea pluſculum aliquid ſemper ſubotiturum quàm primâ ſpecie

viſum. Hortaris me ad reliqua , & præſertim ad Ariſtocratiam . quam ego quoque probo mi Vosbergi, ſed bene compoſitam,& qualis illa Spartanorum fuit aut hodie Venetorum. O quis Deus eam dabit! Tamen illam quoque conceptam in mente habeo , & vnius omnino libri res erit. Sed priuſquam aggrediar , certum mihi audire & libare iudicia de toto hoc genere ſcribendi,& ſi vniuerſum diſplicebit, ſilere; (cur enim vela faciam aduerſis vẽtis?) ſi in parte;cognoſcere ,&refingere ſiquid minùs rectè aut cõſideratè à nobis ſcriptum. Nam id numquam pigebit. Apelles in magnis ſuis laudatiſque operibus hoc ſeruabat,vt ea publicè , proponeret omnium oculis ac linguis,atque ipſe velo aliquo tectus iudicia venaretur etiam minimorum?cur nobis hoc non fas in opere quod tangit omnes ? Sed nec Notas , vt vides, plenè abſolui . quod caloribus iſtis immodicis tribues,qui valdè me de derunt in languorem. Te valere op-

to,& nos amare. Lugdu. Bat. xiii. kal.Sep.∞ .Iↄ.lxxxix.

EPIST. XCIII.

Nathani Chytræo S.D.

ACres quaſdam faces epiſtola tuá mihi ſubdidit. quam, ipſe Amor tibi ſcripſit. Non me fallunt ſupina quædam aut natantia verba, & illa quæ ab imo pectore profecta. Talia tua ſunt. & iam mihi carior noſter ille Lydius. per quẽ tu quoque inter meos caros. Quid verbis me diffundam? redamo ſic amantem: virtutis doctrinæque tuæ merito primùm, ſed etiam fratris aſpectu, qui mihi inter Germaniæ primos. Scripta tua & illius iá olim vidimus, & tenuiſtis nos ſæpe illâ * γλυκεία Σειρῆνι τῶν λόγων. Non plura apud te. pergamus in hoc curſu, & quod reliquũ eſt vitæ viuamus. ---- φίλα δ'-δόντες ἀλλήλοισιν. Accipe daque fidem. & ſalue. Lugduni Batauor, Idib. Mart. ∞ .Iↄ.xc.

* dulci Sirene ſermonũ

* mutuũ amantes

Epist. XCIV.

Mart. Lydio.

Amica tua epiſtola, vt ſemper atque etiam anxia pro noſtrâ famâ. Agnoſco amorem: ſed de purgatione, quod ſcribis, quæſo omitte. Quid me eluas apud eos, mi Lydi, quibus decretum quacumque de cauſsâ * μῶμον ἀνάψαι? Ieiuna imò turpia ſunt quæ adferuntur (ago liberè:) & te aut me nō noui, ſi hæc * σπουδαιότερον excuſo. Impiè hoc ſcripſi, inquiunt, quòd Religionem omnem tolero in repub. modò vetus. Etiámne gentilium? etiámne Turcarum? etiam. Vbi hoc ſcripſi: Verba adfers. ſed ô boni. ergo notulam illam graue iis legere, quæ ad oram Coërcui enim ecce, & reſtrinxi: Mos probus & *vetus ſeruandus.* Satin' clara hæc verba? ita vetus tenendus, ſi probus. Iam illud alterum in quo Sæuitiæ me arguūt: bellum. Quis verba ea bonus integérque vir

*macu-lam in-urere.

*diligē-tius.

legit, qui non capiat ex meo bonóque ſenſu? At poſſunt aliorſum flecti. Multa talia in omnibus ſcriptis: ſed eos nempe carpimus, qui ſic flectunt. Melliſſę aliquæ flores noſtros inſideant, non iſtæ Arachnæ. Quid verba facio? his talibus ſuadeo non vt aliter ſcribam ſed vt ne ſcribam: & ſilentio tuti ſimus, quoniam ratione vix licet.

* Δυσμενέες γὰρ πολλοὶ ἐφ' ἡμῖν μηχανόωνται. *Multi*
Ego tibi verum verbum dicam. *maleuoli*
Quoſdam ex iſtis torquent nō quæ *in nos*
ſcripſi, ſed quæ non ſcripſi. Intelle- *machi-*
ge, & me iam olim tuum ama. Lug. *nantur.*
Batauor. XVII. kalend. April.

Qui has tradet. Nanſius Filius erit, vt opinor. Fan eas ei quæſo meâ cauſsâ, & aut cœptam, ſpem promoue: aut ſi ea mortua, in nouâ hac iuua. Ab ipſo audies. Saluta amicos. Arcerium, Druſium, Eilardum.

Ecce reſponſam etiam ad Nath. Chytræi epiſtolam: rogo te cures.

EPIST. XCV.

Regnero Grutero.

Gratæ mihi tuæ litteræ, mi Grutere, nec eſt quod excuſes. Peccares, niſi ſic peccares. Ego, & ſi non ſemper reſpōdere aut ſcribere vacuus, tamen legere: & nimis quàm libens ſermones veſtros libo, qui aliquando in noſtrâ diſciplinâ. Statum & formam Academiæ veſtræ per te cognoui. probus eſt: ſed inprimis ille vir magnus, quē iure laudas. Iunium intellego: cui tu mi Grutere, adhære, & recondita multa hauri ex arcano illo vberiq; penu. Chryſmannus aliquídne De tēporibus poſt Scaligerum? durus ille concurſus eſt: & tamen ſcio eſſe, quæ poſt eū addi illuſtraríque poſſint. Nos poſt Politica edita redimus in veterem campum: & vel mores Romanos illuſtrabimus, vel ſpinas aliquot in eo runcabimus Criticâ iſtâ falce, Deus valetudinem modò & otiū mihi det: dequo-

rum altero vix ſpero, cùm turbas video quæ in Galliâ natæ. Vale mi Grutere, & idemtidem me appella Lugduni Batauorum, III. Id. Sextil. ∞.IↃ.LXXXIX.

EPIST. XCVI.

Michaeli Montano.

Vir Nobiliſſime per epiſtolam raro te alloquor. ſæpiſſimè animo & affectu. Vtinam res veſtræ aut noſtræ quietiores! numquã ego Deum videam, niſi te viderem. Nam litterarium hoc colloquium, nugæ: meri amores & mera ſuauitas, os aliquod amicum intueri & amplecti. Sed vt ille ait:

Νῦν δ' ἑτέρως ἐβάλοντο θεοί.----

Politica noſtra tandẽ edidi diu preſſa, & neſcio an vel nunc emiſſa aue ſatis fauſtâ. Æuum ego & hæc præiudicia an ignoro? ſed tamen temperaſſe me videbis, & nihil niſi cõmunibus præceptis ſcripſiſſe: excipio paucula de Religione. In quâ

conſilium noſtrum nec improbum nec imprudens fortaſſe apud probos. O tui ſimilis mihi lector ſit! & tu iudicium tuũ liberè, & vt vires, ſcribe. Turbæ apud vos magnæ: ſi ingeniũ tuũ noui (vt certè è ſcriptis noui: in quibus nõ fallax tui imago.) quieſcis. Quod vt tutò & diu poſſis, æternum Deum rogo. xv. Kal. Oct.

EPIST. XCVII.

NICOLAO OVDÆRTO.

ACCEPISSE te libros Politicorum, mihi gratum: & magis te probaſſe. Ex animo tibi dico. probari tui ſimilibus lucubratiunculas noſtras gaudeo, & ſi pleraque ſcribimus non huic æuo. In illo ipſo opere Politicorum, quàm multa parùm ad palatum huius illiúſve partis: nec aliter fuit, aut erit, vbi ſunt partes. Veritatem purã candidámque ego ſcio, & immunem ab omni adfectu. Vt oculi, vbi glaucoma obſidet, puriter non vident: non item

mens,vbi adfectus Præiudicium iudicium omne tollit. At in iis quæ de Fato ſcripſi, gaudeo quòd liberè mones. & ſi ego me inſiſtere tritam & priſcam viam ſentio, nec in aliâ mente eſſe Thomam & argutos illos in Eccleſiâ Doctores. Tamen ſi quid aliud, videbo: & tuo monitu libens non explicabo ſolùm, ſed, ſi opus, retractabo. An me pudeat? nūquam. & veram rectámque viam tardè videre & inire poſſumus, nunquam ſerò. Magnum illum virum nobis obiiſſe, doleo: &, heu patriâ, quàm talibus nunc eges! Impetus & calor eſt, qui nos perdiderunt & perdent. Sed ego longiùs progredior, cui hoc tantùm propoſitum ſcribere. me te amare, & gaudere in amore tuo mei: quem vt propages deinceps ac ſerues, conſuetudinis cauſſa, rogo. nam neceſſe non eſſe, facilè ex eo mihi liquet, quòd ſine vllo nomenclatore, tot annos firmiter eum in arcanâ iſtâ mente coluiſti. Vale Vir amiciſſime. v. Idus Nouem. ∞.Iↄ.ıxxxıx.

Berchemij noſtri mentio in epiſtolâ me excitauit. quid illo fit? vbi eſt? amo, amo, virum.

EPIST. XCVIII.

HVG. BLOTIO.

VERE diuinaſti. perierunt litteræ tuæ quas Thiſio dediſti; neque ego vllas, præter has à συμϐιωταῖς meis, vidi. An ego tam diu aliàs ſiluiſſem?

* Ζεῦς τό γ' ἀλεξήσειε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι.

Meritò amantes ego mei redamo, & te mi Bloti inter primos, verum & veterem Muſarum myſtam. Ergò ſcito amicitiam tuam mihi caram, gratum etiam de ſcriptis iudicium: quod etſi nimis ſumit ab affectu, tamen, liberè fateor, his talibus----- * ἀέξεται ἔνδοθι θυμός.

Tu ſi me litteris tuis ſæpiùs appellaueris, & in iis rerum etiam aliquid aſperſeris quæ iſtîc geruntur (præſertim ſiquid ad nos & hæc ſtudia:) beabis, & reipsâ videbis

* Iupiter hoc auertat, & immortales dij alij.

* augetur intus animus.

prouocatum à te, quod dicitur, *ἵππον εἰς πεδίον. Vale. Lugd. Batauor. Idib. Martiis. *equũ in planiciem.

Illuſtri Baroni Hieronymo Beck à Leopolſtorf gratiam debeo pro affectu in me, quẽ ex animo iubeo ſaluere. item noſtrũ Leunclauium.

EPIST. XCIX.

Everaldo Reidano.

SCriptio tua me affecit, & iudicium de Politicis; quæ votum mihi præcipuum eſt vt approbem vobis. Aliorum ſermunculos quid curem? placere iis & ſatisfacere in alio quouis argumento magis poſſum, quàm in iſto. Ego liberè quod mihi viſũ eſt dixi, & ſæpe magis ex vſu publico, quàm ex guſtu. At sũt etiam quidam qui Batauiæ finibus me includũt, & omnia ſcribi volũt pro hoc ſtatu. Inepti! quod nõ Plato, non Ariſtoteles, non quiſquam veterũ fecit, qui ſcripſere aliquid in ſpẽ diuturnioris ęui. Hîc illa forma reipub. alibi alia: atque vtinam nobis Princeps ſit, ſed ille aſtrictus &

legitimus, & qualẽ formo. Iam etiã quidam diffundi me voluerunt, & iuiſſe potius per liberam ſemitam: & veſtigia noſtra. Haud difficile mihi, fateor: ſed aliò me duxerunt rationes quas dixi, & quas non dixi. Faciam tamen aliquando, ſi viuo, & Notis meis ſiue Commentariolis abundè explebo hanc ſitim. Mihi iam nunc materies ea parata, ſed premimus: & calamum paullisper retinemus ſcripturientem. Ego, vno verbo, te amo, & id mihi fieri à te percupio Vale. Luguni Bat. XII. kal. Mart. ∞ Iↄ. XC.

EPIST. C. Londinium.

LANCELOTO BRVNIO.

PADDEIVM tuum inſignem virum libens vidi, & officia præſtiti quę potui prolixè. Malo ab ipſo hoc te audire. Sum naturâ in omnes benignus, tum maximè in noſtri gregis homines, & qui cõmẽdãt ſe colore iſto litterarũ. Colore inquã

nō fuco. qui reuerâ Paddeius tuus, imò iam noſter, ſeriò ſe melioribus iſtis ſcientiis tinxit. Nos titulum ei dedimus, ſed rem attulit ipſe ad nos abundè. De valetudine meâ quid ſcribam? potes ex ipſo audire, qui αὐτόπτης. Tamen vos medici probè ſcitis, quicquid diſſimuletis, leniri non tolli hos morbos. Vbi ſemel radices egerunt, hærent. Itaque langueo, & preſertim per hos Caniculæ inſanientis æſtus, qui corpus hoc per ſe ſiccum & aridum, penè reddiderunt cornu. Animo tamen egregiè adhuc ſuſtento: & Deus mihi ſeruet hanc mentem, nunquā eâ parte ſuccumbam. Britanniam veſtram & vos amicos videre iam diu geſtio: ſed neſcio quod impedimentum mihi naſcitur aliud ex alio: & ægrè muto locum, quem nunquam tamen ſine fructu & bono valetudinis muto. Sed videbo, & fortaſſis aduolabo παρὰ δόξαν. Frāc. Vlmi *De Liene* iam diu lêgi, miſſum ad me è Galliâ. nam ego veſtra medica, præſertim ſi quid elegantius,

valdè appeto, & diuerto ſuauiter in illos Naturæ hortos. Túne in eodem argumento? diuulga,& doce nobilem aliquem vſum in nobili illâ parte.

Sed heus tu, quid Typographis veſtris viſum Politica mea recudere? non debebant. Ατελὲς adhuc opus eſt: & præterea, prima illa exemplaria ad vos miſſa, haud ſatis emaculata. Alia aut emendatiora ſunt, aut præferunt certè ſuas mendas. Itaque factum hoc non amo: ſed te fideliter mi Bruni. Vale.

FINIS.

IVSTI LIPSI

EPISTOLICA INSTITVTIO

Excerpta è dictantis eius ore, Anno ∞. IↃ. LXXXVII. menſe Iunio.

Adiunctum eſt Demetrij Phalerei eiuſdem argumenti ſcriptum.

IVSTVS LIPSIVS FRANCISCO RAPHELENGIO SVO S. D.

QVANDO *ita vis, fiat. Ede libellū potiùs quàm vt alius alibi eum edat: quod ais te cōperiſſe. Ego tamen non in hanc ſpem genui: & ſcis ex temporali curâ ferè ante annos quattuor dictata hæc nobis, idq́; in vſum captûmque ſaltem iuuentutis. Iis ipſis multa vtiliter tunc interfati ſumus aut miſcuimus, quæ hîc non habes, illuſtrandæ ſcilicet rei aut firmandæ. Nā hæc breuia. quæ tamen ipſa, quoniā vſui etiam aliis eſſe poſſe, tu aliiq́; cenſent: age, non inuideo, communica, ſed hac lege, vt omnes ſciant, diſcentibus, non doctis: iuuenibus, non adultis, hæc à nobis ſcripta: nec vnquam edendi iſto fine. Nam hæc talia ſeruabamus Dialogis* De inſti-

tuenda iuuentute. *Sed , vt initio dixi , quoniam vis , fiat : & tu in aliis magè ſeriis Plantinianum nomen famamque propaga. Vale.* V. *Kalend. Nouemb.* ∞ . Iↄ.xc.

IVSTI LIPSI EPISTOLICA INSTITVTIO.

De nominibus variis Epiſtolæ: & de formâ apud veteres.

CAPVT. I.

EPISTOLA quî rectè & laudabiliter ſcribatur, præire mihi propoſitum iuuétuti. ſed compendio: ad vſum, non ad ſpeciem: nec vt omnia quæ ad rem, ſed quæ in rem maximè, dicam. EPISTOLÆ Græcanicum nomen eſt, ἀπὸ τοῦ ἐπιστέλλειν, quaſi *Miſſoriam* dicas: (Iſidorus intepretatur *Miſſam*) ſed in veteri tamen Latinorum vſu: & Plautus aliquoties vſurpat, & Afranius comœdiam etiam

Lib.VII. Orig. quampiam, *Epiſtolam* inſcripſit. V media Politianus & nonnemo hodie ſcribunt, freti auctoritate librorum & lapidum in quibus crebrò ſic reperias: ſed, niſi fallor, nunquã ante Veſpaſiani æuum. Et per O ſanè rectiùs ſcripſeris magíſque ἀναλόγως. Aliis etiam nominibus priſci appellauêre, *Literas, Tabulas, Tabellas, Codicillos*. Litteras, (Poëtæ etiam *Litteram*,) ob eminentiã, & quia hoc genus creberrimi inter litteras omnes vſus: Tabulas, Tabellas, Codicillos à materie: quia *ante charta & membranarum vſum* (*Iſidori verba cita) *indolatis ex ligno codicillis epiſtolarum colloquia ſcribebantur. Vnde & portatores earum Tabellarios vocauerunt.* Quæ tranſcripta moneo ex Hieronymi epiſt. XLII. Feſtus eidem rei. *Tabellis*, inquit, *pro chartis vtebãtur antiqui: quibus vltro citróque certiores abſentes faciebant: vnde adhuc Tabellarij dicuntur: & Tabellæ miſſæ ab Imperatoribus.* Inde Plautus Epiſtolam circumſcribens Pſeudolo.

*Lib. VII. Ori.

Per ceram & lignum, inquit, *litte-*

ras que interpretes.
Et paullò pòſt:
Pro ligneâ ſalute vis argenteam
Remittere illi?
Eiuſmodi Tabulæ Homero etiam notæ: apud quem Prœtus litteras Bellerophonti tradit ſcriptas ἐν πίνακι πτυκτῷ, *tabellâ * plicatâ.* Fieri ſolitæ inductâ cerâ è fago, abiete, buxo, *Iliad.* ζ. *verſ.*
tiliâ ſiue philyra, acere, citro, ebore. CLXIX.
quę omnia exemplis firmare nõ hîc ** Siue,*
locus. Vſi tamen & chartâ ad hanc *duplice.*
rem: ídque ex Martialis lemmate facilè colligas, *Chartæ epiſtolares.* *Lib.*XIV.
quod nomẽ hodiéque Epiſtolæ tribuunt Hiſpani. Sed ſiue Tabella, ſiue Charta, paullo alia tamẽ eius quã hodie forma. Pagellæ enim erant, & ſpecies minuti libelli. Hinc Ciceronis illa capies: * *Extrema pagella* *Lib.*II.
pupugit me tuo chirographo. * Et, *Al-* *ad Cœliũ ep.*XIII.
tera iã pagella procedit. Excipio, quòd ** Lib.*II.
publicas litteras ad S.P.Q. grãdio- *ad Bru-*
re formâ, & tranſuersâ chartâ ſcri- *tũ epiſt.*
bebant, ſcilicet quaſi Hiſtorias. Sue- XXV.
tonij hæc mens in* Iulio, *Primus epi-* ** Cap.*
ſtolas ad Senatum, ad paginas & formã LVI.

memorialis libelli conuertiſſe fertur, cùm anteà COSS. *ac Duces non niſi trāſuerſâ chartâ mitterent.* Cui Iſidorus dat lucem: *Quædam nomina librorum apud gentiles certis modulis conficiebantur: breuiore formâ, Carmina atque Epiſtolæ; at verò Hiſtoriæ maiore modulo ſcribebātur.* Et hinc * Senecā explico: *Epiſtola nō debet ſiniſtram manum legentis implere.* quod ſcilicet referēdum ad anguſtias & minutam libelli formam.

* *Epiſt.* XLV.

Quid ſit Epiſtola, & quæ eius partes.

CAPVT II.

DEFINIO autem Epiſtolam: SCRIPTVM ANIMI NVNTIVM AD ABSENTES, AVT QVASI ABSENTES. Animi nuntiū dixi: quia finis epiſtolæ duplex; aut affectui teſtando, aut rei ſignificandæ. Illum, ingerit Ambroſius ad Sabinum: *Epiſtolarū vſus eſt* (inquit) *vt disiuncti locorum interuallis, adfectu adhæreamus.* Hunc alterum, Cicero ad * Curionem: *Hac cauſſâ inuēta res*

* *Lib.* II.

ipſa eſt, vt certiores faceremus abſentes ſi quid eſſet quod eos ſcire, aut noſtrâ aut ipſorum intereſſet. Et ante eum * Turpilius:

*Sola res eſt * quæ homines abſentes, præſentes facit.* Rectè igitur dixi *abſentes.* ſed addidi etiam *quaſi abſentes*: quòd interdum ea vſurpata ad præſentes. Ita Auguſtus * *ſermones grauiores cum Liuiâ ſuâ non niſi in ſcriptis & e libello habebat.* Et idem Iuliam ſuam in Amphitheatro * *admonuit ſcripto.* Quin mos ille ſub Tiberio Principe * *etiam præſentem ſcripto adire.* quem originem ſumpſiſſe à Iulio Cæſare ex Plutarcho colligas: *qui primus* (inquit) *rationem repperit amicos per litteras conueniendi, cùm coràm agẽdi nec occupationes nec magnitudo vrbis ſemper occaſionem daret.* Atque id genus propriè Codicillos appellabant. Senecæ ea mens epiſt. LVI. *Video te mi Lucili cùm maximè, audio. adeò tecum ſum, vt dubitem an incipiam non epiſtolas, ſed codicillos tibi ſcribere.* Hæc definitio Epiſtolæ. ex quâ partes præcipuas eius duas

*Apud Hie. Ep. XLII.

*Velim trãſpoui, vt fiat Trochaicus homines abſentes quæ præſ.

*Suetonius cap. XXCIV.

*Macrob. II. Saturn.

*Tac. IV. An.

facio. Materiam & Sermonem.

CAPVT III.

Materies definita, diuiſa, & de præmiſſis Epiſtolæ.

MATERIAM dico REM QVÆ SVBIECTA SCRIPTIONI. Ea duplex, Solennis & Varians. Solennis, QVÆ IN OMNI EPISTOLA, EADEM AVT PENE EADEM, ET QVASI EX FORMVLA RECVRRIT. Qualia ſunt, Præloquium, & Clauſula. Præloquium intellego, QVOD EX RITV PRÆMITTITVR: vt Nomina & Salus. In Nominibus olim receptum, vt in ipsâ fronte epiſtolæ bina ſemper ponerẽt, Suum & Alienum: illo præpoſito, etiam ad digniorem. Cum cauſsâ quoniam prima legentis cogitatio & deſiderium eſt, ſcire à quo miſſa. Etiam hoc ſeruatum, vt nomina nuda, nec blandientia aut laudantia verba, ſibi alterive tribuerent. excipio, ſi quis in imperio

imperio aut magiſtratu. Tu enim verbo additum, *P. Seruilius Rullus Trib.pl.x. vir Cneo Pompeio Proconſuli.* At Epitheta nulla: niſi ad vnicè caros aut domeſticos. quos interdum *Humaniſsimos, Optimos, Suauiſsimos, Suas animas* appellabant,& receptiſſimo verbo, *Suos.* Quod poſtremũ interdum etiam ad leuiter notos vſurpabant.vt apud Liuium: *Prætores Syracuſani Marcello Suo.* Priſci interdum:ſed labens ætas paſſim & omnibus dedit. adeò vt Imperatorem ipſum ſane quàm familiariter *Suum* ſalutet Plinius in magni operis præfatione. Ab hac mente Martialis: *Lib. xxiv.* *Lib. xiv.*

Seu leuiter noto, ſeu caro miſſa ſodali,
Omnes iſta ſolet charta vocare SVOS.

Et in Plinij Iunioris epiſtolis vix aliter legas:ſicut & Pandectarum aliquot locis.Olim iſta:ego hodie téperem ad vſum noſtri æui; & alieno ingenio interdum ſeruiam potiùs, quàm meò. Ad doctos,probos,ſimplices ſimplicia hęc ſeruem:ad Magnates aliter;nec temerè nomé meũ præpoſuerim,& appellandi formu-

lâ potiùs ſcripſerim, *Maxime Rex, Illuſtriſsime Princeps, Ampliſsime Domine, &c.* Miſera oſtentatio ſcientiæ, quæ riſum aut offenſam debet: vtique in epiſtola, quæ tum demùm, rectè ſcripta, cũ videtur illi cui ſcripta. At de Salute, clarum eſt olim eam poſt ipſa Nomina adiectam: haud dubiè ex colloquiorum more, quo in occurſu ſtatim ſalutamus. Græcis ſimile: quibus χαίρειν precari in vſu fuit, aut εὖ διάγειν, quæ Epicuri ſalutatio: aut εὖ πράττειν, quod diſputatiunculâ quadam præfert Plato ad Dionyſium. Horatius, non præter ſolitum Græcus, expreſſit iſta:

Vide Diogen. Laërt. in Plat. Epiſt. III.

Celſo gaudere & bene rẽ gerere Al- (binouano
Muſa rogata refer. ----

In Phocione.

O mittebãt hæc interdum, & præſertim Reges, quaſi per maieſtatem. Plutarchus notat, *Alexandrum, victo Dario, abſtuliſſe ab epiſtolis,* τὸ χαίρειν, *(illud Saluere) exceptis quas Phocioni ſcribebat. quem vnum, ſicut Antipatrum, compellebat poſt Salutem dictam.* Pertinere etiam ad Preloquiũ

videatur vetus ordiendi formula, S. V.B.E.E.V. quæ in priuatis litteris frequens: in publicis perpetua, etiã poſteriore æuo. Concipi ſolet & his notis: S.V.G.E.V. id eſt. *Si vales, gaudeo, ego valeo.* Quæ apud Oppium de bello Hiſpanienſi lectæ, fruſtrà turbant, & ad mutãdum impellunt eruditos.

De iis quæ ad finẽ epiſtolæ, itẽq́; de Signo.

CAPVT. IV.

AD Clauſulam venio: quam appello TERMINVM EPISTOLÆ ET FINEM. In eâ hæc quinque ſolennia ferè inſunt: 1. *Valedictio.* quę inſerta pariter ex ſermonis ritu, quo abeuntes alter alteri bene precamur. Expreſſa antiquis ſimplici verbo *Vale.* Ouidius:

Accipe, quo ſẽper finitur epiſtola verbo, V. Triſt.
Atque meis diſtent vt tua fata Vale.

Interdum *Haue*, *Salue*: nec indecôrè cum adiectiũcula *mi anime*, *mi ſuauiſſme.* Aut alio verbo ad argumẽtũ apto: *Vale & veni, Vince & vale.*

Interdùm & voto concepta: *Deum precor vt te ſeruet, conſilia tua fortunet, &c*, Quæ omnia cum iudicio imitanda aut immutanda pro re & perſonâ. II. *Loci adiectio*. quæ neceſſaria inter abſentes: niſi ſi de eo planè conſtet. Itaque Ciceroni crebrò omiſſa: & in pari cauſsâ omittenda nobis. III. *Temporis*. in quo dies ſemper: annos plurimùm: horas interdum notatas inuenies. IV. *Subſcriptio*. quæ priſcis ignota: niſi fortè in litteris ad Imperatores: quibus ſubſcriptum per ſpeciem honoris & obſequij, * *Deuotos ſe eſſe*. Nos tamen vſurpamus. nec damno apud grandes aut ignotos: apud familiares vacuum videatur, imò vile. V. eſt *Superſcriptio*. quæ nobis inter legitima, veteribus, rarò fortaſsè vſurpata. Dabant enim plerumque & mittebãt per Pueros ſuos aut Tabellarios notos: nec aliud in exteriore epiſtolâ, quàm Signum & Linum. Illud plerũque erat * Imago propria, aut alicuius è maioribus, impreſſa ceræ ſiue cretæ. De cerâ

** Ex Dione LVII. Suetonio Tib. XXXII. Et priſcis lapidd. D.N.M.Q.E. id eſt, Deuotus Numini Maieſtatiq; eius.*

** Siue alia aliqua. vt Auguſtus*

notũ eſt: de cretâ veniſſe in hũc vſum Cicero oſtẽdit. IV. in Verrem: *Signũ iſte animaduertit in cretula.* Et pro Flacco, *Aſiaticã cretam* in hac re appellat. Linum fuit, vinclum quo epiſtola obligata, & cui ſignũ ipſum impoſitum impreſſúmque Plautus: *Sphinge ſignare ſolebat, poſteâ imagine Alexandri poſtremùm ſuâ.*

Cedo tu ceram ac linum: age, obliga, obſigna citò.

Nec aperire epiſtolam fuit, niſi illo ſoluto. Inde apud Curtiũ: *At Parmenio vinculum epiſtolæ ſoluit.* Apud Ciceronem: *Incidere linum.* & paſſiuâ vulgatáque phraſi, *Soluere epiſtolam.* Ferè autem ſignũ cum eo fractum. ideóque iubebant ſemper ante apertionem Signa agnoſci, fidei cauſsâ. In Plautinis:

Accipe, hem cognoſce ſignum.

Iterum:

Cape, ſignum noſce.

Cicero in Catil. *Oſtendi tabellas Lentulo, & quæſiui cognoſceretne ſignum? Annuit. Eſt verò inquam imago aui tui clariſſimi viri.* Salluſtius: *Pellectis litteris, cũ priùs omnes ſigna ſua cognouiſſent.* Hoc curioſe ideò: quia ſigno

corrupto, facile & tutum negare à ſe ſcripta. vtique cùm dictaſſent (vt ſæpe) & alienâ manu eſſet. Ita olim. nec tamen rigidè abnuo, quin aliquando ſuperſcriptum. Plutarchus in Dione, inter plures epiſtolas quæ adlatę, μία δ' ἦν: inquit ἔξωθεν ἐπιγεγραμμένη, τῷ πατρὶ παρ' Ἱππαρίνου: *Vna erat exteriùs inſcripta, Patri ab Hipparino.* Quod pro eorum opinione ſit, qui volunt ea quæ in capite ac fronte epiſtolarum veterũ ſemper legimus, fuiſſe Tabellarij cauſsâ in earum dorſo. Sed quidquid huius ſit, nôbis Superſcriptio vſurpanda: ſiue ob ignotos ignorantéſque Tabellarios, ſiue magis ob receptiſſimum morẽ, cum quo fruſtrà pugnemus. Quin & Titulis, eodem auctore, vti ſuadeam: ſine ambitione tamen aut profeſsâ nimis adulatione. Hec Solennis Materięs epiſtolæ. in quam licet aduocem Epiſtolas totas, quas *Formales* * Suetonius appellat. Eæ de vnâ aliquâ re, vnâ ac ſimili formâ, ad plures ſcribuntur: in negotiis publicis, inque aulis Principum

* *In Domit. cap.* XIII.

etiã hodie vſitatæ.quas ipſas *Canoni-cas*(niſi fallor) * Caſſiodor.appellat. *Lib.II. Var.Ep. XXIII.

De Materie Varia,eiuſq́; ſectione.

CAPVT. V.

AT Variantem Materiem appello, QVAE DIVERSA IN QVAQVE EPISTOLA EST: IPSA OCCASIO SCRIBENDI ET CAVSSA. Ea multiplex : nec minùs latè patet quã hæc vita.Quid enim rei diuinæ aut humanæ eſt, quod non ſermone cõmunicamus? ergo & Litteris,quæ alter ſermo. Sed tamẽ diffuſam coërcere his terminis poſſe videor, vt omnis ea ſit triplex: *Seria,Docta,Familiaris.* SERIAM dico,*quæ ad publica aut priuata pertinet,ſed vberiùs ea tractat, & cũ curâ.* Id genus, Inter publica ſunt. *Narrationes,Diſſertiones,Deliberationes de ſtatu rerũ,de militia, de pace,* & his talibus.Inter priuata:*Cõſolationes,Admonitiones,Petitiones,Obiurgationes,Excuſationes,Suaſiones,Laudationes:* & vno verbo, quicquid paullò magis

ſeriò ſcribimus, & vna in re velut figentes pedem. Quod genus ſæpe incurrit, & plerumque neceſſariò, interdum animi cauſsâ, vſurpatur. DOCTAM dico, *quæ ea quæ ad ſcientiam aut ſapientiam, cōtinet: & res non epiſtolæ, epiſtolæ veſte velat.* Talis triplex: aut enim *Philologa* eſt, & in amœnioribus ſtudiis occupatur: vt olim Varronis Quæſtiones Epiſtolicæ, Valgij Ruffi Quæſita per Epiſtolam. Aut *Philoſopha*, & de Naturâ vel Moribus agit: vt Senecæ noſtri epiſtolæ: ſed & Platonis. Aut denique *Theologa*, quæ in ſacris rebus dedita: vt ſunt Auguſtini, Hieronimi, Cypriani, Baſilij, Gregorij vtriuſque. Denique FAMILIAREM dico, *quæ res tangit noſtras aut circa nos, quæq; in aſſiduâ vitâ.* Ea propria & creberrima Epiſtolæ materies: &, ſi verū fateri volumus, germanæ illus vna. Cui priora illa duo, *Seria*, inquam, & *Docta*, ſæpe admixta: ſed admixta: variumque ei ſemper nec ſimplex argumentum.

De Inuentione pauca & Ordine.
CAPVT. VI.

SATIS de vniuersâ Materie dictum: de Inuentione & Ordidine addendum aliquid eſt:ſed brèuiter. Nam ad Inuentionem vberibus præceptis quid opus? cùm ſemper ea prompta: nec ad Epiſtolam ſcribendam veniatur niſi argumento concepto, & mente (vt ita dicam) tumente. Quod in *Familiaribus*, veriſque Epiſtolis perpetuum eſt: In *Seriis* aut *Doctis* paullò aliter. quibus quomodò aggerēda aut amplificāda Materies ſit, nihil hîc ego: ſed Rhetorum te libri docebunt. Nec in *Ordine*, quidem admodùm laboro: qui optimus in Epiſtolâ, neglectus aut nullus. Vt in colloquiis incurioſum quiddam & incompoſitum amamus: ita hîc. Adeò vt nec in Reſponſionibus ordine & diſtinctè ad capita ſemper reſpōdeamus: ſed vt viſum, atque vt hoc illúdve in mētē aut calamū venit Omnino

decôra eſt hęc incuria: & magn⁹ * Magiſter rectè monuit, *Epiſtolas debere interdum hallucinari.* Itaque ille ipſe hæſitat, reuocat, turbat, miſcet: nec quicquã magis curaſſe videtur, quã ne quid curæ præferret. Tamen in *Serijs*, non nego de Ordine paullò magis ſatagẽdum: ſed ita, vt ſemper infra Oratoriam illam diligentiam conſiſtas, & imitere eam, nõ æques. Præceptis cur te alliges? Vt Imperatori in acie certus aliquis ordo eſt, nec tamẽ vnus: ſic tibi in omni materie: quam pro re, pro iudicio diſpone.

* *Cicero ad Att.*

De Sermone. quæ de eo dicenda: & primùm de Breuitate.

CAPVT VII.

VENIO ad Sermonem: cuius cauſsâ, fateor, Inſtitutio hæc ſuſcepta. Nã de Materie, totũ mediocris cuiuſdam prudentiæ eſt: & vix peccatur. at in ſermone, Labor & Error eſt: nec corpus illud hodiè

crebrò cultum vidimus (libere effero) decenti hac veſte. Sermonē appello, ELOCVTIONEM ET STILIMODVM EPISTOLAE APTVM. Is vt talis fiat dupliciter eum cōſiderabo: *Vniuersè* & *Diſtinctè*. Vniuersè; in toto Habitu & conformatione epiſtolę Diſtinctè: in partibus, id eſt, *Phraſi*, & *Verbis*. De Habitu igitur ſermonis epiſtolici, præcipio vt quinque iſta ſerues: *Breuitatē*, *Perſpicuitatem*, *Simplicitatem*, *Venuſtatem*, *Decentiā*. Prima illa, prima mihi Sermonis virtus eſt: adeóq; epiſtolę propria: vt ſi longior, (cum Demetrio ſentio) Libri iam nomē aſſumat, Epiſtolæ amittat. Cùm tam multa ea nuntiet: quî debet multis? Addo, quòd vt in ſermone aut fabulis, ſic in Epiſtolis odioſa garrulitas. Quam tamen, quod obſerues, imperitiſſimus quiſque affectat, & loquentes ferè plurimùm, qui minimùm eloquentes. Vt corpore tenues, veſte ſe dilatant: ſic qui ingenijaut ſapiētię inopes, diffūdūt ſe verbis. At Breuitas mihi amata, & iis qui

ſapiunt: ſi tamen cum iudicio ea vſurpata & Modo. Peccari enim & hîc poſſe ſcio: & vt in ſagittâ mittenda, non minùs aberrat qui citra ſcopum, quàm qui vltra iaculatur: ſic in ſcribendo, quiſquis pauciora quâm pro re, aut plura dicit. Modũ autem à materie ſpecto. ſi *Seria* Epiſtola aut *Sapiens*: diffundi paullò magis velim, & rei per ſe graui addi verborum aliquod pondus. Si *Familiaris*, contrahi: nec res tenues ac multas onerari lacinia ſermonis. Scilicet, vt vela pro magnitudine nauiũ: ſic verba debent eſſe, pro rerum. Iudicium porrò ſumo à Perſonis: idque dupliciter: A *Qualitate*, à *Captu*. Ab illa: vt ſi ad Ignotos aut Magnates ſcribitur: vberior & floridior paullo epiſtola ſit. quia ſtricta illa breuitas apud hos tales, non abeſt à contemtu. Aliter, ſi ad Amicos aut æquales. A Captu: vt ſi ad leuiter doctũ aut acutũ: ſi ad iuuené. extẽdam tũc profectò, nec tenebras ingeniis offundam per ſe parùm claris. Atque id mihi in omni perſona

valdè notâ: vt illi: inquam, te ſtilúmque tuum attemperes. quoniam caput artis ſcribere accommodatè. Quî fiet igitur Sermo breuis? obſeruatione triplici: *Rerum*, *Compoſitionis*, *Verborum*. *Rerum*, vt ſuperuacuum nihil admiſceas, nil repetas, in primis non capita ad quæ reſpondes. *compoſitionis*, vt ſtructuram & periodũ longiorem omnem fugias: membris vtare, & aſyndetis ſæpe. *Verborũ*: vt lætior omnis phraſis, allegoria, imago abdicetur: parca & pura oratio ſit, neceſſaria ſupellectile verborum contenta.

Habes de Breuitate: quæ viris mihi dicta, non iuuentuti, ſunto. adeo enim hanc ad eam non voco, vt etiam abſterream: ſiue quia tutò adſumere vix poteſt, & Breuitatis imitatio facillimè ætatem hanc decipit: ſiue quia nec vtiliter poteſt. & iuuenili illo breuitatis ſtudio (ſæpe vidimus) aridus plerumque & exſuccus ſtilus euadit. nec facilè ad laudatam illam temperiem venitur, niſi initio vbertas quædam & luxu-

ries ſit, quam ætas paullatim depaſcat.

De Perſpicuitate: quî peccetur in eam, quî paretur.

CAPVT VIII.

VIRTVS altera, *Perſpicuitas*: de induſtriâ à me Breuitati ſubtexta, quia periculum magnum huic ab illâ, Quàm ardua, quã rara illa Breuitas, quæ non præteruolet aures aut defraudet? in quâ legentis ſenſus non opus ſit intendi? Atqui ſemel hoc imbibe: ſummum in ſermone vitium eſſe, non ſolùm non capi, ſed etiam ægrè capi. In quo peccant quidam Naturâ, qui ipſi obſcuri & reconditi talia efferunt: plures, Studio: qui nihil doctum aut laudabile putant niſi reconditum, & quod fugiat vulgares mentes. Stulti! quia malè ingenioſus ille, ad quem capiẽdum opus eſt ingenio præſertim in Epiſtolâ, quæ arbitrũ aut interpretẽ non quærit.

Clare ergo ſcribito: ſi potes, & breuiter. ſed ita, vt hoc laudis eſſe ſcias, illud neceſſitatis. Clarus autem ſermo erit, præcepto triplici: Si verba in eo propria, ſi vſitata, ſi collocata.

De Simplicitate duplici: & ad hanc monita.

CAPVT IX.

TERTIAM virtutem poſui Simplicitatem: intellectu duplici. quia & in Stilo eam exigo, & in mēte. De Stilo: certum, & veterum exemplo teſtatum eſt, ſimplicem eū eſſe debere. ſine curâ cultu, ſimillimum cottidiano ſermoni. itaque Demetrius, vt Dialogum, Epiſtolam ſcribi vult: & ipſe Cicero, *texit eam cottidianis verbis*. Seneca appoſitè, *Qualis ſermo meus eſſet, ſi vnà ſederem aut ambularem, illaboratus & facilis: tales volo eſſe epiſtolas meas.* quod fœminas ornare dicitur, nō orna-

ri: hoc epiſtolam. quam ſequi decor debet, non ab eâ aut in eâ affectari. At de Mente: ita intellego, vt ſimplex quidam & ingenuum in tota ſcriptione eluceat, & aperiat candorem quædam liberæ mẽtis. Nullâ enim ex re magis natura cuiuſque & certa indoles elucet (Demetrio verè ſcriptũ) quàm ex epiſtolâ. Itaque optima ea tibi repræſentanda, & inprimis illi ad quem ſcribis amica. vt inquam lenium affectuum & beniuoleniæ illud, vt ſic dicam, ſaccharum, inſpergatur, fiátque delectabilis, & ad legentis guſtum. Quo in genere Cicero vnicus, & vnicè imitandus. Præceptis enim aliis res non continetur: Cautionem addo ſiue exceptionem: pro re interdum epiſtolam aſſurgere, & paullò ſtudioſiùs ſcribi (vt in Seriis:) ſed tamen ita, vt ſimplicitatem totam non exuat & ornamenta interdum habeat lenocinia numquam illæ quæ ad pompam & oſtentationem ingenij ſcriptæ (quales Philoſtrati & Phalaridis, item Syneſij & Plinij non-

nullæ) neſcio an tueri nomẽ veræ Epiſtolæ poſſint apud iudices veros.

Iunctim de Venuſtate & Decentiâ.

CAPVT. X.

RELIQVÆ mihi duæ virtutes, *Venuſtas* & *Decentia*: & ſi vix reliquæ. Vtraque enim eiuſmodi, vt admonere de eâ breuiter poſſim, non docere. Illa ab Ingenio tota eſt hæc à Iudicio: quorum vtrumque ſpernit ligari præceptorum his vinclis. *Venuſtatem* appello ? *cum ſermo totus alacer, viuus, erectus eſt, & allicientem quandam gratiam Veneremque præfert.* Quod natura ferè dat: nonnihil tamen & duplex hæc monitio. Primùm, vt Adagia Alluſionéſque ad dicta aut facta vetera, verſiculos aut argutas ſententias vtriuſque linguæ interdum immiſceas. Secundũ vt iocis ſalibúſque opportunè condias, quos animam & vitam eſſe nõ fugiam dicere.

At *Decentiam* intellego, id quod

Græci τὸ πρέπον quæ tum in epiſtolâ, cùm omnia apté & conuenienter ſcripta. Quod fiet aſpectu duplici: *Perſonæ* & *Rei*. *perſonæ*, dupliciter. ſi tuam reſpicis, & eius ad quem ſcribis: *Rei* autem, ſimpliciter, vt omnia pro argumento, & ſententiarum phraſiumque veſtis apta ſit corpori rerum. Magna hæc ſed occulta virtus: nec immerito * Cicero monuit, *Vt in vita ſic in oratione nihil difficilius eſſe, quàm quid deceat, videre*, hæc verba hîc perdam: quia ſcio iudici totam hanc rem eſſe. quod à Deo & à naturâ pete non ab Arte.

*In orat ad Brutum.

Ad ſermonem diſtinctè tranſitum. eum parari Imitatione: ad hanc tria præcepta. & primum de iis qui, & quando legendi.

CAPVT XI.

DIXI vniuersè de Sermone. magis diſtinctè ad partes eius tranſeo, *Phraſim* & *Verba*. il-

lam appello, VOCES DVAS AVT PLVRES IN SENTENTIA IVNCTAS: Hæc, VOCES IPSAS SINGVLAS. In illis *Elegantia* & *Nitor* requiritur: in his *Latinitas*, & *Proprietas*. Ea omnia hodie, vel ex *Auditu* haurienda ſunt, vel ex *Lectione*. Ex illo leuiter, quia nec adhærent audita animis, æquè ac lecta nec eſt ferè vt optima audiantur. quia & rarus Latinus ſermo, & pauci eâ curâ loquuntur quâ ſcribunt. Itaque doctiſſimi, ac diſertiſſimi, ſæpe in ſermone alij: nec temerè exemplũ vidimus aut videbimus Eloquẽtiæ, quam formauit Auditio ſola. Lectio igitur magis tuta, magis vtilis. ſic tamen vt *Imitatio* ei adiuncta ſit: ſine quâ languida hæc, imò vana. *Imitationem* dico, SERMONIS NOSTRI AD SERMONEM VETEREM, APTAM CONFORMATIONEM, ET STILO EXPRESSAM. A quâ (vno verbo dicam) ſpes omnis creſcendi huic ſegeti Phraſium & Verborum.

Nam Ars alia, quicquid conentur, non magis diſertos fecerit, quàm vates ſomnium in Parnaſſo. De illâ igitur cum curâ & ad vſum dicam: & quidem hæc tria, *Quos & Quando legas: Quid & è quibus ſeligas: Quid exprimas & quid vites.* In primo: vtinam ea copia ſcriptorum hodiè, vt iurè ambigua haberi hæc lis poſſit! Pauci relicti veteres: quis controuertet quin ij legendi omnes ſint niſi forte nuper aliquot Itali, qui in arctum reductam Eloquentiam concluſerunt finibus tantùm Tullianæ lectionis. O vani & faſtidioſi: non ſolùm magiſtrorum veterum, ſed præter rationem prætérque vſũ. Quos nunc non refello, & adhæſiſſe olim me ſcio paullò iuueniliùs, donec repreſſit & reuocauit maturioris iudicij frenum. Tu mecum, omnes legendos imitandóſque tibi certò ſtatue: non ſimul tamen aut omni æuo. Diſcrimen aliquod temporum eſt, quod vtiliter enotabo. Eſt *Puerilis* quædam & prima Imitatio, eſt *creſcens*, eſt *Adulta*: In illa

primâ. Italorum hæreſis mihi placeat: & aliquamdiu Cicero non præcipuus ſolùm legatur. ſed ſolus. Cui fini? vt corpus ſcilicet illud & contextus orationis primùm ſeriò formetur vno quodam habitu, & æquabili ſermonis filo. Neſcio an idem cenſerem, ſi Caluus Cælius, Brutus, Cæſar, & alij è claſſe Oratorum extarent. Sed vt hodiè res eſt, quis pręter Tullium periodos, membra, numeros, & continuatam illam orationis ſeriem nobis ſuggeſſerit? A qua: me quidem iudice, neceſſariò initium faciendum iuuentuti, Vt pictor cùm tabulam accepit, primùm hominem totum delineat, colores mox aptos quærit, & addit cuique parti? ſic meus imitator, corpus Eloquentiæ ſuæ formet, pigmenta deinde variè conquirat. Niſi facit. (crede iuuentus, aut ſeriò credes:) hiulcula ſemper, incompoſita, & è variis varia quædam ſtili forma gignetur, nec ſatis ſibi conſtans. cottidiè video, & peccati cauſſam non ignoro. Cicero igitur primus primas

teneat:& teneat ſolus. Sed quamdiu? pro ingeniis tempus definiam in molliore aliquo, annum, in duriore, alterum etiam annum. Et addo, non inutiliter, ſub hanc ipſam curam, Manutij epiſtolas, Sadoleti, Bembi, Bunelli, atque in primis Longolij noſtri, legi poſſe. non quia ipſi (liberè dicam) valdè probi. ſed quia puerili quodam affectu Ciceronis illam orbitam anxio pede preſſerunt, ideòque per eorum veſtigia tutior & facilior tibi curſus. At in *Creſcentem & Iuuenilem* Imitationem alios admitto: ſed ſucceſſu tamen: nec vt ſaltu pergas, ſed per quoſdam velut gradus. Itaque meo conſilio, eos hîc primum adeas qui à Cicerone minimum abeunt, & qui copiâ, ſuauitate, fluxu dictionis referant beatam illam facilémque naturam. Qualis Fabius inprimis, & nonnihil. Q. Curtius, Velleius, Liuius, Cæſar: ſimiliores futuri, niſi retinuiſſet & ſtitiſſet alia ſpecies argumenti. Hos igitur tunc lege, ſed

leuiter:at cum omni ſtudio Plautum & Terentium, qui ſemel corpore illo Sermonis, & tamquam ædificij formâ conſtitutâ, vtiliſſime adhibebuntur ad poliendas omnes partes. Verborum proprietas à quibus petatur melius? à quibus Phraſium ille nitor Atticus? Iam venus, & lepor & comitas à quibus vberius hauriatur, quàm à meo comico? Plautum enim hîc ſolùm intellego, & præpono (nec impono: quia ex animo ita ſétio) omnibus, qui in Latio aut Græciâ imbuerũt chartaceũ hoc æquor. Hi ad Epiſtolã (de Orationibus enim aliter cenſeo) & familiarẽ ſcriptionẽ inprimis apti: quia reuerâ epiſtola quid aliud, quã cottidiana diſſertatio? vt nõ errârit Artemo apud Demetrium, qui cenſet eodem modo Dialogum & Epiſtolam ſcribi. Et Plinius ab eâdem cauſsà, epiſtolas matronę cuiuſdam dilaudans, cũ Plauto & Terentio metro ſolutis eas componit. Quin ipſum Plinium in ſecundâ hac claſſe iurè colloco, terſum, acutum, nitidum: ſed non

ſine deliciis molliculum interdum, & parùm virum. Cui comitem nouum do, ſed maiorem nouis. Etruſcum illum Angelum, qui (niſi quod affectatæ interdum & quæſitæ in eo argutiæ) cum illis ipſis priſcis pari paſſu decurrere poſſe videatur Epiſtolarem hunc campum. Hoc velut tyrocinij biennium ſit: quo manus hęc ſtili coërcenda nonnihil intra puram togam. cui iam deinceps in *Adulta* imitatione, liberé permittam exerat ſe & vagetur per ſcriptorum omne genus. Legat, videat & flores ex omni prato carpat ad Eloquentiæ hanc corollam. Sed imprimis ſuadeam Salluſtium, Senecam, Tacitum, & id genus breuiũ ſubtiliúmque ſcriptorum iam legi, quorum acutâ quaſi falce luxuries illa paulliſper recidatur, fiatque oratio ſtricta, fortis, & verè virilis.

Finij de parte primâ: niſi quod léuiter addo, perutile futurum eumdẽ illum Ciceronem legi cottidiè & relegi: veſpertinis præſertim horis, & ſi opportunitas feret, ſub ipſum

ſomni

ſomni tempus. Mens tunc neſcio quomodo meliùs arripit, retinet, & concoquit per quietem. Tenta, reperies in leui monito non leue momentum.

De Excerptis: quo ordine ea instituĕda, & à quibus ſingula carpenda.

CAPVT XII.

QVID *ſeligas & A quibus*, partem feci alteram. de quâ etſi exemplis dicere faciliùs poſſem, quàm ſcriptis: tamen breuiter hæc habe. Lectionem ipſam non ſufficere, ne repetitam quidem, imò nec in feliciſſimâ memoriâ. ſed opus eſſe *Excerptis* quibuſdam & *Notis* rerum verborúmque ſingulariũ, quas imitemur. quæ Excerpta Memorialibus libellis, tanquam ærario, contineri velim, vnde ſermonis illæ opes per tempus & ad vſum promãtur. Fieri autem libellos triplices: vnum quem *Formularum* dixerim;

alterum, quem *Ornamentorum*: tertium, quem *Dictionis*. Duo illi ad ſermonem vniuerſum magis pertineant: tertius ad diſtinctum. In primo, Formulæ mihi duplices: *Ad contextum* iſtæ: *Ordiendi, Narrandi, Continuandi, Tranſeundi, Abrumpendi, Claudendi*: Ad *Materiem*, iſtæ, *Rogandi, Gratias agendi, Operam offerendi, Laudandi, Vituperandi, Aßeuerandi*: & quicquid iſtarum rerum cõmunium eſt, quæ in epiſtolam creberrimè incurrunt. Secundus, *Ornamentorum* liber eſt. in quo diſtinctè & per capita collocauerim hæc: *Similitudines, Allegorias, Imagines, Acutiora dicta, Sentẽtias*, & ſiqua eiuſmodi illuſtria lumina ſermonis. Tertius *Dictionis*. quam diuido in duas partes, *Phraſium & Verborum*. Phraſes quidem enotari velim, quæcumque inſigniores aut nitidiores occurrẽt: Verba, quæcumque rara, noua, aut nouo ſenſu ſiue flexu vſurpata. In Phraſibus diſpoſitionem nõ video: niſi quòd ſeorſim eas poni velim, pro diſcrimine ſcriptorum: Tullij

ſolas, Plauti & Terentij ſolas. Hiſtoricorum ſolas: quod quiſque pro iudicio ſuo aut induſtriâ facito. In Verbis ordinem ſolùm ſeruem Alphabeti. Hæc ſunt quæ ſeligi velim. Sed à quibus? non enim promiſcuè ab omnibus: ſed ad iudicium paucis tibi ſic præibo. *Formularum* liber à Cicerone maximè compleatur: addo Plinium, Politianum, aut ſi quid aliunde transferre aut haurire poteris opportunè. *Ornamentorum*, à Cicerone, Fabio, Plinio, Hiſtoricis, Senecâ: etiam à Græcis, & inprimis Plutarcho. *Phraſium* exempla à Cicerone maximè, & Comicis petantur: nonnihil ab Hiſtoricis, atque etiam ab aliis quos non attigi, Varrone, Agellio, Suetonio, Iuriſconſultis: imò & interdum Appuleio. *Verborum*, vno verbo, ab omnibus, nec inutiliter etiam à Grammaticis & Gloſſariis antiquis.

De expreſſione & formatione Stili, per tria genera Imitationum.

CAPVT XIII.

TERTIVM illud vtiliſſimum ſequitur, Quid exprimas, & quid vites. Fruſtrà enim priora illa duo, ſi non iſtud: nec lectio aut ſelectio adiuuerint, ſine probâ expreſſione. Ea vt talis ſit, per triplicem Imitationem diſtinctè te ducã, & quid ſequare in vnaquâque dicam, & quid vites In *Puerili*, duo hæc tibi propone. Primò, vt Formulas inprimis & cõmunia illa contextus totius imitere: ſecũdò, vt ductum, numeros, lineamenta & faciẽ Tullianæ orationis. Et imitere, non induſtriè ſolùm, ſed pænè adfectatè & cupidè: ſic inquam, vt color quæſitus & fucus appareat, imò & furtum. Vt pueros nihil pudet, cùm ſcribere diſcunt, per ſingulos litterarum apices alienâ manu duci: nõ

item hîc te. Clauſulas, membra, & periodi cuiuſpiam partem cum veniâ ſæpe inſeres, & cētonem è Tullij purpurâ cōtexes, paullò pòſt daturus tuam. Exercitij genus, quod olim in Germaniâ huic rei propoſui, dicere operæpretium habeo, etſi non dictare. Fuit tale. Hæc ſequêre: quid fugies? nihil, niſi ea quæ Grammatici vitant.

At in *Creſcente*, creſcat mihi paulliſper iudicium, & ſeruari præcipiam hæc tria. Primū, vt in furtis iam verecundior ſis: non enim vltrà decet. Secundum, vt in Formulis exprimendis remiſſior: non enim vltrà opus. Sicut digiti in citharâ ægrè & cum intentione initio ponuntur, iidem poſteà ad chordas & numeros ſpontè veniunt: ſic mens iſtis paullùm aſſuefacta. Tertium, vt Phraſes & Verba meliora vndique aſſumas: & formes, vt ſic dicam cutem illam orationis tuæ externā. Atque hæc ſanè præcipua hîc cura. quid vitandum? vitium agnatum Verborum delectui, nimia aſperi-

tas aut antiquitas. Quod in Comicis imitandis præcipuè mihi caue, & ne quid aut ſordidum ab iis dictio tua trahat, aut obſoletũ. Nam vt imperiti pictores in facie exprimendâ, rugam, næuum, verrucam facilè imitantur: indolem negligũt, & ipſum vultum: ſic ſæpe adoleſcentes rara aut exſtantia verba excerpunt, ingenium omittunt & genium dictionis. Quæ autem verba ſordida? quæ iacent, repunt, è fæce vulgi & è triuiis ſumpta, nec niſi iudicio diſcernenda. Quæ obſoleta? notæ duplicis, Naturâ & Opinione. Illa dixerim, quæ reuerà talia ſunt: hæc, quæ ſenſu dũtaxat vulgi. Nam hodie ita inualuit, vt quicquid ignotum, nec tritum auribus imperitorum, obſoletum cenſeatur: quamquam ab optimis auctoribus petitũ, & ab optimo illo æuo. Priora igitur aut planè vitabis, aut non niſi cum excuſatione & interfaciunculâ vtêris, iſta etiam appetes, & intexes ſermoni tuo tamquam gemmas. De quo toto genere, opportuniùs mo-

nebo & inſtruam per exempla. Supereſt Imitatio vltima, ſiue *Virilis*: in quâ hoc præcipio, nõ tam exteriorem illum ornatum ſpectari debere, quã virtutes & cultũ internum: id eſt, Figuras, Imagines, Acumina, & ea quæ appellaui Ornamenta. In quo vna cautio, vt cùm oratio perfici iam incipiat & ſumma illi manus imponi, κακοζηλία vitetur & Affectatio: infelix ſanè vitium, & quod obrepit ſpecie virtutis. Ea eſt, nimiũ cultus ſtudiũ, & ſine modo. Quod per te ægrè videas aut vites: felix cui doctor hic aliquis aut monitor amicus.

Hæc dictanda mihi nunc ſuper Epiſtolis cenſui: cum fructû nonnullo eorum, ſpero, qui audierunt: vereor vt exiguo, qui tantùm legẽt.

Ἐκ τῶν Δημητρίου Φαληρέως περὶ Ἑρμηνείας.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ ἐπιστολικὸς χαρακτὴρ δεῖται ἰσχνότητος, καὶ περὶ αὐτοῦ λέξομεν. Ἀρτέμων μὲν οὖν, ὁ τὰς Ἀριστοτέλους ἀναγράψας ἐπιστολὰς, φησιν, ὅτι δεῖ ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ διάλογόν τε γράφειν καὶ ἐπιστολάς. εἶναι γὰρ τὴν ἐπιστολὴν, οἷον τὸ ἕτερον μέρος τοῦ διαλόγου. καὶ λέγει μέν τι ἴσως, οὐ μὴν ἅπαν. δεῖ γὰρ ὑποκατεσκευάσθαί πως μᾶλλον τοῦ διαλόγου τὴν ἐπιστολήν. ὁ μὲν γὰρ, μιμεῖται αὐτοσχεδιάζοντα. ἡ δὲ, γράφεται καὶ δῶρον πέμπεται τρόπον τινά. τίς γοῦν οὕτως ἂν διαλεχθείη πρὸς φίλον, ὥσπερ ὁ Ἀριστοτέλης πρὸς Ἀντίπατρον, ὑπὲρ τοῦ φυγάδος γράφων τοῦ γέροντος, φησιν; Εἰ δὲ πρὸς ἁπάσας, οἴχεται τὰς φυγὰς οὗτος, ὥστε μὴ

EX DEMETRII PHALEREI DE Elocutione.

QVONIAM verò & Epiſtolicus character Exilitate indiget, etiam de ipſo dicemus. Artemo igitur, is qui Ariſtotelis epiſtolas collegit & euulgauit, ait *eodem modo oportere Dialogum & Epiſtolas ſcribi. Eſſe enim Epiſtolam quaſi alteram Dialogi partem.* Et aliquid quidē dicit, non tamen omnia. Oportet enim epiſtolam paullò magis adornari & quaſi extrui, quàm Dialogum. Iſte enim imitatur neglegenter & ex tempore dicentem: illa autē ſcribitur, & aliquo modo mittitur quaſi donum. Quis igitur ita ſermocinetur cum amico, ſicut Ariſtoteles ad Antipatrū

ſuper ſene quodā exſule, ſcribens ait? *Si vero ad omnia exſilia iſte ita abiit, vt * non redeat: manifeſtum eſt, quòd nemo inuidet ire ad inferos volentibus.* Nā qui ita diſſerit, demōſtrāti magis quàm ſermocinanti ſimilis apparet. Et ſolutiones crebræ *in ſermone*, quales nō decēt epiſtolas: quia obſcurū quiddā in ſcriptione ſolutio. Et illud Imitatorium, non tam ſcriptionis propriū, quā cōtentionis. Sicut in Euthydemo: *Quis ille erat ô Socrates, cum quo heri in Lyceo diſſerebas? certè frequens turba vos circūſiſtebat.* Et paulùm progreſſus, infert: *At mihi hoſpes quiſpiam eſſe videbatur quicum loquebare. quis erat?* Hæc enim talis elocutio & imitatio, hiſtrionē magis decet, non epiſtolas ſcribentē. Plurimum autē Morale Epiſtola habeat, ſicut & Dialogus. Ferè enim animi ſui ſimulacrū quiſ-

* *non reducatur.*

καταλέγειν, δῆλον ὡς τοῖς γε εἰς ᾅδου κατελθεῖν βουλομένοις οὐδεὶς φθόνος. ὁ γὰρ οὕτω διαλεγόμενος, ἐπιδεικνυμένῳ ἔοικε μᾶλλον, οὐ λαλοῦντι. καὶ λύσεις συχναὶ. ὁποῖαι οὐ πρέπουσιν ἐπιστολαῖς. ἀσαφὲς γὰρ ἐν γραφῇ ἡ λύσις. καὶ τὸ μιμητικὸν. οὐ γραφῆς οὕτως οἰκεῖον, ὡς ἀγῶνος. οἷον ὡς ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ, Τίς ἦν ὦ Σώκρατες, ᾧ χθὲς ἐν λυκείῳ διελέγου; ἦ πολὺς ὑμᾶς ὄχλος περιειστήκει. καὶ μικρὸν προελθὼν ἐπιφέρει, Ἀλλά μοι ξένος τις φαίνεται εἶναι, ᾧ διελέγου. τίς ἦν; ἡ γὰρ τοιαύτη πᾶσα ἑρμηνεία καὶ μίμησις ὑποκριτῇ πρέπει μᾶλλον, οὐ γραφομέναις ἐπιστολαῖς. πλεῖστον δὲ ἐχέτω τὸ ἠθικὸν ἡ ἐπιστολὴ, ὥσπερ καὶ ὁ διάλογος. σχεδὸν γὰρ εἰκόνα ἕκαστος τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς γράφει τὴν ἐπιστολήν. καὶ ἔστι μὲν καὶ ἐξ ἄλλου λόγου παντὸς ἰδεῖν τὸ ἦθος τοῦ γράφοντος. ἐξ οὐδενὸς δὲ οὕτως, ὡς ἐπιστολῆς. τὸ δὲ μέγεθος συνεστάλθω τῆς ἐπιστολῆς, ὥσπερ καὶ ἡ λέξις. αἱ δὲ ἄγαν μακραὶ, καὶ προσέτι κατὰ

τὴν ἑρμηνείαν ὀγκωδέστεραι, οὐ μὰ τὴν ἀλήθειαν ἐπιστολαὶ γένοιντο ἄν, ἀλλὰ συγγράμματα, τὸ χαίρειν ἔχοντα προσγεγραμμένον. καθάπερ τὰ Πλάτωνος πολλὰ, καὶ Θουκυδίδου. καὶ τῇ συντάξει μέν τοι λελύσθω μᾶλλον. γελοῖον γὰρ περιοδεύειν, ὥσπερ οὐκ ἐπιστολὴν, ἀλλὰ δίκην γράφοντα, καὶ οὐ δὲ γελοῖον μόνον, ἀλλ' οὐδὲ φιλικόν. τὸ γὰρ δὴ κατὰ τὴν παροιμίαν, τὰ σῦκα, σῦκα λεγόμενον, ἐπιστολαῖς ταῦτα ἐπιτηδεύειν. εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι οὐχ ἑρμηνεία μόνον, ἀλλὰ καὶ πράγματά τινα ἐπιστολικά ἐστιν. Ἀριστοτέλης γοῦν, ὃς μάλιστα ἐπιτετευχέναι δοκεῖ τοῦ τούτου ἐπιστολικοῦ, Τοῦτο δὲ οὐ γράφω σοὶ, φησίν. οὐ γὰρ ἦν ἐπιστολικόν. εἰ γάρ τις ἐν ἐπιστολῇ σοφίσματα γράφει καὶ φυσιολογίας, γράφει μὲν, οὐ μὴν ἐπιστολὴν γράφει. φιλοφρόνησις γάρ τις βούλεται εἶναι ἡ ἐπιστολὴ, σύντομος καὶ περὶ ἁπλοῦ πράγματος ἔκθεσις, καὶ ἐν ὀνόμασιν ἁπλοῖς. κάλλος

que &imaginem, epiſtolam ſcribit. Et eſt quidẽ ex aliâ omni oratione videre ac noſcere mores ſcriptoris: ex nullâ tamẽ æquè, atque ex epiſtolâ. Magnitudo autem epiſtolæ modica & contracta eſto, ſicut & dictio. Valdè autem longæ, & elocutione magis inflatæ, non, per Fidem, epiſtolæ ſunt, ſed Libri aut ſcripta *Saluere* illud habẽtia. ſicut Platonis plurima ſunt, & Thucydidis. Et Cõſtructione quidem epiſtola ſoluta eſſe debet magis. Ridiculum enim per periodos ire, tamquam nõ epiſtolam ſed iudicialem cauſſam ſcribentem: imò nõ ridiculum tãtùm, ſed nec familiare aut amicũ. Illud enim quod prouerbio fertur, Ficus, ficus, epiſtolæ oportet accommodare. Sciendũ autem quòd non ſolũ Elocutio quædam, ſed & Res ſunt Epiſtolis propriæ. Ariſtoteles igitur, qui for-

mã maximè epiſtolę cõcepiſſe & aſſecutus videtur, ait *Hoc tibi non ſcribo non enim eſſet epiſtolicum.* Si quis enim in epiſtolâ Sophiſmata aut cauillos ſcribat, aut Naturales diſſertiones: ſcribit quidem nõ tamen epiſtolã. Come enim quiddã vult eſſe epiſtola: breue: & de re ſimplici expoſitio, etiã verbis ſimplicibus. Pulchritudo enim eius & decor, amica benignitas, & crebra Prouerbia inſerta. Atque hoc vnũ ſapiẽs inſit epiſtolę; quoniam populare quiddã eſt Parœmia, & vulgo notum. Qui vero ſentẽtias loquitur, aut ſeriò cohortatur, nõ per epiſtolam iam loquenti ſimilis eſt, ſed per artẽ. Ariſtoteles ſanè & demõſtrationibus vtitur interdũ epiſtolicis. ſicut cũ docere vellet, pariter magnis & paruis ciuitatibus benefaciendum eſſe, ait: *Dij enim in vtriſque æquales ſunt, itaque & Gratiæ,*

μέντοι αὐτῆς αἵ τε φιλικαὶ φιλοφρονήσεις, καὶ πυκναὶ παροιμίαι ἐνοῦσαι. καὶ τοῦτο γὰρ μόνον ἐνέστω αὐτῇ σοφόν, διότι δημοτικόν τι ἐστὶν ἡ παροιμία καὶ κοινόν. ὁ δὲ γνωμολογῶν, καὶ προτρεπόμενος, οὐ δι' ἐπιστολῆς ἔπι λαλοῦντι ἔοικεν, ἀλλὰ μηχανῆς. Ἀριστοτέλης μέντοι καὶ ἀποδείξεσί που χρῆται ἐπιστολικαῖς· οἷον διδάξαι βουλόμενος, ὅτι ὁμοίως χρὴ εὐεργετεῖν τὰς μεγάλας πόλεις καὶ τὰς μικράς, φησίν, Οἱ γὰρ θεοὶ ἐν ἀμφοτέραις ἴσοι· ὥστ' ἐπεὶ αἱ Χάριτες θεαί, ἴσαι ἀποκείσονταί σοι παρ' ἀμφοτέραις. καὶ γὰρ τὸ ἀποδεικνύμενον αὐτὸ ἐπιστολικὸν καὶ ἡ ἀπόδειξις αὐτή. ἐπεὶ δὲ καὶ πόλεσί ποτε καὶ βασιλεῦσι γράφομεν, ἔστωσαν τοιαῦται αἱ ἐπιστολαὶ μικρὸν ἐξηρμέναι πως· στοχαστέον γὰρ καὶ τοῦ προσώπου, ᾧ γράφεται. ἐξηρμένη μέντοι, καὶ οὐχ ὥστε σύγγραμμα εἶναι ἀντ' ἐπιστολῆς, ὥσπερ αἱ Ἀριστοτέλους πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκεὺς ἡ Πτάπωνος. Καθόλου δὲ μι-

μίχθω ἡ ἐπιστολὴ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἐκ δυοῖν χαρακτήροιν τούτοιν, τοῦτε χαρίεντος καὶ τοῦ ἰσχνοῦ. Καὶ περὶ ἐπιστολῆς μὲν τοσαῦτα, καὶ ἅμα περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἰσχνοῦ.

quoniam dea, æquales tibi reſidebunt apud vtraſque. Nam & quod demõſtratur. Epiſtolicũ eſt: & demõſtratio ipſa, Quoniã autem & ciuitatibus interdum & regibus ſcribimus, ſunto eiuſmodi epiſtolæ paulò magis eleuatæ. (mens enim dirigendà & in perſonam, cui ſcribitur.) eleuatæ tamen, ſed non vti Liber aut Commentatio fiat pro epiſtolâ. ſicut illę Ariſtotelis ad Alexandrum, & Platonis ad Dionis familiares. Vniuersè autem miſcetor epiſtola, quod ad Elocutionẽ, è duobus characteribus iſtis, Vrbano & Exili. Et de Epiſtolâ quidem hactenus, & ſimul de charactere exili.

FINIS.

IVSTI LIPSI
AD IACOBVM MONAVIVM EPISTOLA,

Ipſius permiſſu correctior nunc edita, cum duabus Ad ABR. ORTELIVM.

TYPOGRAPHVS LECTORI S. D.

EDIMVS hanc Epiſtolam, Lector, & ſi auctore non tã volente, quàm non nolente. Nec enim eò ſcripſerat vt ederetur, non certè ſic ſola ſed quia iam factum in Germaniâ ipſo ignariſsimo atque inuito, fruſtra teneri videt quod effugit. Euenit etiam, quod ſolet, vt fugitiua parum compta eſſet atque ornata, imò parum recta: qua cauſſa illi maximè, vt edi pateretur iterum; minus mali ſcilicet ſi minus malam. Itaque propriam ei veſtem reddidit, & qualis in arculâ remanſit. Hoc tantum ſerio teſtatur: ne nunc quidem iſta quaſi publicè reſpõſa velle. quid opus in rebus leuib⁹? & abeſt alioqui animus eius ab omni nõ ſolũ cõcertatione, ſed cõtrà ſcriptione: & putat ſapiẽtius ſpernere hæc talia, quàm refutare. Præſidiũ famæ nõ in verbis ſed in

vitâ ſua ponit: atque illam integram ſperat apud eos, qui hanc norunt. Quod ad ſcripta etiã attinet: acrem ſed æquum iudicẽ non recuſat: in quibus ſiquid erroris alibi aut caloris, prouocat ad humanã conditionem, cuius hoc proprium, ſicut nuſquam labi diuinæ. Id tantùm rogat, Lector, ne leues aut liuidi homunciones te moueant, neu calumniis iſtis temerè acceptor ſis: quia illud verisſime dictum, Διαβολή ἐστι δεινότατον, ἐν τῇ δύο μέν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. Calumnia res eſt iniquiſſima: in quâ duo quidem ſunt qui inferant iniuriam, vnus qui ferat. *Tu ne alter ex iis eſto, & hoc Menandri cogita:*

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχὺ,
Ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
Ἢ παντάπασι παιδάριον γνώμην ἔχει.

Calumnijs quiſquis fidem præbet citò,
Aut ipſe mente moribuſque eſt improbus,
Aut mente eâdem caſſus, & prorſus puer.

Vale. Antuerpiæ, Kal. Sep. ∞.IↃ.XCII.

I. LIPSIVS IACOBO MONAVIO S. D.

INCOLVMEM te redjiſſe ex Pannonicâ peregrinatione (Ortelius indiciũ fecit)ex animo, mi Monaui, gratulamur, & Deum rogamus, vt in patriâ quoque talem te ſeruet. Nos adhuc in peregrino ſolo apud Eburones: vrbe, in quâ olim & nunc, in nos proni & benigni. Tamen deliberamus ſub æſtatem de ſede aliâ, & magis certâ: ſi quid tamen certi in hoc motu rerum. Nam quocunque me verti, in hoc ambitu aut palàm bella, aut eorum metus. At nos quietem, vt ſcis, quærebamus: vbi inueniendam niſi in ſuperis illis locis, & æternũ quietis? Tamẽ de pace nunc aliqua

** Verùm Iupiter hæc ſcit Olympius æthra habitator.* Hom.

mentio. ſed mentio magis, quàm adfirmatio, & qui ſtatum rerum peruident, parum etiam ſperant. Sed cum Poëta.* Ἀλλὰ τά γε Ζεὺς οἶδεν Ὀλύμπιος αἰθέρι ναίων. Ei nos hæc, & noſmet ipſos permittimus: certi, quòd non magnam illam ſolùm orbis nauem: ſed hanc quoque cymbulam diriget Prouidentiæ ſuæ clauo. Sed quod ad Quietem, faſcinare eam nuper Saturnius quidam oculus voluit, calumnijs in me iactis, quas vidiſti. Voluit, non fecit. nam nos hæc talia adeó ad animum non admittimus, vix ad oculos: & ſciunt amici. quàm multis denique menſibus pòſt inſpectus mihi hic libellus. Curioſi & auidi quid ſimus talium? quæ certum nobis eſt contemnere magis, quàm vindicare. Atque adeò, bonâ fide. nec nunc vidiſſem. niſi ijdē monuiſſent, ineſſe quædā, quæ non ad famā doctrinæ noſtræ ſolúm pertinerent, ſed & probitatis. Inſpexi igitur, & quid dicā? Scriptum vniuerſum eſt compoſitum ad inuidiam pariter & infamiā, quam

mouet mihi apud homines ſingulos,& apud gentes totas. Deus immortalis, hanc acerbitatẽ cadere in Chriſtiana pectora: idque ob leues aliquos, ſcænatiles,& vt grauiſſimè dicas, improuidos iocos? Nã in Vueſtphalos ecce aliquid dixi. Hoc caput, hæc arx accuſationis eſt. Teſtor fidem, Monaui, animo & mente nihil nec luſiſſe quidẽ in ipſos; ſed in ea quæ ad ipſos. Vbi virtuti eorum aut robori aliquid à me detractum? De cultu dixi, & genere vitæ externo: quod valdè elegans apud ipſos eſſe, nec ipſi quidem dicant. Atqui nefas illa tangere. Quid Eraſmo igitur fiet, qui tam vbertim & liberè illuſit in hoſpitia omnia Germaniæ? Quid Clenardo qui in Hiſpaniæ. Nec tamen vſque adhuc vidimus, qui dicam ijs ſcripſit. Ferri ſolent & poſſunt hæc talia, amœnitates, aut ſi vis, laſciuiæ ingeniorum: nec oderunt hos ſales, qui ſalem ipſi habent. Ij ſciunt, dicta à maledictis, & hæc à maleficijs differre. At iſte capitis etiam me an-

quirit,& (verba eius ſunt) *crucem mereri hæc* ait, *crucem.* Credo ſanè, ſed eam, in quâ Cupido apud Poëtam adfixus, iocularem. Sed extra iocũ ſi quid in Epiſtolis illis nimium aut aſperum eſt: quæſo, è noſtrâ mente molliatur: quam palàm teſtor nunquam fuiſſe ad lædendum. Verba quædam ſi ire videntur longius, reuocanda ſunt, nec id me facere pudebit publicé, & vt ſic dicam, in ipſis Roſtris. Vtinam pectus hoc viderent! niueum eſt, & fuit. Humida ſunt illa & lapſantia quædam verba & nata nõ niſi in ſummo ore. Quid quod in morbo nata? ille excuſet. Querulum hoc genus, & præſertim nos, quos atra hæc bilis vexat, quæ cum exarſit, * Εὐμαρέως κεν ἀπ' αὐτῆς ϗ λύχνον ἅψαις, vt ait Poëta. Atqui Germanos etiam vniuerſos læſimus, quibus *paßim* (ita inquit) *tam ſtulté, quàm ferociter inſulto.* Quæ frons tam infrunita hoc dicit? Ego Germanos: parentes illos maioreſque noſtros? Nam ita ſcio & ſentio, nos Belgas pleroſque origine illinc eſſe: & quâ

* *abeâ facile vel lychnum accendere poſsis.* Theoc.

quam poſitu lociſque Galli ſimus, tamen ſtirpe & ſanguine Saxones, & læti libentesque audimus INFERIORES GERMANI. Vbi igitur, aut cur læſi? Dicta & ſcripta mea excutiātur, latebra nuſquã in quâ hæc calumnia deliteſcat. Quin contrà, diſerta & exſerta verba in laudẽ & elogia gentis, alijs inuidenda. Scripſi & edidi in commentario ad Germaniam Taciti: CANDIDAM GENTEM: & CASTVM ORBEM: & MAGNAM MEAM PATRIAM: & faſtigium, ſi examinas, omnis laudis, PACE ET BELLO OPTIMAM GENTEM. Quæ vis magis honora, magis viua & ſpirantia verba? Tamen cumulaui, & ecce iterum ad Annalem Taciti decimumtertium, PVGNACISSIMA ET FIDELISSIMA GENS. Et in Epiſtolis: HOMINES ETIAM ILLA TELLVS (Germania) ALIT INGENIO DOCTRINAQVE PARES NOBIS FIDE ET VIRTVTE MELIORES. Ades liuor. Quis germaniſſi-

* *Calicũ remiges ſiue tra- bones.* Apud Athen.

mus Germanus potuit de matre ſuâ benignius? Nec vſquam læſa à me hæc pietas(ita loquor,& ſentio:)niſi quid ioculo in bibones quoſdã & vt hoc quoque ioco,* κυλίκων ἐρέται. Sed ille non contentus hoc mare in me commouiſſe, Imperatorem ipſum concitat, & poſtulat me Maieſtatis. Ius, inquit, eius minuiſti, in laureâ Poëtarum. O homo, nec per ſomnium in illo Somnio feci. Sed tu colligis, vt video, omnium ſermonum aurulas, & ijs vela tua ad calumniandum imples. Fuit res in inuidiâ aliquâ, fateor, recenti illo ſcripto? tracti in cauſſam per eos qui iure læſi, etiam qui non læſi. Sed ſeorſim poſtquam Epiſtolâ excuſaui & aperui (exſtat in Saturnalium noſtrorum fronte:) omnis iſta bilis ſoluta eſt in riſum. Quid enim aliud ſchemate illo (non ſanè ſcommate) volui, quam quod verbum vetus: *Multos Thyrſigeros eſſe, paucos Bacchos*: Et hoc ſciunt, & do-

lent illi ipſi, quos merito ſuo cinxit Phœbea illa laurus. Ad Imperatorem quidem quid iſtud pertinet, ſi ſint qui imponant & obrepant? Ego tantũ abſum, vt lædere aut illudere voluerim principũ illũ Principẽ, ſacrũ caput Chriſtiani orbis: vt cõtrà ab adoleſcentiâ cultum omnem veneratione mque detulerim ipſi, & eius genti. TACITVS meus cum præfatione ad MAXIMILIANVM iuit Imperatoris huius Patrem: ELECTA ad Archiducem MATTHIAM eius fratrem? POLITICA noſtra ad HVNC, IPSVM & Chriſtianos reges. Cur non facerem? deberi mihi hæc & alia meliorum ingeniorum libamenta viſa, *domui ad sũmum faſtigium genitæ*, arci & propugnaculo vnico in æternũ illũ hoſtẽ. Hæc ſunt in vniuerſo illo ſcripto, quæ digna reiectione aliquâ cẽſui. nã reliqua ſunt conuicia aut ſcõmata inſulſa, illepida, nata inter haras. Peponem habet loco cordis, quem ea delectent. Atque ego, quid me opponam? Spreta illa exoleſcent:

& vt in omni alio certamine, qui vin-
cit, coronatur, ita cõtra hîc eſt, & ac-
cipit herbã, qui eam dedit. Nos ſci-
mus arbores quæ iuxta vias ſunt, ſa-
xis & fuſtibus peti ſæpius: & ho-
mines linguarum his telis, qui in li-
mite melioris famæ. Non tamen ea
nocent: imò iuuant. & vt fru-
Liu. III. mentum triturâ folliculos exuit ac
deponit: ſic nos concuſſiunculis
illis paleas, ſi fortè, vanitatum. quas
nimis ſæpe animis adhæreſcere è
tractatione iſtâ litterarum non eſt
negandum. Oraculum eſt, *Nimiâ
gloria luxuriare, & euaneſcere viuida
ſæpe ingenia*. Interueniant igitur vti-
liter hæc conuicia: & quod amico-
rum lenis ſpongia non eluit, deterat
& defricet ſcaber hic lapis caſtiga-
tionum. Hæc noſtra mens eſt, nec
nunc ſolùm, *cùm folia in me cadũt*
ſed etiam *cùm arbores* (fiet, vt hoc
æuum eſt:) nec aliud, quàm Palla-
dium illud ſcutum pectori appreſ-
ſerim, NON MOVERI. Miſeri
quid ad hoc ſcamma producimur?
quid luctatiunculis iſtis nobis vo-
lumus?

lumus? Ecce mors ſupra caput, & ſuperum iſtud tribunal? vbi non ſcripta noſtra examinanda ſunt, ſed facta. Sapiamus. Mihi quidem deinceps certum, Deum per maiorum veſtigia conſtanter colere, ſtudia & ex ijs famam non negligere, quatenus tamen ea vſu Reip. eſſe poſſint, aut iuuentuti. Quòd ſi interea homines me contemnant, aut incurrant, contemno: & cum Achille clamo,

Φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἴσῃ.

Ecce habes, mi Monaui, longam & pæne præter leges epiſtolæ, epiſtolam: ſed prouexit me res ipſa, & filum iſtud reſponſionum: tum etiam hæc cauſſa, quòd tibi homini Germano, & inter eos claro, probare noſtram cauſſam voluerim: maximè duplicem, quæ ad gentem, & quæ ad Cæſarem: amandam à me ſemper illam, & hunc colendum. Vtrumque facturus ſum Monaui & tibi Vale. Leodici, Nonis Ianuarijs, CIↃ.IↃ.XCII.

I. LIPSIVS, ABRAH. ORTEL-lio S. D.

EN mi Orteli illam ad Monauium, quam legere te adeò non veto, imo volo. Scripta per hãc occaſionem eſt, & quia quærebat ecquid in illum vellem? Scripta inquam, de ipſa re, & breuiter ſed fortiter ſatis ad me purgandum. Reliqua nolui tangere, quæ in me ferè dirigit, & nihil ad ARAS FOSCOSQVE PATRIOS: *& ea ipſa cùm glacie fragiliora ſint, quid inſiſtam? caue autem tu aut alius alio me traxeris: longius non ibo,* Si ſtimulos pugnis cædis, manibus plus dolet, *ait noſter. Non alius hic fructus. Busbequij morte, & tali morte, in animo meo dolui. Seruatum hunc virum per tot diſcrimina, apud exteros,*

apud barbaros, vt in limine ferè patriæ latronum manibus (ita audimus) periret? Sed cùm recogito, quacunque viâ illa venerit, mors eſt: & paucis viris magnis contigit illa, quam Auguſtus optabat & habuit, ἐυθανασία. Sed loco eius ἐυφημία contigit, & ſuauem famam reliquit doctrinæ ſuæ, prudentiæ, probitatis. Nos quando ad hunc portum? Magis appetimus, cùm publica & priuata hæc naufragia videmus amicorum. Sed fiat quod Deo, & cum Deo, viſum: cui parêre, & velle quod ipſe vult, ſumma non ſapientia ſolùm eſt, ſed tranquillitas & quies. Vale mi Orteli. III. Idus Ianuar. ∞.IↃ.XCII.

I. LIPSIVS ABRAH. ORTELIO S. D.

VIDI *epiſtolam meam diuulgatam, & dolui, quocunque caſu aut culpâ id factum. Seriò loquor. Hócne oportuit me inconſulto? & an ſic oportuit ſolam? imò & corruptam? Nam immutata in ea quædam aut omiſſa, quæ vel optimè à nobis dicta. Ego Monanio non quidem iraſcor (quî poſſim tam amico?) ſed tamen ſubiraſcor, quòd paſſus ſit exſcribi ab hominibus, vt res docet, parum fidis. Atqui beniuoli illi mihi. Credo, ſed an quiſquam ſupra me? Vulnus ego meum optimè intelligo & ſentio, atque vnà medendi tempus. Sed enim edi merebatur. Quis præſumit ſibi hoc iudicium? mihi debebatur: nec*

feram in parente, ſi viuat, vt hac in re non dicam plus me, ſed aliquid ſine me poſſit. Tamen factum eſt: quid ergo faciam? niſi illud

Τλήσομαι ἐν στήθεσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμὸν

Perpetiar tolerantem animum iſto in pectore geſtans. HOMER.

Vndique mihi materies ad Patientiam, & latus campus in quo exerceam hanc virtutem. Sed iterum dico, Monanio non iraſcor: quem PECCASSE *pronunciare non poſſum, ſed* PARVM CAVISSE. *Ego in poſterum: etſi quî poſſum, niſi vt planè ſtilum coerceam & hanc manum? Vnum eſt quod me lenit aliquid & mitigat, quòd epiſtolæ eius me non pudet, & recitetur vel in theatro Europæ. Tamen exempli improbi res eſt, nec probus aliquis neget. Vale mi Orteli. Leodici,* VI. *Kal. Iul.* ∞.IC.XCII.

L. APPVLEIVS
I. *Floridorum.*

Hoc quoque genus inue-nitur, qui meliores ob-trectare malint quàm imitari, & quorum ſi-militudinem deſperēt, eorundem adfectent ſimultatem: Scilicet vt qui ſuo nomine obſcu-ri ſunt, aliorum inno-teſcant.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

APPROBATIO

Nihil continent hæ epiſtolæ fidei Catholicæ aduerſum, aut quod quemquam meritò offendat. Actum Bruxellæ, 4. Auguſti, 1592.

Cornelius VVorzel. S. Th. Licentiatus,
D. Gud. Plebanus.

PARISIIS,

Excudebat ARNOLDVS COTINET Typographus, die 27. Septembris.

1599.